

DACIA LITERARĂ

NR. 2 (89) ANUL XXI (SERIE NOUĂ)- MARTIE 2010

IAȘI • ROMÂNIA

S U M A R

FERESTRE LUMINATE

Stelian DUMISTRĂCEL: Ne mai rămâne vreun loc?	4
Documentul regăsit (Nicolae GANE)	8
Poemul regăsit (Nicolae BELDICEANU)	9
George POPA: Eminescu și Heidegger (II)	10
Daniel CORBU: Eminescu azi	15
Nicoleta DABIJA: Moses Gaster. Un savant cu titlul de onoare „expulzat“	19
Matei VIȘNIEC în dialog cu Carmen Veronica STEICIUC: Avantajele și dezavantajele unui scriitor român la Paris	26
Raluca BRANCOMIR: <i>Facerea lumii</i> (Poem)	34
Victor MUNTEANU: <i>Fără drept de apel, Scadență</i> (Poeme)	35
Jan KOPROWSKI (Polonia): <i>Cititul cărților, Întoarcerea scriitorului</i> (Poeme)	36
Adrian G. ROMILA: Cumplitul sfârșit al tânărului Werther (Proză)	38

ARCA LUI NOE

Alexandru ZUB: Un om rar, un dascăl de excepție: Doina Ungureanu	42
Grigore ILISEI: Cu satul în suflet	45
Oltița CÂNTEC: O lucrare de referință	48
Vasilian DOBOȘ: <i>Raritățile</i> - Muzeul „Sfântul Ierarh Dosoftei - Mitropolitul“	49
Bogdan ULMU: File dintr-un jurnal teatral	50
Valentin CIUCA: Polifonii grafice și sculpturale: Mihai Iașeșen	52
Ingeri și temple: Gabriela și Sabin Drinceanu	54
Ilie DANILOV: Sincretism în romanul <i>Idiotul</i> de F.M. Dostoievski (II)	56
Margareta ANDREESCU: Camera de luat vederi. Globalizare și regionalizare	61

BIBLIOFIL

Ilie DAN: O ediție „adevărată“ din opera lui Creangă	64
Ioan HOLBAN: Akheronule! Akheronule! Vietate fără trup (Dorin Tudoran)	67
Emanuela ILIE: Mariana Șora: Două jurnale față în față	71
Irina CIOBOTARU: Romanul ca travaile de mémoire. <i>Cartea șoptelor</i> de Varujan Vosganian	78
Liviu APETROAIE: Cărți pe masă (Semnale editoriale)	80
Marian BARBU: Cinci pe un balansoar... epic („Povești de dragoste la prima vedere“)	82
George BĂDĂRAU: O mie de cocori	89
<i>Festivalul literar „Eusebiu Camilar-Magda Isanos“, ediția a XV-a, 2010</i>	90

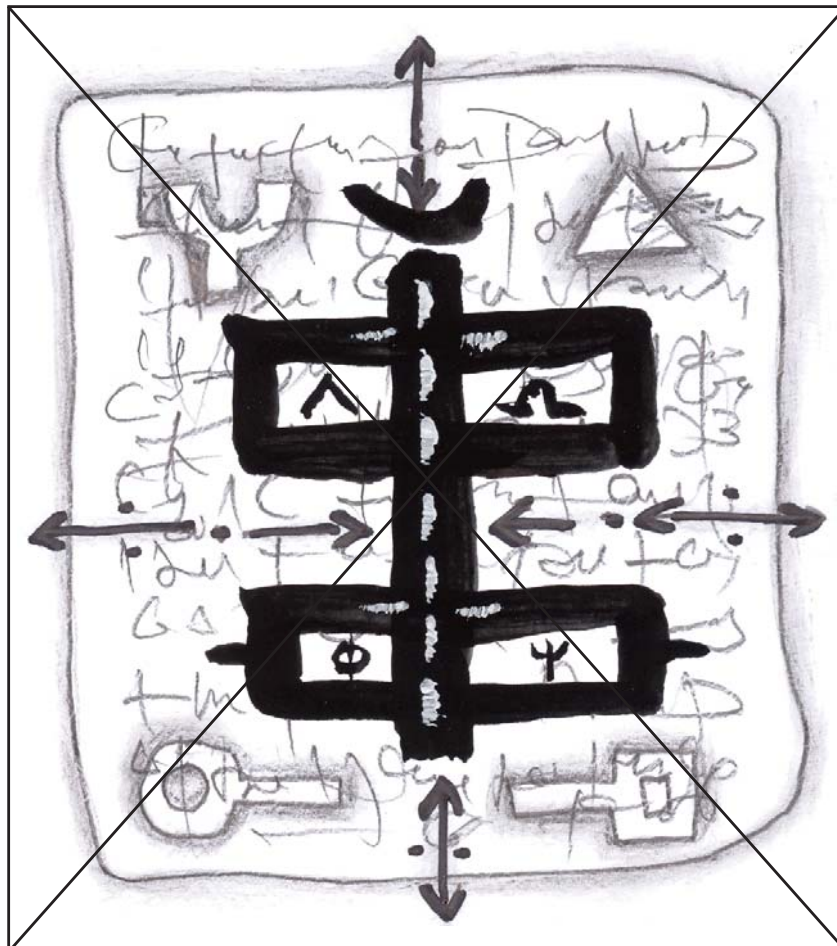
<i>SUMARUL REVISTEI „DACIA LITERARĂ“ (2000-2009)</i> <i>Bibliografie retrospectivă și selectivă</i>	91
--	----

INFO

127

FERESTRE LUMINATE

FERESTRE LUMINATE

NE MAI RĂMÂNE VREUN LOC?

Stelian DUMISTRĂCEL

Dacă în „Dacia literară” am încercat, în timp, o cronică sui-generis asupra situației limbii române în contemporaneitate, interesul nostru s-a îndreptat asupra unor direcții din programul general de la 1840 al revistei, proiectat asupra problemelor actuale ale limbii române literare, prin aceasta înțelegând, de exemplu, preocuparea pentru unitatea limbii ca un continuum, păstrând dialogul peste timp cu diverse niveluri stilistice, cu manifestări ale diferitelor zone geografice și stări culturale, adaptate unor variate așteptări ale gândirii și sensibilității cititorilor.

La observația lui Mihail Kogălniceanu din programul inițial privind rezerva, rațională din perspectiva istoriei culturale și benefică prin rolul de stimulator al creativității, în ceea ce privește faptul că o adevărată literatură nu se poate constitui din traduceri și din imitații după acestea, se racordează și atitudinea corectă intelectual față de împrumutul lingvistic. Prin prisma de analiză „cuvinte și lucruri” (celebra formulă a etnolingviștilor germani „Wörter und Sachen”), după care există împrumuturi necesare („Bedürfnislehnwort”) și împrumuturi așa-numite „de lux” („Luxuslehnwort”), se cade să avem mereu în vedere, de exemplu, problema anglicismelor, una de actualitate.

Dacă simpla încrâncenare, de factură puristă, împotriva anglicismelor cursive tehnice este nu numai fără nicio șansă de reușită, dar probează și îngustime de vederi demnă doar de compătimire, este evident că lucrurile se prezintă din cu totul altă optică atunci când adoptarea anglicismului este efectul comodității intelectuale sau al absenței celui mai elementar simț al limbii, ca să nu mai vorbim de gust, de simțul estetic. Situația a numeroase anglicisme pătrunse în ultimele două-trei decenii în limba română (uneori și în dicționarele ei) poate proba acest adevăr, dar, aici, ne-am propus să ne oprim, cu fapte și argumente aparte, asupra termenului *locație*, unul care a stârnit numeroase mărturisiri de credință și luări de poziție. Putem porni de la vorbitori autocaracterizați drept spirite... liberale, care, la intervenții ale specialiștilor, au ripostat în general cu o suspectă superioritate, în sensul că limba e a tuturor și cumva de capul ei, că niciun „deștept” n-o poate „struni” așa cum vrea el etc.

De fapt, ne confruntăm cu două probleme diferite, dar, cumva, tangente. Într-adevăr, dacă, mai întâi, este adevărat că nimeni nu-și poate asuma rolul de a dirija evoluția limbii și, mai apoi, că, în acest domeniu, după cum a susținut Eugeniu Coșeriu, „vorbitorul este măsura tuturor lucrurilor”, trebuie să confruntăm această îndreptățire cu faptul că, tot după Coșeriu, același statut îl are și lingvistul, ca vorbitor. În al doilea rând, una este atunci când un oarecare vorbitor

folosește un anglicism, oricât de... atlantic, și alta este când un oarecare vorbitor se pronunță în materie de utilizare a anglicismelor în postura de lingvist empiric, acordând drepturi și dispense, pentru că, atunci, viabilitatea afirmațiilor sale se cade să fie apreciată după canoanele care se aplică specialiștilor. Iar, pe acest teren, lucrurile nu mai sunt așa simple, în funcție de etica profesiei, la care ne vom referi ținând seama de principiile coșeriene ale lingvisticii ca știință a culturii, mai precis referindu-ne la principiul „utilității publice” sau al „binelui public”.

Să vedem, așadar, ce situație are termenul *locație* în limba română actuală, apreciată din perspectiva diacroniei. Suntem printre cei care consideră că nu putem folosi acest neologism acolo unde înainte de ultima... invazie, foloseam cuvântul vechi, polisemantic, *loc*. În continuare prezentăm câteva exemple de pe internet. Mai întâi, începutul descrierii unui monument de cult: „În ceea ce privește locația, biserica a fost ridicată în Piața Unirii, pe un teren expropriat în anul 1922”; textul este mai mult sau mai puțin tehnic, ca și în cazul ce urmează: „Vezi trasee către locația „Biserica Sfântul Vasile cel Mare” (indicație de pe o hartă).

Ne-am întrebat însă dacă s-ar putea recurge la același termen în legenda despre mănăstirea Putna și spre, consternarea noastră, am constatat că unora nu le sună rău! Iată o relatare de vizitator (oricum măcar credul): „În muzeu am văzut o bucată din copacul în care Ștefan cel Mare a tras cu arcul, pentru a alege locația mănăstirii Putna”. Cităm și o descriere voit poetică, referindu-se la „locația de vis a monumentului de cult...”. Desigur, nu susținem că în enunțuri de orientare în spațiu termenul ar fi deplasat, dacă, în folosul unei comunicări limitate ad-hoc, emițătorul crede că se poate dispensa de nuanțele pe care le aduc sinonimele acestui cuvânt. Iată astfel de contexte: „Locația unde s-a filmat filmul Caraleva...”; „Locația punctului de vânzare”; „În drum spre locația ședinței foto”; „Conectați-vă afacerea la locația clienților!”.

Până nu demult, substantivul *locație* nici nu era înregistrat în unele dicționare generale ale limbii române, fiind considerat prea... tehnic; în dicționare de neologisme de acum 20 de ani, cuvântul apare, într-adevăr, cu sensuri strict

tehnice: (*justiție*) „luare în folosință, pentru un anumit timp și în anumite condiții a unui bun, a unui teren”; (*marină*) „determinarea poziției unei nave în larg” și, în sfârșit, (*administrație*) „taxă plătită pentru un lucru luat în folosință”, „chirie”. Era utilizată, în special, expresia *taxă de locație*, „sanctiune bănească în caz de depășire a termenului de încărcare sau descărcare a vagoanelor de cale ferată” („trebuie să plătești locație!”). Acest cuvânt *locație* se explică din fr. *location*, lat. *locatio, -onis*.

Folosirea, în ultimul timp, a neologismului în discuție cu sensurile generale de „loc”, „așezare”, și cu cele speciale de „sediul”, „clădire” se explică pe calea reîmprumutării vechiului latinism prin filiera limbii engleze, în care *location* înseamnă, în primul rând, chiar „loc”, „situație”, dar și „localizare, amplasare”, sensuri pentru care, în limba română, se apelează la *locație*, din comoditate, mai întâi în traduceri, din engleză, a unor texte strict tehnice (de exemplu, din domeniul informaticii) și de... „promotion”, apoi, într-o exprimare neglijentă, în enunțuri concepute în românește.

Poziția substantivului în limba română este întărită, destul de recent, de apariția unor forme verbale care pornesc de la verbele englezești (to) *locate* „a stabili locul, a localiza, a amplasa”; „a instala”, respectiv (to) *relocate* „a strămuta, a stabili într-un loc nou”. Prezentăm, de asemenea, câteva exemple în care verbelor (a) *loca* (acesta având un dublet mai vechi în română, considerat chiar... arhaism, cu sensurile corespunzătoare substantivului *locație*, citate mai sus) și (a) *reloca* (neînregistrat încă în dicționarele limbii române) li se poate admite caracterul tehnic al neologizării prin anglicisme: o firmă „este locată în Bacău”; „Inscripțiile de identificare a străzilor unde este locată biserica”, respectiv „Show-room-ul Infiniti a fost relocat din Otopeni în București, din cauza crizei”; „Doi lei captivi din România au fost relocați cu succes în Africa de Sud de către fundația pentru protecția animalelor VIER PFOTEN”; „O fabrică Hugo Boss din SUA, relocată în România, Bulgaria și Turcia”; „Fabrica Coca-Cola de la Iași va fi relocată în Republica Moldova”. Dar, este, credem, mai puțin productiv să faci reclamă turistică în termeni pur tehnici (de exemplu, „Pensiunea noastră este locată în zona verde, rezidențială a orașului Suceava”), sau să te referi la spiritualitate în același registru (extragem caracterizarea dintr-un roman al unui conațional stabilit în Florida): „Dacă Dumnezeu aranja un rai pe pământ, îl aranja unde este locată Eranos” [referirea este la un cerc ecumenic de învățați].

Nu stăruim asupra cuvintelor ori sintagmelor ce ar fi putut fi folosite pentru a exprima noțiunile desemnate prin *locație*, (a) *loca* și (a) *reloca* în oricare din contextele citate mai sus, convinși că cititorii le-au reperat imediat: *așezarea* (Mănăstirii Putna), *situarea* (punctului de vânzare), *adresa* (clienților), respectiv unde este *amplasată* sau *situată* (biserica), unde se *află* (Eranos), unde este *mutată* (fabrica) etc.

Dar, dacă s-a ajuns ca Ștefan cel Mare, trăgând cu arcul, să aleagă viitoarea *locație a Putnei*, devenită, astăzi, pentru turiști, „o locație de vis”, ne putem întreba și dacă, în limba română, ne mai rămâne vreo situație de comunicare potrivită pentru a folosi cuvântul *loc*? Sigur, din dorința de a evita pateticul ieftin, precizăm că întrebarea este retorică, întrucât legi chiar nescrise ale limbii nu vor admite, pentru vorbitorii rezonabili, mutații lexicale hilare; vechiul substantiv se va păs-

tra în sintagma „loc de veci” și, poate, în „loc de casă”, ca și atunci când cineva ar vrea să susțină că are și el dreptul la „un loc sub soare”. Mai avem câteva zone apărute, titlurile de cărți („Locul unde nu s-a întâmplat nimic”, a lui Sadoveanu), formulele tehnice (de tipul *loc* geometric = mulțimea punctelor din plan sau din spațiu care au o anumită proprietate), ca și unele construcții uzuale: „loc de acostare”, „loc de ancorare” și chiar „loc de muncă”. Dar, oare, s-ar putea înlocui comenzile militare „Pe loc repaus” și „La loc comanda”? Căci un semnal din sport pentru alergări, „Pe locuri!” (urmat de „Fiți gata!” și de „Start!”), poate fi ușor convertit în engleză!

Speranțele perenității cuvântului, din partea oricărui sentimental, se mai pot lega de valențele comunicative și expresive ale substantivului *loc* (atestat chiar în *Scrisoarea lui Neacșu*, 1521, primul text în limba română) cuprins în diverse sintagme și expresii ale difuzului, nuanțării sau siguranței: „peste tot locul”, „din loc în loc”, „la un loc”, „la fața locului”, „a fi din partea locului”, „a fi la locul lui”, „a fi pe loc de cinste”; iată și zugrăvirea a diferite stări sufletești: „a nu putea sta locului” (pentru a exprima neliniștea), „a-i sta (cuiva) mintea în loc” (celui care se miră), „a-i sta inima în loc” (de frică sau de emoție), dar și „a-i veni inima la loc” etc. Să nu uităm nici registrul povătuirii, din zicătoarea „Omul sfințește locul”, nici de exprimarea obidei, din imprecția „Nu l-ar răbda locul!”.

Dacă, într-un fel sau altul, lucrurile se aranjează și de la sine, *locul*, atât de legat de întreaga viață a limbii, având șanse să se păstreze în cele ale gândului și sentimentului, iar *locația*, un cuvânt la modă, trebuind să se restrângă, până la urmă, doar la mediul exprimării tehnice, care mai este rostul unei intervenții cum este cea de față, ce urmează, de fapt, celor, mai mult sau mai puțin asemănătoare, ale unor confrăți? Provocate, și acelea, de faptul că mulți intelectuali, mai ales din zona umanioarelor, protestează față de ceea ce ei numesc invazia *xenismelor* de tot felul, printre care se află și termenul în discuție (iată o formulare de pe internet, sugestivă și în acest sens: „Raiul nu este o locație!”).

Ne întoarcem la Eugeniu Coșeriu, care, prezentând principiul utilității publice, consideră că, dat fiind faptul că omul de știință se ocupă de ceea ce îi interesează pe toți oamenii, nici lingvistul nu poate face excepție de la această regulă, așadar nici acesta „nu-și poate permite să rămână în comunitatea oamenilor de știință și să vorbească numai pentru comunitatea oamenilor de știință!”. El trebuie să se intereseze de tot ceea ce îl interesează pe oricare vorbitor, așadar și de problemele practice ale limbii. Din această ipostază, lingvistul nu poate asista la vădită deteriorare a discursului public și a limbajului mass-mediei românești contemporane, nu poate accepta un soi de indiferentism organizațional, ci trebuie să depună o mărturie în legătură cu perspectiva, nedorită, a instaurării, și prin mass-media, a unei subculturi lingvistice de masă.

Cu încrederea, în cazul de față, că intervenția lui este utilă dacă atrage atenția asupra faptului că termenul vechi al limbii române trebuie să rămână funcțional atât pentru că, prin sintagma „locuri comune”, îi este dat să numească banalitatea, chiar lustruită prin împrumuturi neologice din ultima generație, cât și datorită faptului că același cuvânt inspiră încredere și forță prin asocierea „locuri sfinte”, numind spații unde se află mai multe lăcașuri de cult, mănăstiri și biserici.

DOCUMENTUL REGĂSIT

Impresiile D-lui N. Gane

(În: „Flacăra”, nr. 3, din 5 noiembrie 1911, p. 18)

Un interior de adevărat artist. Zidurile apartamentului de lucru al d-lui N. Gane - două odăi rezervate orelor de meditații și creațiuni sunt acoperite cu tot soiul de tablouri, cari evocă, în trăsături de artă subtilă, peisaje și decoruri admirabile, figuri de azi și de ieri, oameni vechi și oameni noi. Când intri în cabinetul de lucru al acestui mare scriitor - rămas din generația trecută ca un viu semn de admirație pentru mișcarea literară care a dat lașilor acum 40 de ani o strălucire atât de frumoasă - ai impresia că au reînviat vremurile de glorie ale fostei capitale moldovenești. Sunt oameni care nu pot rechema decât glorie și vremuri bune!

Și multe din picturile care împodobesc casa d-lui N. Gane, sunt lucrate de în-suși marele scriitor. Așa sunt artiștii adevărați: îi ispitesc mai multe tărâmurii de-odată în goana pentru realizarea idealului de frumusețe ce însuflețește. Unele din tablouri și decoruri sunt făcute la 10 sau la 11 ani. Și toate sunt învăluite în acea lumină de idealism curat, care caracterizează întreaga operă literară a acestui senin maestru al prozei românești.

- „Ați urmat la vreo școală de pictură, coane Nicule?” - am întrebat pe distinsul meu convorbitor.

- „Ba nu, căci pe vremea mea nu erau școli de pictură și tata, căruia îi ceream să mă trimită în străinătate, se supăra foc și-mi riposta: „Ce, vrei să te faci zugrav, să mâzgălești păreții?” Toate picturile și desemnurile ce le vezi le-am executat așa, ca diletant...”

Dar în cabinetul poetului, în afară de propriile sale tablouri, mai sunt unele lucrate de copiii săi; apoi picturi de ale lui Grigorescu; fotografiile istorice din trecutul lașilor, înfățișând pe membrii „Junimii” sau prima adunare a Divanului ad-hoc; momente importante din activitatea lui N. Gane ca primar al lașilor, cum e solemnitatea inaugurării primelor lucrări de asfaltare a orașului; portretele lui Maiorescu și Ioan Brătianu executate de fiii marelui scriitor; diferite statuete și obiecte comemorative păstrate cu sfințenie; și biblioteca, în care apar mai evident scriitorii de odinioară, contemporanii academicianului ieșan.

Iar interiorul acesta intim, de caldă aducere aminte și caldă pasiune de artă, păstrează parcă întreg sufletul vremii de odinioară. Și când vezi pe N. Gane, cu fața sa patriarhală, luminată de un veșnic zâmbet de bunătate, mișcându-se aievea, vorbind, gesticulând în mijlocul acestei lumi apuse, înconjurat de prietenii de odinioară de la „Junimea” ai o clipă impresia că a reînviat vremea de atunci, cu toate frământările și strălucirea ei.

POEMUL REGĂSIT

Nicolae BELDICEANU _____

LA CONGRESUL ECONOMIC
(fragment)

Mare dor - și mare jale, când vezi numai sărăcie...
Când străinul stăpânește bunurile strămoșești;
Când n'avem topor, nici sapă - umbră de gospodărie;
Când în casa părintească numai dușmani întâlnești!

Vai! pătula se golește - porumb nu'i, dar sunt conserve...
Chila de grâu este dată pe dantela unui strai,
Și Cotnarul ce sub doagă mănios spumegă, ferbe,
E schimbat pe zoi străine: pe Festlauer, pe Tocai.

Munca noastră'n altă țară deviind manufactură
Se preface'n aur care noi nu știm a'l câștiga;
La străini cumpărăm astăzi haină, pâne, băutură,
Măine, poate - aer - de la ei vom cumpara...

Deșteptați'vă odată! toți puneți-vă pe treabă...
Lasați, fraților! biuroul, - la tejghe vă așazați,
La negoț, la meserie, tăbărâți Români! cu grabă,
Și pe daltă, și pe bardă, azi condeile schimbați!...

Iași 14 Octomvrie 1882.

(În: „Curierul”, An.X, nr. 116, 17/ 29 oct. 1882, p. 2.

Nicolae Beldiceanu (n. 1844, Preutești - Suceava - m. 1896, Iași).
Poet. Subprefect al județului Suceava, comisar de poliție, profesor (de română, de latină, de istorie, de geografie) la Fălticeni, Botoșani și (în finalul vieții) la Iași. Se află între cei care au descoperit civilizația Cucuteni. A frecventat cercurile culturale de la „Junimea” și „Contemporanul”. Fondează un cenaclu propriu, animat, între alții, de Ion Creangă (*adnotarea antologatorului, Lucian Vasiliu*).

EMINESCU ȘI HEIDEGGER (II)

George POPA

Adevărul

„Viața noastră este o eroare perpetuă”, scrie Eminescu (ms. 2258, f.164). Ființa însăși este un ne-adevăr, afirmă la rândul său Heidegger. Adevărul se întemeiază pe neadevăr, nu pot fi concepute decât în coexistență dialectică. Omul este mereu în eroare. Non-esența adevărului este preexistentă adevărului. Este un *nu* originar al adevărului. Ființa însăși este „refuz” în sens originar. Ea nu poate ajunge la sine însăși decât disimulându-se. Ea se ascunde în ea însăși și ascunde însuși actul de a se ascunde. Refuzul, disimularea nu au motivație, ci sunt în firea, în structura sa.

Pentru Eminescu, adevărul se confundă cu minciuna. „Să 'nving eu adevărul sau să 'ntăresc minciuna/ În cumpenele vremii sunt amândouă una” (*N'am fost la înălțime*). „Eu caut adevăr – găsesc minciuni”. Din acest motiv, „Eu adevăr nu cat – ci'nțelepciune” (*În căutarea Șeherezadei*). Căci adevărul amar, care se confundă cu minciuna, - vicios asemenea păcatului “mumii Eve” – rămâne adevărat de față

pretutindeni și pentru totdeauna.

Pe de altă parte însă, afirmă Heidegger, există un adevăr absolut, cel al Deschisului (*Offenheit*), pură lumină care conține tot ceea ce ființează, idee preluată de la Hölderlin și Rilke. Deținătoarele acestei deschideri, ale acestei iluminări sunt poezia, artele. Adevărul ființării umane - care nu este adevărat, precum în concepția clasică, ci *dezwälure* - este realizat în opera de artă, în care *o lume se ordonează ca lume (Die Welt weltet)*. Ceea ce cunoaștem rămâne o aproximație, iar certitudinea i-o conferă poezia. „Și orice artă este în mod esențial poem”. Împotriva părerii lui Hegel, care afirma că arta nu este modul suprem prin care adevărul își procură existența, Heidegger postulează că *arta este o devenire și o ajungere la adevăr a Ființei*. În *Introducere la metafizică*, el scrie : „În poezie (cea care este autentică și mare) domnește o esențială superioritate a spiritului”. Fiecare lucru - , „un arbore, un munte, o casă, un strigăt de pasăre” devine el însuși, este înscris în prezența ființării sale de către poezie, care „este de aceeași ordine ca și filozofia” în ce privește instituirea lumii ca lume. Prin rostirea poetică, *Dasein*, devine locul unde

esența omului și cea a adevărului se contopesc și se definesc reciproc.

Limbaajul - casa Ființei

Limbaajul, afirmă Heidegger este cel care „spune”, exprimă Ființa, instituind astfel ființarea umană. Limba este deopotrivă loc de adăpost al ființei și locaș al esenței omului. „*Menirea rostirii despre ființă ca destin al adevărului e legea supremă a gândirii*”. Din acest motiv, sunt necesare profunzimea meditației și grija deosebită privind rostirea.

Există două feluri de limbaj : cel *cotidian*, în care cuvântul este neautentic, însemnează decădere, degradare - și prin utilizarea căruia suntem dominați „în stare de pradă” a lumii, - iar pe de altă parte, există limbajul autentic, care este cel *poetic*. În concepția lui Heidegger, salvarea omului, dar și a Ființei, constă în instituirea de prezenturi absolute smulse timpului heraclitian cu ajutorul poeziei, al artelor.

Or, analog, Eminescu relevă importanței limbii în structurarea sensibilității și a gândirii. Limba modulează viziunea, activitatea spirituală – și conduce viața în diversele ei manifestări. Poetul scrie : “*Din mii și mii de vorbe consistă-a noastră lume...Nu noi suntem stăpânii limbii, ci limba e stăpâna noastră... Limba și legile ei dezvoltă cugetarea*”.. „*Omul în limba sa își simte deplin inima*”. Iar Heidegger: “*Limba este deopotrivă loc de adăpost al Ființei și locaș al esenței omului*”; și, inspirat de Hölderlin, Rilke, Stefan

George, filozoful din Freiburg postulează, că rolul de a întemeia ceea ce el numește *Casa Ființei*, aparține poeziei.

Așa cum am discutat în *Deschideri metafizice eminesciene* (2007) , Casa Ființei pe care geniul eminescian, conștiință supramundană, și-a construit-o în lumea omului prin graiul poetic, constituie un templu *armonios*, a cărui boltă este arcuită de cuvântul *sfânt*, având în centrul ei asemenea Panteonului Roman, o deschizătură care unește cerul cu pământul, nemărginirea cu interiorul. Pereții sunt transparentți, alcătuiți din *mit* și *vis*, catalizatori care transmută lumea în idealitate, iar *dorul* constituie ferestrele deschise ale spiritului întru comuniune spre natură, spre univers. *Inefabilul* transsubstanțiază eteric întregul sanctuar.

Răspunderea față de cuvântul poetic a fost pentru Eminescu o adevărată dramă : „*Ah! Atunci ți se pare/ Că pe cap îți cade cerul./ Unde vei găsi cuvântul / Ce exprimă adevărul ? (Criti-cilor mei)*. „ *Și eu, eu sunt copilul nefericitei secte/ Cuprins de-adânca sete a formelor perfecte*” (*Icoană și privat*). Pentru că a trăi poetic înseamnă a se face clar și transparent sieși în valoarea noastră eternă, afirmă Heidegger.

Picturalitatea eminesciană

În cartea **Holzweg – Drum prin pădure** - pentru a demonstra faptul că opera de artă este cea care face deschiderea iluminatoare către adevărul Ființei, că ea instituie Ființa, Heidegger dă

exemplu tabloul *Ghetele*, din prima perioadă, olandeză, a creației lui Van Gogh. Această pânză este „deschiderea a ceea ce perechea de ghete este în adevăr”. Căci conformitatea cu fiindul este esența adevărului, prin artă noi experimentăm prezența în ființare a lucrurilor.

Lirica lui Eminescu este o ideală demonstrare a acestei teze heideggeriene, în sensul că prin imagini de o deosebită plasticitate, amintind creații din marea artă, poetul instituie lucrurile evocate în prezența adevărului lor, a ființării lor. Amintim câteva. În poezia *Venere și Madonă* apare mai întâi o expresivă evocare sculpturală, model Afrodita lui Praxiteles – „Venere. marmură caldă, ochi de piatră ce scânteie,/ Braț molatic ca gândirea unui împărat poet” – și apoi imaginea Madonei din galeria rafaelică: „Rafael, ...te-a văzut plutind regină printre îngerii din cer. / Și-a creat pe pânza goală pe Madona Dumnezei,/ Cu diademă de stele, cu surâsul blând vergin,/ Fața pală-n raze blonde, chip de înger, dar femeie,/ Căci femeia-i prototipul îngerilor din senin”. Versurile finale ale *Doinei* – „Îndrăgii-ar ciorile/ Și spânzurătorile”, amintesc tabloul lui Jan Bruegel, *Coțofana pe spânzurătoare*, unde țărani petrec în jurul spânzurătorii și a pasării malefice, persiflând în acest mod stăpânirea spaniolă. În poezia *Despărțire* versurile – „Din zarea depărtată răsăra-un stol de corbi/ Să-ntunece tot cerul pe ochii mei cei orbi – evocă tabloul lui Van Gogh – *Corbi deasupra unui lan de grâu*, pictat cu câteva zile înainte de tragica autoliză a pictorului. Tabloul lui Rembrandt, *Or-*

birea lui Samson, se suprapune dramatic scenei din Scrisoarea a V-a: „Biblia ne povestește de Samson, cum că muierea,/ Când dormea, tăindu-i părul, i-a luat toată puterea,/ De l-au prins apoi dușmanii, l-au legat și i-au scos ochii/ Ca dovadă de ce suflet stă în piepții unei rochii”. Imagini din seria *Nuferilor* lui Claude Monet deschid scena din *Lacul*: „Lacul codrilor albastru/ Nuferi galbeni îl încarcă/ Tremurând în cercuri limpezi/ El cutremură o barcă; totul este prezent, inclusiv tremurul impresionist al apei exprimând descompunerea luminii în atomi fotonici din pânzele de la Orangerie. Aceeași pulverulență fonică în poezia *Cu mâine zilele-ți adaogi...* – „Priveliștile sclipitoare/ Ce-n repezi șiruri se diștern,/ Repaosă nestrămutate/ Sub raza gândului etern”.

Problema libertății metafizice

Pentru Heidegger, libertatea este temeiul întregii existențe, însemnând posibilitatea ființării – ”a lăsa să fie acest existent”. Adevărul Ființei este prin excelență Deschisul libertății către ontologic, o lumină care permite *Dasein*-ului să irupă în totalitatea existenței. Astfel, libertatea omului constă – pe de o parte – în proiectarea sa în lume, depășirea, transcenderea de la Ființă la *Dasein*. Iar pe de altă parte – în capacitatea supunerii și fidelității față de Ființă, Este o libertate derivată din libertatea abisală a Ființei.

Misterul libertății se află în acest proces al izbucnirii omului în lume, prin care acesta devine răspunzător de

sine și capabil de a-și depăși condiția creând istorie, o lume a sa pe care o stăpânește. Heidegger afirmă că nu atât omul posedă libertatea, ci este posedat de ea, libertate care nu este nici morală, nici alegere, nici disponibilizare spre orice putință, ci este un destin care ne dăruiește lumii. Libertatea transcendentă însemnează, scrie Heidegger, a ne ridica deasupra întregului existent, pe care îl înveșnicim cu ajutorul artei.

Pe de altă parte, fiind promis morții, o experiență a nimicului, omul are libertatea de a trăi pasional posibilitatea morții, în conștiința că moartea poate fi eliberarea spre o posibilitate extremă a existenței, idee similară celei a lui Rainer Maria Rilke, care afirma că moartea este partea mai mare a vieții pe care nu o putem vedea, dar pe care o vom întâlni dincolo. Omar Khayyam, deschidea și el perspectiva unui dincolo de viață și moarte : *Te îngrozește Moartea ? Neantul te-nspăimântă ? / Ci din Neant se-nvoaltă a Ființării floare. / Purificați într-însul, un suflu ne avântă / Dintr-o Viață-Moarte, spre-o mai înaltă stare*”.

În ce privește pe Eminescu, viața și experiența sa creatoare privind eliberarea metafizică îmbracă următoarele trepte suitoare:

a. **Poezia.** Cuvântul este eliberat din rostirea cotidiană degradantă și transfigurat prin taumaturgia poetică : „*Înger palid cu priviri curate, / Voluptuos joc de icoane și cu glasuri tremurate, / Strai de purpură și aur peste țărâna cea grea*”. Ceea ce este numit este scos din vremeire și transformat în prezent etern - *nunc stans* al lui Boet-

hius, Astfel, Eminescu se întâlnește cu ideea lui Heidegger: “esența poemătică a gândirii salvează domnia adevărului Ființei”.

b. **Geniul.** Pentru Eminescu, geniul nu aparține ordinii ontologice a lumii umane, vine dintr-o sferă necunoscută, dincolo de cea a lui Dumnezeu, astfel că acesta nu-i poate dezlega cifra (*Povestea magului călător în stele*). El se eliberează din „corpul cel urât”, prin sacralizarea lumii străine unde se află aruncat.

Heidegger consideră că omul nu este el însuși decît alături cu „alții” – *Mitsein* – care „i-au răpit ființa”. *Da-sein*-ul se dizolvă în lumea din jur. Eminescu afirmă însă că geniul este o conștiință transmundană aflată în afară de orice imixtiune și dependență . Ca atare, plasându-se supraistoric, el singur posedă libertatea de a crea, adică de a imagina o hipostază axiologică inedită a ontologiei.

c. **Libertatea metafizică absolută.** Având în vedere că atât Ființa, cât și onticitatea umană constituie determinări, libertatea absolută trebuie să le depășească pe amândouă. Mai mult, neantul fiind intrinsec Ființei, Eminescu postulează ideea transcenderii atât a ființei cât și a neființei, precum și a oricărei structuri care întemeiază o lume. El imaginează o tensiune de eliberare în mers continuu, dat fiind că Ființa și neantul amenință neîncetat absolutitatea eliberării. Este suprema formă de eliberare metafizică, formulată și de Giordano Bruno, care încredința „intelectului eroic”, capacitatea de a înfăptui acest suîș extrem al gândirii.

Într-un cuvânt, discuțiile privind problema libertății se petrec la Heidegger în cadrul conceptului Ființei, în timp ce pentru Eminescu eliberarea radicală trece dincolo de orice determinare, de orice *datum*. În transposibil.

În concepția lui Heidegger, dintre cei doi officianți ai existențialului - gânditorul și poetul - cel dintâi rostește Ființa, iar poetul numește sacrul. "Ei locuiesc aproape pe munții cei mai separați". Dar la Eminescu, la fel ca și la Hölderlin, cei doi se află reușiți pe aceeași creastă. Sacralizând, ei nu doar au rostit, ci *au întemeiat Ființa*.

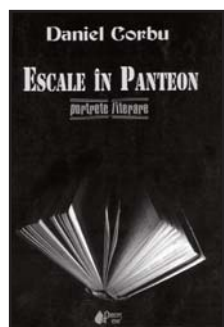
Și este de precizat că la Eminescu adevărurile poetico-metafizice reprezintă intuiții, acele „fulgurații intelectuale” de care vorbea, și nu concluzii în cadrul unui „sistem” de gândire preconcept, al unei formule teoretice mai mult sau mai puțin dogmatice. *Un sistem filozofic poate fi contestat, nu și un poem*. Pentru că primul este un complex de supoziții, un agregat de ipoteze – iar poemul este un absolut. În cartea sa, *Eminescu și India* (Iași, Junimea, 1978), Amita Bose afirmă : „Eminescu nu a fost un filozof și a fost mai mult decât poet; el a fost un *darsanik* (cel care vede), a fost un *kavi*, (poet înțelept), în sensul termenilor indieni”. Iar „înțelepciunea poetică” a lui Eminescu a fost aceeași ca a lui Hölderlin :

Numai o vară, una singură, / Dăruieți-mi, puternice Zâne, / Și-o toamnă în care să se pârguie cântu-mi, / Dacă-ntr-o zi lucrul sfânt ce-n inimă-mi / Sălășluiește - Poemul - mi-a izbutit, / Voi fi trăit ca zeei, și n-am râvnit mai mult.

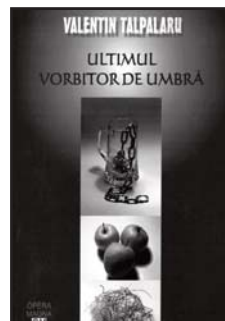
SEMNAL CĂRȚI

Leo BUTNARU
Ordine de zi, Ordine de noapte. Poezii
Râmnicu Sărat, Valman, 2009

Daniel CORBU
Escale în Panteon. Portrete literare.
Iași, Princeps Edit, 2009

Valentin TALPALARU
Ultimul vorbitor de umbră. Poezii
Iași, Opera Magna, 2009

EMINESCU AZI

Daniel CORBU

Trebuie să spunem de la început că un spirit precum Mihai Eminescu nu putea să rămână în cultura română doar prin simple afirmații encomiastice de genul: “*spirit tutelar*”, “*cel mai mare poet*”, “*personalitate monumentală*”, “*geniu național*” etc. De fiecare dată trebuie făcută o coborâre în epocă, în timpul său, pentru a urmări structurile culturale existente la apariția sa, realizate de înaintașii venerați în *Epigonii*, trebuie urmărită anvergura operei eminesciene și influența ei pe o distanță de peste o sută de ani. Prin urmare, Eminescu trebuie discutat prin “*Eminescu înainte de Eminescu*” și “*Eminescu de după Eminescu*”.

Dar cine își poate imagina astăzi spiritualitatea românească fără de Eminescu?

Eminescu își făcea apariția în momentul în care se iveau fiorii conștiinței de sine la români. Mulți au vorbit de influențele unor Hugo, Goethe, Byron, Schiller sau Hölderlin asupra textelor lui Eminescu. Sunt firești. Sunt întâlnirile marilor spirite într-un mare spirit. Dar ce interpret autentic al operei eminesciene nu respectă o anume independență a geniului poetului încă din primele poeme: *Epigonii*, *Mortua est* și *Venere și Madonă*? Junimiștii de la Iași și intelectualii de la București aveau funcții în stat, administrau moșii, jucau stos și canastă, țineau prelecțiuni, respectau convenții, își etalau cultura asimilată în occident sau spoiala. Ei erau contemporanii unui mare neliniștit, ai unui blestemat, ai unui căutător de *adevăr* și *ideal*. Ultimul mare poet romantic al Europei, cum îl numea Georges Bernard Shaw era conștient de geniul său și de autentica sa vocație profetică. Într-un text găsit printre manuscrise, scria: “*Dumnezeul geniului m-a sorbit din popor, cum soarele soarbe un nour de aur din marea de amar*”.

Eminescu a modificat total sensibilitatea națională, i-a oferit o metafizică ce-l personalizează. El a adăugat structurii folclorice românești (pe care-o cunoștea ca nimeni altul, dovadă stau sutele de pagini culese din teren) rafinamentul unei înalte culturi. Și nu greșea Vladimir Streinu când spunea, pe la jumătatea secolului trecut, că opera lui Eminescu este “actul de identitate universală al neamului nostru”. De aceea, așezarea sa în Panteonul marilor spirite care reprezintă spiritual popoare, Dante, Goethe, Schelley, Poe, nu e întâmplătoare. Eminescu vine să aducă spiritul românesc la înălțimea celui european prin învățământ, cultură, moralitate, rigoare a ideilor. Născut nu numai cu geniu artistic, dar și cu corpuștii universalității în sânge, Eminescu a visat la acel *homo universalis* închipuit de la-

tini și de vechii greci. Vizionar și profet, având drept bază forța limbii române și profunzimea gândirii arhaice (populare și culte), Eminescu ne-a dat identitate și ne-a fixat un destin. De aceea, nu credem că greșim atunci când îl considerăm pe Eminescu a doua mare personalitate a acestor locuri, după Zamolxe.

Ce mai poate fi spus astăzi nou despre Eminescu și opera sa? Pe distanța a 120 de ani, câți s-au împlinit nu de mult de la trecerea sa în eternitate s-au scris mii de studii și cărți, atât de către exegeți români, cât și străini. Cercetătorii au adus repede la cunoștința publicului, după 1902, manuscrisele postume din cele două lăzi predate la Academie, nemulțumindu-se cu doar nouăzeci de poezii publicate în timpul vieții sau cu ediția Maiorescu. Astfel, de la încercările din „Familia”, până la *Luceafărul*, *Odă în metru antic* suntem fascinați de amploarea și adâncirea concepției filosofice și a viziunii poetice. *Etern și efemer, real și mister, astral și teluric, derizoriu și ideal* sunt coordonatele pe care se sprijină universul eminescian. În poezie, Eminescu se lăsa cuprins de „adânca sete a formelor perfecte”. Iată în acest sens un fragment postum din *Egiptul: Turma visurilor mele eu le pasc ca oi de aur;/ Când a nopții întunerec - înstelând rege maur -/ Lasă norii lui molateci înfoiați în pat ceresc./ Iară luna argintie, ca un palid dulce soare,/ Vraji aduce peste lume printr-a stelelor ninsoare,/ Când în straturi luminoase basmele copile cresc./ Mergi tu, luntre-a vieții mele, pe-a visării lucii valuri,/ Până unde-n ape sfinte se ridică mândre maluri,/ Cu dumbrăvi de laur verde și cu lunci de chiparos,/ Unde-n ramurile negre o cântare-n veci suspină/ Unde sfinții se preâmbă în lungi haine de lumină,/ Unde-i moartea cu-aripi negre și cu chipul ei frumos.*

Spectacolul cosmic al poeziei eminesciene, fără îndoială inimitabil, aduce în prim plan o supraconștiință a lumii, dezlegătoare de mister. Nașterea lumilor primordiale din acel punct în mișcare “mult mai slab ca boaba spumii” devine la Eminescu actul solemn, misterios și grav al creațiunii. Golul dintâi, odihna, genunea sunt înlocuite de negura cosmică, de dorul de-a fi: *La-nceput pe când fiiță nu era, nici neființă,/ Pe când totul era lipsă de viață și voință,/ Când nu s-ascundea nimica, deși tot era ascuns,/ Când pătruns de sine însuși odihnea cel nepătruns,/ Fu prăpastie? Genune? Fu noian întins de apă?/ N-a fost lume pricepută și nici minte s-o priceapă,/ Căci era un întuneric ca o mare făr-o rază,/ Dar nici de văzut nu fuse și nici ochiu care s-o vază./ Umbra celor nefăcute nu-ncepuse-a se desface,/ Și în sine împăcată stăpânea eterna pace!... (Scrisoarea I).*

Eminescu oferă textului nimb metafizic. Semnul mitologic și vizionar dau înălțime de neatins poeziei sale. De n-ar fi să numim decât “Luceafărul” ca poem reprezentativ și ar fi de-ajuns. Alegoria geniului din “Luceafărul”, chiar dacă poartă amprenta unui înalt scepticism, de sorginte schopenhaueriană, place nu doar pentru perfecțiunea formală, ci și pentru voluptatea rece a eternității, cu totul și cu totul captivantă.

Înrâuririle venite dinspre cultura indiană, buddhism în speță, au fost benefice, oferind profunzime textelor. Preocupările pentru solidele culturi antice datează din tinerețe la Eminescu. Să ne-amintim că în 1868, pe când mergea cu trupa

teatrală a lui Iorgu Caragiale, întâlnindu-se cu I.L. Caragiale, Eminescu i-a vorbit despre daci, despre India antică, Nirvana și gândul de a se retrage în India. **Rugăciunea unui dac**, amplul poem **Mureșanu**, **Kamadeva** sunt marcate de filozofia veche indiană, ca să nu mai vorbim de **Glossa**, cea mai budistă poezie eminesciană.

Imaginea lui Eminescu a fost fixată de Maiorescu care, cum spunea I. Ne-goitescu în **Poezia lui Mihai Eminescu** a definitivat profilul neptunic : “Imaginea lui Eminescu, așa cum străbate ea prin veac, a fost, de la început și cu o mare intuiție critică, fixată de Maiorescu. Dacă tirania primei ediții a poeziilor lui Eminescu apasă ca o lespede nedreaptă peste fața ascunsă a marelui romantic și dacă ochiul poetului-vizionar a fost obturat de ponderea academică a criticului (dovadă stă și strofa, din cele excluse, ale **Luceafărului** corectat de Maiorescu: *Vrei să dau glas acelei guri/ Ca după-a ei cântare/ Să se ia munții cu păduri/ Și insulele-n mare?* viziune cosmo-orfică, de o grandoare și de o substanțialitate poetică restituite prin analizele tărâmului plutonic eminescian), nu e mai puțin adevărat că patronul *Convorbirilor* a definitivat profilul neptunic al lui Eminescu, cu un condei de a cărui pregnanță e greu să te liberezi.”

Cât de actual a fost și este Mihai Eminescu? Un prim răspuns l-au dat bunicienii noștri care și în primul și în al doilea război mondial purtau în raniță pe lângă cele necesare o carte de poeme de Eminescu, din care citeau în tranșee în pauzele dintre lupte.

Truditorii condeiului care i-au urmat n-aveau cum să-l ocolească pe Eminescu. Ocupase limbajul, gestică, ritualurile lirice. Astfel, și Bacovia, și Blaga, și Arghezi au început prin a fi eminescieni. El se fixase ca poet național, ca vârf liric și model. Tudor Arghezi a spus la un moment dat: „*Eminescu e unul care nu mai vrea să moară*”. E bine să refacem zisa: „... *care nu mai poate să moară*”.

Astfel, între poeții români, Mihai Eminescu rămâne Poetul. Cum se întâmplă cu toți marii poeți ai lumii, poezia lui ascunde adâncimi nebănuite și apare mereu nouă pentru generațiile care vin și se duc. Evocând odată pe Eminescu, Tudor Arghezi spunea: *A vorbi de poet e ca și cum ai striga într-o peșteră vastă. Nu poate să ajungă vorba până la el fără să-I supere tăcerea.* Și într-adevăr în fața măreției geniului eminescian cuvintele se împuținează și se oprește, temătoare, mâna care scrie.

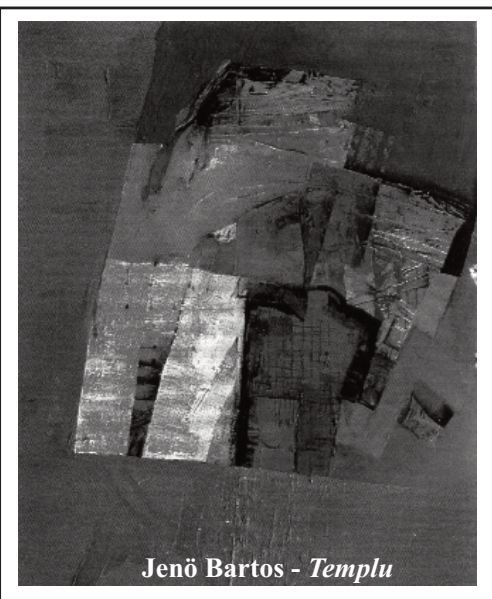
Eminescu nu este numai o mare carte a literaturii noastre, dar și un mit care crește pe măsură ce se înaintează în timp. El este chiar mitul poeziei. Mitul Eminescu a crescut în timp. Manuscrisele din cele două lăzi purtate în spate prin toată Europa de prietenul Chibici, predate în 1902 de Maiorescu, Academiei Române – gestul acestuia din urmă, fiindcă venind vorba, a fost unul compesatoriu de iertarea de păcat pentru sacrificarea periculosului jurnalist Eminescu – au devenit cărți, misteriosul laborator eminescian dezvăluindu-se fragment cu fragment, au augmentat mitul. Pe acest mit s-au sprijinit atâția intelectuali români, ca să nu mai vorbim de luarea sa în folosință de către politicieni, care au știut să-i exploateze

din plin toate pârgiile. De el s-au folosit și *bulbucății ochi de broască* dar și comuniștii, care timp de vreo cincizeci de ani și-au făcut sloganuri din *Împărat și proletar* și *Ce-ți doresc eu ție dulce Românie*.

Procesul demitizării lui Eminescu a început încă din timpul vieții și continuă și astăzi în condițiile postmodernității demitizatoare, dar fără șanse. Acum, când se împlinesc 160 de ani de la nașterea marelui poet, ne cotopește tot mai mult gândul că Eminescu a fost marele dar al divinității făcut poporului român pentru a-și menține identitatea. *Om deplin al culturii românești*, cum îl numește Constantin Noica, Eminescu a rămas în timp marea carte de vizită a spiritului românesc, cel mai mare poet al nostru și modelul în absolut al tuturor poezilor români. Dacă francezii, nemții și chiar rușii au făcut mari dezbateri întru alegerea poetului național, au avut ezitări, la noi totul a fost clar de la început. Poezia modernă începe în literatura noastră cu Eminescu, gândirea modernă, la fel. Fără el limba română ar fi fost săracă, iar noi săraci de asemenea, așa cum am fi fost și fără Creangă, Caragiale, Enescu sau Brâncuși.

Locurile în care Eminescu s-a născut și a copilărit, Botoșanii și Ipoteștii, locurile peregrinate de poet sau în care a locuit temporar, de la Cernăuți la Viena, de la Praga la Odesa, de la Blaj la Iași, au rămas sfinte pentru români. Mergând mai departe, așa spune că acolo unde se află un român, spiritul locis este Eminescu și atâta timp cât undeva în lume se va citi o pagină din Eminescu limba română nu va dispărea.

Dacă orice poet adevărat este o sărbătoare a limbii în care scrie, atunci Eminescu este eterna sărbătoare a limbii române. Prin el limba noastră a îmbrăcat forma veșniciei. Deseori îmi vin în minte versurile *Nu credeam să-nvăț a muri vreodată / Pururi tânăr, înfășurat în manta-mi*, versuri care nu se pot separa, cum au făcut-o alții. Fără îndoială, primul vers este printre cele mai frumoase versuri scrise vreodată în limba română, care ne duce la gândul că Eminescu nu a învățat să moară pentru că lui îi este dat să dăinuie în sufletul și inima noastră, confundându-se cu partea noastră de ideal și confundându-se cu partea din noi care visează. Al doilea vers relevă imaginea poetului care rămâne, indiferent de denigratorii care apar în timp, de la legendarii de carton, de vedetele de câteva zile, lustruitorii de sine, *bășici de spumă într-un secol de nimic, pururi tânăr, înfășurat în manta-i*.

Jenő Bartos - Templu

MOSES GASTER. UN SAVANT CU TITLUL DE ONOARE „EXPULZAT“

Nicoleta DABIJA

La vârsta de 17 ani, Moses Gaster, cu ajutorul profesorului său de limbă ebraică și germană, va scrie și va rosti un discurs la inaugurarea școlii israelito-române, făcând afirmații memorabile pentru demersul său profesional ulterior: „Recunoaștem naționalitatea și limba țării în care trăim, fără să renunțăm la naționalitatea noastră ca evrei sau ca popor al lui Dumnezeu. [...] Limba ebraică este... singura legătură care-i unește pe toți israeliții de naționalități poliglote din lume și care le dă o a doua naționalitate... care îi nutrește și însuflețește.”¹ Era în 1873.

În familia sa, instituțiile în general (în special Sinagoga, ca și comportamentul oamenilor) erau percepute ca „primitive”, dar totodată libere de „felul riguros al evreilor germani” și de „spiritul îngust de ghetto” propriu evreilor din Ungaria și Maramureș. Evreii bucureșteni, își amintește Gaster „vorbeau fie ladină, fie idiș și, cu excepția unei mâini de oameni, nu erau deloc interesați de politică și foarte rar am văzut vreunul citind un ziar românesc [...], politica nu îi interesa, confruntarea partidelor era dincolo de preocupările lor, în special din cauza sistemului electoral care excludea nouă zecimi dintre ei de la orice vot.” Această mărturisire este făcută ca reacție a lui Gaster la șocul suportat de coreligionari, când el rostește o predică la Sinagoga bunicului său, în românește, în sejurul în România din perioada studiilor la Breslau.

Dar în aceeași situație erau și evreii din Bucovina și Moldova, căci și aici influența mișcării reformatoare occidentale abia începea să pătrundă. Cea dintâi regiune era etalon pentru mulți dintre membrii familiei lui Gaster, fiind o provincie germanizată în interiorul căreia israeliții erau totalmente supuși culturii germane. În schimb, în Moldova evreii „trăiau relativ izolați”, fără a avea vreo idee despre modul de viață occidental, incapabili să înțeleagă sau să aprecieze „nici măcar dreptul la cetățenie”.

În anii formării lui Moses Gaster, mentalitatea suferea transformări im-

portante, mai ales la nivelul liderilor societății evreiești bucureștene, aflați sub influența curentului liberal occidental. Evenimentele la care a fost martor savantul de mai târziu (copil fiind atunci), care au provocat dezbinări chiar în interiorul familiei sale, au lăsat probabil urme profunde în dezvoltarea sa intelectuală și i-au influențat raporturile ulterioare cu iudaismul și lumea românească. Momentul de ruptură în lumea evreiască bucureșteană s-a petrecut în 1864, când Gaster avea opt ani, an marcat de conflictul intercomunitar care a dus la expulzarea Rabinului Meir Lebiș Malbim. Acesta s-a opus, se pare, modernizării practicii religioase sub influența vieneză, modernizare susținută de familia lui Gaster și concretizată în decizia de „construcție a unei sinagogi moderne, pe care au numit-o Templu”. Rabinul conservator s-a opus vehement. Reacția acestuia este judecată de Gaster ca exagerat de severă, condamnând, concomitent, atitudinea liderilor comunității bucureștene, incapabili să înțeleagă „măreția omului ca savant” și care, prin apelul lor la autorități, au creat un precedent primejdios.

Studiile la seminarul rabinic de la Breslau se desfășoară în perioada 1876-1880. În același timp activează și la Universitatea din Leipzig. Este epoca în care Gaster își va contura coordonatele personalității spirituale și ale omului de știință care va deveni, și, pe de altă parte, este vremea în care participă direct la istoria evreo-românilor. Avându-l ca principal îndrumător pe Gustav Gröber, vedește preocupări multilaterale în domeniul filologiei românești, dar asimilează, sub influența lecturii lui Max Müller și a lui Theodor Benfey, și numeroase cunoștințe în domeniul cercetărilor creației populare românești și universale². Teza sa de doctorat, spre marea uimire a profesorilor săi, a fost susținută, la Universitatea din Leipzig, pe un subiect de filologie românească (despre consoana velară „c” în limba română, lucrare se pare foarte bine documentată, încât chiar azi sunt puține de adăugat în problema tratată) și a fost considerată suficient de valoroasă pentru a apărea în prestigioasa revistă pe care o publica la acea vreme profesorul Gröber, intitulată „Revista pentru filologie romanică”, conform mărturiei lui Gaster însuși. Tot la Leipzig, absolvă și seminarul israelit, fiind atestat, după mai vechea dorință a tatălui, rabin și predicator.

În acești ani, Gaster apare implicat în câteva situații ale negocierilor legate de emanciparea evreilor români, în ajunul și pe parcursul Congresului de la Berlin, din 1878. Este cunoscută o întâlnire la Paris cu Ion I. C. Brătianu și, la recomandarea profesorului Graetz, colaborarea sa cu Comitetul Român ce funcționa la Berlin. Corespondența purtată de savant în această perioadă dovedește în plus că Gaster se implicase total în evenimentele epocii. El participă întrucât se identifică cu soarta evreilor din România și indiferent de finalul evenimentelor, dramatic sau tragic, el trebuie să fie împăcat sufletește, căci a făcut ce i-a stat în putință. Rezultatele nici nu întârzie să apară, prevederile tratatului fiind dezbătute

și interpretate în parlamentul românesc.

Interpretările însă îi provoacă lui Gaster mari deziluzii. În aprilie 1879, el îi scrie tatălui său: „Te înșeli amarnic în ceea ce privește emanciparea evreilor și poziția mea de viitor în România”. Iar în lunile următoare: „toți românii la un loc nu înseamnă nimic pentru mine! Vezi și tu cum se poartă în parlament: nu merită să scrii nici măcar un rând în interesul lor! Mizerabile frânturi de intrigă, cu toții. Rolul ziarelor n-a fost derizoriu în istoria acestui scandal. Ce au să ne dea? Vor emancipa 800 de oameni! Îți amintești de părerile tale optimiste, în dezacord cu optica mea pesimistă obiectivă. Crede-mă, de câte ori privesc spre casă, îmi piere pofta de a mă întoarce.”

Corespundează cu Bogdan Petriceicu-Hașdeu, care îi facilitează debutul și apoi colaborarea la „Columna lui Traian”. Cu Titu Maiorescu, de asemenea, întreține un schimb epistolar privind colaborarea la „Convorbiri Literare”. Întors în România, în 1880, Gaster începe să frecventeze seratele celui din urmă, unde îi cunoaște și pe cei mai importanți membri ai „Junimii”: Iacob Negruzzi, I. L. Caragiale, Ioan Slavici, Ion Creangă, Mihai Eminescu³. Cu acesta din urmă, Moses Gaster a întreținut un soi de prietenie, mergea adesea la el acasă pentru a-i citi în slova veche din manuscrisele pe care poetul le deținea⁴. Nu același lucru se poate spune despre Hașdeu, care se comporta „nepolitic” cu Gaster. Totuși Gaster îl considera „geniu”, și pentru multă vreme „cel mai mare învățat care a trăit în România”. Tot în această perioadă, 1881-1885, ține prelegeri de literatură română și mitologie comparată la Facultatea de Litere a Universității din București.

Pentru lumea iudaică, în jurul anului 1882, Gaster a alcătuit un Comitet, împreună cu dr. Beck, directorul școlii spaniole, cu scopul de a pregăti și tipări manuale școlare românești pentru școlile evreiești, înainte de toate pentru Școala „Iuliu Barasch” din București, principalul centru de învățământ iudaic la acea vreme. Savantul va scrie un manual de istorie biblică și va traduce cartea de rugăciuni ebraice, pentru prima dată în românește. Dr. Beck a scris glosare la Pentateuh și alte lucrări. În plus, în fiecare an ei colaborează cu câte un articol pentru „Anuarul” lui Schwarzfild, cele mai multe din punctul de vedere al folclorului comparat între legendele evreiești și cele românești, de asemenea, realizează o scurtă trecere în revistă a literaturii evreiești și ladino, convingându-l pe Lazăr Șăineanu să scrie una despre literatura idiș. Mai publică și comentează documente referitoare la istoria evreilor din România, și implicarea acestora în câteva activități productive (de exemplu, la „Fraternitatea”). Studiile erau destinate opiniei publice românești, pentru a demonstra faptul că evreei au constituit un factor util pentru dezvoltarea modernă a României⁵.

De formație neogramatic și adept al metodei comparativ-istorice, savantul Gaster abordează cu autoritate problemele principale de limbă ce se dezbăteau

în epocă, susținând teza romanității limbii române, afirmându-se totodată ca adversar al etimologismului latinist în ortografie. Nu e preocupat de originalitate, în perspectiva sa nu există motive originale în cultura unui popor, ci numai motive a căror origine nu a fost găsită încă. El observă cum în literatura populară există o continuă migrațiune a motivelor adaptate, selectate, luând înfățișări specifice, particulare ale unui sâmbure epic etern, care poate fi aflat în orice timp și în spații diferite.

Deopotrivă, se apleacă stăruitor asupra folclorului românesc, atât în cadrul cursului liber din 1881 pe care-l predă la Facultatea de Litere din București, cât și prin numeroasele conferințe pe care le susține la „Junimea” sau la Ateneul Român. El supune cercetării atât folclorul propriu-zis, cât și literatura „populară scrisă”, textele sapiențiale, taumaturgice, rețetele sufletești și trupești, cărțile populare, amuletele, cărțile de prevestire, de vise etc., toate textele care modelează și determină profilul spiritual al unui popor în interiorul culturii sale tradiționale⁶.

În alte cuvinte, Gaster nu dorește să izoleze tipurile românești reprezentative, ci dimpotrivă, el își propune să găsească înrudirile genetice între literatura populară română și alte literaturi populare, cu literatura universală în întregul său, plasându-ne astfel „pe aceeași înălțime a culturai pe care stau cele alte popoare ale Occidentului”, formând „o verigă în lanțul de aur ce leagă popoarele între dânsese”.

La apariția lucrării sale fundamentale, *Literatura populară română*, nu e nici pe departe luat în seamă pe măsura valorii studiului publicat. Lucru care l-a afectat pe Gaster și pe care nu ezită să-l mărturisească mai târziu, când nerecunoașterii ca personalitate științifică i se adaugă evenimentul încă mai grav al expulzării.

Anul 1885 aduce în viața savantului o dramă veritabilă. Din mai multe motive, dar nici unul îndeajuns de serios sau grav pentru a conduce la un asemenea act, între care unul ar putea fi de natură extraliterară, legat de participarea sa în cadrul tinerei elite intelectuale israelite românești la lupta pentru drepturile cetățenești ale coreligionarilor săi, guvernul D. A. Sturdza îl include în grupul ce avea să fie expulzat la 19 octombrie. Expulzarea sa pare a fi rezultatul extinderii activității sale publicistice.

Într-o conferință ținută la Societatea Geografică Română, la care participa însuși Regele, Gaster va ataca unele teorii etimologice ale lui D.A. Sturdza, istoric diletant, dar politician liberal de mare influență și mai ales un om care nu ierta ofensele. Gaster va publica apoi, în toamna lui 1885, un articol în ziarul „Românul”, sub titlul „Revolta de la Brusturoasa”, în care va protesta împotriva încercării de incitare a sătenilor din acea localitate la manifestări antisemite, care nu aveau nici o bază reală după opinia autorului, căci „niciodată nu s-a plâns și nu s-a putut plânge vreun evreu în contra poporului român, blând și naiv din fire [...]”

Dimpotrivă, am putut constata pretutindenea traiul pacinic și prietenos între evreu și țaran”. Gaster denunță în acest mod mașinațiunile guvernului, implicat printr-un administrator local în neregulile ce trebuiau acoperite prin aceste tulburări.

Folosind prilejul expulzării unor ziariști de la „Indépendance roumaine”, care supăraseră autoritatea habsburgică prin răspândirea unor manifeste incendiare în Transilvania aflată sub dominație străină, guvernul liberal, la insistențele repetate ale lui Sturdza, îl includ și pe Moses Gaster în acest club care trebuia să părăsească țara în decurs de 24 de ore de la notificarea oficială. Expulzarea nu prevedea obligația guvernului de a-și justifica actul, Sturdza nu avea astfel nevoie de acoperire (interesantă este reacția lui Hașdeu, care lasă neînțelegera dinainte deoparte, și se arată acum indignat de expulzarea savantului).

Pe itinerariul Viena-Berlin-Frankfurt, Gaster ajunge peste un an la Londra, unde se stabilește pentru tot restul vieții. Așteaptă revocarea decretului de expulzare, care survine prea târziu însă, abia în 1888, o dată cu venirea la putere a unui guvern conservator din care făcea parte și Titu Maiorescu, factorul hotărâtor în rechemarea savantului în țară. Întrucât în Anglia ajunsese să dețină importante poziții sociale și științifice, Gaster va refuza să se întoarcă.

După destule dezbateri, în Londra va fi acceptat drept haham, rabin-șef al comunităților evreiești de rit spaniol și portughez din Anglia și colonii (1887-1919) și va conduce Federația sionistă engleză. Va fi concomitent conferențiar Ilchester de literatură slavonă și bizantină la Universitatea din Oxford, primul evreu din Anglia numit să conferențieze într-o universitate despre literatura greco-slavonă. Va fi numit director la *Judith Lady Montefiore College din Ramsgate* (1890-1896), președinte (1907-1908) și apoi vicepreședinte al celei mai vechi societăți de folclor din lume, celebra *Folk Lore Society*, conferențiar Schweich de istorie și literatură samaritană la *British Academy* (1924), vicepreședinte, din 1926, al *Royal Asiatic Society*, președinte, din 1931, al *Quest Society*, membru în consiliul de conducere al cunoscutelor *Society of Biblical Archeology* și *Gipsy Lore Society*, membru din 1930 la *Royal Society of Literature* etc., fiind considerat unul din cei mai mari învățați ai timpului său.

Într-o scrisoare adresată lui Titu Maiorescu, datată 8 martie 1886, Moses Gaster își exprimă interesul științific păstrat intact chiar în urma expulzării. Savantul rămâne fidel lucrărilor sale începute în România. Dicționarul româno-german este continuat în șederea sa la Londra. *Chrestomația*, una dintre cărțile sale, urma în scurtă vreme să fie încheiată, și, îi mărturisește Gaster lui Maiorescu, va purta titlul de onoare „expulzat”. Alte lucrări, care priveau direct literatura română, își vor lua drumul spre publicare în Italia, Franța, Germania, dar nici un rând măcar nu va mai apărea în România, aceasta era convingerea fermă a lui Gaster⁷. Și nu doar din pricina expulzării, ci și din alte motive care i-au provocat amă-

răciunea și decizia, precum faptul că a fost adesea ignorat, nu i s-a prețuit îndeajuns munca sau i s-au pus tot felul de piedici în studiul lui. În timp ce *Literatura populară română* a fost luată în derâdere în România, era recunoscută în Europa ca unică în felul ei. În finalul epistolei, savantul i se adresează lui Maiorescu în următoarele cuvinte: „Nu mi-o luați în nume de rău că v-am vorbit atât de deschis, de vreme ce constituiți singura excepție, care se ridică deasupra tuturor. Nici nu judecați ca ceilalți, nici nu mă judecați ca ceilalți.”⁸

Maiorescu îi răspunde prompt, la 15 martie 1886, susținând poziția superioară a lui Gaster, reflectată în pasiunea lui pură pentru studiu științific și în situarea activității lui literare deasupra mașinațiunilor partidelor politice din România. Pentru a-l consola, poate, îi scrie: „Gândiți-vă la Spinoza și treceți peste toată chestiunea asta dezgustătoare”, fiind totodată pe deplin de acord cu acel titlu de „expulzat” care urma să însoțească textul cărții *Chrestomație română*.

Gaster continuă să studieze cultura română orală și scrisă, aducând frecvent țării sale de origine importante servicii. Ajunge să editeze, în 1891, *Chrestomația română*, calificată astăzi drept o lucrare fundamentală a științei filologice românești pentru valoarea extraordinară a textelor din secolele XVI-XVIII, pentru diversitatea lor și pentru alte calități. O altă lucrare importantă, apărută în 1901, este intitulată *Geschichte der rumänischen Litteratur*. Publică pe deasupra nenumărate studii în reviste din țară și din străinătate, arhiva Gaster cuprinzând în jur de 200.000 de piese, și fiind păstrată în colecțiile bibliotecii de la *University College* din Londra.

În 1921, i se permite să vină în țară ca invitat al lui Octavian Goga, Ministru al Cultelor și Artelor atunci, cu care prilej Gaster ține o serie de conferințe despre filologia și folclorul românesc. În 1926, vine pentru ultima oară în România, conform afirmației lui Virgiliu Florea. În 1929, a fost ales membru de onoare al Academiei Române, cu unanimitate de voturi, la propunerea lui Sextil Pușcariu și a fost distins, în mai multe rânduri, cu importante ordine și medalii românești.

Cea mai bună dovadă a pasiunii sale necondiționate pentru studiile de folclor, îndeosebi pentru cel românesc, mi s-a părut corespondența purtată cu Nicolae Cartoian, al cărei conținut vizează în principal activitatea lor științifică. Gaster își exprimă, în epistola din 2 august 1930, bucuria că s-a găsit un om bine înzestrat în spațiul românesc care să preia munca începută de el și să o ducă serios mai departe, chiar dacă a trebuit să aștepte mai mult de jumătate de secol pentru a se întâmpla acest lucru.

E dificil de interpretat preocuparea lui Gaster pentru studiul folclorului românesc drept rezultat al dorinței sale de a se asimila culturii române. Cel mai bun argument al activității sale științifice desfășurate dezinteresat este acela că și-a continuat munca în Anglia, cu aceeași motivație. În al doilea rând, provenind dintr-

o familie de aristocrați, el a fost educat în spiritul asimilării, dar asimilarea nu poate fi privită drept condiție care i-a determinat studiile. Intelectual veritabil, perfect conștient de originea sa iudaică, Gaster nu a încercat nicidecum să o ascundă și a slujit iudaismul poate în aceeași măsură. Era devotat României prin conținutul studiilor sale și iubirea de „baștina” sa, cum îi plăcea să o numească, era în mod evident sinceră și permanentă.

Câteva momente ale vieții sale ulterioare îi justifică iubirea dezinteresată. În ziua de 8 iulie 1930, în urma numirii pe care o primește din partea guvernului român, de „Mare Ofițer al Coroanei României”, îi scrie lui N. Titulescu: „Dv. știți că eu întotdeauna am fost gata de a sluji țara cât mi-a stat în putere și vă rog să fiți încredințat că, în viitor, ca și în trecut, o voi considera ca cea mai frumoasă datorie a mea, a sta la dispoziția ei.” În scrisoarea din 13 februarie 1936, adresată lui Nicolae Cartoian, Gaster amintește de manuscrisele sale românești tocmai cumpărate de Academia Română: „Sărăcia mea acum devine bogăția școlii”. De ziua națională a României, pe 10 mai 1936, savantul merge să sărbătorească la Legația Română din Londra⁹. Până și moartea sa, dincolo de a fi luată ca pură întâmplare, susține devotamentul pe care l-a purtat culturii române. Ea survine în dimineața zilei de 5 martie 1939, în timp ce, în pofida bolii și a bătrâneții, se ducea să țină o conferință despre folclorul românesc la Universitatea din Reading.

¹ Moses Gaster, în studiul introductiv la vol. **Memorii. Corespondență**, ediție îngrijită de Victor Eskenasy, Editura *Hasefer*, București, 1998.

² Idem, **Studii de folclor comparat**, ediție îngrijită, prefață și note de Petre Florea, București, Editura *SAECULUM I.O.*, 2003, p. 5.

³ Despre participarea sa la aceste adunări Gaster povestește pe scurt în memoriile sale, *Ibidem*, p. 68 și următoarele.

⁴ **Moses Gaster în corespondență**, ediție îngrijită, prefață, indice și note de Virgiliu Florea, București, Editura *Minerva*, 1985, pp. 23-24.

⁵ **Evreii din România în texte istoriografice**, introducere, selectarea textelor, note și comentarii, traducere din limbile maghiară, germană și franceză, bibliografie și indici de Lya Benjamin, București, Editura *Hasefer*, 2004, p. 203.

⁶ Idem, **Literatura populară română**, ediție îngrijită, prefață și note de Mircea Anghelescu, București, Editura *Minerva*, 1983.

⁷ Totuși, Gaster va trimite după exil articole și comunicări cel puțin pentru Societatea Istorică „Iuliu Barasch”, cf. mărturiei Lyei Benjamin din lucrarea **Evreii din România în texte istoriografice**, ed. cit., p. 203.

⁸ Virgiliu Florea, **Prietenii români ai lui Moses Gaster. Cercul „Junimii” bucureștene**, Cluj-Napoca, *Presa Universitară Clujeană*, 1997, p. 40.

⁹ *Ibidem*, p. 55.

AVANTAJELE ȘI DEZAVANTAJELE UNUI SCRIITOR ROMÂN LA PARIS

Carmen Veronica Steiciuc: *Domnule Matei Vișniec, în decembrie 2009 publicul sucevean a fost fascinat de întâlnirea cu dumneavoastră și mai ales de povestea de scriitor pe care, într-un mod admirabil, i-ați prezentat-o. De aceea, v-aș ruga să ne dezvăluiți, pentru paginile revistei „Dacia literară”, câteva fragmente din această poveste, conturate sub formă de **avantaje și dezavantaje** ale condiției de scriitor român la Paris.*

Matei Vișniec: Am scris de multe ori despre Paris, chiar și un roman care se intitulează *Sindromul de panică în orașul luminilor*. Pentru că m-a preocupat acest subiect, „a fi” la Paris. Ce înseamnă de fapt această iluzie, această fantasmă?

Aș începe povestea mea de scriitor prin a vă spune ce am simțit în momentul în care am ajuns la Paris, în septembrie 1987. Fără să fi fost cunoscător de limbă franceză, fără să fi învățat în mod sistematic limba franceză la școală (pentru că am început cu germana și am continuat cu engleza) în momentul în care am ajuns pe malurile Senei am avut senzația că... sunt acasă. Ceea ce a fost oarecum un prim șoc, extrem de plăcut de altfel. M-am simțit în Orașul Luminilor ca într-o patrie mentală, ca într-un fel de proiecție a viselor mele, a fantasmelor mele culturale. Îmi era foarte familiar tot ce vedeam și tot ce auzeam, chiar dacă în primele luni nu înțelegeam bine ce se vorbește pe stradă... Acesta a fost de altfel micul șoc neplăcut, să descopăr că limba franceză vorbită (inclusiv la radio sau la televizor) era *altceva* față de limba franceză pe care o știam din cărți...

Șocul provocat de senzația că sunt acasă îl pun, deci, la capitolul *avantaje*. Avantajul de a te simți într-un loc *care nu te respinge*, imediat după coborârea din tren. Avantajul de a te regăsi într-o patrie culturală în care nu ești confruntat cu mistere sau cu coduri de neînțeles. Dând filmul înapoi și încercând să-mi revăd copilăria, îmi dau seama că, fără să fi fost un mare cunoscător de **limbă** franceză, școala românească de atunci m-a impregnat de cultură franceză. Pornind, de exemplu, de la fabulele lui La Fontaine, pe care le învățam prin clasa a II-a sau a III-a, (prima poezie scrisă de mine a fost, de altfel, o versificare a fabulei *Corbul și Vulpea* de La Fontaine). Tot la ora aceea eram impregnat de poveștile lui Charles Perrault, iar pe la vârsta de 12 - 13 ani, m-a marcat universul lui Alexandre Dumas. Mai târziu au venit clasicii. Toată lumea avea acces la Balzac, Stendhal, Maupas-

sant. Nu pot să uit astăzi *Bel-Ami*, povestea unui om care ajunge cu buzunarele goale la Paris (eroul venea din Algeria), și care, pînă la sfârșitul romanului, urcă în ierarhia socială. I-am citit apoi pe scriitorii ceva mai sofisticăți, ca să spun așa, Proust, sau scriitori foarte moderni, traduși masiv la ora aceea, precum Camus. Îmi amintesc *Exilul și împărăția* de Camus, pagini de eseuri care m-au făcut la vârsta de 17 ani să mă declar existențialist (îmi eptam în felul acesta puțin și colegii de școală și chiar profesorii). Pentru a rezuma, datorită literaturii franceze am devenit existențialist la Rădăuți, la 17 ani, fiind elev de liceu... Mai târziu, în facultate, i-am citit și pe Sartre (tradus cu teatrul său și cu romanul *Greața*), precum și pe Simone de Beauvoir. Și tot așa, m-a impresionat atunci, cu stilul său, Louis-Ferdinand Céline.

Eu sunt deci copilul acelor ani, când Franța era o a doua patrie mentală pentru români. De aceea, în momentul în care am ajuns în Franța, nimic nu-mi era străin. O secundă nu m-am simțit în Franța în exil. Dimpotrivă, am fost foarte fericit că am ajuns pe un teritoriu cunoscut, iar prima mea grijă a fost să-mi ameliores limba franceză. Deci, pe lista *avantajelor*, plasez și această bază, aș spune sentimentală, pe care o avem, de *francofil*. Cum spuneam, codul nostru genetic cultural este marcat de Franța. Să nu uităm că și din punct de vedere istoric s-au întîmplat o mulțime de lucruri între Franța și România... Unirea Principatelor, în 1859, o datorăm diplomației franceze și lui Napoleon al III-lea. Iar o parte din marii noștri scriitori s-au realizat, de fapt, în Franța, atît acest trio bine cunoscut, Eliade, Cioran, Ionesco, cît și mulți alții...

Matei Vișniec la Centrul Cultural Francez,
Iași, 8 decembrie 2009

– *Cum ați putea creiona diaspora română din Franța anului 1987? Ce impact a avut asupra devenirii dumneavoastră, ca scriitor de expresie franceză, contactul cu literatura francofoni ai acelor vremuri?*

– În 1987, când am ajuns în Franța, mi s-a întâmplat să intru într-o lume în care trăiau foarte mulți scriitori români. Imediat după sosirea mea la Paris, într-o săptămână, am reușit să-i cunosc pe toți cei care erau cu adevărat importanți. Am ajuns la Europa Liberă imediat, unde, toți ceilalți scriitori din diasporă se întâlneau cu Monica Lovinescu și cu Virgil Ierunca. Îmi face plăcere să-i evoc aici. Virgil Tănase venea pe acolo, Paul Goma, Sanda Stolojan... Exista la ora aceea, la Paris, un cenaclu fabulos în care se citea literatură română, un cenaclu găzduit în locuința unui domn pe care îl chema Leonida Arcadie, și care semna Mămăligă. Aproape că am continuat să citesc la Paris literatură în stilul *Cenaclului de Luni*. Ceea ce nu înseamnă că nu i-am șocat pe unii din generațiile mai vârstnice. Nu și pe Monica Lovinescu, însă, care era perfect informată de tot ce se întâmpla și primea de altfel sistematic toate cărțile generației noastre, prin diverse filiere. Ea mă cunoștea deci foarte bine din scris și m-a invitat imediat să citesc poezie la *Cenaclul lui Mămăligă*. Am citit apoi de mai multe ori, chiar și piese de teatru. Prima piesă citită acolo a fost *Buzunarul cu pâine*, era în primăvara anului 1988.

Mai pun ceva la capitolul *avantaje*: la ora la care am ajuns eu în Franța, intelectualii care fugeau din țările comuniste erau foarte bine primiți. Înainte de 1989 editurile mai aveau bani pentru a publica eseuri și cărți dedicate denunțării comunismului. Foarte des, oamenii care veneau din Europa de Răsărit scriau pe această temă, aproape că puteau trăi din denunțarea comunismului, care era încă o “activitate comercială”. În orice caz, într-un fel sau altul, foarte repede, cei care veneau din Est reușeau să publice. Ceea ce le dădea și senzația falsă, și pun acest lucru la *dezavantaje*, că devin scriitori recunoscuți în Occident. După 1990 acești bani alocați denunțării comunismului au dispărut, iar scriitorilor veniți din Est, sau celor care își trimiteau cărțile din Est, au început să le fie sistematic refuzate cele în care era denunțat comunismul. Brusc acești scriitori monotematici au trebuit, pentru a se vedea publicați, să intre în circuitul competiției reale. Există câteva cazuri printre scriitorii români de la Paris care au publicat enorm înainte de 1989, iar după aceea s-au văzut în situația de a fi refuzați și de a fi obligați să facă o pauză lungă...

– *În prezent, domnule Matei Vișniec, sunteți cel mai jucat dramaturg român. Piesele dumneavoastră au fost traduse și puse în scenă în peste 30 de țări. Drumul până aici a fost lung și anevoios, dar momentele unice, de comuniune și comunicare cu publicul sunt din ce în ce mai numeroase. Ca om de teatru, considerați că Franța a fost o revelație pentru dumneavoastră? Ce avantaje și*

dezavantaje puteți identifica din acest punct de vedere?

– Un *avantaj* pentru mine, ca om de teatru, în momentul în care am ajuns în Franța, a fost acela de a descoperi un peisaj teatral pe care îl consider în continuare unic în lume. În momentul în care am ajuns în Paris, primul meu gând a fost să mă duc să văd *Cântăreața Cheală*, și *Lecția* la Teatrul La Huchette, unde, după cum bine știți, de peste 50 de ani, din 1957 de fapt, se joacă fără întrerupere aceste două piese ale lui Ionescu. În mintea mea, un teatru arăta precum teatrele din București, sau măcar precum Casa de Cultură de la Rădăuți, adică o clădire enormă, cu coloane și cu trepte în față, și cu cel puțin 400-500 de locuri. Ei bine, când m-am dus în Cartierul Latin și am căutat teatrul lui Eugen Ionescu, Teatrul La Huchette, nu l-am descoperit din prima, deși îi știam adresa. Am mai trecut deci o dată prin fața lui și apoi mi-am dat seama că era un teatru mic, un „teatru de buzunar”, de 80 de locuri, înghesuit între două restaurante grecești. Spectacolele erau deci prezentate pe o scenă mică, într-o sală mică, în condiții de decor minim...

Festivalul de la Avignon, unde am ajuns pentru prima oară în 1990, era deja o piață de teatru, unde sute de companii veneau să-și prezinte produsele, adică spectacolele. În toate garajele, podurile, pivnițele, bisericile mai mult sau mai puțin abandonate, precum și în alte spații transformate în locuri teatrale, se prezentau spectacole. Acest tip de festival de teatru a început să existe și în România acum, cum ar fi festivalul de la Sibiu.

Teatrul în care am debutat eu la Paris, se numește *Guichet Montparnasse*. E mic ca un ghișeu și acolo au loc trei spectacole pe seară. Primul începe la ora 18, al doilea la ora 20 și al treilea la ora 22. Ceea ce înseamnă trei companii diferite, companii mici dar cu actori uneori mulți, altele pot fi și câte 6 sau 7 actori pe scenă. Ei vin, instalează repede decorul, care este gândit în așa fel încât să fie ușor de dezințalat, joacă și pleacă. Și vine următoarea companie. Acest tip de febrilitate mi-a convenit foarte mult și mi-a plăcut foarte mult.

– Mi s-a părut foarte interesantă și întâmplarea, ideea în interiorul căreia a prins viață piesa „Despre senzația de elasticitate când pășim peste cadavre”. Cum s-a născut această piesă?

– A fost tot o comandă din partea unui teatru bazat lângă Paris, care se numește „Gare au Théâtre”. Această companie, foarte atașată de Europa de Răsărit, mi-a propus să scriu o piesă pentru a celebra centenarul nașterii lui Eugen Ionescu, dându-mi totală libertate. Eu am scris scris o piesă despre Cioran, în care Cioran este personaj. Nu era în mintea mea, ca urgență, să scriu o piesă despre Eugen Ionescu. Și totuși, aveam o idee, și pentru aceasta îi mulțumesc scriitorului și profesorului Nicolae Balotă. Pentru că el a povestit, la *Târgul de carte de la Paris*, în 2007, o amintire cutremurătoare. A povestit-o în cadrul unui colocviu despre Io-

nescu și am s-o repovestesc pe scurt. Nicolae Balotă a fost închis în anii 50 la Jilava, era deci deținut politic. Și era “pușcăriș vechi”, când a ajuns acolo Nicu Steinhardt, “pușcăriș nou”. Ori, Steinhardt citise piesele lui Ionescu, citise *Cântăreața cheală*, *Scaunele* și *Lecția*. Iar Balotă povestește cum, într-o seară, în celulă, Steinhardt le-a povestit, din memorie, lui și celor care erau acolo, ce se întâmplă în *Cântăreața cheală*. Încerc să reproduc ce povestea Balotă: „Și am râs, ne-am prăpădit de râs. Eram trei pușcăriși intelectuali, scriitori români, într-o celulă și am râs de ne-am prăpădit. Mai târziu, în anii 70’ am ajuns în Franța, l-am cunoscut pe Ionescu, i-am văzut mai toate piesele montate, *Cântăreața cheală*, *Rinocerii* și altele... Niciodată însă nu am mai râs la o piesă de-a lui Ionescu, cât am râs în pușcărie, când mi-a povestit Steinhardt, chiar jucând-o, piesa *Cântăreața cheală*. “

– *Într-una dintre fantasmelor dumneavoastră culturale, care se regăsesc în volumul „Sindromul de panică în orașul luminilor”, ați afirmat că în momentul în care ați coborât din tren, pe peronul Gării de Est de la Paris, vă așteptau marii dumneavoastră compatrioți, Eugen Ionescu, Emil Cioran și Mircea Eliade... Este o imagine mirabilă. I-ați cunoscut, cu adevărat?*

– Pe acești trei mari oameni pe care-i evocăm adeseori, și care formează în același timp obsesia noastră, pentru că sunt cei trei care s-au realizat la Paris, eu, personal, nu i-am cunoscut. O singură dată am dat mâna cu Cioran. Îmi amintesc de imaginea lui Cioran când, în sfârșit, a putut să intre la Ambasada României. În 1989, după căderea comunismului, a fost o mare recepție la Ambasadă și acești oameni, care stăteau de ani și ani de zile în Franța, dar care nu pășiseră pragul Ambasadei, Monica Lovinescu, Virgil Ierunca, Emil Cioran, Virgil Tănase și alții, au venit la acea recepție. Era foarte multă lume. Cred că Alexandru Paleologu fusese deja numit ambasador și abia sosise, în 1990, la Paris. Am o imagine cu Cioran, care venise și el acolo. Niște flăcăi din Maramureș aduseseră niște colăcei din aceia împlețiți, foarte frumoși, pe care îi distribuiseră celor prezenți. Cioran a ținut toată seara un colăcel strâns la piept. Parcă ar fi fost un fel de cadou. Un dar. Toată seara, stătea și se uita la oameni și ținea strâns colăcelul acela la piept. Aceasta este imaginea pe care am păstrat-o, cu Cioran în acel moment. O altă imagine pe care am avut-o și care m-a tulburat într-un fel, a fost la o conferință pe care a dat-o el despre Benjamin Fondane, Barbu Fundoianu. Atunci l-am auzit pentru prima oară vorbind pe Cioran și mi-am dat seama că-și păstrase un accent destul de puternic ardelenesc, românesc. Sintaxa era perfectă, limba era perfectă, dar accentul și-l păstrase. Ceea ce pun la *avantaje*. În sensul că francezilor le-a plăcut întotdeauna accentul românesc. Eu am învățat limba franceză târziu. Continui, probabil, să vorbesc cu un accent care se simte. Francezilor le place foarte mult accentul din Europa de Răsărit, pentru că au deja câteva repere. Mai multe generații, care au

văzut-o pe Elvira Popescu, marea actriță de origine română, pe scenele Comediei Franceze și în filmele pe care le-a făcut, sunt obișnuite cu acest accent românesc, care este formidabil. Ea vorbea repede, vorbea perfect, dar cu un puternic accent românesc.

– *Calitatea de a fi român fascinează la Paris? Ce impact are filmul românesc în Franța?*

– În cei 22 de ani de Franța, dacă am simțit vreun *dezavantaj*, acela a fost de a mă prezenta ca român. Am simțit, recunosc acest lucru, că nu era în avantajul meu să spun că sunt român (dar întotdeauna am spus că sunt român, chiar și atunci când am avut cetățenie franceză, și atunci când am început să fiu jucat și tradus). Și astăzi, când trebuie să mă definesc în Franța, spun: sunt scriitor român francofon. Sau, sunt scriitor francez de origine română. Sau, sunt scriitor român de expresie franceză. Nu am eliminat niciodată cuvântul *român* din identitatea mea.

Și totuși, întotdeauna am simțit că dacă aș fi spus că sunt columbian, sau dacă aș fi spus că sunt bucovinean, aș fi generat mai mult mister, aș fi sugerat mai mult respect, decât spunând că sunt român. Și aceasta în ciuda faptului că foarte multă lume este impregnată în Franța de ce-a scris Ionescu, de ce-a scris Cioran, de ce-a scris Eliade, de universul lui Brâncuși, adică de aceste valori care vin din România și care sunt ancorate în spațiul românesc. Reperele românești sunt însă și mai numeroase. M-am întâlnit deseori cu francezi care mi-au spus: „A, ești din România... Panait Istrati mi-a marcat viața!” Sau: „A, Gherasim Luca mi-a marcat viața!” Pe unii i-a marcat avangarda românească, Ilarie Voronca, Tristan Tzara, Victor Brauner.

Rămâne însă gustul acesta amar al României care nu fascinează... Când spui în Franța, de pildă, că ești columbian, deși Columbia este o țară a violenței și încarnează un anume dezastru uman, ei bine, acest spațiu emană mai multă magie... Toate aceste lucruri sunt încărcate de un anume mister și reflectez deseori la ele. Nu degeaba Cioran a scris ce a scris despre România, el a descoperit primul, cu o durere teribilă, că venea dintr-un spațiu care nu provoacă o fascinație imediată în Franța. Dar nu e numai România în această situație. Sunt și alte țări care suferă de același complex, a faptului că nu fascinează imediat. Ca să nu mai spun de această uluitoare confuzie între *Budapest* et *Bucarest*. Cel puțin o dată sau de două ori pe an mi se întâmplă să dau în Franța peste oameni care mă întrebă: „Și? Te mai întorci la tine la Budapesta?” Pentru că similitudinea muzicală este așa de puternică, între *Budapest* și *Bucarest*, că mulți nu reușesc să le deosebească. Iar eu trebuie să le zic: „C'est pas Budapest, c'est Bucarest la capitale de la Roumanie.”

Faptul că se produce această confuzie între noi și... alții, l-aș pune la partea de *dezavantaje*. Dezavantaje minore, însă. Treptat, francezii au înțeles totuși că

suntem un popor latin. În ultimii ani se produce chiar un fenomen foarte interesant: cinematograful românesc a redresat imaginea României în Franța.

– *Ce se întâmplă în spațiul editorial francez? În beneficiul cui funcționează uriașa mașină publicitară din Franța? Mai are acolo literatura română vreo șansă? Se mai poate realiza un autor român la Paris în acest moment?*

– Am fost foarte atent la modul în care este privită acum literatura românească. Deseori, când trec prin librării, mă uit să văd unde sunt expuse cărțile lui Cărtărescu, sau cărțile Gabrielei Adameșteanu, sau cărțile lui Dan Lungu, care sunt, cum spuneam, traduse... Și nu le găsesc întotdeauna pe primele standuri. Dar dacă te duci la secția *Scriitori din Europa de Răsărit*, acolo le găsești.

Marile vânzări se fac deci cu o mașină publicitară uriașă în spate, de care valorile noastre încă nu beneficiază. În romanul meu *Sindromul de panică în orașul luminilor*, în care vorbesc despre edituri, personajul principal este un fel de editor fără editură, care creează autori, dar nu-i publică și până la urmă creează un autor comun, din toți autorii pe care îi are în jurul lui... Personajul povestește, și eu povestesc prin el ce se întâmplă în jungla editorială franceză și occidentală în general. Când apar 900 de romane în fiecare toamnă, este imposibil să ai un reper. Fiecare editură își plasează artileria grea (adică mașina publicitară) în general pe 4 sau 5 autori. Nu-și poate permite să-i ajute pe toți cei 200 sau 100 sau 80 pe care-i publică. Doar patru-cinci sunt împinși în față și aceia vor ajunge la premii. În timp ce, foarte des, editurile franceze publică autori numai ca să nu fie preluați de o casă care se află în concurență cu ei. Dar, dacă sunt cumiți, după 6, 7, 10 romane, le vine și lor rândul ca să se beneficieze de artileria grea, sau de forța mașinii publicitare... Iată un mecanism de o mare perversitate, de fapt, într-o lume în care se și scrie mult mai mult decât acum 20-30 de ani. Iar fără această presiune a mașinii publicitare, nimeni nu țâșnește, nu se afirmă. Un semn că ai țâșnit și că intri în sistemul de vânzări masive este atunci când cartea ta este vândută în chioșcurile din gări și aeroporturi. Ei bine, un autor român, sau de origine română, al cărui roman se vinde în gări și aeroporturi, este Norman Manea. Este vorba despre cartea lui *Întoarcerea huliganului*. Ceea ce este un semn că a intrat în marea mașină publicitară...

Mai rămâne însă întrebarea: cum se poate impune un autor român la Paris în aceste condiții? Pentru că fascinația noastră în fața Occidentului rămâne, după părerea mea, enormă. Și totuși, cred că undeva greșim. Acum, că au trecut 22 de ani de când trăiesc în Occident, îmi dau seama că, probabil spre sfârșitul vieții mele de scriitor, am să mă întorc la Rădăuți și am să scriu pentru mine însumi. Pentru a rupe această dependență și acest complex românesc visceral că suntem marginalizați și că premiul pe valoare, sau confirmarea valorii, trebuie să vină din Occident. Există o carte pe care eu am citit-o încă înainte de 1987, *Complexele literaturii române* scrisă de Mircea Martin. El analiza deja acolo de ce literatura ro-

mână suferă de aceste complexe. De altfel, nu numai literatura română. Și literaturile nordice, și alte literaturi precum cea greacă, au suferit de acest tip de complex. Este momentul ca acest complex să fie dinamitat.

– *Se pare că o mai bună vizibilitate a culturii române în afara granițelor țării ne-ar ajuta să scăpăm de unele complexe. Este uluitor faptul că apogeul carierei unui actor francez a fost în România, la Iași... Ne povestiți în încheiere acest moment?*

– Acum vreun an de zile m-am întâlnit cu un actor francez. Nu ne văzuserăm de mulți ani. Ne-am așezat la o cafea și am stat de vorbă. Jucase prin '93-'94 într-o piesă de-a mea, *Trei nopți cu Madox*, și venise în România în turneu la Timișoara, la București și la Iași. Iar la Iași a fost atâta lume, că au jucat de două ori piesa, un spectacol după altul. După ce am stat de vorbă cu acel actor, care are vârsta mea, și 30 de ani de carieră în spate, la un moment dat, gânditor, mi-a spus: „Matei, de fapt tu știi când a fost momentul de apogeu al carierei mele de actor?” „Când?” l-am întrebat. „Când am fost în România în turneu, la voi, acolo. Și mai ales la Iași.” Iată un lucru interesant! Apogeul carierei sale de actor fusese în România, când jucase *la Iași*, unde avusese acea surpriză de a întâlni un public extraordinar, unde jucase de două ori aceeași piesă într-o singură seară, în cadrul unui turneu când a descoperit România. Poate că deschizându-ne și mai mult spre alții, facilitând circulația culturii, imaginând evenimente culturale de natură să creeze pelerinaje culturale la noi, vom scăpa de o parte din complexele noastre. A mai rămas ceva în sufletul nostru care este interesant, important, frumos, nobil, generos, de natură să-i fascineze pe occidentali.

Negustorul de timp de Matei Vișniec. Regia Ovidiu Lazăr, spectacol al Teatrului Național „Vasile Alecsandri”, Iași, ianuarie 2010

Raluca BRANCOMIR

FACEREA LUMII

Ascultăm vocea pământului.
Tu - cu urechea la pândă
spre adâncurile materiei,
acolo unde
în lava primordială
se naște cuvântul pe care îl scrii
îl iei în palmă
sumbru
sec
gol
fierbinte
îl întinzi pe pagină
ca pe un lut galben
te întinzi lângă el
și-mi spui:
ia-mă.
Eu mă lungesc lângă tine
ca un izvor.
Ca izvorul din care
purtăm cu noi pietrele
ca amintire.
Te acopăr în apele mele
cristaline.
Tu deschizi ochii
spre lumina dimineții dintâi.
Nu, nu e moarta, îmi spui
și zâmbești într-o doară
privind pământul
care pulsează în noi.

21. 08. 2009

Victor MUNTEANU

FĂRĂ DREPT DE APEL

Azi mi s-a dat ultimul termen:

tot ce-am clădit într-o viață s-a prăbușit!

Căci am judecat ceea ce nu este al meu
și cu vorba am ucis și cu gândul.

Dar unde ajunge țipătul ce mi se afundă în suflet?

Purtător de umbră am devenit și de frică.
Din trufie
am căzut cu inima-n drum!

Doamne,
în ce colț al sinelui meu te-ai ascuns
de nu te văd decât prin durere?

SCADENȚĂ

Tot mai dator devii cu fiecare zi cheltuită
tot mai bun de plată la capătul zilei,
la inventar - șansele pe care le-ai risipit
rătăcind prin părerea de sine.

vremea nu mai stă la cheremul speranțelor tale:
ca o suliță-nfiptă-n numele tău va fi
clipa în care va trebui să dai socoteală!

Jan KOPROWSKI (1918-1988)

S-a născut în localitatea Pokrzywnice din voievodatul Kielce. A studiat la Facultatea de umanistică a Universității din Varșovia. Debutază în anul 1934 în paginile presei literare, ca poet. În 1936 publică volumul de poezii *Pământului meu*. În timpul războiului este dus la muncă forțată în Germania. După eliberare lucrează la secția consulară a misiunii poloneze din Berlin.

După 1950 se înapoiază în țară și lucrează în presa literară poloneză, ca redactor șef la *Odglosy*, redactor șef adjunct la *Literatura*, ca secretar literar la Teatrul Nou din Lodz.

Dintre volumele de versuri publicate după război menționăm: *Poezii* (1950), *Peisaje poloneze* (1951), *În țara aceasta* (1958), *Fântâna trecutului* (1961), *Personale și apropiate* (1968), *Versuri din călătorii* (1989). S-a impus și ca prozator și traducător. L-am cunoscut din însemnările și demersurile sale pe linia Uniunilor Scriitorilor din cele două țări ca pe un fan al culturii românești, despre care a publicat în paginile presei literare poloneze.

Prezentare și traduceri de Nicolae MAREȘ

CITITUL CĂRȚILOR

Am tot mai multe cărți
pe care trebuie să le citesc:
iată-le cum coboară
de pe rafturi pe masă
pe podea
și mă imploră
să le iau în mână.
Am din ce în ce mai puțin timp
pentru lectură.
Unde mi-e timpul pe care l-am avut odată?
Ce să fac cu cărțile necitite?
Știu:
După lectură nu voi fi
nici mai bun nici mai înțelept
dar poate voi fi altul
poate voi afla
ce nu știam
undeva poate o idee va licări
ca-ntr-un far de pe malul mării
și va lumina pentru o clipă măcar
întunericul prin care băjbâi.
Mi-e înțesată odaia de-atâtea cărți
N-am putere să le arunc
nici timp să le citesc
Timpul care mi-era prieten
a trecut în tabăra dușmanilor.

ÎNTOARCEREA SCRITORULUI

Unul s-a întors în timpul vieții,
Alții s-au întors acasă după moarte:
de la München, Londra
și Toronto
s-au întors la Cracovia
ori în cimitirul din Varșovia
la Powązki.
Moartea i-a adus în țara
pe care a părăsit-o, cu gândul
că niciodată n-o să mai revină.
Și s-au întors ca să n-o mai părăsească
niciodată.
Unul scria versuri despre copilărie
și cu toate că era acolo
tot timpul se afla aici.
Ai
dar nu se putea elibera de țară.
Căra amintirile în valize,
în inimă și-n minte.
A schimbat orașe și case,
mobile și prieteni,
dar nici o schimbare
n-a putut înlocui
ceea ce de schimbat nu se poate
ceea ce este și va fi:
plopul de pe Vistula,
lacurile mazuriene
și pe craiul Zygmunt
de pe columna din Varșovia.
Bine că te-ai întors.
Împreună ne vom simți mai lejeri
și mai veseli.
Ne vom întâlni în codrul Czarnolas
sub teiul preferat
al lui Jan Kochanowski.

CUMPLITUL SFÂRȘIT AL TÂNĂRULUI WERTHER

Adrian G. ROMILA

Privea pe geamul clasei, în timp ce intra în tainele romantismului european, uriașul nuc care umbrea curtea, parcare și o parte din terenul de sport. Ea trebuia să termine, știa, o văzuse pe hol că mai zăbovea la o discuție cu frumoasele alea de la ea din gașcă. El luase catalogul, avea literatura universală la a XI-a B, dar nu se îndura să o ia spre clasă, ar fi vrut s-o mai întrebe ceva. Mergea încet, cu privirea țintă la ele. Nu-l băgară în seamă decât pentru un simplu salut, „bună ziua!”, ca de la niște elevi obișnuiți la un profesor al școlii. Ce n-ar fi dat să mai fie tânăr și să nu fie așa de...însurat! Acum preda ușor neatent, din inerție, așteptând să apară, cu mersul ei provocator, foarte cunoscut, cu cizmele lungi, roșii, trase peste blugii mulați, cu părul ăla roșcat căzut în bucle uriașe, peste umerii rotunjiți, înguști. Și șoldurile, ah, șoldurile alea de nimfă, care unduiesc când pășește! Își scosese mobilul și-i pregătise un mesaj: „Nu se mai poate face nimic?” Stătea cu telefonul în mână, iar elevii îl priveau pe furiș, nedumeriți, atât cât puteau printre rânduri. Frazele curgeau domol, le dicta fără să se mai gândească la ele, tresărea din când în când, la anumite cuvinte

- Secolul romantismului e al XIX-lea, prima jumătate, în toată Europa, dar pregătirea au făcut-o nemții, la sfârșitul celui trecut, prin mișcarea „Sturm und Drang”, prin Goethe și prin Schiller...reacție la ariditatea iluminismului...alternativă la clasicism și la rațiunea dominantă și antisentimentală...reînvierea miturilor și interesul pentru folclor...sufletul european amator de suferințe...era vremea dezordinii, a dezastrului irațional...

În liniștea groasă și fierbinte se auzeau scrâșnetele stilourilor pe foile caietelor, erau buni aștia de la a XI-a B, buni, cumiți și politicoși, față de alții, la care nu puteai preda asemenea lucruri. Merse la tablă și scrise numele întreg al autorilor germani, ca ei să-i treacă bine pe maculatoare. Apoi, cu mâinile la spate, dar cu o mișcare rapidă, bruscă, se întoarse la geam și mătură cu privirea curtea școlii. Nu zări, spre dezamăgirea copiilor, cărțile puse ostentativ pe colțurile băncilor, ici un volum de Byron, dincolo un Lermontov, în altă parte chiar un Werther rufărit de atâtea folosiri. Se apucă să le dea temele și motivele romantice, le spuse ceva de Schopenhauer, de pesimism și misoginism, de geniu și suferință, de iubirea în mijlocul naturii sălbatice, de Novalis și de sentimentul infinitului, de demonismul rusesc și britanic, de vizionarismul social francez și, în sfârșit, de Eminescu cel întârziat. Toate le scuipease ca pe-o poezie veche, învățată demult, în copilărie, aproape că și intonațiile și pauzele făceau parte din ritual.

O văzu, da, ieșise, în sfârșit, bine că nu se dezlipise de geam. Dădu de pe mobil, chiar când vorbi de Werther ca de personajul prin excelență romantic, comanda de expediere a mesajului și căută să se facă văzut de afară. Ea se burzului în buzunarul scurtei albastre, fără să se oprească. Când citi pe ecran, se opri, schimbă poșeta în cealaltă parte și își dădu cu mâna aia albă și frumoasă prin păr. Ridică ochii, cu un chip ușor exasperat, căutând un anume geam din șirul celor care dădeau în curte. Îl găsi, îl văzu cum îi face cu mâna, discret. Nu schiță niciun zâmbet, ca-n alte dăți, și se apucă să tasteze îndesat un răspuns. Se înfipse în mijlocul curții, cu picioarele depărtate, pentru un echilibru mai bun. Cizmele-i străluciau în soare, la fel părul, căzut pe spate cu irizări cărămizii. Primi răspunsul ei imediat: „V-am mai spus, vă rog să nu mai insistați! E nefiresc, totul a fost o nebulie!” Parcă-l lovise un upercut în stomac, chiar făcu un gest de retragere, o grimasă. Elevii terminaseră fraza și așteptau cumiți o alta, cu ochii în caiete, gata să nu piardă nimic. Tastă repede pe mobil un „de ce? de ce?” și trimise. Fata se opri în poartă, ridică din nou privirea pe geam și tastă iarăși, tot mai nervoasă. Răspunsul veni chiar când profesorul decisese să discute despre *Suferințele tânărului Werther* și o pusese pe Mihaela, care se lăudase că citise romanul, să-l povestească, mai întâi: „Mă mut la XII H, oricum. Vă rog mult de tot să nu mă mai căutați! Dvs. sunteți profesor, respectați-vă!” O văzu cum se urcă în Mercedesul negru care-o aștepta la poartă. Îl sărută în fugă pe tânărul șofer și-i spuse ceva zâmbind. Se așeză la catedră, ca să-și adune gândurile și să-și tragă răsuflarea. Mihaela povestea frumos romanul lui Goethe, ca-n totdeauna fata asta se întrecea pe sine la literatură. O va trimite la olimpiadă și anul acesta. Conștientiză acut că ăia de la XII H nu fac româna cu el, ci cu proasta de Petreasca. Nu va mai avea nicio treabă cu ea, în cazul acesta, niciun motiv s-o vadă, s-o întrebe, s-o asculte, să-i dea consultații pe mess și pe mail, să-i zâmbească, s-o întrebe câte și mai câte. Și mai ales să... după tot ce se întâmplase atunci, când fuseseră singuri în bibliotecă, când îi spusese atâtea și când... Nu era bine deloc, nu putea accepta asta. Mihaela ajunsese la sfârșit, tocmai relata cunoscutele împrejurări ale sinuciderii lui Werther. Primise pistoalele de la Albert, luase hotărârea fatală, scrisese biletele de adio către Lotte, își strânsese lucrurile, văzuse pentru ultima oară cerul, câmpia și pădurea și, la douăsprezece noaptea, își trăsese glonțul în cap, deasupra ochiului drept. Asta ne spune naratorul. Lotte a leșinat, administratorul s-a îngrozit, iar Werther, agonizând, a murit la amiază. Ca orice tânăr nefericit romantic, a fost înmormântat noaptea, sub teii aleși, fără preot. Era un damnat solitar, prototip al tuturor damnaților romantici.

- Da... bine, Mihaela, foarte bine... așa și e, Werther e... cum ai zis tu, prototip al... ăstora romantici... Să citim cu voce tare câteva pasaje din roman. Cine a selectat ceva?

Dan ridică mâna și se apucă să citească câteva din multele scrisori de dragoste ale romanului. Profesorul se ridică de la catedră și se înfipse iar la geam, contemplând nukul. Pentru ultima oară cerul, câmpia și pădurea... fiindcă Lotte asta nu l-a înțeles, nu i-a văzut suferința, delicatețea, sufletul lui hipersensibil.... La naiba, nu mai avu răbdare să termine Dan de citit! Se întoarse năvalnic spre clasă și strigă:

- Dragilor, nu e cumva prea ușor? Adică, nu vi se pare prea facil romanul? De fapt, el nu s-a terminat așa, nu chiar așa!

Dan se opri, îl privi toți pe cel din fața lor cu un amestec de mirare, umor

și condescendență, că adică da, dacă spuneți dumneavoastră, noi cam știam altceva, dar vă ascultăm, știți mai bine, sunteți profesor, dați-i drumul, suntem curioși, cum s-a terminat, de fapt?

- Dimineața, la șase, servitorul a intrat în odaie cu o lumânare și l-a găsit întins pe jos, a văzut pistolul și sângele, corect? Așa ne spune romanul!

Încuviințară aproape toți.

- A sunat clopoțelul, a dat alarma, prima care a leșinat a fost, desigur, Lotte. Dar servitorul nu a găsit chiar asta când a venit, la șase. Nu, altcumva stătea treaba. Mai întâi, cărțile erau împrăștiate pe jos, trase din rafturile înalte, răvășite, cu foile mototolite și rupte, călcate în picioare, pe covor. Covorul însuși era boțit, sucit, ca și cum se purtase o luptă acolo. Apoi, mobilierul, dragilor, mobilierul arăta ca și cum o fiară se răz bunase pe bieteke piese scumpe. Scaunele stăteau aruncate prin toate colțurile, cu tapițeria sfâșiată și unele din picioare rupte. Masa avea un topor înfipt exact în colțul drept, iar...

Mihaela ridică mâna și nu mai așteptă să i se dea voie.

- Dar toate astea... nu sunt așa...dumneavoastră de unde știți că....

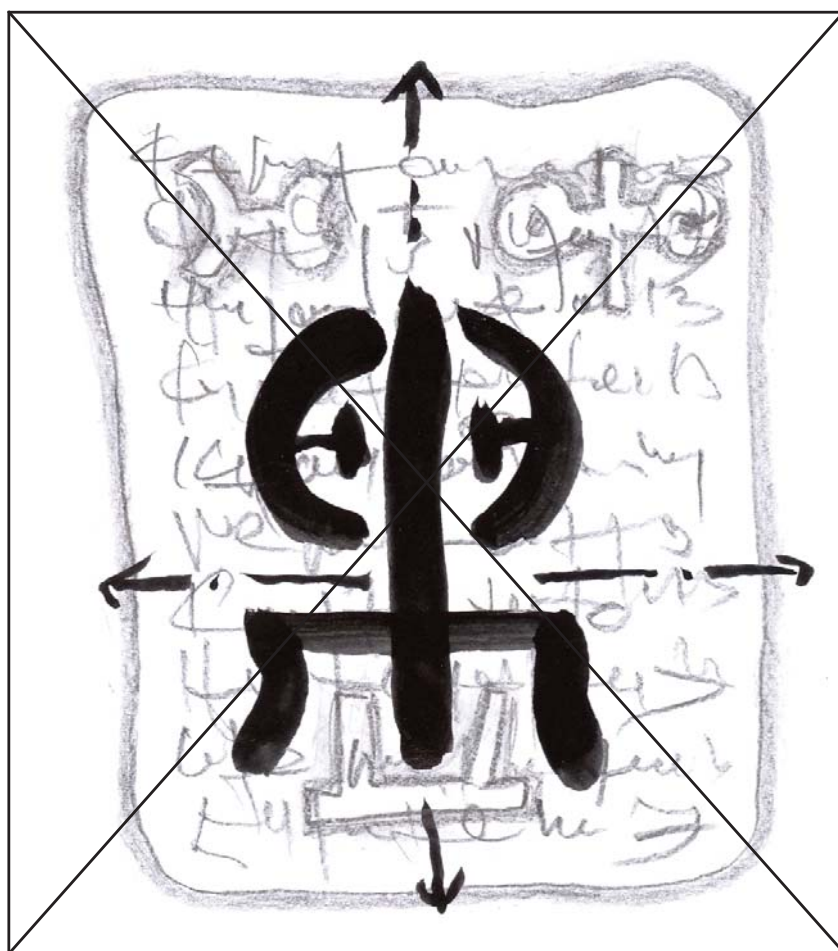
- Nu mă întrerupe, fată, nu mă întrerupe!! Din... altă parte le știu, dintr-un... jurnal secret al lui Goethe, dintr-o altă variantă a romanului, din... cu totul altă parte decât știți voi, eu am citit și altceva, știu, voi n-aveți de unde!!

Se înroșise, făcuse spume în colțul buzelor și își trântise mobilul pe catedră, plimbându-se nervos printre bănci și dând spasmodic din mâini. Nimeni nu mai avu curajul să mai întrebe nimic.

- Da, domnilor, cum spuneam, masa avea în colțul drept înfipt un topor, Werther îl luase de la Wilhelm, era pentru curățat pomii din grădină. Valizele cu lucrurile împachetate de personaj doar cu o zi înainte zăceau răscolite pe fotoliu, peste tot numai haine, cele două redingote ale lui elegante, patru cămăși cu jabou, două jobene, trei perechi de pantofi cu cataramă, zeci de ciorapi lungi, albi, două perechi de pantaloni în trei culori diferite, bastonul era înfipt într-un ghiveci cu flori... Apoi, se împușcase cu unul din pistoalele luate de la Albert... Imaginați-vă un pistol cu cremene, cum erau pe vremea aceea, un pistol uriaș, cu țeava groasă, cu mecanismele nichelate și strălucitoare, care face o ditamai gaura, pentru că gloanțele erau, de fapt, niște bile învelite în câlți... Servitorul îl găsisse întins pe jos, cu o asemenea gaură în cap, dar nu se mai putea spune că era deasupra ochiului, pentru că nu mai era niciun ochi, arcada era sfărâmată, un uriaș crater roșu, cu oase fărâmițate și zdrențe de carne, printre firele de păr căzute pe fruntea aia de romantic genial, cu bucăți din creierul lui risipite jur împrejurul corpului zăcând, împrăștiate prin balta de sânge ca o oază roșie pe podele.... Iar pereții aveau și ei găuri de gloanțe, închipuiți-vă, trăsesse înainte de a se împușca în pereți, în toți patru, tapetul verde cu flori argintii era ciuruit, și asta a durat ceva, pentru că pistoalele acelea pot trage doar o singură dată, apoi trebuie iar să le încarci, adică să cureți țeava de negreală, să pui praful de pușcă în talerul de la spate, să îndeși cu vergeaua glonțul pe țeavă și să tragi cocoșul! Terminase o cutie întregă de gloanțe, era și aia deschisă, pe masă, lângă topor. Da, cam asta găsisse servitorul dimineața, un dezastru absolut, un spectacol terifiant, un... carnagiu....se petrecuseră lucruri serioase acolo înainte de ora douăsprezece noaptea. Asta a fost sfârșitul cumplit al tânărului Werther, primul mare personaj romantic din literatura universală!

ARCA LUI NOE

ARCA LUI NOE

UN OM RAR, UN DASCĂL DE EXCEPȚIE: DOINA UNGUREANU

Alexandru ZUB

Ne-a părăsit de curând, după îndelungă suferință, o figură marcantă a școlii și a cetății noastre, profesoara Doina Ungureanu, care în acte figurează și cu prenumele Aurora. Mult timp a funcționat la Liceul „Mihail Sadoveanu” (actualul Colegiu Național), care i-a și acordat o diplomă de excelență. Se impusese de la început ca un dascăl de înaltă valoare și a rămas astfel de-a lungul unei cariere pline de roade, după cum rezultă și din numeroasele semnale prilejuite de ceremonia finală. Colegi și elevi, prieteni și admiratori sensibili la deontologia didactică au condus-o pe ultimul drum, cu sentimentul că au pierdut un om de o rară noblețe, de la care aveau de învățat mereu. Nu e puțin lucru în epoca noastră.

Personal, am și unele motive în plus să deplâng dispariția profesoarei Doina Ungureanu. Căci ramura maternă a familiei sale (Gheorghiu) și-a făcut veacul, cum se spune, în comuna mea natală, Vârful Câmpului, unde l-am întâlnit prima oară și pe tatăl ei, Ioan Tăzlăuanu, un dascăl nu mai puțin valoros, din aceeași zonă binecuvântată a țării noastre, nordul moldav¹. *Cvazi coetanei*, am cunoscut amândoi vicisitudinile unui timp dramatic pentru majoritatea românilor, fiecare din motive specifice. Ea, fiindcă provenea dintr-o

familie cu „origine socială nesănătoasă” (așa se spunea în epocă), eu fiindcă nu prețuiam cum se cuvine „binefacerea partidului și guvernului” democrat-popular.

Ne-a fost dat să ne cunoaștem abia în anii studiilor superioare, Doina (căsătorită apoi cu cercetătorul Costel Ungureanu) urmând chimia, la Iași, eu istoria, un domeniu atât de expus încă la intruziuni politice. Ne-a înlesnit cunoștința personală faptul că amândoi aveam, fiecare în domeniul său, o anumită răspundere pe linia cercurilor științifice. În primăvara anului 1957, mă ocupam, cu alți colegi, de organizarea unei sesiuni aniversare dedicate Mare-lui Ștefan, după cinci secole de la înscăunare, eveniment la reușita căruia a contribuit – în ipostaza de mai sus – și Doina. Discret, însă tenace, ea se identifica, în spirit, cu acțiunea de recuperare axiologică a trecutului, într-un moment când, la nivel statal, istoria era falsificată, masiv, sistematic, anihilant. Unii dintre organizatorii acțiunii au stat de aceea ani în șir după gratii. Când m-am întors, în 1964, nu găseam nimic de lucru și mă ispitesc gândul de a părăsi urbea. S-a întâmplat însă, tocmai atunci, să o întâlnesc pe Doina, în compania soțului ei, înainte de a-mi pune gândul în aplicare. M-au invitat la prânz, în casa familiei lor de pe strada

Ibrăileanu 14, unde locuiau, cu micuța Carmen, cu părinții (Ioan și Elena Tăzlăuanu) și cu bunica maternă, Natalia Gheorghiu, alcătuind un „tablou“ unic, în care patru generații își armonizau viețile în respectul deplin față de valorile umane, creștine, naționale. În numele acestui sistem axiologic (năpăstuiți ei înșiși sub regimul comunist), asistau discret pe cei aflați la ananghie, precum eruditul literat Traian Gheorghiu sau arheologul Anton Nițu. „Șeful“ familiei, distinsul naturalist Ioan Tăzlăuanu, a încercat să afle și pentru mine o soluție, dar nu s-a putut momentan, ci numai peste câteva luni, după obținerea unei încadrări în „câmpul muncii“ la Bacău, ca muzeograf, episod pe care l-am evocat deja în alt loc². Dacă îl amintesc și aici este numai spre a sugera că Doina Ungureanu, angajată atunci la Institutul de Perfecționare a Cadrelor Didactice (IPCD), în specialitatea sa, era un om ales, în care însușirile dascălului de excepție se îngemănau cu un veritabil cult al prieteniei. În casa lor (s-au mutat apoi pe str. Lascăr Catargi 49, fostă Karl Marx) am găsit mereu adăpost, un tacâm disponibil și cuvântul bun de care simțeam atâta nevoie. Așa a fost și cu alții, până ce s-a stins, nu demult, la capătul unei existențe nespuse de rodnice sub unghi profesional, civic, uman.

Între atâtea semne ale generozității sale, dau acum peste o felicitare pascală, trimisă cu soțul ei, în primăvara anului 2006, când era, știu bine, deja minată de boală: „Să păstrăm în suflet bucuria Învierii Domnului, să ne bucurăm de primăvara care reînviază speranțele și dă aripi viselor. Toate realizările tale sunt bucurii pentru noi toți, care numărăm jumătate de veac de prietenie statornică“. Merita să amintesc

această misivă ocazională ca semn al unei prietenii exemplare și totodată pentru noblețea expresiei. Doina era profesoară de chimie, dăruită cu totul acestei vocații și pregătind multe serii

de elevi, dar avea și un real interes pentru cultură, dublat de o sensibilitate lirică, pe care știa, de regulă, s-o mascheze sub o anecdotică plină de ironie.

Mi-a dăruit, din când în când, câte un obiect ce trebuia să fie totodată util și simbolic. Găsea mereu ocazii (nu neapărat înscrise în calendar) pentru a veni în ajutorul cuiva, fie și a unui copil necunoscut din zona Neamțului, de care aflase întâmplător, spre a-i oferi lucruri stimulative. Era preocupată, la un moment dat, să colecteze piese vestimentare pentru săraci, pentru monahii ajunși la nevoie, curățându-le mai întâi cu grijă, pentru a nu răni pesemne vreo sensibilitate. Nimic nu pare a i se po-

trivi mai bine ca deviza monahului Nicolae Delarohia, *Dăruind vei dobândi!* A dăruii în condiții de lipsă, de penurie, de carență multiplă, de criză continuă, ca sub trecutul regim, ca în tranziția ce a urmat, iată un îndemn memorabil³.

Dorind să o evoc pe Doina Ungureanu, după despărțirea fizică de la Biserica „40 de Sfinți“, pe 27 noiembrie 2009, s-a întâmplat să scriu poate prea mult despre semnatarul acestui medalion amical. A ieșit așa, îmi place să cred, fiindcă era nevoie de o mărturie mai personală, oricât de subiectivă, despre un asemenea om, dispus a-și sacrifica resursele de timp, energie, talent, cu atât mai mult pe cele de ordin material, pentru a înlesni viața altora. Ce lecție mai utilă se poate degaja dintr-o „viață de om“?

Fiindcă unii ar putea fi sceptici în raport cu o atare „biografie“ de dascăl devotat școlii, elevilor, societății aparținente, să spunem totuși că Doina Ungureanu a lăsat în urmă un *curriculum* pilduitor, din care îmi îngădui a sublinia unele date mai semnificative. A absolvit Liceul „Oltea Doamna“ în 1952, Facultatea de Chimie (după multe obstrucții legate de originea socială) la Universitatea din Iași în 1958. A urmat apoi o carieră didactică, la Galați (până în 1962) și la Iași, la IPCD (până în 1969), finalmente la Liceul „Mihail Sadoveanu“ (Colegiul Național de azi), în cadrul căruia a dobândit, în condiții optime, gradele didactice de rigoare, pensionându-se în 1988, prematur desigur, fiindcă putea aduce încă mult timp servicii învățământului nostru.

Dacă nu mai era la catedră, eminenta profesoară a continuat totuși să se ocupe de formarea unor elevi, an de an, până la istovirea forțelor sale, dând încă un exemplu de generozitate

pedagogică. Unii din cei pe care i-a meditat astfel au ajuns apoi la rezultate remarcabile în învățământ sau în cercetare, reconfirmând astfel, dacă mai era nevoie, marile însușiri formative ale profesoarei.

Competența, atașamentul didactic, receptivitatea la noile abordări în domeniu, priceperea de a dialoga cu fiecare și de a se adapta la situațiile ce se iveau sunt însușiri subliniate și de specialiștii chemați să-i estimeze activitatea. Nu e surprinzător că, după destulă absență de la catedră, conducerea Colegiului Național îi acorda, la 30 septembrie 2003, diploma de excelență pentru „activitate didactică exemplară și dăruire profesională“. Când tatăl său, Ioan Tăzlăuanu, ex-director, a fost sărbătorit, cu ocazia centenarului, la 24 ianuarie 2006, lumea prezentă a înțeles mai bine că devotamentul față de școală era oarecum un patrimoniu de familie.

Despre Doina Ungureanu, „așa cum a fost“, se poate scrie o carte, ar trebui să se scrie, fiindcă a avut o viață exemplară sub multe aspecte. Și poate că se va găsi, dintre numeroșii săi elevi, unul care să o facă, spre folosul lumii noastre, într-un moment când avem atâta nevoie de asemenea modele.

1. Cf. Alexandru Zub, *Un profesor eminent și un om de inimă: Ioan Tăzlăuanu*, în *Convorbiri literare*, CXXXIX, 2(122), feb. 2006, p. 28-29.
2. Idem, *Iulian Antonescu – în amintire*, în vol. *Studii și evocări despre Iulian Antonescu*, ed. Eugenia Antonescu și Ioan Mitrea, Bacău, Corgal Press, 2008, p. 11-15.
3. Nicolae Steinhardt, *Dăruind vei dobândi. Cuvinte de credință*, Baia Mare, 1992, p. 140-142.

CU SATUL ÎN SUFLET

Grigore ILISEI

Emilia Pavel, etnograful despre care Iordan Datcu, unul dintre corifeii etnografiei, scrie că face parte din elita domeniului, distinguându-se prin faptul că-și întemeiază studiile și judecățile de valoare pe probe relevante, grațioase, a rămas o viață cu satul în suflet. De loc din Popești, Iași, Emilia Pavel, deși s-a urbanizat și cărturărit în capitala Moldovei, devenind muzeograf și numărându-se printre întemeietorii Muzeului de Etnografie al Moldovei, a continuat să rezoneze cu toată ființa sa cu lumea satului. S-a întâmplat asta pentru că n-a pierdut rădăcinile. A păstrat vie legătura cu spiritualitatea țărănească, cu universul rural, deoarece a

simțit încă din copilărie că sintagma blagiană a veșniciei născute la sat nu-i doar o zicere măiastră, memorabilă, ci s-a ivit dintr-o realitate ce-a plăsmuit-o. Blaga n-a făcut decât să dea rostire poeticească unei substanțialități profunde și genuine. Emilia Pavel a avut norocul să se scalde în aceste ape preacurate ale tradiției. Copilăria și tinerețea s-au boltit sub semnele acestei mitologii, care i-a impregnat trăirea și i-a marcat ireversibil codul genetic. A fost parcă sortită să se îndeletnicească cu studiul culturii populare. O respira prin toți porii făpturii sale. Șansa i-a surâs și s-a întâmplat fericit ca în anii '50 ai veacului trecut să prindă viață un vis mai vechi, acela al creării unui muzeu etnografic la Iași. Intrarea sa în echipa care urma, la capătul unor cercetări laborioase, să strângă tezaurul încă bogat în comori de artă populară din satele Moldovei, s-a petrecut în modul cel mai natural cu putință. A bătut atunci Moldova în lung și lat, a intrat în sute de case, a stat de vorbă cu multă lume și s-a întors la Iași cu valori inestimabile, care, altfel, s-ar fi pierdut iremediabil. În același timp, a dobândit o mare cantitate de informație

de la cei pe care i-a intervievat și i-a fotografiat. Odată muzeul deschis, în paralel cu deplasările de teren ce și-au urmat cursul într-un ritm de ceasornic, Emilia Pavel s-a consacrat reflecției asupra ceea ce văzuse și auzise. O meditație menită să integreze aceste tezaure în sistemul de valori ale culturii noastre populare. A înțeles dintr-o ochire că era o urgență, probele fiind tot mai amenințate cu dispariția odată cu modernizarea accelerată a societății. În 1969 a reușit să orchestreze observațiile sale într-un prim și substanțial tom intitulat *Portul popular din zona Iași*. Era o cuprindere de adâncime a unui fragment dintr-un corpus mai amplu, cel al vestimentației tradiționale din Moldova, cu ramificațiile ei de munte și podiș. Un exercițiu premergător sintezelor ce vor veni, prevestit de preocuparea statornică de a privi această arie folclorică într-un context regional și chiar național. Într-o succesiune firească s-a înscris apoi un alt demers asemănător, referitor la un aspect spectacular și spectaculos, cel al jocurilor cu măști, cercetate într-un segment al întinsei și policromei lor existențe. A fost vorba de *Jocuri cu măști din zona Iași*, carte apărută în 1971. Aceste studii, cu o mare bogăție de argumente și o armătură teoretică adecvată, au impus-o pe Emilia Pavel drept un specialist de marcă, un expert în arta populară românească, cum o cataloghează Iordan Datcu. Datorită acestei reputații a fost chemată să facă parte din grupul de cercetători al Academiei Române, condus de Romulus Vulcănescu, care a întreprins între 1967 și 1971 investigații complexe, integrale, de cultură și civilizație în zona în care urma să se construiască Hidrocentrala de la Porțile de Fier. Acest stagiu a fost premergător de cel de la Bicaz din anii 1954-1959. De asemenea, Emilia Pavel a participat la alte numeroase cercetări de teren în diferite colțuri ale României, în Oltenia, Banat, Muntenia. Aceste șederi prelungi și investigații meticuloase i-au prilejuit o cunoaștere a întregului și i-au îngăduit perceperea mai nuanțată a particularului.

Astfel a fost în stare să dea treptat, treptat, măsura acestei capacități hermeneutice în cărțile pe care avea să le publice ulterior și care au însemnat o abordare de sinteză a unor întinsuri ale creației populare românești. Este ceea ce demonstrează convingător volumul *Măști populare moldovenești*, apărut în 1975 și *Portul popular*, 1976, ambele prefațate de Romulus Vulcănescu. De aici s-a trecut la viziuni mai largi, la încercări atotcuprinzătoare. În această direcție se înscrie *Scoarțe și țesături populare*, 1989, cu un cuvânt înainte tot de Romulus Vulcănescu și cele două ediții de *Studii de etnologie românească*, din 1990 și 2006, ultima cu o predoslovie semnată de Zoe Dumitrescu Bușulenga. Aceste contribuții, dincolo de materialul documentar bogat și de mare preț, au revelat finețea analizei și știința surprinderii caracterului de generalitate al elementului particular. Emilia Pavel nu s-a cantonat doar în înregistrarea faptică a componentelor cultu-

rii populare întâlnite în neobositele ei expediții, ci s-a lansat cu pricepere și fler în decodarea tâlcurilor mai ascunse, cărora a încercat și a reușit să le stabilească ființarea și rosturile în câmpul spiritualității rurale.

Acest efort își dă măsura deplină în cartea ce-i încunună activitatea de spornic și dăruit etnograf. *Valori etnografice românești în imagini*, apărută la Editura *Princeps Edit* în 2009, tipăritură bogat ilustrată, un veritabil album de artă. E vorba de o cunună și o operă sumă. Aici sunt așezate într-o adevărată frescă toate fragmentele din abordările sectoriale de până acum. Șuvițele se împletesc, firele ca de pâraie se varsă într-o albie mai de mai mare deschidere. Priveliștea e cea a satului cu părțile lui de arhitectură, vestimentație, decorațiuni, țesături, jocuri. Este matricea păstrătoare, cum afirmă Emilia Pavel, a sufletului original al etnicității noastre. Din aglutinarea de detalii, unele din păcate repetitive, descrise cu o admirabilă acribie, arta populară românească se conturează într-o vedere convingătoare și ni se luminează în toată splendoarea originalității sale. Descrierile amănunțite, având ca suport cercetarea riguroasă a pieselor și spusele creatorilor sau depozitarilor, reliefează multiplele, aproape nesfârșitele, forme de expresie ale simțirii românești, ale duhului nostru, ce se revendică a fi unice. Pledoaria Emiliei Pavel, susținută în special cu exemple din Moldova, dar însoțite și de dovezi fotografice și din restul României și de peste Prut, privește un climat ce înglobează diversitatea, fiind totodată, un de neprețuit constituent al spiritualității universale. Când s-a dedicat slujirii ca la altar a etnografiei românești, Emilia Pavel a pășit în acest domeniu fascinant cu sentimentul unei trăiri intense, vii, similară, potrivit zisei lui Henri Focillon, cu starea de spirit a artei populare de la noi, care după remarca francezului, nu era o relictă, ci trăire. Studiarea acestui fenomen a fost în cazul Emiliei Pavel o ardență, o asumare mistuitoare. Artă noastră populară, în ciuda constatărilor optimiste ale lui Focillon, a ajuns a fi o relictă. Una însă care dăinuie și prin lucrarea cercetătorilor de felul Emiliei Pavel. Aceasta s-a grijit de păstrarea pentru eternitate a dovezilor strânse în ani și ani și puse cu devoțiune în valoare.

Valori etnografice românești dă dimensiunea străduințelor săvârșite statornic, fără surle și tobe, dar cu iubire contopitoare. Calitatea tipăriturii, superbe ilustrații color, conferă acestei cărți a cărților Emiliei Pavel, cum îndreptățit subliniază Iordan Datcu, prefațatorul ediției, atributele unei opere bibliofile. Un merit indiscutabil revine Editurii *Princeps Edit*, preocupată de tipărirea unor opere fundamentale, de care cultura noastră are atâta nevoie. *Valori etnografice românești în imagini* face parte dintr-o astfel de serie.

O LUCRARE DE REFERINȚĂ

Olița CÂNTEC

O captivantă călătorie înapoi în timp, asta mi s-a părut a fi superbul album *Valori etnografice românești în imagini* de Emilia Pavel (*Princeps Edit* Iași). E o călătorie extinsă pe 370 de pagini, format A4, ce poartă cititorul pe ulițele satului autohton, refăcând prin text și imagini lumea arhaică, acum aproape inexistentă, a așezării rurale de tip tradițional. Aceasta e a opta carte a Emiliei Pavel, o împătimită a etnografiei, domeniu de cercetare căruia i-a consacrat întreaga viață, toate puterile sale și multă afecțiune. Prima concretizare editorială a muncii de studiere desfășurată de Emilia Pavel datează din 1969 și a fost consacrată *Portului popular din zona Iașului*. Străbătând cu mașina, cu căruța ori la pas distanțe impresionante, intrând în casele țăranilor, intervievându-i în scop științific, fotografiind lucrurile autentice din curțile și interioarele gospodăriilor lor, Emilia Pavel a adunat un impresionant material documentar pe care l-a valorificat de-a lungul anilor. Bibliografia de specialitate a fost îmbogățită cu lucrările domniei sale, unele prefațate de personalități precum Romulus Vulcănescu ori Zoe Dumitrescu-Bușulenga.

Valori etnografice românești în imagini este o lucrare deosebită. Iordan Datcu a prefațat prezentul volum, salutându-l ca “pe o operă de artă”, iar Petru Ursache l-a posfațat, subliniind calitatea de lucrări de referință a cărților doamnei Emilia Pavel, inclusiv aceasta: “În anumite domenii, autoarea s-a impus prin contribuții esențiale, bucurându-se de aprecieri unanime din partea specialiștilor în măsură să-și spună cuvântul”. În multe privințe, considerațiile cercetătoarei sunt evaluate ca “surse de informații sigure, verificate vreme îndelungată și la fața locului”. Sunt, cu alte cuvinte, însușiri ale lucrului făcut cu seriozitate și profesionalism. Blindat cu bibliografie, glosar și referințe critice, tomul se conformează canonului academic, pe care îl onorează cu prisosință nu numai ca formă, ci mai ales sub aspectul conținutului. Satul, scrânciobul, casa, gardul, fântâna, cocioaba câinelui, inventarul gospodăresc și cel casnic, portul, câteva dintre obiceiuri (jocul cu măști, de pildă), meșteșugurile (țesutul, mai ales, e reflectat în lucrare), redau viață, prin cuvinte și imagini, unor lucruri uitate, pe cale de dispariție, dacă nu chiar pierdute din cultura noastră rurală. Incursiunea sa continuă cu încadrarea teoretică, realizată și ea foarte accesibil. “Valorificând tradiția, artistul popular este reprezentantul unei culturi pe care a moștenit-o și pe care o transmite grupului infinit al urmașilor culturali. În opera de artă, el exprimă concepțiile și gusturile comunității sătești din care face parte, determinind circulația intensă a acestora și motive și tipuri de motive” (p. 105).

Pentru un neavizat, o carte de etnologie ar putea deveni înspăimântătoare mai ales prin terminologia de specialitate și prin abundența arhaismelor. Nu e cazul albumului Emiliei Pavel. Cu un acut spirit de observație și cu talent literar, etnografa descrie în termeni accesibili, într-un stil de ținută profesională, dar acroșant în același timp, obiecte de care ne mai amintim, poate, doar de pe la bunici.

RARITĂȚILE

MUZEUL „SFÂNTUL IERARH DOSOFTEI - MITROPOLITUL“

Vasilian DOBOȘ

Și cărturar, și sfânt. Așa l-a surprins în bronz Iftimie Bârleanu, sculptorul. Patinat de cer, a devenit artă veche lângă literatură veche. Casa pare, acum, metafizică. Tipărițiile încă evaporă miros de cerneluri, mai ales dinspre traduceri ale lui Dosoftei: *Acatistul Precestei și Psaltirea în versuri*, ambele imprimate la Unieș, în 1673. Și *Molitvenie de-nțăles*, 1681, și *Psaltire Slavo-Română*, 1680 și *Patimile preste an*, 1683, *Liturghierul* și *Ochtoih sau osmolglasnic*, 1683, toate împlinite la Iași, îți fură ochii și inima.

Lumina caldă, parcă de suflet dumnezeiesc, conturează *Biblia de la București*, tipărită de frații Greceanu, Radu și Ștefan, exemplar dăruit de Constantin Brâncoveanu, martirul, familiei Cantacuzino, la 1694. Din *Evangelii* se aude citire și cânt de aură bisericească. Și din cea tradusă de Antim Ivireanul, Snagov, 1697, și din cea cu însemnările autografe ale lui Dosoftei (București, 1682). Mă înfiorez, după ce citesc: *Cronograf*, manuscris după Cronograful lui Matei Cigola, care a aparținut lui Mihai Eminescu, are marginile roase de mâinile lui. Tuturor ne-ar prinde bine *Învățăturile lui Neogoe Basarab către fiul său Teodosie*, chiar copie fiind de la 1727. Îmi închipui, câte-va momente, că am ascuns, între minte și suflet *Letopisețul Țării Moldovei*, ăla vechi de la 1665 și ăl de începutul secolului XVIII, măiestrii ale caligrafiei sacre, dar și ediția lui Mihail Kogălniceanu, 1845, atinsă, poate, și de Eminescu și Creangă.

Cum să nu mă încînte, așezată lângă o icoană, *Scrisoarea Moldovei* (în chirilice) de Dimitrie Cantemir (tipărită la Piatra Neamț, 1825) ori *Satire* ale fiului cărturarului, Antioh Cantemir, *traduites du Ruffe en Francaise*. Autorii Philip Melanthonis și Gaspar Peucera, ai *Tractatus Historicus*, 1569, au fost invitați de Despot Vodă la Școala latină de la Cotnari. La Cotnari! No comment.

Savurez, savurez Istorie: Petru Maior, *Istoria pentru începutul românilor în Dacia*, Buda, 1812; *Lexiconul de la Buda*, 1825; tipăriitura armenescă, ornamentată manual de mîna unui înger, *Psaltire*, Iași, 1766; *Tipicon*, 1816; *Penticostar*, 1753; *Gramatica teologică*, 1795; *Sinapsisul* lui Iacob Putneanu, 1757; *Cazania* lui Varlaam, 1643.

Tiparnița, cu ax de lemn, după modelul secolului XVII, mă determină să mă încrunt pentru o clipă gîndind la tehnicile moderne, cînd văd prima tipăriitură din Țara Românească, *Liturghierul*, apărută din dragostea pentru cele sacre a lui Macarie, la Tîrgoviște, 1508, *Noul Testament de la Bălgrad*, tipărit de mitropolitul Simeon Ștefan, Alba-Iulia, 1648, *Triod* și *Psaltire*, de Coresi, la Brașov, 1577-1580.

Sfânt și atunci și acum, Ștefan cel Mare dă poruncă să fie copiat *Minei pe luna septembrie*, 1498, în limba medio-bulgară.

Am văzut toate aceste rarități sfînte, eu și Sufletul. Numai eu am ieșit. Afară, secolul XXI strălucește, dar nu prea sacru.

FILE DINTR-UN JURNAL TEATRAL

Bogdan ULMU

Jocurile ficțiunii bovarice în literatură și teatru...

...Își intitulează teza de doctorat, actrița clujeană **Miriam Cuibus**. Pentru un comedian care nu a demonstrat, în timp, aptețe literare, trebuie să mărturisim, cu sinceră încântare, că teza de față este surprinzător de bine scrisă. Este o lucrare care-și propune o temă dificilă, documentată, cu o bibliografie inteligent selectată, și cu scrieri eseistice remarcabile; ca să nu părem entuziaști... fără acoperire, vom începe prin a cita fraze care dovedesc virtuozități de **eseist** exersat: "...De unele imagini ne despărțim rapid, așa cum aruncăm la coș *flyer*-ele publicitare, altele sunt persistente, se cuibăresc în minte, se lipesc de suflet, găsesc un loc prielnic, călduț și întunecos, unde să dospească și să se înmulțească. De-acolo, prin tot felul de combinații și alchimii misterioase, vor întreține imaginația și imaginarul. Un fenomen de magnetizare nimbează imaginea, așa încât, cu ușurință, cădem pradă acestei puteri de atracție, ajungând captivii ei adulatori" (p.5); sau: "...Ca o desfrînată vrăjitoare, imaginația aprinde în noi bezmetice ruguri pe care se mistuie dezirabilul și visul" (p.300). Acroșaje stilistice găsim în teză în foarte multe alte capitole și subcapitole, autoarea, omul de teatru, exegetul, fiind atent dublate de... poet, de un om care scrie cu dragoste, dându-se subiectului, și nu conturează teza din agasantă obligație didactică.

De altfel, și subiectul îi permite actriței-doctorande să gliseze cu afecțiune în jurul temei: ce (mai) e, în fond, la-nceput de mileniu trei, *bovarismul*? Răspunsurile vin avalanșant, precizările sunt peremptorii, zona definițiilor devine *interdisciplinară* „Raportul identitate-alteritate, cu toate derivatele deformării – dubla identitate, ambiguitatea persoanei, identitățile multiple – sunt des invocate în științele psihologice, filosofice, sociologice și constituie teme recurente ale literaturii și teatrului” (p.45); se pornește, deci, de la romanul lui Flaubert, dar se fac trimiteri și la marii pictori, apoi la Freud, Nietzsche, Sartre, Jovet, Barba, Grotowski, Brook, Roland Barthes, George Banu, Monique Borie și mulți alții; se comentează, în paralel, figura **bovaricului** și cea a **comediantului**; se caută similitudini („cine, dacă nu actorul, se concepe mereu altfel decât este?”- p.9), dar și diferențieri („dacă punctul maxim de apropiere dintre bovaric și comedian este puterea imaginației, punctul maxim de diferențiere și îndepărtare este conștiința ludică” – p.314). Emma Bovary, eroina emblematică a tezei, este și ea o infatigabilă interpretă de roluri: ”metresa, călugărița, sfința, îndrăgostita, femeia în fereastră, parizianca, cititoarea, voluptoasa, persecutata, înger-în-afara-casei” –p.88.

Numai că nu le joacă *pe scenă*, ci în viață. Și, uneori, când n-are acces la podiumul consacrat, se mulțumește să joace... în cadrul ferestrei (și George Banu remarcă: Emma e „cel mai faimos personaj întors cu spatele, pentru a privi pe fereastră” – p.178), al oglinzii („Înainte de-a muri, Emma ceru oglinda”!), al trăsorii, al lojei („... ea, spectatoare încadrată de lojă, este ea însăși un spectacol pentru ceilalți” – p.179)...

Așadar, nu putea fi eludată, în lucrare, metafora *lunii ca teatru*: Miriam Cuibus, după ce ne reamintește că „este o supremă nebunie să faci realitatea să joace în ficțiunea ta”, continuă exercițiul comparatistic, aducându-i la rampă pe companionii *pre* și *post* bovarici ai eroinei lui Flaubert – „adormiții treji” Jacques Melancolicul, Hamlet, Viola (*A douăsprezecea noapte*), Dromio și Antipholus (*Comedia erorilor*), Don Quijote (ca și el, crede Miriam Cuibus, Emma circulă prin lume „ca printr-o carte uriașă”), Segismundo (*La vida es sueño*), Jedermann, Lucia de Lammermoor, Cotrone (*Uriașii munților*), Irina (*Trei surori*), Peer Gynt, Gaev din *Livada...*; despre acesta din urmă, chiar nu ne putem înfrînge dorința de-a cita părerea autoarei, redactată, din nou, într-un stil cuceritor: „Într-o postură de saltimbanc al decadenței, cu autoironie dulce-amară, Gaev face *elogiul dulapului de cărți* și prin aceasta, implicit, a *bolii cu transmitere textuală* - bovarismul. De sub masca unui *dandy* cabotin și teatral, elogiul lui Gaev țintește, însă, altceva. Salutul lui este un elogiu [*adus-n.n.*] frumuseții gratuite a lumii și un avertisment împotriva amenințătoarelor devastări și parcelări a livezilor de vișini, a bibliotecilor, a iluziilor, a paradisurilor, fie ele chiar și artificiale” - p.111 (aici parcă simțim influența lui George Banu din *Livada de vișini, teatrul nostru*); și mai e interesant de meditat, așa cum ni se și propune în lucrare, dacă bietul Charles, soțul Emmei, nu a fost abandonat de ea și pentru că era un... prost actor . Actor *de viață*, nu de scenă (de altfel, teza admite că toți bărbații din viața eroinei erau ”actori” slabi... de-aici și dorința ei de-a se-mbrăca bărbătește, preluînd ea controlul jocului erotic).

Dar Flaubert, nu era și el un bovaric? Ba da, demonstrează teza, fără a ne uimi, căci în lumea aceasta care adună *actori* și *actori din viață*, creatori de fantasmе și năluci delirante, personaje celebre din artă și anonimi din realitatea înconjurătoare, personaje de hîrtie și evadați din spitale, începi să crezi că nimeni nu poate scăpa de aplicarea peceții *dublului*.

În final, după ce elucidează chestiunea bovarică în literatură, cum ne și așteptam, actrița propune aplicații ale conceptului în viața teatrală, exemplificînd cu teorii și concepții regizorale ale unor mari practicieni precum Jovet, Artaud, Barba, Grotowski, Brook ș.a. Și o definiție-sinteză ar fi aceea propusă de Sir Michael Redgrave și antologată aici: „Actorul se simte cu adevărat acasă la el *numai* când nu este el însuși” (p.275).

Ar mai fi foarte multe de spus despre această teză de doctorat curajoasă, elaborată, documentată, scrisă cu talent eseistic. Dar o adăstare îndelungă asupra subiectului ne-ar readuce în situația curioasă a lui Al. Odobescu, cel care vrînd să scrie o simplă prefață, s-a trezit, furat de subiect, cu ditamai cartea. Deși lectura tezei a fost captivantă, încercăm să nu devenim, la rîndu-ne ...bovarici, și să rămînem simpli referenți ai unei lucrări excepționale.

POLIFONII GRAFICE ȘI SCULPTURALE: MIHAI IAȚEȘEN

Valentin CIUCĂ

Plasticianul *Mihai Iațeșen* s-a definit în ultimii ani ca o prezență de marcă în spațiul cultural ieșean, fiecare apariție expozițională fiind transformată de fiecare dată într-un veritabil eveniment. Anturat permanent de un public numeros și de confrăți din zona muzicii, el subliniază apetitul constant pentru armonie și polifonie. Nu întâmplător asociază muzicienii cvartetului *Ertho*, cei care semnează o veritabilă uvertură cu muzică de Johannes Brahms și, astfel, ne apropiem prin sugestie de ideea armoniei. Într-o astfel de atmosferă, capacitatea de reacție intelectuală sporește considerabil și subliniază complementaritatea dintre universul sonor al sunetelor și arhitecturile simbolice ale sculpturii și graficii de șevalet.

Creația sa se revendică astfel de la un fel de sincretism menit să potențeze expresia plasticității și a simbolurilor decodificate în registru emoțional și rațional totodată. Nu întâmplător, imaginile grafice bazate pe un cromatism rafinat și stenic devin proiectele unor virtuale compoziții sculpturale. Provenit din spațiul nemțean, atașat valorilor artei lemnului și a tradițiilor populare artistul duce mai departe discursul prin apelul la sugestive metafore. Ideea cântecului își face simțită prezența prin inflexiunile modulate ale fibrei vegetale și prin sensul profund al asocierii cu natura. O compoziție relevantă pare a fi lucrarea *Cântec* unde forma bazată pe curbe

Cosmin Mihai Iațeșen - *Invocație*

generoase și calde sugerează melosul. Fragmentele de os incluse în structură devin niște posibile cutii de rezonanță. Sunetul anvelopează forma și asigură o lectură complexă semantic și ireproșabilă prin imediată adeziune vizual-intelectivă. Al-teori, imaginează o *Galeră medievală* unde ideea de Arcă nu poate fi exclusă. Fragmentele de marmură incită privirea și fac din plasticitate ritmuri prin ele în-sele muzicale.

Lecția maestrului Dan Covătaru a rodit în imaginația discipolului și unele ecouri din timpul anilor de formare stabilesc o continuitate remarcabilă în plan estetic și al manualității aplicate la conceptul sculptural. Forma exprimă fondul iar acesta are menirea de a sublinia elementele de parcurs creativ. Febrilul Mihai Iațșen face din energia sa debordantă o metodă de lucru și un permanent convingător mod de expresie. Arborele vieții, de pildă, ca pom al cunoașterii, face din polisemantism o permanentă ipoteză de dialog cu sinele și cu ceilalți. De asemenea, ideea zborului are meritul unor cercetări asidue pe cont propriu atâta vreme cât năzuința omului de a se desprinde de chtonic și a se elibera de constrângerile gravitației rămâne o permanentă temă de reflecție și interpretare.

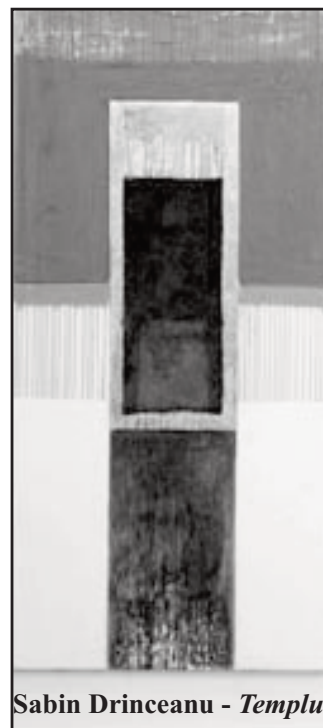
De regulă, spontaneitatea în sculptură este privită cu scepticism. Cu toate acestea, prin temperament și adecvare, Cosmin Iațșen face ca o asemenea impresie să devină o certitudine. Proiectul inițial se adaptează permanent la stimulii afectivi și, de aici, se ajunge la ipoteze demne de luat în seamă asupra dimensiunii creative a unui talent capabil permanent de surprize. Originalitatea derivă evident din concepție și se împlinește prin dialogul aplicat cu materialul. Unele suprafețe sunt finisate meticolos iar altele lasă fibra lemnului să comunice prin ea însăși. Asemenea mentalitate nu exclude raportul dintre lumină și umbră, dintre volum și idee. Dacă uneori preferă formele angulare, mai aspre și virile, sculptorul nu încetează, concomitent, să sugereze uneori ecouri baroce. Verva presupune spontaneitate, dar nu exclude reflecția. De aici și racordul evident cu viziunile grafice, amintind desenele irimesciene, creatorul care preluase de la Paciurea disponibilitatea pentru fantastic. Imaginile realizate în acrilic par a fi simultan opere în sine, dar și proiecte pentru virtuale exprimări volumetrice. Potențialul imaginativ anticipă dezvoltări ulterioare în sfera monumentalului, a artei de for public. Deocamdată, sculptura de interior relevă dimensiunea creativității și a unei consecvente năzuințe de diversificare a temelor abordate prin sporirea dimensiunilor conotative ale limbajului. Văd în Mihai Iațșen, prin succesive confirmări în planul valorii, prin reacțiile atașante ale publicului, un artist menit să-și configureze o operă și o reputație destinate să anime spațiul cultural românesc și să asigure vechilor măștri o firească și perenă continuitate. Sculptura te face să vezi și să te apropii de esențe...

ÎNGERI ȘI TEMPLE: *GABRIELA ȘI SABIN DRINCEANU*

O evaluare din perspectiva artelor vizuale ieșene din anul 2009 indică aceeași constantă fervoare imaginativă și același apetit pentru dialogul vizual deopotrivă în Saloanele *Artis*, la expozițiile tematice, în taberele de creație estivale și, mai ales, în selecțiile de autor. Tendința generală este aceea a definirii din punct de vedere stilistic a unor identități și, îndeosebi, a unor viziuni consonante cu spiritul timpului. Un timp învâlmășit, confuz adesea, polarizat între tentațiile dulcelui stil clasic și ale unei modernități mereu disputabile. Tinerii visează înainte, maturii își conservă pozițiile deja consacrate. Spectacolul continuă și face ca privitorii să oscileze în funcție de propriile lor așteptări, împlinite sau nu, după caz...

Finalul de an a atras atenția prin două expoziții de marcă și a impus, încă odată, asupra cuplului artistic **Gabriela și Sabin Drinceanu**. Galeria *Dana* au găzduit expoziția de sculptură și grafică a Gabrielei, consecventă unui program de comunicare cu spiritualul, glosele sale în expresie volumetrică, asemenea laviurilor reiterează imagistica inefabilă a Îngerilor. Ca locuitori ai intervalului dintre Om și Dumnezeu, *Îngerii* sunt mesagerii unui dublu mesaj prin care omul își marchează statutul și are șansa înveșnicirii sale. Formele sculpturale din lemn, variate și sugestive au mișcarea unei aspirații și corporalitatea unui vis. Inserțiile de metal în structură fac trimitere la chtonic, în timp ce lemnul la astral. Dinamica formelor, mereu diferită are ritmul respirației divine și pulsația vitală a speranței. Varietatea acestor atitudini exprimă în fapt o căutare de sine și o ipoteză despre teritoriile posibilului. *Îngerul căzut* anunță șansa unui nou posibil zbor în imaginația cu efect recuperator. Gabriela Drinceanu, ca întotdeauna, are verva unui solar marcat de bucuria de a tălmăci prin simbol sensurile de profunzime ale căutării de sine în spațiul credinței. Varietatea formelor imaginate, desprinderile de terestru fac ca excursul imaginativ să sugereze potențiale revelații.

Approape simultan, Sabin Drinceanu a expus la Galeria *Cupola* un coerent și sugestiv ciclul de

Sabin Drinceanu - *Templu*

Gabriela Drinceanu - *Templul focului*

Temple, unde spre încântarea confrăților a relevat o altă dimensiune a personalității sale în raport cu aceea a inițiatorului de proiecte culturale, grupări artistice, pictor și restaurator de biserici bătrâne. Detașat de rigorile erminiilor bizantine, de tradițiile românești ale genului, artistul furnizează o remarcabilă surpriză prin apelul la conceptul de *Templu* ca spațiu al ritualurilor creștine și, nu numai, spațiu al evlaviei și inițierii. Panourile sale generoase, relațiile dintre ele și suportul alb al pereților galeriei, produc un efect de liniște sacră, primordială, inițiativă prin potențialitatea ritualului consumat individual. *Templul timpului*, de pildă, devine un subtil *axis mundi*, unde verticala ascensională per-

mite raportul cordial dintre terestru și celest. Imaginea, epurată de determinări materiale, pare a fi sensul unei rugăciuni.

În zona unor rafinate colaje, în alte temple face inserția unor vechi documente de epocă, autentice sugerând dimensiunea istoriei ca identitate umană în general. *Cuvântul* se dovedește, și în aceste împrejurări, factorul determinant al începutului lumii, cuvântul fiind și materie sonoră și spirit îndumnezeit. *Templul apei* are și el conotația viului, a vieții și veșnicei curgeri, a unei dialectici existențiale. Albul dominant al panourilor trimite la potențialitate și permanență în același timp. Uneori, artistul apelează la inserția pe suprafața tabloului a unor elemente din vechi ștergere, din scoarțe țărănești, a unor pânze imaculate ca simblouri ale purității divine.

Cu caracter de avertisment moralizator prin revenirea la înțelepciunea cea de pe urmă, două compoziții fac trimitere la o simbolică inechivocă. *Discordia* și *Iubirea*, sugerează orizontul generos, poate utopic, al *Concordiei*, lucrare pe care artistul nu a elaborat-o încă. Optimiștii și-o doresc, iar pesimiștii declară că ea nu există fiind imposibilă ca o utopie. Înțelepții mai speră încă și au motive a face acest lucru, atâta vreme cât Sabin Drânceanu are suficiente rezerve de iubire pe care le dorim, cu speranță, transfigurate în expresie artistică. Așadar, iată, între atâtea dezamăgiri politice și sociale, această performanță familie de artiști, ne-au așezat în pomul de Crăciun, darurile speranței... *Îngerii* Gabrielei ne veghează din înălțimile *Templelor* imaginate de Sabin...

Valentin CIUCĂ

SINCRETISM ÎN ROMANUL IDIOTUL DE F.M. DOSTOIEVSKI (II)

Ilie DANILOV

La începutul anului 1873, când s-a angajat redactor la revista *Grajdantin* (Cetățeanul), Dostoievski era deja un scriitor cunoscut, și nu numai în țara sa. Până la acea dată apucase deja să-și scrie aproape întreaga operă: *Oameni sărmani* (1846), *Noapți albe* (1848), *Netocika Nezvanova* (1849), *Umiliți și obidiți* (1861), *Amintiri din casa morților* (1861-1862), *Însemnări din subterană* (1864), *Crimă și pedeapsă* (1866), *Idiotul* (1868), *Demonii* (1871-1872). După 1873 a finalizat *Adolescentul* (1875). Mulți dintre contemporanii săi ar fi fost fericiți să publice măcar o zecime din cât a publicat el, ca să poată visa la consacrare. Dostoievski simțea însă, că n-a dat publicului său cititor acea capodoperă pe care o rîvneau cu toții, acel roman apoteotic, definitiv, de rămas bun. Plănuia demult să relizeze o frescă amplă și autentică a societății rusești, al cărei personaj principal să fie însuși poporul rus. Pentru creionarea portretului personajului său, Dostoievski avea nevoie de informații, de date, cât mai multe date, pe baza cărora să facă, după exemplul marilor maeștri ai penelului, multe și istovitoare schițe și studii, care să-l conducă la desăvârșirea tabloului imaginat. Iar “fresca” pe care o avea în minte nu putea fi alta decât romanul Frații Karamazov, publicat în 1879-1880, cu numai un an înainte de plecarea sa definitivă dintre cei vii. Acesta trebuie să fi fost motivul real pentru care a acceptat munca de rob în redacția unei reviste de politică și cultură, care ținea un contact permanent cu cititorii din toată Rusia și purta cu ei un dialog neîntrerupt. Cineva, într-un studiu consacrat vieții și activității literare a lui Dostoievski afirmă că el și-a publicat în paginile acestei reviste cunoscutul său *Jurnal de scriitor*, adîncind astfel și mai mult confuzia cultivată (cu sau fără voie) în legătură cu această operă a sa. *Jurnalul de scriitor* nu doar a fost publicat în *Grajdantin*, dar a fost scris special pentru această revistă. Această scriere nu are nimic comun cu jurnalul de însemnări, nici măcar cu jurnalul ca specie literară. *Jurnalul de scriitor* era titlul unei rubrici susținute de Dostoievski în revista *Grajdantin*, era atelierul său de creație, în care se zămislea romanul (pe care-l dorea apoteotic) Frații Karamazov.

În paralel însă, Dostoievski scrie o serie de articole de politică externă, adevărate sinteze ale evenimentelor internaționale. Calitățile sale de ziarist, interesul

pentru ceea ce se întâmplă în lume, capacitatea de a da articolelor sale o forță ilocuționară deosebită, ni se relevă încă din primele pagini ale *Jurnalului de scriitor*, apărute chiar în numărul 1 din 1873 al revistei *Grajdantin*, care ni-l recomandă pe autor ca pe un subtil și încercat om de presă. Vom reproduce fragmentul în care Dostoievski, cu o vervă umoristică ieșită din comun, comentează momentul angajării sale la *Grajdantin*.

*“Pe douăzeci decembrie am aflat că totul este deja hotărât și că sînt redactor al **Cetățeanului**. Acest eveniment extraordinar, adică extraordinar pentru mine (nu vreau să jignesc pe nimeni), s-a petrecut, totuși, destul de simplu. Pe douăzeci decembrie tocmai citisem în **Moskovskie vedomosti** un articol despre căsătoria împăratului Chinei; articolul mi-a produs o impresie puternică. Acest mărș și, se pare, foarte complex eveniment a decurs și el uimitor de simplu: totul fusese prevăzut și stabilit, în cel mai mic amănunt, cu peste o mie de ani în urmă, în aproape două sute de volume consacrate ceremoniilor. Comparînd amploarea evenimentului chinez cu numirea mea ca redactor, am simțit dintr-o dată o repulsie față de reglementările autohtone, în ciuda faptului că am fost confirmat atît de ușor, și m-am gîndit că pentru noi, adică pentru mine și pentru prințul Meșcerski, ar fi fost cu mult mai rentabil să edităm **Cetățeanul** în China. Acolo totul este atît de clar... Amîndoi ne-am fi prezentat în ziua stabilită la direcția lor pentru problemele tipăriturilor. Lovindu-ne frunțile de podea și lingînd pardoseala cu limba, ne-am fi sculat în picioare și ne-am fi ridicat degetele arătătoare, aplecîndu-ne capetele în semn de respect. Mai marele peste treburile presei s-ar fi prefăcut, desigur, a nu ne lua în seamă, de parcă în încăpere ar fi intrat două muște. Dar s-ar fi ridicat al treilea adjunct al celui de-al treilea secretar al dregătorului și, ținînd în mîna diploma pentru numirea mea în funcția de redactor, ar fi rostit cu un glas impunător, însă blînd, instrucțiunile statuete prin regulile ceremoniale. Ele ar fi fost atît de limpezi, încît amîndoi le-am fi ascultat cu o plăcere nemaipomenită. În cazul în care, în China, aș fi fost pînă-ntr-atît de prost și de sincer, încît, apucîndu-mă de lucru la redacție și recunoscînd inconsistența capacităților mele, aș fi simțit în forul meu interior teamă și muștrări de conștiință, mi s-ar fi demonstrat pe loc faptul că sînt de două ori mai prost, nutrînd asemenea sentimente. Că exact din această clipă nu mai am nevoie de nici un pic de minte, chiar dacă aș fi avut-o cîndva; dimpotrivă, prezint mai multă încredere, dacă n-am minte deloc. Și, fără îndoială, acest lucru ar fi fost extrem de plăcut auzului. Încheiînd cu minunatele cuvinte: “Du-te, redactore, de azi înainte poți mînca orez și bea ceai cu o nouă pace a conștiinței tale”, al treilea adjunct al celui de-al treilea secretar mi-ar fi înmînat o frumoasă diplomă, imprimată pe atlas roșu, cu litere aurite, prințul Meșcerski ar fi dat un bacșiș substanțial și amîndoi ne-am fi întors acasă și am fi editat un număr excepțional al **Cetățeanului**, așa cum aici nu vom edita niciodată. În China am fi făcut o treabă excelentă.*

Presupun, totuși, că în China prințul Mescerski, fără doar și poate, m-ar fi tras pe sfoară fiindcă m-ar fi adus la redacție mai mult spre a-l suplini, la direcția generală pentru tipărituri, ori de cîte ori ar fi fost chemat să i se aplice lovi-

turi la tălpi cu bețele de bambus. Eu însă aş fi fost mai şmecher decât el: aş fi oprit imediat tipărirea lui **Bismarck**, aş fi început eu însumi să scriu articole excelente, așa că aş fi fost invitat la bambus doar la fiecare al doilea număr. În schimb, aş fi învățat să scriu.

În China aş fi scris extraordinar; aici acest lucru e cu mult mai greu. Acolo totul este calculat și prevăzut pe o mie de ani; aici însă totul e cu susul în jos pentru o mie de ani. Acolo, chiar fără să vreau, aş fi scris pe înțelesul tuturor; așa că nu știu cine m-ar fi citit. Aici, pentru a obliga pe cineva să te citească, e chiar mai avantajos să nu scrii pe înțeles”.

Ce concluzii am putea trage de aici? 1. Dostoievski era un ziarist înnăscut, înzestrat de Dumnezeu cu darul de a decela ineditul mascat în banalitate. 2. Era un om informat, întotdeauna la curent cu cele mai importante evenimente de pe mapamond, fapt confirmat și de articolele sale politice, publicate în *Grajdantin*. Cunoștea la perfecție cele mai importante limbi de circulație universală, ceea ce-l ajuta să-și lărgască enorm canalele de informare. 3. Avea capacitatea de a face cele mai neașteptate asociații între fapte și evenimente care, aparent, n-aveau nici un punct comun. 4. Avea un extrem de rafinat simț al umorului. Oare câți din ziaristii contemporani au măcar una-două din calitățile lui Dostoievski, amintite mai sus? Fără să mai vorbim de geniul său literar! Oricum, după modul cum sunt redactate unele din organele de presă contemporane (din păcate, încă destule), cititorul n-are decât să regrete că n-a fost contemporan cu Dostoievski. Comparând presa de azi cu ceea ce a scris el acum o sută de ani, ne întrebăm dacă noi ne-am lăudat destul secolul în care ne-am născut și-am trăit cei mai mulți dintre noi, așa cum a făcut Dostoievski cu veacul său, pe care l-a caracterizat drept *secolul luminii și al filosofiei*? Să-și fi pierdut secolul nostru aceste atribute, sau am fost noi prea nepăsători, sau prea indulgenți? Să ni se fi tocit într-atît spiritul critic încît să fim complexați în fața lui Dostoievski-ziaristul? Dostoievski-ziaristul este, de fapt, un *alter ego* al scriitorului sau, mai bine zis, scriitorul care joacă, un timp, rolul ziaristului, dar nici o clipă ca un amator, ci profesionist, profund, cu o inegalabilă pasiune.

Cînd a venit la *Grajdantin*, Dostoievski nu era chiar un începător, un debutant în presă. Avea deja o bogată experiență în domeniul redacțional fiindcă lucrase, împreună cu fratele său Mihail Dostoievski (scriitor și el, mai mare doar cu un an decât Feodor), la *Vremea* (1861) și *Epoha* (1864), colaborase la reviste de prestigiu, ca *Russkoe Slovo* și *Sovremennik*.

Dostoievski nu-i doar un comentator de circumstanță al evenimentelor politice cărora le-a fost contemporan, ci un profesionist, un adevărat analist politic în sensul actual al cuvîntului. El este pe deplin conștient de menirea pe care o are, ca ziarist, dar și de rolul pe care trebuie să-l joace presa în societate. Într-unul din articolele sale, după ce face o lungă divagație, filosofînd pe tema revoluției franceze, se simte obligat să se scuze în fața cititorilor, precizînd că problematica abordată nu poate fi dezbătută într-un “fugar articol de presă”. Cu această ocazie definește, în maniera sa irepetabilă, aproape metaforic, presa, al cărei obiect îl

constituie “*transmiterea sensului clipei curente a vieții politice*” A fost ghinionul sau poate, dimpotrivă, norocul său (în orice caz, norocul nostru, al cititorilor și admiratorilor operei sale, în mod sigur) că pe atunci televiziunea nu se inventase încă. Dacă pe timpul său ar fi existat televiziune, judecând după scrierile sale politice, avem toate motivele să credem că ar fi făcut carieră ca analist politic sau moderator TV.

Franța, în opinia lui Dostoievski, constituie epicentrul tuturor seismelor politice din Europa. “*Este în afara oricărui dubiu, scrie el, că în Europa, de aproape o sută de ani, totul începe cu Franța și, se pare, că această realitate se va menține încă nult timp*”.

În primul număr pe 1874 al revistei *Grajdantin*, Dostoievski face o caracterizare precisă, profundă și clară a anului politic 1873, abia scurs, căruia îi găsește și o definiție caracteristică: “*anul întâlnirilor monarhilor Europei*”. Deși apreciază pozitiv aceste întâlniri la nivel înalt, fără a fi un pesimist înnăscut sau un sceptic, el strecoară totuși o remarcă prin care, dacă ne gândim la ce s-a întâmplat în Europa doar cu câteva decenii mai târziu, Dostoievski își probează, dacă mai era necesar, darul premoniției: “*cu toate acestea anul care a trecut lasă în urma sa câteva importante dileme care frământă astăzi mințile (...) și le obligă să privească viitorul cu neîncredere, viitorul Europei*”. Nu mai puțin frapantă este, cel puțin pentru cititorul român, actualitatea unor aspecte sociale și politice pe care le-a cunoscut Franța la sfârșitul secolului trecut. Astfel, după o perioadă de frământări revoluționare, când ateismul aproape că a început să dețină monopolul în întreaga țară, are loc o creștere vertiginoasă a rolului clerului, mai ales prin importanța pe care a început să și-o dea; partidele politice au început să-și dea arama pe față, urmărindu-și doar propriile interese, fără să le pese de situația grea a populației; confruntarea de orgolii între virtualii lideri și cei aflați la putere ia forme din ce în ce mai dramatice; mareșalul Mac-Mahon, deși a ajuns în funcția de șef al statului datorită monarhiștilor, face tot ce-i stă în putință pentru a rămâne în fruntea țării ca... președinte confirmat prin constituție. Contează doar puterea, nu și principiile. Asta-i! “*O societate fără prințipuri, vasăzică că nu le are*”...

Ironia, ca mijloc de exprimare a poziției subiective a autorului față de faptele comentate, are ponderea cea mai mare în scrierile sale politice. Ironia la Dostoievski cunoaște întreaga sa gamă de nuanțe și intensitate, mergând de la persiflarea inocentă, pînă sarcasmul caustic. Astfel, în articolul din numărul 51 pe 1873, Dostoievski îi numește de câteva ori pe francezi “*poporul genial*”, după expresia unui profesor universitar rus, căruia nu-i dă numele. La început ne induce în eroare, făcându-ne să credem că, într-adevăr, împărtășește “*în totalitate părerea unui profesor exprimată de la o catedră universitară*” cum că “*francezii sunt o nație preponderent genială*”. Ne dăm seama însă de ironia lui Dostoievski atunci cînd analizăm, fie și fugitiv, cotextul în care apare această sintagmă: “*geniala națiune (...) și-a pierdut acea forță motrice*”; “*sarcina aceasta a depășit cu mult puterile genialului popor*”; “*genialul popor nu-i decît un spectacol straniu*” etc. Sensul ironiei se descifrează în precizarea, pe care o face autorul în paranteze, în

legătură cu profesorul rus, care i-a sugerat epitetul “popor genial” și “despre care, evident, francezii n-au habar”. Într-un alt articol, ironia li Dostoievski îl are drept țintă pe mareșalul Mac-Mahon, președintele Franței, pe care toți îl numesc “cinstitul soldat”, dar nimeni nu suflă o vorbă despre calitățile sale intelectuale sau despre abilitatea sa politică.

Ciclul articolelor politice, publicate în prezentul volum, are toate atributele unui roman. Un roman-frescă, un roman de moravuri, cu personaje și întâmplări urmărite cu consecvență pînă la deznodămînt. Acțiunea acestui “roman” se desfășoară pe mai multe planuri: lupta pentru putere în Franța, încordarea mocnită în relațiile dintre Germania și Franța din perioada ce a urmat după încheierea, în 1871, a războiului franco-prusac, evoluția frământărilor civile din sudul Spaniei. Intriga și punctul culminant se țin în jurul răzmeriței spaniole. Nu lipsesc nici momentele de... suspans; nu întâmplător autorul nu-și expune de la început în mod tranșant poziția. Preferă să etaleze textele telegramelor oficiale ale guvernului de la Madrid, în contrast cu cele ale răsculaților. Pentru a menține trează tot timpul atenția cititorului, autorul ne face să credem că lucrurile sînt încă neclare și promite că va reveni cu noi amănunte, de îndată ce va dispune de ele. Deznodămîntul, cel puțin al unuia din planurile acțiunii, cum ar fi și firesc, vine abia în ultimul paragraf al acestui roman sui generis: “*Ultimele telegrame anunță, în sfîrșit, cucerirea Cartagenei. Se cunosc, decamdată, prea puține amănunte. Cel mai curios e că generalul Cantreras (principalul șef al ticăloșilor răsculați, care a jefuit orașele spaniole vecine și i-a amenințat pe locuitori că va arunca orașul în aer, dacă aceștia vor da dovadă de lașitate, și care i-a spus consulului german că va trebui să declare război Imperiului German) și toți membrii ai juntei din Cartagena și majoritatea celorlalți răsculați, în număr de 2500 de oameni, au capturat, în momentul decisiv, cuirasatul “Numanzia” și au fugit în Oran (pe țărmul african) unde s-au predat francezilor. Astfel, după șase luni de revoltă și jafuri, n-au avut decît să fugă ducînd cu ei prada, trecînd aproape cu onor pe lîngă cinci nave militare. Se înțelege că ei se vor transforma acum în cei mai respectabili emigranți politici iar, cu prima ocazie, își vor face apariția în Spania pentru a țîlhări din nou*”.

Luate în ansamblu, **Scrierile politice** ale lui Dostoievski, adunate în acest volum, nu sunt numai niște simple articole de ziar, pe teme politice. Politica pe care o abordează este deja istorie, și era istorie încă de pe vremea sa, iar Dostoievski, prin întrebările pe care și le pune, nu face altceva decît să dialogheze cu ea. Și Universul nostru spiritual e din ce în ce mai bîntuit de întrebări de tot felul.

Apariția la noi a volumului de **Scieri politice** ale lui Dostoievski, prin eforturile editurii Polirom, este, într-un fel, o premieră, dacă ne gîndim că o asemenea carte n-a fost încă publicată în Rusia, patria autorului. Pentru prima dată, articolele lui Dostoievski, inspirate de evenimentele internaționale cărora le-a fost contemporan, s-au publicat în volum (nu separat, ci împreună cu prima parte a *Jurnalului de scriitor* și cu alte scrieri) în anul 1922, la Berlin, de către emigrația rusă, care a întemeiat acolo una din cele mai prestigioase edituri din diasporă – Editura Ladîșnikov.

CAMERA DE LUAT VEDERI. GLOBALIZARE ȘI REGIONALIZARE

Margareta ANDREESCU

Studiul televiziunii este o disciplină relativ nouă, în comparație cu acela al altor mijloace de comunicare. Rolul unei televiziuni regionale constă în a prezenta o cultură unitară. Națiunile sunt împărțite în arii locale. În România sunt 8 regiuni. Deși grilele de programe ale posturilor naționale sunt făcute după o rețetă unitară, în fiecare stație regională există diferențe notabile. Diferențele majore sunt însă între televiziunile regionale din statele Uniunii Europene.

Deși există multe lucrări care tratează aspecte din domeniul televiziunii, informații despre specificul regional sunt prea puține. „Particularități ale televiziunii regionale” este o temă nouă, care nu s-a mai aflat până acum în atenția cercetătorilor, istoricilor sau teoreticienilor în domeniul media. *„Televiziunea este mijlocul de comunicare audiovizual cu cea mai mare răspândire în societatea contemporană. Drept urmare este în mod necesar banală și familiară, și de aici, obiect al acuzațiilor că ar fi lipsită de valoare, tocmai pentru că este atât de accesibilă și de prezentă în viața cotidiană”*(Jonathan Bignell, Jeremy Orlebar, „Manual practic de televiziune”, Ed. Polirom, 2009, p. 18).

Comunicarea de masă joacă rol de accelerator al schimbărilor în societate. Mass-media adună informația din toate sursele posibile, ținta ei fiind opinia publică. Apariția și dezvoltarea televiziunii grăbesc aceste lucruri, transformând circulația informației într-un fenomen exploziv, uneori cu nuanțe de agresare asupra individului și a societății. Și mai interesant este faptul că televiziunea, supranumită „copilul teribil” al comunicării de masă, face în ultima perioadă schimbări esențiale, asociindu-se telefonia și computerul, prefigurând astfel o nouă revoluție în audiovizual – „sistemul multimedia”. Trebuie reținut însă că procesul concurențial nu a încetat. El nu putea să nu se manifeste atâta vreme cât a existat și există un conflict de interese. Spre exemplu, între radio și televiziune am constatat întotdeauna o „luptă” surdă, în ciuda faptului că multe țări europene au păstrat zeci de ani radioul și televiziunea publică într-o structură organizatorică unică (Franța, Anglia, Italia). Chiar dacă aceste încercări au rămas cu urmări pozitive, astăzi efortul, competiția pentru audiență își pun amprenta vizibil pe activitatea societăților de radio și televiziune. Din acest punct de vedere experiența din țara noastră

este ne semnificativă. Conform statisticilor oficiale, înainte de 1989, la populația de 22-23 de milioane de locuitori existau aproximativ 3.500.000 de televizoare. După revoluție înregistrările oficiale indică o creștere modestă, peste 4.000.000. Aceste cifre însă trebuie privite cu multă circumspecție datorită numărului mare de „evazionști” care nu-și declară aparatele, pentru a se sustrage de la plata abonamentului radio-tv. De fapt, cifrele de vânzare a televizoarelor în magazinele electrocasnice confirmă faptul că în realitate numărul acestora este mult mai mare. Capacitatea de acoperire este însoțită de forța de pătrundere a mesajului. Măsurătorile de audiență au scos în evidență faptul că, datorită caracterului de actualitate, cele mai urmărite emisiuni sunt cele informative. Nu de puține ori reporterii sunt nevoiți să relateze într-o anumită formă un eveniment pentru un jurnal regional, în timp ce o știre regională va fi redactată altfel,

Termenul **regional** provine din latinescul *regio-*, *onis* desemnând o porțiune determinată a unei ființe sau a unui obiect. În România cuvântul a fost împrumutat din limba franceză. Francezii denumesc regiune o întindere mare de pământ mai mult sau mai puțin omogenă, dintr-o țară sau de pe glob, care prezintă caractere comune (ținut, zonă).

În România, postul public a fost înființat în 1956, iar primele emisiuni color au fost difuzate în 1985. În 1990 a început să emită TVR Cluj, iar în 1991 TVR Iași. TVR Timișoara în 1994. TVR Craiova în 1998. Cel mai tânăr post regional este cel de la Târgu Mureș, înființat în 2008.

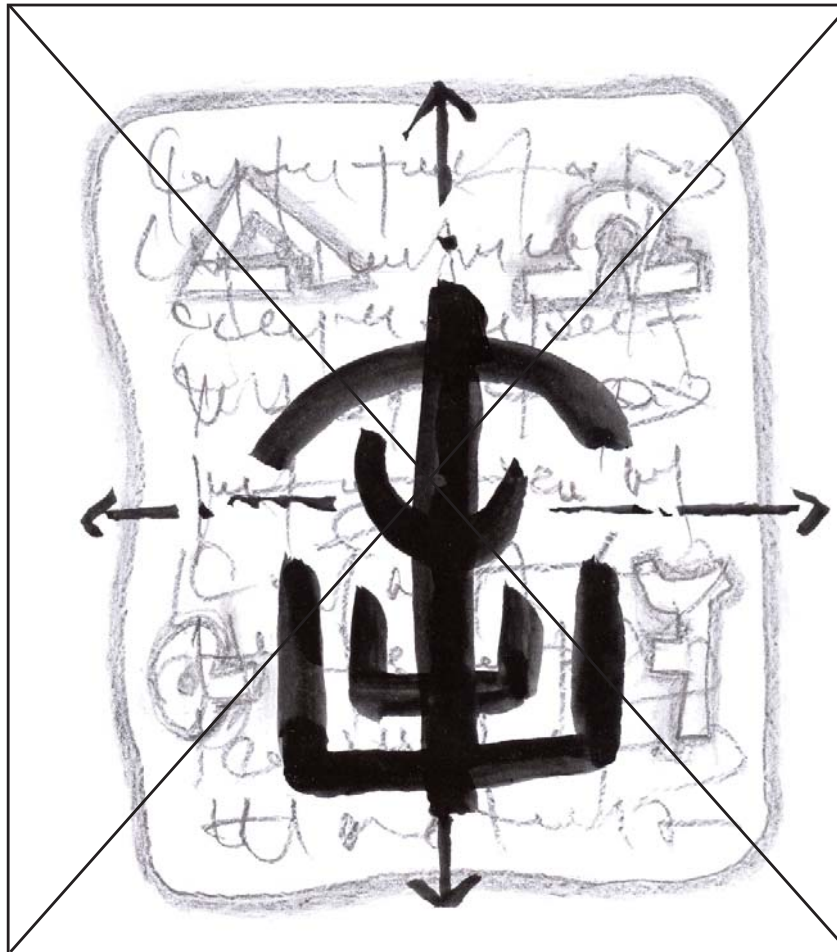
Ce s-a întâmplat în această perioadă în Europa? Televiziunile regionale s-au organizat încă din 1973 în cadrul CIRCOM Regional. Organizația promovează și dezvoltă colaborarea între membrii săi, coproduce și face schimb de programe și sporește pregătirea profesională a jurnaliștilor la nivel european. Membrii fondatori (Belgia, Franța, Germania și Italia) au conștientizat rolul televiziunii regionale în arhitectura europeană. Semnificația unei emisiuni este influențată de mediul cultural și de așteptările telespectatorilor. Cercetările de audiență realizate de Tamar Liebes și Elihu Katz în 1990 au scos în evidență că serialul american *Dallas* a fost înțeles în moduri diferite de telespectatorii din diverse țări. Astfel în Israel oamenii au perceput din viețile nefericite ale personajelor că banii nu aduc fericirea. Dimpotrivă, americanii au considerat că fără bani nu se poate trăi.

Accesibilitatea televiziunii prin cablu și satelit are ca efect diminuarea audiențelor pentru canalele terestre. Încercarea de a recâștiga telespectatorii prin copierea unor emisiuni difuzate pe posturile comerciale provoacă o altă problemă – renunțarea la calitate. Chiar și în economia globală, fiecare televiziune are un caracter național destul de pronunțat.

În cadrul culturilor occidentale de televiziune există eforturi ale unor grupuri subreprezentate de a intra în industria televiziunii prin emisiuni proprii, care să reflecte diverse tipuri de identitate. Teoria postmodernă înțelege identitatea drept fragmentată și temporară. Aceasta este și misiunea televiziunilor regionale: promovarea identității culturale.

BIBLIOFIL

BIBLIOFIL

O EDIȚIE „ADEVĂRATĂ” DIN OPERA LUI CREANGĂ

Ilie DAN

În anii 1937 și 1938 au fost publicate în România numeroase studii, articole și dramatizări, dedicate centenarului nașterii marelui clasic român **Ion Creangă**. Autorii acestor contribuții de evaluare a operei originalului povestitor au avut în vedere data nașterii scriitorului, unii dintre ei eludând data (1 martie 1837) recunoscută chiar de scriitor în *Fragment autobiografic*. În anul adevăratului centenar (1938), a fost publicată cea dintâi monografie completă, semnată de George Călinescu – *Viața lui Ion Creangă* și dramatizarea *Catifelei de la Humulești* de I. I. Mironescu (reprezentată cu mare succes pe scena Naționalului din Iași), care este, de fapt, o „înscenare scenică” în cinci tablouri

după *Amintiri din copilărie*.

În ceea ce privește studiul monografic, Călinescu a fost precedat de o excelentă teză de doctorat, datorată unui francez – **Jean Boutière** – apărută la Paris, în 1930, cu titlul *La vie et l'oeuvre de Ion Creangă*.

Desigur, n-au lipsit și diverse ediții, apărute în multe orașe din țară, completând șirul altora tipărite până la această dată, unele având girul unor personalități de prestigiu ca Nicolae Iorga, Ibrăileanu și, mai ales, Ilarie Chendi și G. T. Kirileanu, a căror ediție include și un excelent **glosar**, care dovedește o foarte bună cunoaștere a graiului moldovenesc. Trebuie să adăugăm numaidecât ultima ediție critică de referință, realizată de Iorgu Iordan și Elisabeta Brâncuș, cu titlul *Opere* (2 volume), apărută la Editura *Minerva*, în 1970.

Ținând cont de contextul acestor evenimente culturale din deceniul al patrulea al secolului trecut, ne surprinde apariția, în 1939, la București (*Imprimeria Națională*), a unei noi ediții. Surprinzător, îndeosebi, este faptul că cel care a rea-

lizat-o a adăugat un subtitlu șocant: „ediție adevărată”, ca și cum cele care au precedat-o nu aveau această calitate esențială. Editorul, Giorge Pascu, era de decenii profesor la Universitatea din Iași și devenise cunoscut, în egală măsură, prin câteva lucrări filologice sau de istorie literară, dar și prin comportamentul său deviant, ca om și intelectual, angrenat în bătăi, dueluri și nenumărate procese, ca și prin denigrarea rușinoasă (dar cu obstinație!) a Universității și a unui profesor-model: Ibrăileanu. De altfel, această atitudine reprobabilă a determinat apariția, în 1937, a unei cărți intitulată *Un caz nenorocit și trist: cazul Giorge Pascu* (coordonator: **Octav Botez**).

Dar același Giorge Pascu, ca unul dintre cei mai buni elevi ai savantului Alexandru Philippide, publicase până în anul 1939 două lucrări importante și valoroase: *Despre cimilituri* (1909, 1911) și, îndeosebi, *Sufixele românești* (1916), premiată de Academia Română, ca și un dicționar etimologic al dialectului aromân (în limba franceză). Aceștia li se adaugă, în planul istoriei literare, relatări monografice dedicate lui Ureche, Costin și Dimitrie Cantemir, ca și o *Istorie a literaturii române din secolul al XVIII-lea* (Iași, 1927).

Nu s-a manifestat, însă, ca editor al unor texte din literatura română, veche sau modernă. De aceea ediția din Creangă reprezenta o surpriză, mai ales că era considerată (cu totală lipsă de modestie!) de Pascu însuși ca fiind una „adevărată”.

Numită astfel, e de mirare că ea nu cuprinde o **prefață** și nici o **notă a editorului**, în care, în mod logic, ar fi trebuit să se refere și la edițiile precedente din opera marelui humuleștean și să precizeze principiile care au „guvernat” alcătuirea volumului (selecție, structură, transcriere fonetică, glosarea regionalismelor moldovenești ș. a.). Titlul exact este următorul: *AMINTIRI DIN COPILĂRIE (și de mai târziu), ediție adevărată de Giorge Pascu, profesor la Universitatea din Iași*.

Ediția include următoarele texte: *Amintiri* (pp. 1-77), *Popa Duhu* (pp. 78-83), *Moș Ion Roată și Unirea* (pp. 84-87) și *Moș Ion Roată și Vodă Cuza* (pp. 88-92). Se observă lesne că lucrarea nu are o concepție unitară, iar titlul ales nu este cel potrivit. La final, ediția este datată: „Iași, 1 Aprilie 1939”. Textelor incluse li se adaugă, în ordine alfabetică, un *Vocabular* și un *Indice de nume proprii* (pp. 93-138).

În subsolul fiecărei pagini, în **note**, se explică cuvinte sau expresii din textul lui Creangă, unele fiind chiar foarte lungi, incluzând și referințe bibliografice, în care sunt menționate chiar lucrări ale lui Pascu (pp. 9, 39, 50, 65). Pentru ultimele două lucrări din ediție, **notele** lipsesc, iar în celelalte se strecoară și inadvertențe: la p. 99 este pomenită mănăstirea **Cașina**, dar e vorba de **Cașin**, în localitatea cu același nume din județul Bacău; la p. 119 se menționează localitatea

Târgu Ocnei, dar numele oficial este **Târgu Ocna**; **câșlegi** (p. 27) este glosat greșit, prin „carnaval”, iar **Duminica Mare** nu reprezintă „sărbătoare de vară urmată a doua zi de Rusalii” (p. 29), ci chiar aceasta din urmă, numită în calendarul ortodox și „Pogorârea Sfântului Duh”, confundată de autor (p. 44) cu „Înălțarea Domnului, la 40 de zile după Paști”; **Suceava** e doar „vechea capitală a Moldovei”?; o biserică importantă din Iași – **Barnovschi** (după Miron Barnovschi, domnitor moldovean) este pomenită cu forma **Bârnovschi** (p. 82) etc.

Pe cititorul de azi îl surprinde **glosarul** care însoțește ediția, alcătuit de un filolog de marcă din primele trei decenii ale secolului trecut, care a avut constante preocupări etimologice, concretizate în lucrări publicate în română, franceză și germană, precum *Etimologii românești*, *Dictionnaire étymologique macédo-roumain* (două volume) și *Rumänische Elemente in den Balkansprachen* (pe care un lingvist român de talie europeană – **Sextil Pușcariu** – o considera „lipsită de orice valoare științifică”).

Inegal și cu greșeli, se înfățișează și **glosarul** ediției: Mai întâi; e vorba de numărul inegal de termeni glosați (litera **E-2**, **J-11**, **O-20**, **V-30**; în schimb, **S-57**, **P-99**, **C-136**). Dar, dacă această situație poate fi explicată prin textul lui Creangă, nu putem înțelege prezența în **glosar** a unor cuvinte, general cunoscute în epocă și în zilele noastre: **băț**, **boier**, **Buna Vestire**, **carantină**, **căutătură**, **cocioabă**, **coif**, **cort**, **covrig**, **devreme**, **directoraș**, **Dunăre**, **fluiet**, **Ghi(!)orghe**, **gât**, **hârjoană**, **horn**, **iepurește**, **înjunghia**, **lapoviță**, **muntean**, **Paști**, **plăcinte**, **șezătoare**, **tăciune**, **țanțoș**, **țigan**, **zăbovi**, **zvâr!** etc. etc.

Situația este identică și în privința **notelor** din subsolul paginilor de text: nu trebuia explicată sintagma **câte doi deodată** (p. 4); **pe nimic pe ceas** (p. 10) nu are semnificația „foarte des”, ci „imediat, repede, brusc”; **a o pune de mămăligă** este glosată, greșit, „a se opri”, dar înseamnă „a o încurca”; **pănură** nu are sensul de „stofă de lână necusută” (p. 29); expresia **te mănâncă spinarea** (p. 35) nu-și avea loc în note, ca și **casa de nebuni** (p. 44), **bai** (p. 69), **lucefărul de ziuă** (p. 76) și altele.

Giorge Pascu a publicat și o altă ediție „adevărată” din opera lui Creangă, cu titlul *Povești* (în număr de 14), ca primul număr din „Biblioteca scriitorilor moldoveni” (1939), cel de al doilea fiind ediția *Amintiri*. În **bibliografia** care însoțește ediția critică Iordan-Brâncuș (1970, vol. II, p. 378) este menționată ediția *Povești*, dar este absentă cea intitulată *Amintiri din copilărie*, apărută în același an, la București („Monitorul Oficial”).

Chiar dacă intenția sa a fost frumoasă, Giorge Pascu a realizat, de fapt, cu *Amintiri din copilărie*, o ediție „neadevărată” și „ciuntită”.

AKHERONULE! AKHERONULE! VIETATE FĂRĂ TRUP

Ioan HOLBAN

Până în 1985, de când, după „Rețeta” cunoscută a despărțirii românilor de români, n-a mai fost voie să se scrie nimic, în țară, despre **Dorin Tudoran**, nici măcar să i se pomenească numele în vreo înșiruire oarecare de autori români contemporani, volumele *Mic tratat de glorie* (1973), *Cântec de trecut Akheronul* (1975), *O zi în natură* (1977), *Uneori, plutirea* (1977), *Respirație artificială* (1978), *Pasaj de pietoni* (1979) și *Semne particulare* (1979) fixaseră în lirica noastră de azi profilul unuia dintre cei mai importanți poeți ai noii generații, alături de Mircea Dinescu, Ion Mircea, Adrian Popescu, Dinu Flămând, Virgil Mazilescu: „Poezia lui Dorin Tudoran e paradigmatică pentru acest proces de trecere de la exultanță la intransigență și de la candoare la exasperare. Ea este chiar un grafic al transformării unui limbaj de mătase într-un limbaj de șmirghel și al saltului dintr-o realitate conceptuală ca utopie a limbajului într-una asumată ca infern existențial”, scrie Al. Cistelecan, iar Nicolae Manolescu vorbește, și el, despre o „asprire” a discursului liric în *Respirație artificială* și *Pasaj de pietoni* față de primele patru cărți. Acesta era **poetul** Dorin Tudoran, între debutul din 1973 și excomunicarea sa din spațiului literar românesc, în 1985. Plecat în exil după ce va fi spus tot ce se putea spune dictatorului și instrumentelor sale, Dorin Tudoran a făcut parte, în cadrul larg al diasporei noastre, din categoria intelectualilor activi, în continuă ofensivă împotriva sistemului totalitar comunist. Asemenea „francezilor” Paul Goma, Mircea Iorgulescu, Dinu Flămând, N. Balotă ori „nemților” I. Negoïtescu, Pavel Chihaiia, Emil Hurezeanu, Gelu Ionescu, din generații diferite, dar colegi în ultimul val

Dorin Tudoran - portret de Florin Buciuileac

Dacia literară, nr. 2, 2010

al exilului românesc, acela al anilor '80, „americanul” Dorin Tudoran a fost o **prezență** reconfortantă pe unde scurte sau medii, în revistele „Angora” și „Meridian” pe care le-a condus și editat în S.U.A.

Pentru spațiul literar românesc, însă, Dorin Tudoran a fost, vreme de aproape un deceniu, la fel ca toți cei ce și-au retras, de la fostul regim, scrisorile de acreditare, o prezență prin absență, astfel încât apariția, în 1992, a antologiei *Ultimul turnir* trebuia să răspundă unei întrebări tranșante pe care autorul prefetei, Mircea Mihăieș, n-o ocolește: „Părăsind România (și, totodată, creația poetică) la mijlocul anilor '80, Dorin Tudoran rămâne, fatalmente, poetul acelei perioade. Însă adevărata întrebare la care răspunde o astfel de antologie e alta: cât din ceea ce constituia excelența poeziei lui Dorin Tudoran în momentul publicării a trecut cu bine proba timpului?”. Așadar, cât din poezia lui Dorin Tudoran rămâne după ce va fi trecut, o vreme, prin proba „tăcerii” și, mai ales, unde se află azi această poezie într-un câmp cultural căruia i se pot aproxima cu destulă dificultate liniile dezvoltării viitoare? Să începem cu ceea ce pare datat în experiența lirică pe care o dezvăluie antologia realizată nu de autor, ci de un excelent critic literar, foarte bun cunoscător al actualității noastre literare. Foarte puțin, trebuie spus de la început. Poate doar accentele expresioniste, sarcasmul și „cruzimea” care se datorează impactului prea direct al biografiei cu bibliografia, din poeme precum *Ce așteptați de la cântecul meu?*, *Un sărut în amurg* sau *Acolo*, unde ecranul poeziei se sparge pentru a lăsa acces la o realitate aspră, e adevărat, dar care, odată cu modificarea ei, duce în uitare și textul literar care a „reflectat-o”: „Nu! Acolo nu s-a născut o emisferă de smoală/ Nu! Acolo nu e/ nici măcar/ un întuneric trecător./ Acolo a crescut/ prea mult jeg/ pe sufletele oamenilor” (*Acolo*).

Ceea ce rămâne este **examenul condiției umane** din această parte de lume, al ființei care viețuiește fără a avea acces la orizontul destinului, sau poate – spune poetul – destinul său e chiar nefericirea și suferința, uneori, peste marginile suportabilității. Această explorare începe chiar cu poetul: „Se știe/ eu pot eșua/ imaginea mea – / nicio-dată./ De aceea

Poeții Cristian Simionescu și Dorin Tudoran
Botoșani, 15 ianuarie 2010

Scriitori prezenți la Ipotești,
15 ianuarie 2010

toate aceste scrijelituri” (*Pro domo*). În-fășurat în „doliul mașinii de scris”, poetul – eu și imaginea, viața și icoana ei – asistă nepu-tincios la trans-f o r m a r e a realității, a tuturor faptelor tragice în **motive culturale**: căci una e moartea și altceva „moti-vul” morții, una

e disperarea și altceva „tema” ei. Ceea ce frapează în ordinea acestei structuri de profunzime a poeziei lui Dorin Tudoran e recurența unor **nume proprii** care semnifică **victima** ori **suferința**. **Ioan** (Botezătorul? Fără de Țară?): „*mă numesc Ioan și sunt chiar așa/ n-am nimic să vă spun/ eu n-am văzut bicicliștii spălându-se noaptea/ în culori scoase din fântână/ mă numesc după cum v-am spus Ioan/ și-am văzut delfinul vecinului meu/ împlânzind o lacrimă rostogolită peste casele noastre/ și vă repet:/ mă numesc Ioan*” (*Mă numesc Ioan*). Apoi, **Francesco D’Assisi**, figurând asceza, imensa dramă care apasă destinul și simpla existență de aici și acum: „*Asemenea vouă/ am străbătut și eu Assisi/ gol pușcă./ Privirile ignoranților/ se lipeau de mine/ ca mierea;/ Înțelegerea celor înțelepți/ îmi ciuruia carnea./ Puținele pietre ce m-au nimerit/ sunt cunoscute azi/ sub numele de Monte Subosio./ Da – ucenicia mi-a fost floare la ureche*” (*Ucenicie*). În decoruri expresioniste răsună tânguirea de la trecerea Akheronului, a fluviului mocirlos peste care Haron transportă în luntrea sa sufletele morților: „*akheronule! akheronule!/ vietate fără de trup și trup fără de viață,/ această zi fecioară mângâi-o cu tainicele semințe ce le porți,/ așează-o dincolo de orizontul cast și tânguitor/ unde numai arderea trupurilor virgine naște lumină/ și învaț-o, akheronule, că moartea e nemışcatul obraz de zână,/ tulburatul măr a cărui viață rotunjindu-se s-a stins/ înaintea de-a fi râvnit, akheronule,/ akheronule, lespede lustruind rădăcinile ierbii rătăcitoare,/ această zi fecioară ascunde-o în undele lethei/ ori du-o pe câmpul/ unde cavalerii adorm pâlپând precum se topesc/ preatimpuriile plăsmuiri cerești tremurând sub presimțirea/ nopții*” (*Trupul pierdutului fluviu*). În fine, **Lethe** – cu uitarea propriului trecut – , **Caracalla**, ucigașul de frate, **Danaidele** – asasinele soților lor – conturează reperele amintitei explorări a condiției umane: în istorie ori în mitologie (care e tot istorie), Dorin Tudoran caută simbolurile dramei, ale disperării, ale plecării, când **fapta** și **melancolia** poetului se sting în tânguirea ce pe-

trece umbrele peste apa întunecată a lui Haron.

Metafora obsedantă a cărții este aceea a „akheronului” care trimite, deopotrivă, spre realitatea unei biografii (în care momentul plecării a fost placa turnantă dintre o viață de dincoace de bine și o alta, de dincolo de rău) și spre irealitatea unui spațiu poetic foarte personal. Iată un poem, absolut remarcabil, unde se poate citi atât **poezia**, cât și **viața** celui care scrie: „*atât de perfectă pleoapa ta mă desparte de lume/ numai trestii stârnind sânii de apă/ mai tulbură acest ultim exil clătinându-mă/ întind mâna în care vocea fiului meu a săpat/ scânteietoare prăpăstii întind mâna/ cumpănă subțiată de coapsele nopții/ dar malul tău akheronule nu se adeverește/ ochiul se închide alungându-mă/ doamne cum ai uitat în mine/ ca o ramură de măslin/ atâta tăcere?/ se leagănă pământul și nu știu dacă tânăr sunt/ sau bătrân întrebându-mă pentru ce m-am oprit/ dacă țărături plăpânde atins-am/ ori dacă norocosul meu cântec s-a destrămat/ descoperind cel de-al doilea trup al apei/ rotund armăsar/ ochiul zilei se arată trușului cântăreț/ a cărui mână nu se mai poate înălța pe harfă/ decât spre a vesti că el/ orbul cântăreț nu-și mai amintește nimic/ poate murmurul unei vâsle de-argint/ o, dac-ai și măcar o rugăciune de copil,/ o, dacă n-ai fi amăgit cetățile cu cântecele tale neprihănite,/ o, dacă undele lethei logodnă ți-ar purta și/ dacă apa pe care o cauți ar avea cu adevărat malurile/ spre care întinzi mâna, o, dacă leagănul în care/ ai înnoptat ar fi mai mult decât o aripă însângerată,/ abia aș îndrăzni să-ți spun: sub fruntea ta de va lăcrima/ vreodată patria, întoarce-te, trușule, încearcă să te apropii din nou/ o, dacă toate acestea, și mai ales pleoapa akheronului,/ n-ar fi atât de desăvârșite, o! trestii! Trestii!...”* (**Atât de perfectă**). Într-o altă ordine, un exemplu de ceea ce s-ar putea numi „poem patriotic”, dacă sintagma n-ar fi atât de compromisă de aproape cincizeci de ani de „uz intern”, exclusiv, al culturnicilor.

Sunt, însă, și altfel de poeme în **Ultimul turnir**, în care insurgența lasă loc muzicalității și șoaptei, amintind de Eminescu: „*De lipsa ta aproape mă cutremur/ de parcă viața-mi fuse doar adaos –/ plutesc, mă-ndepărtez, m-adaug/ în legea marelui repaus./ Căci nu te-aștept și nici nu tremur;/ când mă stropești cu aromatul paos –/ plutesc, mă-ndepărtez, m-adaug/ luminii mumă risipită-n haos./ Degeaba mă înfrunți dezvăluindu-ți sânii/ precum Elena îmbunând pe Menelaos –/ plutesc – ți-am spus – mă-ndepărtez, m-adaug/ vultur de scrum – zbor de repaus”* (**Repaus**). Într-o poezie a insurgenței, sarcasmului și tânguiri, care nu face economie de mijloace expresioniste, apariția unui text atât de eminescian e aproape o ciudățenie, una dintre acele „ciudățenii” care fac destinul unui poet adevărat pe care circuitul valorilor literaturii noastre contemporane trebuie să și-l reintegreze neîntârziat.

MARIANA ȘORA: DOUĂ JURNALE FAȚĂ ÎN FAȚĂ

Emanuela ILIE

Pentru a parcurge integral substanțiala carte confesivă semnată de **Mariana Șora** – *Două jurnale față în față* (București, *Cartea Românească*, 2009) – cititorul trebuie să se lupte cu o serie întreagă de tentații, parte din ele determinate de prejudecăți (în special lingvistice, mă grăbesc să adaug), parte din ele tributare unor așteptări (se va vedea, încalcate), oarecum firești în cazul lecturii unui text recomandat drept o scriitură intimistă. Prima – și, în treacăt fie spus, singura impardonabilă – tentație ar fi aceea a abandonării lecturii pasajelor care denotă, mai mult decât orice referință paratextuală, cultura lingvistică a Marianeii Șora, scriitor poliglot, capabil a se exprima la fel de bine în cel puțin patru limbi, dintre care două de largă circulație. Trebuie să recunoaștem, ce-

i drept, faptul că lectura cărții poate fi îngreunată de cele câteva zeci de pagini scrise exclusiv în franceză și germană, adică în alte limbi decât româna, pe care autoarea noastră (născută pe 26 mai 1917, la Budapesta, într-o familie în care comunicarea uzuală avea loc în germană și maghiară) a învățat-o – după cum suntem preveniți chiar dintr-un pasaj peritextual – abia la vârsta școlarității. La fel, paciența lectorului comod este pusă la grea încercare de numeroasele fraze începute într-o limbă dar continuată, imediat, într-o alta, semn, e adevărat, al unei mobilități, așadar inteligențe lingvistice ieșite din comun. Chiar și traduse (cum sunt, de altfel, în notele de la sfârșitul volumului), paginile respective pot produce iritare unui cititor care preferă fluentă, cursivitatea lecturii unei senzații de fragmentare, de sincopare a discursului. După cum altuia, să spunem adept al spiritualității transnaționale, *in extenso* universale, îi poate ilustra perfect teoria lui Basarab Nicolescu legată de „scriitorul european”, care este liber să se exprime în orice limbă

de pe continent, din moment ce spiritualitatea nu are o limbă specifică.

Revenind la chestiunea așteptărilor frustrate, probabil că nu puțini dintre cititorii (reali ori virtuali) ai cărții se vor fi așteptat la o serie de amănunte mai mult sau mai puțin picante, dar în orice caz intime, care să atîrne greu în balanța publică, mereu capricioasă, prin care tindem mereu să ne re-dimensionăm figurile cvasilegendare. Ei bine, în carte nu e de găsit aproape nimic legat de prea-intimul unei vieți care să prejudicieze, să întineze în vreun fel inexorabil mitul Șora – pentru că, trebuie să o recunoaștem, familia Șora reprezintă, cel puțin pentru unii intelectuali de prim rang, obiectul unui adevărat cult, întreținut (și pe bună dreptate!), *negociat* mediatic de ceva vreme. Și prea puține detalii care pot modifica optica generală despre o familie construită pe o iubire percepută ca totală, dar consumată din păcate destul de rapid. Diarista nu pregetă, totuși, să includă în *Jurnalul de tinerețe* (1938-1940) numeroase pasaje despre combustia ei extremă, despre încrederea nețărnută în cuplu și în special în Mihai, perceput drept partenerul ideal, întruchiparea perfectă a alterității ei exterioare. Pe 29 octombrie 1939, bunăoară, prima notație din jurnal surprinde în superlative extatice portretul soțului, alături de care este adîncită într-o „sihăstrie completă (în doi, evident)” într-un sat parcă rupt de restul universului : „Nu există om mai drept, mai bun, mai dulce, mai înțelegător, mai iertător, mai sincer, mai fin decît Mihai”. După nici un an, însă, la 6 noiembrie 1940, reproduce o discuție cu mama, căreia îi explică „scăderea în nivel a lui M., a aventurii noastre”, deși îi este vizibil greu să catalogheze drept „aventură” căsătoria, fie ea și una „din necesități exterioare”, deci care „nu o leagă”. În *Jurnalul de maturitate* (1991-1992), schimbarea de perspectivă asupra soțului se acutizează, scriitoarea se vede nevoită să recunoască din ce în ce mai des că s-a înșelat în așteptări, că partenerul devine din ce în ce mai distant „cu tipica lui muțenie”, ba chiar ajunge să exclame, cu năduf, „cît de tîrziu am descoperit că nu s-a gîndit niciodată la binele meu decît în măsura în care era compatibil cu comoditatea lui!”

În economia ansamblului, totuși, acest tip de confesiune intimistă este foarte rară. Cu o discreție remarcabilă, autoarea celor două jurnale aproape că își trece sub tăcere lipsurile fiziologice sau maladiile supărătoare (într-o „luni, alaltăieri”, din luna septembrie 1991, notează laconic: „mi-am comandat aparate (simple, fără suprapreț față de ce dă asigurarea) pentru ambele urechi”) ori își sintetizează în fraze lapidare chiar și cele mai dureroase drame familiale („Alte detalii despre purtarea și atitudinea dementială a lui Tom [cel de-al treilea fiu al soților Șora – n. mea, E.I.]. Asta-i o rană veșnic deschisă. Povestea cu M. pot s-o dau la spate, dar nu drama acestui copil”). Iar mărturisirile de cu totul alt gen – spre exemplu cele referitoare la controversata opțiune de stînga din tinerețea lui Mihai și, implicit, despre legăturile „roșii” ale familiei – lipsesc cu desăvîrșire, dar și cu un cert profit pentru cititorul avid nu de senzaționalul politic, ci de substanțialul metafizic. Pentru că în cartea Mariane Șora se dă relief mereu altor valori, ade-

văratele, singurele invariante ale unei vieți rotunde, împlinite chiar și când se rostuește pe ideea neîmplinirii. Ceea ce diarista privilegiază, atât în *Jurnalul de tinerețe. 1938-1940*, cât și în cel de maturitate, *Jurnal. 1991-1992*, este conținutul propriei vieți psihologice, profilul interior, desprins mai puțin din circumstanțele biografice (fie ele simple efemeride, fie, dimpotrivă, evenimente majore ale vieții), ci din datele inscripționate în cele mai adânci fibre mentale ori spirituale. În ambele jurnale apar, cu o frecvență impresionantă, autocaracterizările făcute în fraze memorabile și explicitate, apoi, pe pagini întregi. Încă din tinerețe, spre exemplu, deși admite și existența unor trăsături inerente vârstei (revolta tinerească, nonconformismul ca opoziție față de „moralitatea” colectivității, „pasiunea juvenilă de independență”, impulsurile nervoase atribuite „nebuniei grabei” de a experimenta rapid și de a trăi plener), insistă îndeosebi pe ceea ce o particularizează. Își respectă în special „lipsa totală de frică a unei afirmații non-conformiste”, care o face să tranșeze – inclusiv în fața celorlalți – probleme de gust în ale vieții sau literaturii, în fraze fără drept de apel: „nu-i găsesc nici un gust lui Balzac”. În primul autoportret mai lung, realizat la 21 martie 1940, adaugă, apăsător autoironic: „Mă comentez acum: vagul, caracteristic sentimentelor romantice. Mai este și autoironia. Dar înainte de toate un suflet arzător, care vrea să se comunice și nu reușește decît să articuleze fraze bombastice, lipsite de armonie. Nicio frumusețe. Sterilitatea spleenului. Sentimentul naturii, impresia de a nu fi înțeles etc. et.c și pe lîngă toate acestea ura acestei impotențe ... Mi-e sete de senzație, de viață și de glorie! Ce caraghios! Ah, am uitat caracteristica esențială a romantismului meu: orgoliul timidului sau complexul de inferioritate al orgoliosului! Scîrbos!”

A nu se înțelege, de aici, existența unei vulnerabilități interioare. Diaristei îi repugnă excesul de fragilitate (notează undeva, cu dispreț, „plîng ca o muiere”), după cum persiflează adesea și slăbiciunile celorlalți – natural, din moment ce detestă mulțimile și „tendința turmo-filă”. Ceea ce explică, deși doar parțial, tendința de reclusiune și repetata, niciodată anosta „replonjare în mine”. Rezultatul autoscopiei este recunoscut, destul de repede chiar: relevarea scindării ca trăsătură psihologică esențială, deși formele atitudinale opuse sunt percepute diferit, în funcție de vîrstă. Prima notație de acest fel apare încă din 2 august 1939 și punctează: „Sunt două în mine voințele esențiale: dorința de a trăi bine, care chiar pe plan spiritual are ceva senzual, întrucît e căutare de comoditate, de bunăstare, de plăceri pînă la urmă. (...) Voința (în sens schopenhauerian) cealaltă e fuga de comoditate, disciplină interioară, acceptarea sau chiar căutarea anumitor suferințe, orizont larg, melancolizant, atmosferă austeră, aspră, fără milă”. În alte numeroase pasaje, cele două tendințe așezate în balanță sînt „seninătatea miraculoasă” și „fără-de-rostul existenței”: pe de o parte, pacea, bucuria adîncirii în sine, percepută, natural, ca formă esențială de cunoaștere; pe de altă parte, golul interior, sentimentul vacuității, al neantului. Chiar și „voluptatea de a pierde vremea”, recunoscută de timpuriu și inițial chiar cultivată cu obstinație, se transformă în marcă

a unui urît „coleșitor”, paralizant. Această dublă situație față de lume și mai ales față de propriul orizont ontologic va cumula, pe parcurs, alte și alte fațete, ajungând să fie exprimată, aproape de senectute, în termeni religioși. În sîmbăta mare, pe 18 aprilie 1992, scriitoarea nu se iartă, recunoscînd: „Am continuat să postesc, cu obișnuita mea dublă contabilitate: pe de o parte, necredința, pe de alta obligația resimțită de a participa la durerea lui Cristos ca în copilărie. Dar nu am putut nici să fumez, nici să-mi alin durerile din suflet privind la prînz o comedie americană cu Cary Grant și Tony Curtis”.

Sigur că toate acestor „boli profesionale ale diariștilor” (Eugen Simion) li se adaugă, în cele *Două jurnale față în față*, apetența uriașă pentru lectură, pasiunea niciodată ostoită a scriitoarei pentru cărțile pe care le îngurgitează aproape furibund încă din adolescență. Cartea și în special jurnalul (în fond, o supratemă a volumului) este cea mai bună alternativă la ceea ce Mariana Șora numește „micul meu infern interior”. Autorii preferați de jurnale sînt Gide și Jeni Acterian; pentru aceasta din urmă, diarista noastră are o admirație construită pe ideea similitudinilor frapante: „obsesia morții ... dorința de a înmagazina cultura, năzuința de a scrie – fără subiect precis și fără muncă ordonată, tendința spre introspecție, tăierea firului în patru, orgoliul intelectual, aceeași bucurie exaltată văzînd strălucirea soarelui, visul dragostei „totale” – care să fie prietenie, înțelegere pe multe planuri, tandrețe și acord în senzualitate”. Lor li se alocă prin urmare cel mai mult spațiu, pagini întregi constînd în glose de lectură sau comentarii subtile plecînd, bunăoară, de la *Nourritures* sau *Jurnalul unei ființe greu de mulțumit*. Diariștii și memorialiștii nu sînt totuși singurii lecturați cu pasiune; prozatorii și poeții sînt cel mult comentați mai laconic. De la Amiel și Montaigne la Jünger și Green, de la Pascal și Tournier la Hesse și Kundera, nimic din ceea ce îi cade în mînă și merită nu scapă atenției unei diariste care preferă „instrumentul favorit al lenei” (lectura, firește!) și aglomerarea paginilor confesive proprii Opere. Ceea ce nu o oprește să îi deplîngă, aceștia din urmă, inconsistența: „Neputînd trebăului la ceva ce s-ar chema „operă” și simțind totuși acut nevoia exprimării, chiar și a gestului de a scrie, umplu pagini și pagini, de așa-zis jurnal. Ceea ce ridică din nou problema rostului însemnărilor, zilnice sau nu”.

Problema *rostului* consemnării confesive va reveni, la fel, cu o frecvență de invidiat în *Două jurnale*... La fel ca, spre exemplu, Amiel, Green, Gide sau Malraux, Mariana Șora se interoghează mereu asupra motivației scrisului, asupra necesității imperioase de a condensa trăitul, de a-l capta scriptic. E convinsă, desigur, încă de la 21 de ani, că „noi nu avem arma împotriva timpului”, dar nu poate să nu încerce să și-o fabrice: „să fixez clipele care țipă în mine să fie păstrate, altfel decît cu memoria, atît de necredincioasă”. Ajunsă la senectute, își reafirmă constant voluptatea de a pierde vremea („viciul trîndăviei”) scriind. Nevoia aceasta pătimașă de a umple sute și sute de pagini cu reflecții despre cărți și autorii lor ajunge parcă să substituie în totalitate principiul arderii ontologice totale, exprimat

lapidar, dar pătimaș într-un paragraf notat pe 6 noiembrie 1940: „Care e țelul vieții mele? Să trăiesc”. O reflecție în oglindă, de data aceasta din 26 aprilie 1992, exploatează, textualist, obsesivele interogații ale diariștilor moderni și se încheie, similar, cu ideea unui vitalism existențial extrem. Vitalism ce nu se poate recunoaște nicicum învins, ci doar echivalat cu forma aceasta de angajare absolută care este scrisul: „Acest produs filiform, întins peste o duzină de caiete cel puțin, iese din mine în mod firesc, ca firul de păianjen, îl „fabric” din instinct, din pornire (să lăsăm de-o parte latura de *pis-aller* a acestei pseudo-activități). Dar orice comparație cu pînza de păianjen e inexactă, cum ar fi și cea cu albina ce-ți produce mierea sau vipera otrava, de vreme ce la ele producția își are rostul, utilitatea imediată pentru viață, pe cînd emisiunea mea de cuvinte înșirate nu are nici o funcție în ordinea practică. Sau poate își are totuși rostul în păstrarea sau cîștigarea unui echilibru vital?”

Din acest punct de vedere, promisiunea indirectă făcută de titlu – aceea de a oglindi textual, prin jocul reflectării speculare, o personalitate suficient de puternică pentru a fi consecventă cu ea însăși, indiferent de celălalt joc, nefast, al destinului – se validează întrutotul. Întreagă, deși finisată în urma unor clarificări succesive, personalitatea Marianeii Șora impune impresia unei forțe impetuoase, pătimașe chiar și în slăbiciuni, oneste chiar și în autoficțiuni, care a știut să se opună cu demnitate tăvălugului unei istorii care e neiertătoare cu cei prea-fragili.

SEMNAL CĂRȚI

Mircea BÂRSILĂ
Monede cu portretul meu.
Pitești, *Pământul*, 2009

Dionisie DUMA
Revelații. Opera poetică.
Itinerar biografic și bibliografie de **Flori Jigău Duma**.
Prefață de **Daniel Corbu**
Iași, *Princeps Edit*, 2009

Liviu PENDEFUNDA
Ros lucis. Opera poetică.
Prefață de **Ioan Holban**.
Postfață de **Daniel Corbu**.
Iași, *Princeps Edit*, 2009

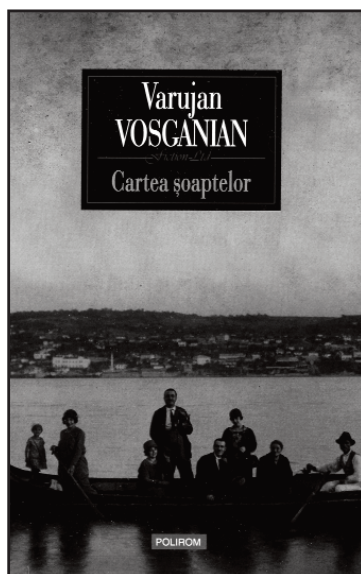
ROMANUL CA TRAVAIL DE MÉMOIRE CARTEA ȘOAPTELOR DE VARUJAN VOSGANIAN

Irina CIOBOTARU

„Mare este, Dumnezeul meu, da, foarte mare este puterea memoriei, a acestui lăcaș, încăpător și nemărginit. Cine ar putea pătrunde până în străfundurile lui? Această putere aparține spiritului meu și ține de firea mea; totuși nici eu însumi nu pot înțelege în întregime ceea ce sunt. Înseamnă asta că spiritul este prea strâmt pentru a se putea cuprinde pe sine însuși? Unde se duce atunci acea parte din sine pe care el nu o poate cuprinde?”

(Sfântul Augustin)

„Memoria este ceea ce rămâne când moare istoria.”
(Paul Morand)

Dacia literară, nr. 2, 2010

Într-un veac și într-un loc obsedate de imediat, înțepenite în rigorile sterile ale proiectului, tolerante (în continuare!) la narcoza utopiilor, ce rol mai are istoria? În care dintre palierele conștiinței se regăsește ea, cea care fundamentează identitatea individuală și a neamului printr-un proces obligatoriu de evaluare a trecutului? Memoria vie, a celor care au trăit istoria recentă, rămâne să suplinească apatia unei fără de sfârșit modernități în fața asumării identitare a temeliiilor. Raportarea noastră la realitatea atât de proximei perioade comuniste, de exemplu, se face mai mult prin intermedierea memoriei năpăstuiților decât prin clarificarea istorică. Un soi de pudoare critică intervine în fața volumelor de memorii și mărturisiri ale foștilor deținuți din perioada comunistă, iar confesiunea lor, incontestabil cutremurătoare, e judecată pe criteriile estetice și

literare, acuzată adesea de patetism, de trucare subiectivă și de ficționalizare. Există, într-un asemenea context, riscul înțelegerii și interpretării eronate, denaturate, a memoriei celor care au trăit istoria. Memoria manipulată fragilizează identitatea și confruntarea cu celălalt, avertizează Paul Ricoeur. Clarificarea istoriei, deci, poate netezi drumul către memorie și prin memorie într-o manieră ce ar reduce semnificativ riscul mistificării.

Scriitorul **Varujan Vosganian** pare a fi fost menit să păstreze „șoaptele” neamului său și să le împărtășească în vremuri în care drumul prin memorie a fost netezit. Romanul în care mărturisește și recuperează literar memoria sa despre bătrânii copilăriei sale și memoria acestora despre patimile bătrânilor lor este rodul sfintei discreții cu care au ales armenii să treacă prin istorie și un exemplu de configurare matură a identității. *Cartea șoaptelor* este o scriere profund confesivă, identitară, încheșată pe fundamentele unei oneste și fermecătoare arhitecturi a memoriei. Singura cale prin care Varujan Vosganian poate vorbi despre sine trece, într-o spirală descendentă, prin copilărie, mai departe, spre rădăcinile și mormintele armenilor. Astfel, el scrie despre smerenia celor slabi în fața capriciilor celor puternici, despre victoria adâncă a celor învinși, despre imposibilitatea (auto)descoperirii și (auto)construirii identitare în afara zonei de influență a familiei și a neamului, despre propriile-i rădăcini, recuperând portretele bătrânilor care i s-au așezat la temelie.

Maurice Halbwachs observă că nu ne amintim niciodată singuri, ci prin acceptarea mai mult sau mai puțin conștientă a unor călăuze devenite „cadre ale memoriei” noastre. Rolul capital în definirea sinelui îl au poveștile neamului căruia scriitorul îi aparține prin dat. Fără să conteste realitatea istorică, fără să denatureze memoria, aceste povești luminează trecerea prin lume, călătoria către mântuire a armenilor. Memoria și istoria se întretes într-o scriere identitară care certifică o realitate intimă, spirituală, ce își are rădăcinile dincolo de prezențele umane înregistrate statistic sau documentar. „*Eu sunt mai ales ceea ce n-am putut împlini – mărturisește, în deschidere, autorul –. Cea mai adevărată dintre viețile pe care le port, ca un mănunchi de șerpi înnodat la un capăt, e viața netrăită. Sunt un om care pe acest pământ am trăit nespus. Și care tot pe atât n-am trăit.*”

Constatarea privind deficitul de viață, respirând nostalgie senină și onestă, argumentează, în fond, scrierea unei cărți. Literatura poate reprezenta calea de a recupera propria viață netrăită sau pe cea a bătrânilor și a neamului, toarsă în propria fire. De aici vine și justificarea efortului recuperării memoriei sau a ceea ce Bogumil Koss numea „travail de mémoire”. În spatele grației lirice pe care numeroase pagini o îmbracă, în spatele ușurinței aparente cu care Varujan Vosganian trece prin spirele din ce în ce mai adânci ale memoriei sale și a neamului său, se ascunde truda migăloasă a documentării, dublată de cea a situării în sertarul potrivit al fiecărui sacrificiu și al fiecărei bucurii anonime. Memoria recuperată este cea a învinșilor pentru care istoria preferă, în general, înregistrarea statistică. *Cartea șoaptelor* vine ca o trudă compensatorie de înregistrare a vieții și a morții, cărora Varujan Vosganian le redă inefabilul, consistența și vraja. Nu este în-

tâmplătoare, în acest context, evocarea pasiunii pentru fotografie a armenilor și a bunicului său, Garabet. Încercarea acestuia din urmă, asistat de nepot, de a prinde în fotografie apele unei oglinzi este similară încercării lui Varujan Vosganian de a prinde în literatură nuanțele clipei. „Cum să fotografiezi oglinda fără să te vezi tu însuși în ea? Cum să înțelegi lumea situându-te în afara ei?” Știind că bunicul Garabet nu a reușit niciodată să fotografieze argintul oglinzii, cu tot apelul său la trigonometrie și la rigorile științelor, scriitorul pășește cu smerenie printre chipurile din poze vechi și printre amintiri. Smerenia aceasta, cu atât mai nobilă cu cât este însoțită de inteligență și de sensibilitate, este atitudinea constantă a scriitorului, pe întreg parcursul *Cărții șoptelor*.

În egală măsură, faptul că Varujan Vosganian „a trăit nespus” se întvede din complexitatea semnificării imaginilor recuperate prin apelul la propria memorie și la cea a bătrânilor săi. Romanul își află substanța tocmai în permanent surprinzătoare sensibilitate implicată de scriitor în evaluarea, semnificarea și resemnificarea momentelor care i-au condiționat decisiv formarea. Autorul rememorează Focșaniul copilăriei, parfumurile, mirosurile, culorile, nuanțele, consistența luminii la vârsta inocenței. Interesant este și faptul că adolescența sau tinerețea sunt ocolite, saltul prin memorie fiind făcut preferențial către și prin copilăria marcată de prezența bunicului Garabet. Între parfumurile anilor de început, invocate cu o incontestabilă forță a semnificării, rețin aici pe acela al cărților, descris în primul capitol. Pentru a nu-i ciunti vraja, voi reda secvența în întregime: „Nu puteam citi toate cărțile din casă. Dar le știam după miros. Bunicul Garabet mă învățase să cunosc cărțile astfel. O carte bună miroase într-un anume fel. Legată strâns în chingile ei de piele, miroase aproape omenește. Mă surprind uneori, prin librării, adulmecând cărțile. «Parcă aș fi orb», ziceam. «Și ce dacă, ridică din umeri bunicul Garabet. Din tot ce ești, ochii sunt cel mai puțin ai tăi. Lumina e ca o pasăre care își pune ouăle în cuib străin». Am înțeles cărțile mai întâi pipăindu-le și mirosindu-le. Nu eram singurul. Printre file vedeam uneori o gânganie roșiatică. «N-o omori, mă oprea bunicul. E scorpionul de cărți. Fiecare lume trebuie să aibă vietățile ei. Cartea e și ea o lume. Vietățile sunt sortite să se hrănească cu păcatele și greșelile lumii. Așa și scorpionul ăsta: îndreaptă greșelile din cărți.» Multă vreme nu l-am crezut. Acum, însă, povestitorul sunt eu, un fel de scrib care vrea să îndrepte greșelile vechi. Sunt, așadar, un scorpion de cărți”.

Bunicul Garabet pare a-i fi autorului o călăuză prin și spre memorie, la vârsta fundamentării identitare. El este prima verigă care îl leagă pe nepot de morții neamului său, adică de istoria sa. Se justifică astfel cuvintele care deschid romanul și care îi aparțin tot bunicului Garabet: „Noi nu ne deosebim prin ceea ce suntem, ci prin morții pe care fiecare îi plânge”. De altfel, chipul bătrânului armean trece, în timp, în identitatea nepotului și într-o inedită întrețesere de poezie și aforism. „Niciun om nu moare dintr-odată, ci câte puțin, treptat – spune bunicul Garabet –. Întâi corpul, pe urmă numele, pe urmă amintirile altora despre el și, la urmă de tot, amintirile lui despre alții”. Sau, într-un alt loc și într-un alt timp, același bunic Garabet configurează, printr-o inedită pedagogie a suferinței,

preferința nepotului pentru povestea reală a neamului său, în detrimentul basmelor: „Să fii erou e o formă de lașitate. Nu poți îndura suferința și atunci încerci să o curmi, disperat și cu orice preț”.

În jurul bunicului Garabet, de altfel, se adună cei care îl familiarizează firesc pe Varujan cu poveștile, obiceiurile, moartea și șoptele armenilor. „*Armenii copilăriei mele mureau în bună rânduială. Își făceau cruci de marmură, își alegeau poze frumoase și le gravau pe ceramică lucioasă. Veneau apoi la Paștele săracilor și se așezau pe taburete în fața crucilor, privindu-și, pe piatră, propriul nume și propriul chip. Până într-o zi când, tot privind, nu mai știau care e unul și care celălalt, care e viu și care cel închipuit. Moartea era un fel de a amesteca lucrurile, un fel de a uita să se mai întoarcă acasă.*”

Memoria lui Varujan Vosganian este punctată decisiv de prezențe și de cuvinte-călăuză, de intervenția providențială a bătrânilor, de obiceiurile și de poveștile lor șoptite, niciodată încheiate. „*Cartea șoptelor* – spune autorul – este o poveste pe care nimeni nu o spunea pe de-a-ntregul, de parcă fiecare se temea să înțeleagă totul, încercând astfel să-și mântuie viața de lipsa de sens.” Varujan Vosganian întregește poveștile șoptite nu prin adăugarea unui deznodământ (căci, constant, acesta coincide cu moartea, personajele nefiind eroi, ci oameni care și-au asumat în întregime suferința și sacrificiul), ci prin adăugarea unui sens. *Șopta* transcrisă și semnificată literar, trecută în carte, actualizată prin truda memoriei, prin harul exprimării patetice, este o formă prin care viața celor măcinați de istorie capătă sens inefabil, volatil ca însăși poezia. Acesta este și motivul pentru care autorul se consideră un scorpion de cărți, „*un scrib care vrea să îndrepte greșelile vechi*”. Ceea ce trebuie corectat, prin adăugare și semnificare, este lipsa unei poziționări afective față de trecut, față de ororile adesea receptate pasiv, ca picantezii statistice. Varujan Vosganian trece diferit prin cercurile spre moarte ale neamului său, implicându-se, retrăind, participând, acceptând cu smerenie misiunea de a scrie „șoptele”, de a le da consistența unei cărți cu parfum și identitate proprie. Fără a-i fi teamă de patetism, ba mai mult, în mod admirabil asumându-și-l, autorul *Cărții șoptelor* pășește, prin truda memoriei, între armenii mânați spre Deir-ez-Zor, între muribunzii anonimi care se iubesc, care se rup de copiii morți, de părinții morți, pentru a muri mai departe. Pe lângă cei care masacrează, vanitoșii ctitori ai istoriei, scriitorul trece cu aerul rece al celui care nu uită. Capitoul opt al romanului, descriind exodul din 1895, este o lecție asupra modului în care mormintele neamului pot fi ridicare și purtate pe umeri. Varujan Vosganian își asumă, prin recuperarea memoriei, morții anonimi și pe cei ale căror nume sunt purtate către el de șoptele bătrânilor săi.

Cartea șoptelor, născută din nevoia scriitorului de a trăi ceea ce nu s-a supus trăirii, din conștiința șoptelor neamului său, din truda memoriei generatoare de identitate, se citește cu „*o melancolie cu gust dulce-amărui, ca un aer prin care n-a trecut nicio pasăre*”. Este sentimentul dominant al celui care își conduce spre odihnă morții, pășind fără grabă în urma lor, fără să iasă din rând.

CĂRȚI PE MASĂ

Liviu APETROAIE

Primul volum* pe care l-am primit cu înscrisul „apărut 2010” a venit de la Botoșani și este dedicat tinerilor poeți care au primit laurii debutului literar, între 1998 și 2008, cu ocazia decernării premiilor naționale de poezie „Mihai Eminescu”, în fiecare ianuarie din an.

Sunt împreună, umăr la umăr, pagină de pagină, **Doru Mareș, Dan Bogdan Hanu, Liviu Georgescu, Răzvan Țupa, Dan Sociu, Teodor Dună, Claudiu Komartin, Dan Coman, Bogdan Perdivară, Sebastian Siff, Andra Rotaru, Diana Geacă, Liviu Roșca, Rita Chirian, Florin Partene și Svetlana Cârstean** (în ordinea antologatorului **Gellu Dorian**) cu grupaje poetice reprezentative pentru onoarea de a se fi alăturat, de-a lungul celor zece ani, consacraților care au ridicat laurii pentru „Opera omnia”, în numele lui Eminescu. De remarcat, parcurgând lista, că toți aceștia confirmă, constant, că au binemeritat preluarea ștafetei în poezia română actuală.

* *Poeți laureați ai Premiului Național de Poezie „Mihai Eminescu” – Opera Prima*. Botoșani, Axa, 2010.

Are **Lucian Alecsa*** o nedisimulată spaimă de moarte (de regăsit ca substrat în toată poezia sa de până acum) pe care o filtrează prin cele mai diverse registre ontologice, ajungând să se așeze, recent, „De veghe în lanul cu moroi”. În fapt, poetul refuză (zadarnic, ce-i drept) ancora grea atârnată ființei și huma pe care aceasta o ține drept sprijin fundamental, având sentimentul tragic al topirii lente a dimensiunii spirituale personale în „tortul alterat” care e lumea fizică, singura certitudine de nedorit, dar și de netrecut. Simt, parcă, un dor dulce-amar pentru confrății poeți orfici (cei din falanga moldavă) ale căror umbre de *moroi* îl bântuie. „Suntem legați printr-un șnur viu și foarte elastic/ niciunul dintre noi nu se poate rupe de moarte”. Mai mult decât atât, o construcție meditativ-metafizică, nu atât tristă, cât mai ales foarte resemnată...

* Lucian Alecsa, *De veghe în lanul cu moroi*. Cluj-Napoca, Limes, 2009.

După ce, acum mulți ani, **Theodor George Calcan*** a locuit printre „statui albastre” (studiind astfel, aplicat, și forma și lumina), recent s-a simțit suficient de pregătit să coboare în „Atelierele lui Belfegor”. De acolo, din templul lui Satan, lumea se vede în perspectiva dantescă, păcatele sunt mărturisite și pedepsite, oglinzile sunt răsturnate și imaginea amplificată. Trezându-se prin avataruri de personaje mitologice, George Calcan se caută, ca și Ghilgameș (cum însuși mărturisește), înfruntând un imens bestiar de ființe și impresii. Poemele ample, reușit construite, provoacă și trimit inclusiv la un dicționar enciclopedic al mitologiei marilor arhetipuri.

* Theodor George Calcan, *Atelierele lui Belfegor*. Iași, Junimea, 2009.

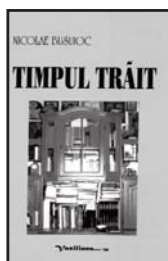

Pe **Tiberiu Brăilean** l-am cunoscut, cu ani în urmă, ca eseist, unul dintre cei care au preluat printre primii ideologia de tip european, în politică și economie, volumele sale având o bună căutare în rândul analiștilor de gen. Iată-l acum, de vreo doi ani, cufundat (editorial) în proză și vers, ca o necesară prelungire a impulsului creativ dinspre teoretic spre sentimental. Ne stau la îndemână două volume, unul de proză și poezie*, în 2008, și unul de poezie**, în 2009, apărute la **Junimea** ieșeană, care ni-l oferă pe Tiberiu Brăilean în ipostaza confesiunilor omului sensibil, liric și ludic și, în aceeași măsură, autoironic. Merită urmărit cum economistul ori politologul, priviți prin fanta poeziei, rămân, în esență, întotdeauna foarte departe de imaginea publică și trăiesc aceleași simple momente de autenticitate ființială în interiorul unui vers.

Gnosticul de la Bilca are mereu o a doua lume, în care așteaptă ca misterul să-l primească...

* Tiberiu Brăilean, *Cu undița după fluturi* (poezie și proză). Iași, *Junimea*, 2008;

** Tiberiu Brăilean, *Melcul ciufulit* (poezie). Iași, *Junimea*, 2009.

*Timpul trăit** de **Nicolae Busuioc** rămâne, la scadență, timpul petrecut în lumea cărților, fie ca bibliotecar de meserie, fie în ipostază de cititor profesionist, fie ca scriitor. Așa ni-l înfățișează volumul de față, într-un neobosit slalom bibliofil din care, în ani, au rămas cărți, eseuri, cronici și recenzii în reviste. Acestea din urmă (o selecție, desigur) fac obiectul „timpului trăit”, în prima parte a volumului, intitulat „Aperto libro”, unde îi regăsim recenziți pe mulți dintre scriitorii importanți ai ultimelor decenii, între care ne surâd din pagini **Cezar Ivănescu**, **Corneliu Ștefanache**, **Grigore Vieru**, **Alexandru Husar** și mulți alții. O a doua parte a volumului îi revine autorului, care este portretizat prin evocări și interviuri de prieteni scriitori și, nu în ultimul rând de un album fotografic cu Nicolae Busuioc de la începuturi până la cei 70 de ani de acum.

* Nicolae Busuioc, *Timpul trăit*. Iași, *Vasiliana* '98, 2009.

O nouă carte de interviuri* ne propune jurnalistul **Petru Frăsilă**, neobosit maratonist prin ungherele politicii autohtone, incomod răscolitor de subiecte fierbinți legate de mentalul românesc de azi. Cu o prefață de **Adrian Cioroianu** și **Gheorghe Bunghez**, Petru Frăsilă pune pe masă, și mai ales în fața camerelor de luat vederi (unde activează zi de zi), suite întregi de evenimente și probleme ale socio-politicului din fragila democrație care se naștea în anii tulburi de după '89. O scriitură alertă și plină de umor (destul de negru, desigur) îl face pe cititor să întoarcă pagină după pagină, până când constată că a ajuns la coperta patru, unde **Constantin Simirad** face o evocare esențializată a vremurilor când presa liberă era în chinurile facerii.

* Petru Frăsilă, *De la ziarist interzis la libertatea de a candida pentru Parlamentul României (cronica unui eșec)*. Iași, *Universitas XXI*, 2009.

CINCI PE UN BALANSOAR... EPIC

Marian BARBU

Într-o ipotetică ierarhie a valorilor literare românești contemporane – posibilă, dar și periculoasă prin imediate consecințe ale orgoliilor rănite - numai cinci scriitori ar putea fi incluși în *avangardă*, de ce nu ?, aceiași cinci și în *ariergardă* ?

Se știe că prin cei doi termeni, de proveniență militară, doctrinele și regulamentele stabilesc poziția și misiunile de luptă încredințate în varianta unui front terestru, pentru ca victoria sperată să fie cât mai apropiată și definitivă.

Vor fi gândit sau nu așa cinci scriitori contemporani este mai puțin important, cert este însă că se constituie într-o elită a breslei noastre. Ei sunt, în ordinea tehnică a cărții *Povești de dragoste la prima vedere* (Ed. *Humanitas*, 2008, 140 pagini): 1. **Gabriel Liiceanu**, 2. **Adriana Bittel**, 3.

Ana Blandiana, 4. **Nicolae Manolescu**, 5. **Ioana Pârvulescu**.

Gândul de a reactualiza...iubirea la prima vedere, și a o redimensiona prin lentila vârstei, pare să fi dat câștig de cauză lui Gabriel Liiceanu, directorul editurii și prefațatorul cărții (apropiată ca format vechii colecții de debut „Luceafărul”, de la editura *Eminescu*. Includ, în această paranteză, nu pe furiș, ci deschis, un mare semn de întrebare privind absența lui Nicolae Manolescu, și a Ioanei Pârvulescu din cadrul descrierii CIP a Bibliotecii Naționale a României.

Într-o formulă învăluitoare de a se adresa cititorilor, chipurile, cronicărește, Liiceanu denunță miza gestului său editorial, caracterizând succint fiecare proză, ca și pe autorii care au acceptat provocarea temei. Misiunea cronicarului se ramifică în trei obligații:

1. să le semnaleze, informațional, dar și valoric;
2. să le comenteze în circumstanțele propuse de coordonatorul antologiei;
3. să le evalueze, prin raportare justificată, la celelalte creații ale autorilor

în parte.

Așadar, pe rând.

De departe, valoric vorbind, fiecare trădează o obișnuință a scrisului și, ca atare, fiecare folosește modalități diferite de comunicare. Fiecare știe din teorie, din practică, despre legile interne ale povestirii.

1) **Gabriel Liiceanu** are și acum o efuziune plăcută a amintirilor (în *Crinii din clasa întâi de liceu...*). Scrie pe alocuri cu o patimă de adolescent. În cea mai mare parte, povestirea iese cu greu din taina eseului, a dezbaterii de caz. Pe orizontală se-nșiră notații reale trecute printr-o lentilă convexă, deloc aburită de timp, în clipa când descoperă mobilul „ademenirii” colegei de clasă într-o cameră de lângă pod a casei sale. „În crini e beția cea rară”, parcă își zice junele înamorat, care aleargă încolo și-ncoace în piețele Bucureștiului să pregătească patul nupțial. Când totul părea să fie împlinit, urma să vină muza, cea care-și dăduse acordul pentru a trece amândoi îmbrățișați dincolo de vreme și de lume. Numai că „deodată, am știut că nu va mai veni”.

Adverbul „deodată” frânge cursivitatea așteptării și nu duce spre un fantastic incontrollabil (după Tv. Todorov), ci spre o disperare a cauzei, înlăturată treptat de mirosul teilor în floare, întâlnit pe străzile cartierului. După dislocarea lui *pantha rei*, concretul cenușiu se instalează treptat prin orele de clasă, prin prezența unui certificat medical al ...muzei. Toate până în toamnă și-au diminuat prezența, când cea așteptată și-a reluat voiajul școlar, mai indiferentă ca oricând la amintirea pe care nu și-o dorea instaurată în biografia ei. Trist, vârstnicul de astăzi, crede că acel *coup de foudre*, care putea să aibă și urmări (nefaste), nu și-a îndeplinit merchezul din cauza unei trufașe tije de crin regal.

Mă văd nevoit să văd aici un ecou întârziat din *Suferințele tânărului Werther*, atât de rezonant în Europa, mai mult de o sută de ani (după informațiile lui Tudor Vianu; vezi pentru idee și romanul lui Gala Galaction – *Poet-poetă*, și nu numai pentru literatura română). Ca și o întoarcere din condei (de fapt, din cultură) a autorului eminent al volumului *Tragicul*.

După teoriile simbolistilor, nu întotdeauna *frumosul, grațiosul, sublimul*, în formă concretă, nu categorială, adăpostesc în totalitate indicativul de calificare. Aici, povestirea *Crinii din clasa întâi de liceu*, prin finalul explicat, se-ncadrează perfect în cele subliniate mai sus. Ea poate figura în orice altă antologie despre școală, despre adolescenți, dacă va fi periată de unele cuvinte mute, necomunicante: *lucru, problemă, pomeneam* (deloc prevestitoare pentru finalul tragic).

2) Proză în toată puterea cuvântului, aliniindu-se unei modernități asumate, întâlnim la **Adriana Bittel** prin nuvela *Terebentina*. Ea mai are la activ scrieri în grup. De data aceasta, acel *coup de foudre* se desfășoară când constatativ, cu inserturi de libidou, când nervos, ca un personaj în cauză, când descriptiv și profitor dacă se arată implicată într-o artă a culorii, de care nici scrisul său (și de acum) nu se îndepărtează.

Primul tablou – ca la teatru: surprinderea personajului, adică a autoarei

(autoreferențialitate, nu ?) în postura de studentă, în situația de a decide dacă mai continuă sau nu aventura cu sportivul Paul („cu care „eram” din liceu (și care) începuse să mă calce pe nervi (...); povestea dezlânat, în argou, isprăvi nesărate din cantonamente, cum mânca lacom, plescăind, și cum zbiera când urmărea meciuri de fotbal la televizor”).

Al doilea tablou prezintă întâlnirea cu o femeie de tip matein – Tina Szepi, achizitor de artă. Ziua, ea tricota pe treptele de la intrare în muzeul Aman, din București, în restul timpului, locuia într-un spațiu labirintic, aflat sub o clădire impozantă („S-a dus buhul în București despre subpământa mamei Tina”).

Cititoare de profesie, ca orice istoric literar care se respectă, Adriana Bittel își scoate pe pagină descrierea ființei, asemănătoare Ghencăi lui Călinescu sau Penei Corcodușa. Ba, îi spune *huidumă*, ba *cămășoiaia fantomatică*. Asemenea determinante negre dispar după ce eroina se trezește ca dintr-un vis : gazda îi dezvăluie... proprietatea personală. Tina fusese fotomodel pentru pictorul Ludi, cu care și trăia. Viața ei de acum se baza, financiar, pe vânzarea de rochii și podoabe unicate prin Fondul Plastic. Seara, prin prelungite dezbateri de cultură cu actrițe, fete de ștăbi și alții interesați de dezbateri libere. Deci, benefice colocvii se produceau în subterană.

Tabloul al treilea descrie întâlnirea tinerei studente, a autoarei în speță, cu pictorul Ludi și cu partenerul lui de cameră, un omuleț cocoșat, purtând un nume urmuzian – Tuluz. De aici încolo, începe înlăturarea lui Paul de la borcanul cu miere.

Tabloul al patrulea dezvăluie tainele inițierii în artele plastice ale femeii îndrăgostite de pictor. Sasul citea devorator cărțile lui Nietzsche și Rilke, determinând-o pe tânăra vizitatoare a atelierului de lucru să frecventeze asiduu casa Schiller ca să învețe limba germană.

Tocmai când se deprinsese cu unele sensuri ale științei dobândite, s-a îndreptat radioasă spre maestru pentru verificare. Întrerupt din lucru, Ludi o îmbrățișat-o, lăsându-i, pe bluza strălucitor de albă, o pată carmin. La rândul-i, promițându-i o mărturisire importantă. „Credeam că mă va cere de nevastă”, scrie Adriana Bittel.

Comunicarea a fost scurtă: „Plec în Germania definitiv, Gema, am fost cumpărat de rudele de acolo”.

Omul de carte, Adriana Bittel înregistrează faptul ca atare și își motivează, ca în realism, finalul existenței personajelor. Ea poartă încă bluza cu pata carmin, rămasă de la pensula pictorului iubit „Tuluz a murit după câțiva ani, de ciroză”, iar „Tina Szepi s-a întors la Târgu-Mureș, unde moștenise o casă”.

Nuvela poate fi oricând reperabilă ca valoare reprezentativă pentru specia ca atare, fără bariere de timp. La o analiză în retortă, timpul real iese dintr-un respiro de epocă, oricând verificabil : „am fost cumpărat de rudele de acolo”! Mici scăpări de ligamente, deși nefericite, nu împietesc stilistica admirabilă a textelor

(*la bătaie, timpul la B.C.U., la Biserică, la bancuri, cu rogojini*). Sunt și cuvinte de prisos : lucru/lucruri, a fost mișto.

3) **Ana Blandiana** a scris nuvela *Misiune imposibilă* (deși are doar două personaje principale) după o fructuoasă experiență de viață și cultură, știind bine acum ce reprezintă ideea în proză, meșteșugul, mesajul. Toate desprinse cu ajutorul unui limbaj diferențiat și de durată.

Subiectul nuvelei este clasic, construit pe o permanentă enigmă a căutării sinelui. Protagonistul – mărturisitorul întregii tevaturi existențiale, medic de profesie, la Institutul Oncologic din București, oscilează în a se confesa față de o interlocutoare intempestivă ori s-o rupă la fugă din fața unei presupuse iubiri.

Un îndepărtat eminescianism (cel din proză) pare s-o fi determinat pe poeta Ana Blandiana să răstoarne ocheanul timpului, ancorându-și întregul demers narativ într-un mediu sărăcăcios de tip ceaușist, când dreptul la viață era doar clamat, nu și asigurat. Vezi trimiterile la *Pavilionul canceroșilor*. Spitalul Oncologic, în care spaima de moarte era mai apăsătoare decât moartea propriu-zisă, (de speranțe ce să mai zicem ?!), mama fetei fiind bolnavă, în Colentina; mijloacele de transport în comun ca vai de ele, o cofetărie mizerabilă, tipică multor cartiere bucureștene - toate se adăugau la îmbrăcămintea atipică a infirmierei, la lozincile ordinare plasate în toate locurile ș.a.m.d.

Nuvela este excepțională, putând fi un model de realizare stilistică într-o virtuală școală de creație.

Predomină observația de tip stendhalian; dar și analiza psihologică, până la marcajele din încrețiturile gândului. Se află în toate acestea un univers complex, pe care un sociolog ar fi bucuros să îl studieze. Întoarcerea în timp descoperă același negru sau cenușiu din viața zilnică, așa cum i se prezintă și viața de acum – în aceleași rigidități și convenții. Ivirea infirmierei în viața doctorului cu stăruitoarele aprecieri și declarații de iubire, trimiteri la *Visul unei nopți de iarnă*, de Tudor Mușatescu („ – De fapt, nu știam nici măcar pe unde o să ieșiți, dar am simțit că aici trebuie să aștept, știam eu că o să veniți până la urmă. Știam de azi-dimineață că n-o să ne mai despărțim”).

Semnalez, deși nu prea în trecut, o serie de ciudățenii ale exprimării, încât o mai mare grijă la o posibilă revizuire a textului, ar face ca limba română să nu mai fie în suferință („capul Atunci...”, „rostească, ca”, „că cineva”, „la baza”, „va cădea”, „ se juca cu ele”, „ a nu brusca ceva”).

Pentru frumusețea textelor, în care adâncimea observației este conservată de poeta vizionară, reproduc câteva pasaje : „ Plângeam cu fruntea lipită de stâlpul rece al luminii de neon, simțind cum mă dizolv în descărcarea nervoasă, care era în același timp cea mai convingătoare dovadă a întoarcerii mele (...). Continuum să plâng și, în timp ce se făcea din ce în ce mai frig, simțeam cum mă ustură marginile dureroase ale omoplaților de unde îmi smulsesem însemnele puterii. Aripile la care renunșasem mă dureau cum îi dor pe ciungi picioarele pe care nu le mai au”.

Simbolul îngerului păzitor ?

4) Cu *Alesul*, **Nicolae Manolescu** își trece în contul prozatorului literatura de tip fantastic. Criticul literar are toate pârgăniile teoretice puse în mișcare. Proza mustește de mitologie, de facerea și refacerea tipologiei, a cuplului, a creșterii singurătății binefăcătoare pentru scriitor. În ultimă instanță, a separării apelor (citește mării) de uscat (de plajă). Fiindcă trama narativă evoluează pe un cvintet personagial specific teatrului. A celui convențional, asumat prin consens de toți colocatarii ... plajei marine.

Proza debutează cu un tablou domestic într-o atmosferă de briză a mării. Câțiva prieteni servesc produse pescărești, gratulându-se cu informații și cunoștințe din te miri ce domenii ale culturii. Un avocat abordează subiectul unei piese de teatru, al cărei autor, Gombrowicz, îi este total necunoscut sau indiferent lui Leonard, scriitor (numele lui va fi atribuit, prin substituție și unui inginer).

Mustrat public de soție, pentru... neștiința sa, Leonard răspunde manolescian : „Mare, nemare, n-am citit. Sunt prea mulți, nu-i poți citi pe toți. Pe mine mă interesează viața, nu literatura. Literatura e pentru critici. O privire aruncată asupra acestei plaje pustii mă instruește mai mult decât orice carte”.

Sublinierile operate de mine indică un fapt cert – Manolescu a scris proza, cerută de Liiceanu, într-o pauză de lucru la *Istoria critică a literaturii române*. A fost probabil surprins când se ocupa de raporturile complexe, multiple dintre ficțiune și realitate.

Avocatul, care o „întreține” pe doamna Miruna (soția scriitorului Leonard) într-o conversație de salon, se arată a fi actantul care declanșează...acțiunea. Motivată cumva, avocatul se constituie în imaginea celui care cunoaște multe domenii ale vieții prin activă lui profesiune. De aceea, el este resortul care face trecerea spre ceilalți, propunând un joc „perfect inocent : să-și facă fiecare un fel de autoportret”.

Până aici, am calificat toate spusele ori însemnările lui Manolescu drept...preambulul piesei de teatru. Ea are patru tablouri, nominalizate așa, plus „ultimul tablou”.

Din primul tablou, ni se propun cele cinci personaje, chemate, ca-ntr-o cameră circulară (deh, criticul literar!) să se autodefinească, în timp ce servesc ...ca-rașii prinși de inginer.

Deschiderea o face avocatul, denumit acum, Tomescu. Urmează Miruna. În preambul, ni se spune că soția scriitorului Leonard, acum este soția inginerului Apostoiu. Este clar – confuzia vine din literatură : „, n-avem cum percepe *l'écart* dintre ficțiune și realitate”.

Avocatul „, are în jur de 70 de ani, ceilalți n-au mai mult de 40-45 . Se cunosc de câteva zile”.

Cu toții întârzie într-o destindere totală, binefăcătoare sub șoapta valurilor mării, până când își fac apariția umbrele nopții, în urma retragerii treptate a soa-

relui în sălașul altor continente. Vreme de visare, de conversații sub clar-obscurul lunii de vară. Apariția unei fermecătoare „femei” din marea tot mai liniștită trezește instinctele bărbaților și controversele femeilor.

O mulțime și bine stăpânite indicații scenice fac din regizorul Nicolae Manolescu un profund cunoscător al legilor interne după care s-a construit teatrul modern. Începând din tabloul al treilea, se conturează punctul culminant al ...pie-sei.

Imaginara sirenă nu mai este o halucinație (pentru consumatorii zdraveni de alcool, adică pentru bărbați, în special pentru inginer. El, curtezanul de ocazie, este surprins în plină derobare a afecțiunilor jubilatarii de către cele două dame – Leonard și Apostoiu. Limbajul acestora, folosit în apostrofe de toată jena, coboară imaginarul spre terne cuvinte ca *nenorocit*, *lighioană*, *vampă*, *stricată*, *țoapă*.

Finalul se prezintă prin lentila mitologiei grecești, inginerul fiind surprins ca un Hercule care-și duce prada în mediul ei acvatic. Imediat, Manolescu scrie sec : „Jupiter purtând-o pe Europa în spate, o Europă a cărei rochie s-a ridicat, dezvelind o admirabilă coadă de pește”. Numai că...inginerul a fost înlocuit cu „ un bărbat puternic, neîncovoiat de greutate” care pierе în mare odată cu frumoasa fată. Noaptea vine pe furiș, cum zicea poetul, și convivii își derulează proaspetele amintiri, ca-ntr-un film de scurt metraj. Cu siguranță, profesorul Nicolae Manolescu stăpânește admirabil jocul cinematografiei, exploatându-i posibilitățile de comunicare.

Tehnica de *quid pro quo*, un derivat al jocului cu măști , al substituirii mereu folosită de Manolescu, face ca toată proza să beneficieze de o prezentare modernă, extrem de antrenantă, prin suspansuri și suprapuneri. Cu o concluzie, în aparență amară, dar care ține de cerințele obligatorii ale prozei S.F., Manolescu își încheie tulburătoarea „piesă” cu o precizare de teoretician al domeniului abordat: „în general, nu putem vedea nimic în sufletul omului, care se ascunde și el înăuntrul corpului, ca după un perete, se sustrage, se fofilează și, în definitiv, poate că nici nu există”.

5) Sunt tentat să aștept pentru a citi romanul *Pari à Paris* al **Ioanei Pârvulescu**, ca să văd cum se realizează o proză de anvergură, avându-l ca protagonist pe Emil Cioran, cel trecut de 70 de ani.

O iubire târzie pentru nemțoaica Friedgard Thomas, din Köln, o admiratoare a ideilor filozofului, pe care a dorit (și ea !) să-l cunoască mai îndeaproape. Întâi, au fost scrisorile, apoi telefoanele, întâlnirile de la Köln și Paris, momentele de însingurare în doi, ca și destăinuirile intime, prezentările oficiate cu Walter, amantul german, și cu Simone Boue, doamna pariziană, din locuința lui Cioran. Locuință la care se ajungea prin urcarea a 95 de trepte.

Ioana Pârvulescu posedă un bun dozaj al distribuirii dialogurilor, numai că infiltrarea ei în limbajele cioraniene îmi creează un sentiment de superficialitate, de totală inadecvare. Le admit doar pe cele de ordin filosofic, formulările putând

fi apropiate de originalele cunoscute, atunci când nu sunt desprinse chiar de acolo.

Autoarea a folosit, în mod firesc, și cartea publicată de Friedgard Thomas – *Pentru nimic în lume. O iubire a lui Cioran*, tradusă din lb. germană, în 2005, de Nora Iuga.

Toate secvențele prozei descriu creșterea și descreșterea simțului erotic, pândit mereu de rațiune și de întrebări. Volutele iubirii au găsit la Ioana Pârvulescu un romancier cu ingenioase limbaje, adesea freudiene, calificând situații și gânduri. Numai în ceea ce o privește pe F. Este timpul să spun că toate personajele prozei sunt semnalate doar cu inițiale.

Dintr-un eminescianism subsecvent – „Și te-ai dus dulce minune / Și-a murit iubirea noastră...” – derivă un aforism... filosofic: „Suntem jucării stricate de zei plictisiți”. După plecarea definitivă a lui F., la Köln, Emil Cioran, în varianta epică a autoarei, ca-ntr-un balansoar, se surprinde zicând : „Eram stingher ca o broască-țestoasă care umblă prin lume fără carapace”.

Acum, cronicarului îi mai revin câteva observații legate de generoasa temă – *coup de foudre* :

a) admirabilă ideea de a dezvolta „la comandă” câte o proză de către cinci scriitori, cu preocupări diferite, afirmați și recunoscuți;

b) despre genul proxim și diferența specifică, vârstele apropiate ale primilor patru nu i-au adus la un numitor comun al stilului de prezentare. Prozele lui Liiceanu și Adriana Bittel au ca punct de plecare experiențe individuale. Prozele Anei Blandiana și ale lui Nicolae Manolescu rămân creații cu miză, construite rotund ca în laboratoarele de experimente teoretice. Proza Ioanei Pârvulescu, prin substituenții oferite, deschide o mică paranteză, pe linia modelelor epice de tradiție (națională și universală). Mă gândeam la acel Brâncuși „realizat de românul american Peter Neagoe în cartea *Sfântul din Montparnasse*. Un *Pariu la Paris* se apropie într-un fel de romanele lui Eugen Lovinescu despre Mihai Eminescu.

c) efemer și durabil. Într-o formulă de o asemenea împărțire draconică, la care operează timpul și modalitățile (asumate) de receptare, nu rezistă decât proza-spectacol a lui Nicolae Manolescu.

După asemenea risipă de constatări, interpretări și păreri (personale), mai reinvoacă termenii aceia militari – *avangardă* și *ariergardă*? Răspunsul categoric este *da* ! Adică, oricând alt editor poate organiza un „colocviu” pe o temă dată, la care să invite parteneri de generație pentru a-și afirma părerile sau scrierile. Și aceștia fiind încadrați în *avangardă* sau *ariergardă*. Altfel spus, în rândurile valorilor perene.

Asemenea gesturi editoriale printre ... contemporani s-au mai organizat și cu beneficii, nu numai de inventar. Semnalez doar antologia lui Marin Mincu de texte critice privind termenul de *canon*.

O MIE DE COCORI

George BĂDĂRĂU

La Iași, în cadrul Festivalului Internațional *Origami Peace Tree* s-a desfășurat *Concursul Internațional de Haiku*, cu 93 participanți din 32 de țări: SUA, Croația, Brazilia, Canada, Argentina, Franța, Noua Zeelandă, Australia, Belgia, Bosnia-Herțegovina, Germania, Japonia, Marea Britanie, Serbia, Spania, Suedia, Trinidad-Tobago, Austria, Bulgaria, Elveția, Finlanda, India, Irlanda, Italia, Mexic, Nigeria, Polonia, Portugalia, Republica Cosovo, Ungaria, Vietnam și România. Comitetul de organizare a fost condus de Viorica Dobre, director la Liceul „Miron Costin” din Iași.

Răsfoiesc, încet, cu interes această antologie, apreciată de mulți specialiști, coordonator **Eduard Țară**. La o răscruce, aflăm dintr-un haiku, se află un semn sacru (troița) și în spațiul sacralizat cad flori de cireș, simbol al grației, al inocenței, al ornamentalului. Asociind cele două elemente, poeta are acum revelația unui ritual religios, pur, exprimat metaforic sub forma unui canon: „*mătâni albe –/ floare de cireș căzând/ peste troiță*” (**Simona Dobrescu-Crăciun**). Într-un alt haiku apare sentimentul zădărniciiei, pe tema *fortuna labilis*, nimicnicia, perisabilul. Viața este iluzorie, redusă la „castele de nisip”, gata să se năruie, să fie spulberate de vânt. Nimic durabil, într-un cadru răscolit de stihii și de convulsii sociale: „*castele de nisip –/ vântul prea aspru/ urme nicăieri*” (**Anastasia Dumitru**).

Continuând această temă a *nimicului*, un poet configurează dimensiunea ontologică, se autodefinește, face trimitere la comuniunea cu natura. Pe un ton domol, acesta mărturisește integrarea în cosmos, relația de armonie cu natura, folosind cuvinte care demonstrează implicarea eului liric: „*Sunt doar un om/ trăiesc în armonie/ cu natura*” (**Daniel Lăcătuș**). Tot despre armonie, aflăm câte ceva dintr-un haiku autumnal, cu personaje la fontainiene, care conviețuiesc într-o pace deplină. Micropoemul debutează cu o interogație retorică, referitoare la lungimea unității temporale. Dar, sintagma rămâne suspendată și în golul semantic se conturează o furnică în compania unui greier: „*Toamna prea lungă?/ Furnică și greier/ În armonie...*” (**Amalia Voicu**).

Cocorii origami fascinează prin gingășia lor dar și printr-o simbolistică profundă, legată de speranță. La fel ca altădată, în satul patriarhal, bătrânii se întâlnesc să-și pună la un loc înțelepciunea și intră în jocul nevinovat al cocorilor origami. Ultimele lor speranțe au un substrat ludic, nesigur, fac și desfac zburătoare artificiale, fără încetare: „*Întâlnirea bătrânilor;/ încă făcând și desfăcând/ cocori origami*” (**Oana Aurora Posnaieș**). Unii autori se întorc în epoca de aur a haiku-ului, unde fiecare obiect din natură este legat prin semnificație de universul poetic al lui Basho. Ba mai mult. Prin multiplicare ființele și lucrurile au o rezonanță deosebită, trimit la arhetipuri, amintind de origini. De aceea, broșuța de

altădată a devenit un cor de broaște, iar mediul acvatic s-a personalizat după numele regelui haiku-ului: „*Concert festiv/ coruri reunite de broaște/ în iazul lui Basho*” (**Adina Enăchescu**).

Un alt obiect sacralizează locul (iconostasul) în care se află o vietate miniaturală (buburuza) înzestrată cu calități profetice. Ea își orientează zborul după linia destinului fiecăruia. Pe un fond pictural sacru, contemplatoarea identifică ultima buburuză și caută o explicație, o consecință cu dulce naivitate: „*În iconostas/ ultima buburuză-/ prin os de copil*” (**Ana Ruse**). Alte micropoeme înfățișează universul astral în relație cu cel teluric. Mai întâi galaxiile fără capăt pe o pânză nocturnă, în opoziție cu un felinar pâlپând, dintr-un pepene. În spațiul uranic, uneori constelațiile au un caracter decorativ, iar în cel terestru, semantica este orientată spre cunoaștere: „*Stelele-n noapte –/ Una mică pe pământ/ Dintr-un pepene*” (**Mariana Tănase**). Altfel de stele se ivesc în lumea pământească, pe baza unor analogii și secvențe metaforice. Imaginile vizuale scot în evidență atmosfera feerică dintr-o livadă, la răsărit, când florile scuturate se aseamănă cu o cădere meteorică. În timp ce risipa cosmică te înfioară până la sublim, în grădina florile cad pline de gingășie, într-un ritm armonios, ca stelele purpurii: „*Atâția pruni/ scuturând la răsărit –/ stele purpurii*” (**Monica Trif**).

În final, amintim de micropoemul unui senior al speciei literare în discuție, Vasile Moldovan (Premiul I), care s-a impus prin simplitate, eleganță și mai ales prin mister, cocorii din haiku-ul său fiind doar auziți. Așadar, speranța pentru unii nu se materializează vizual, ci doar auditiv, prin foșnetul aripilor, atunci când treapta senzorială este deteriorată. Micropoemul său sugerează speranța unui orb: „*Ascultând zborul/ celor o mie de cocori.../ un veteran orb*” (**Vasile Moldovan**).

FESTIVALUL LITERAR „EUSEBIU CAMILAR – MAGDA ISANOS“

ediția a XV-a, 2010

Consiliul Județean Suceava prin Centrul Cultural Bucovina, secția Centrul pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale, în colaborare cu Societatea Scriitorilor Bucovineni, Crai Nou Suceava, Primăria comunei Udești, Biblioteca Bucovinei „I.G. Sbiera” și Complexul Muzeal Bucovina, organizează ediția a XV-a a **Festivalului literar „Eusebiu Camilar – Magda Isanos“**, în perioada **23 – 25 aprilie 2010**, la Suceava și Udești.

Concursul își propune să descopere, să sprijine și să promoveze noi și autentice talente în rândul creatorilor din literatura de astăzi și se va desfășura pe trei secțiuni: poezie, proză scurtă și reportaj literar.

POEZIE: Marele premiu „MAGDA ISANOS“, Premiul I, Premiul II, Premiul III
Premiul „CONSTANTIN ȘTEFURIUC“

PROZĂ SCURTĂ: Marele premiu „EUSEBIU CAMILAR“, Premiul I, Premiul II, Premiul III

REPORTAJ LITERAR: Marele premiu „MIRCEA MOTRICI“, Premiul I, Premiul II, Premiul III

Vor fi acordate, în funcție de posibilități, și premii ale unor reviste literare.

Relații suplimentare: tel: **0745-773290** – **Carmen Veronica Steiciuc**.

SUMARUL
REVISTEI „DACIA LITERARĂ“
(2000-2010)
- BIBLIOGRAFIE RETROSPECTIVĂ ȘI SELECTIVĂ -
(fragmente)

Biblioteca Județeană „Gheorghe Asachi“ (diriguită actualmente de congenerii scriitori *Cătălin Bordeianu* și *Valeriu Stancu*) ne-a oferit posibilitatea de a tipări această retrospectivă selectivă (2000-2010).

Pentru perioada 1990-1999 bibliografia a fost publicată în nr. 36 (1/2000) al revistei.

Pentru alte detalii, generosul **Serviciu Bibliografic** al instituției amintite vă stă la dispoziție (coordonator poetul *Constantin Acosmei*).

Sperăm ca în curând să apară lucrarea compactă dedicată bibliografiei complete (inclusiv cu **indice de nume**) a noii serii a revistei „Dacia literară“ (1990-2010) întru întâmpinarea celor interesați (elevi, studenți, cadre didactice, scriitori, muzeografi, cercetători ș.a.), pentru a oferi o imagine convingătoare asupra locului și rolului publicației în câmp cultural ieșean, național, european.

Încă o dată, vii mulțumiri colegilor biblioteconomi asachieni!

Lucian Vasiliu

I. CULTURĂ. CIVILIZAȚIE

BENTOIU, Annie. *Integrarea europeană, o problemă a fiecărui scriitor* : [comunicare la Conferința Internațională PEN] / an. 13, nr. 45 (2/2002), p. 23-24

CÂNTEC, Florin. *Dosar British Council: industrii creative. Nașterea și evoluția Economiei Creative* : [seminar internațional, ediția a IV-a, Nairn - Scoția, 2007] / an. 19, nr. 79 (4/2008), p. 42-43

CIMPOI, Mihai. *Odiseea valorilor românești* : [eseu] / an. 18, nr. 70 (1/2007), p. 27-30

CREATIVE Economy Unit, British Council, London. *Argument pentru antreprenoriatul cultural* / an. 19, nr. 79 (4/2008), p. 42

HUSAR, Alexandru. *Misiunea culturală (I)* : [eseu] / an. 14, nr. 49 (2/2003), p. 5-7

HUSAR, Alexandru. *Misiunea culturală (II)* : [eseu] / an. 14, nr. 50 (3/2003), p. 5-8

HUSAR, Alexandru. *Misiunea culturală (III)* : [eseu] / an. 14, nr. 51 (4/2003), p. 4-7

VITSE, Benoît. *Nu, cultura nu este o marfă!* : [publicistică] / an. 17, nr. 64 (1/2006), p. 62.

1.1. Anchete culturale

Ancheta revistei - „Iașul cultural“ : [răspund: Răzvan Theodorescu, Horia Gârbea, Adrian Alui Gheorghie] / an. 16, nr. 61 (4/2005), p. 1-2

ANTONESEI, Liviu. *Cultura globală este o țesătură nesfârșită de culturi* : [răspuns la ancheta „Cultura în secolul XXI“] / an. 12, nr. 41 (2/2001), p. 20-22

ASTALOȘ, George. *Cultura secolului XXI și conceptul de globalitate* : [răspuns la ancheta „Cultura în secolul XXI“] / an. 12, nr. 41 (2/2001), p. 15-17

BOIA, Lucian. *Omul va continua să viseze și să creeze lumi paralele* : [răspuns la ancheta „Cultura în secolul XXI“] / an. 12, nr. 41 (2/2001), p. 19-20

- CÂNTEC, Florin.** *Cultura va continua să provoace, să intrige, să fascineze* : [răspuns la ancheta „Cultura în secolul XXI”] / an. 12, nr. 41 (2/2001), p. 22-23
- IACOB, Ioan.** *Jurnal din Chicago... (Hotelul „Unirea”, etajul 94)* : [răspuns la ancheta „Jașii văzuți de departe”] / an. 17, nr. 64 (1/2006), p. 51
- LOGAN, Genoveva.** *„Iașul cultural” nu e doar o sintagmă* : [răspuns la ancheta „Jașii văzuți de departe”] / an. 17, nr. 64 (1/2006), p. 51
- MILOȘ, Ion.** *La Casa Pogor, în toamna lui 2005* : [răspuns la ancheta „Jașii văzuți de departe”] / an. 17, nr. 64 (1/2006), p. 51
- SAVIN, Cătălin.** *Împăcat, în păcat* : [răspuns la ancheta „Jașii văzuți de departe”] / an. 17, nr. 64 (1/2006), p.
- SCHENK, Christian W.** *Cultura va supraviețui prin majoritatea formelor cunoscute* : [răspuns la ancheta „Cultura în secolul XXI”] / an. 12, nr. 41 (2/2001), p. 18-19
- STANCIU, Flory.** *Ce înseamnă Eminescu pentru noi?* : [răspund scriitorii din Israel: Shaul Carmel, Felix Caroly, G. Mosari] / an. 11, nr. 39 (4/2000), p. 60
- ZUB, Alexandru.** *Cultura națională și Europa culturilor la început de nou secol* : [răspuns la ancheta „Cultura în secolul XXI”] / an. 12, nr. 41 (2/2001), p. 14-15

2. BIBLIOTECI. BIBLIOGRAFII. ISTORIA CĂRȚII. LECTURĂ

- ADĂSCĂLIȚEI, Vasile.** *Tipăriturile de carte populară între 1850 și 1950* / an. 13, nr. 44 (1/2002), p. 45-46
- BUSUIOC, Nicolae.** *Cărțile trăiesc prin ele însele* / an. 11, nr. 38 (3/2000), p. 62
- BUSUIOC, Nicolae.** *De la lectură la existență* / an. 13, nr. 45 (2/2002), p. 61
- BUSUIOC, Nicolae.** *Din istoria editurilor românești* / an. 13, nr. 47 (4/2002), p. 62
- BUSUIOC, Nicolae.** *Din istoria manuscriselor* / an. 12, nr. 42 (3/2001), p. 63
- BUSUIOC, Nicolae.** *Traduceri și reeditări ale Bibliei* / an. 12, nr. 40 (1/2001), p. 62
- IOSIPESCU, Toni.** *Biblioteca municipală „Stroe Belloescu” Bârlad, la 95 de ani* / an. 13, nr. 45 (2/2002), p. 59
- PAPUC, Liviu.** *Frământări bibliotecare la 1876 (I)* / an. 13, nr. 47 (4/2002), p. 23-24
- PAPUC, Liviu.** *Frământări bibliotecare la 1876 (II)* / an. 14, nr. 48 (1/2003), p. 24
- PAPUC, Liviu.** *Frământări bibliotecare la 1876 (III)* / an. 14, nr. 49 (2/2003), p. 17-18
- PÂRVU, Rodica.** *Dreptul la informare și limitele dreptului de autor* / an. 12, nr. 40 (1/2001), p. 57-60
- Sumarul revistei „Dacia literară” 1990-1999 - Bibliografie retrospectivă** / an. 11, nr. 36 (1/2000), p. 37-64
- Sumarul revistei „Dacia literară” pe anii 2000-2003** / an. 14, nr. 51 (4/2003), p. 55-64

3. MUZEE. PATRIMONIU

- ARHIP, Ion.** *Istории din istoria muzeelor ieșene* : [interviu realizat de Grigore Ilisei] / an. 15, nr. 53 (2/2004), p. 17-20
- CORBU, Daniel.** *O donație semnată Sabin Bălașa: „Ion Creangă” - portret* / an. 13, nr. 46 (3/2002), p. 60
- COȘEREANU, Ioana.** *Donații către Muzeul Literaturii Române Iași* : [pentru muzeele „C. Negruzzi” și „M. Sadoveanu”] / an. 17, nr. 65 (2/2006), p. 64
- JUMARĂ, Dan.** *Donația Radu Botez* [fiul poetului Demostene Botez, pentru Muzeul „G. Topirceanu”] / an. 17, nr. 66 (3/2006), p. 63
- JUMARĂ, Dan.** *Donații către Muzeul Literaturii Române Iași* [din partea familiei Culianu] / an. 17, nr. 65 (2/2006), p. 64

- Legea Muzeelor și colecțiilor publice* / an. 15, nr. 52 (1/2004), p. 66-64
- MITRU, Maia. „*Locul lor era aici*” : [donație pentru Muzeul Literaturii Române Iași] / an. 13, nr. 46 (3/2002), p. 60
- NIȚULESCU, Virgil Ștefan. *Forumul pentru patrimoniu* : [ediția a VI-a, Sinaia, februarie 2004] / an. 15, nr. 56 (5/2004), p. 18-19
- PARASCAN, Constantin. *Ion Creangă - fotografii originale* [din patrimoniul Muzeului Literaturii Române Iași] / an. 14, nr. 48 (1/2003), p. 27-29
- PARASCAN, Constantin. *Povestea unui portret unicat* [al lui Ion Creangă, de V. Mușnețanu, aflat în patrimoniul Muzeului Literaturii Române Iași] / an. 16, nr. 59 (2/2005), p. 21-22
- RUSU, Olga. *Muzeul „C. Negruzzi” împlinește zece ani* / an. 16, nr. 62 (5/2005), p. 19-20
- SPĂTARU, Indira. *Mausoleul de la Mircești - 80 de ani* / an. 19, nr. 78 (3/2008), p. 21-22
- TURTUREANU, Nicolae. *A fi muzeograf - o încercare de portret, par lui-même, a muzeografului literar ieșean* : [anchetă la care răspund muzeograful: Lucian Vasiliu, Olga Rusu, Ion Țăranu, Constantin Parascan, Daniel Corbu, Cristian Arhip, Milică Dincă, Indira Spătaru] / an. 12, nr. 42 (3/2001), p. 49-52
- TUTOVEANU, Olga. *Bârladul cultural* : [Zilele Muzeului „Vasile Pârvan”] / an. 15, nr. 57 (6/2004), p. 61
- VELISAR-TEODOREANU, Ștefana. *Amintiri legate de Casa muzeală de la Mănăstirea Neamț* / an. 12, nr. 42 (3/2001), p. 15-16
- Zilele Mitropolit „Dosoftei”, ediția a VII-a* : [manifestare la Casa „Dosoftei”, decembrie 2004] / an. 16, nr. 58 (1/2005), p. 61

3.1. Muze. Patrimoniu. Recenzii

- [APETROAIE, Liviu] L.A. „*Anuarul Muzeului Etnografic al Moldovei*” : [semnal editorial la nr. 5/2005] / an. 17, nr. 68 (5/2006), p. 64
- CÂNTEC, Florin. *Măștile muzeului* : [recenzie la *Provocarea noilor muzeografii* de Ioan Opriș] / an. 20, nr. 83 (2/2009), p. 53-54
- CÂNTEC, Oltița. *O etnografă pasionată* : [recenzie la „Studii de etnologie românească” de Emilia Pavel] / an. 19, nr. 76 (1/2008), p. 59
- COLOȘENCO, Mircea. *Muzeistica literară ca restaurare obiectivă a istoriei* : [semnal editorial la „Itinerare memorialistice bucureștene” și „Memorie literară bucureșteană” de Cornelii Lupeș] / an. 18, nr. 75 (6/2007), p. 64
- SECU, Constantin. *Creangă la el acasă* : [recenzie la „Acasă la Ion Creangă. Humulești - Neamț și Țicău - Iași” de Constantin Parascan] / an. 20, nr. 87 (6/2009), p. 51-52

4. LINGVISTICĂ. FILOLOGIE

- ASTALOȘ, George. *Disertație asupra argoului. Argoul, utopie a comunicării* : [traducere de Ileana Cantuniari] / an. 18, nr. 74 (5/2007), p. 1-38
- BEȘLEAGĂ, Vladimir. *Purecări* / an. 13, nr. 44 (1/2002), p. 60-61
- COROIU, Constantin. *Eugen Coșeriu: „Este imoral a vorbi incorect și fără noimă”* / an. 14, nr. 50 (3/2003), p. 51
- CREȚU, Bogdan. *Profesorul* : [In memoriam - Dumitru Irimia] / an. 20, nr. 86 (5/2009), p. 40-41
- DAN, Ilie. *Alexandru Philippide profesorul* / an. 12, nr. 43 (4/2001), p. 24
- DUMISTRĂCEL, Stelian. *Atracția epistolarului* / an. 18, nr. 70 (1/2007), p. 49-50
- DUMISTRĂCEL, Stelian. *Atracții literare... minore: titlurile „cocktail”* / an. 20, nr. 83 (2/2009), p. 32-33
- DUMISTRĂCEL, Stelian. *Cui îi mai trebuie româna?* / an. 18, nr. 75 (6/2007), p. 41-45

- DUMISTRĂCEL, Stelian. *Cultura e... un lucru foarte mare!* / an. 16, nr. 58 (1/2005), p. 31-32
- DUMISTRĂCEL, Stelian. *Cum se numește orașul nostru* / an. 20, nr. 82 (1/2009), p. 33-34
- DUMISTRĂCEL, Stelian. „Frământările de limbă”. *O proiecție de analiză din perspectiva retoricii empirice (I)* / an. 15, nr. 53 (2/2004), p. 39-40
- DUMISTRĂCEL, Stelian. „Frământările de limbă”. *O proiecție de analiză din perspectiva retoricii empirice (II)* / an. 15, nr. 55 (4/2004), p. 37-38
- DUMISTRĂCEL, Stelian. *Un termen de... rușine și ocară: „mioritic”* / an. 15, nr. 52 (1/2004), p. 31-32
- IACOBAN, Mircea Radu. *Rememorări. Studenția. Irimia* : [In memoriam - Dumitru Irimia] / an. 20, nr. 86 (5/2009), p. 42
- IRIMIA, Dumitru. *Rezoluția Conferinței naționale de filologie „Limba română azi”, ediția a X-a, Iași-Chișinău, 3-7 noiembrie 2006* / an. 18, nr. 71 (2/2007), p. 32
- ISTRATE, Gavril. „Cazul” *Gorge Pascu* : [amintiri despre profesorul ieșean] / an. 11, nr. 39 (4/2000), p. 30-33
- MODREANU, Simona. *Limbă și economie: o vecinătate uitată sau ignorată* / an. 17, nr. 66 (3/2006), p. 25-26
- PANDREA, Andrei. *Despre antroponimul Țuțea și posibilele sale semnificații* / an. 19, nr. 79 (4/2008), p. 48
- Profesorul Gavril Istrate la 90 de ani* : [texte semnate de: Al. Andriescu, G. Ivănescu, C. Dimitriu, Al. Husar] / an. 15, nr. 53 (2/2004), p. 41-42

5. LITERATURĂ ROMÂNĂ

5.1. Literatură română. Poezie

- ALUI GHEORGHE, Adrian. *Cucuta; Poem* : [versuri] / an. 19, nr. 77 (2/2008), p. 35
- ANDREI, Petruș. *Steaua singurătății* : [versuri] / an. 15, nr. 55 (4/2004), p. 46
- ANTONIE, Doina. *Martor* : [versuri] / an. 15, nr. 55 (4/2004), p. 44
- APETROAIE, Liviu. *Fațadă și icoane; Ars patetica* : [versuri] / an. 11, nr. 38 (3/2000), p. 55
- ASTALOȘ, George. *Balada trișorului scopit* : [versuri] / an. 18, nr. 74 (5/2007), p. 39-42
- AVRAM, Marian Gabriel. *Actorul* : [versuri] / an. 18, nr. 81 (6/2008), p. 59
- BABA, Ioan. *Ieșirea din oglindă; Minotauri în zbor; Întrezărire; Joc* : [versuri] / an. 11, nr. 37 (2/2000), p. 60
- BAMBULEA, Luigi V. *Râsul lui Giordano Bruno și primele zile după blestem (fragmente false)* : [versuri] / an. 17, nr. 67 (4/2006), p. 62
- BĂDĂRĂU, George. *Spălătoria universală; Înainte de a scie* : [versuri] / an. 13, nr. 44 (1/2002), p. 32
- BĂDĂRĂU, George. *Târziu* : [versuri] / an. 20, nr. 85 (4/2009), p. 28
- BÂRLEA, Gheorghe Mihai. *Gnomică; În rândul oamenilor; Nunta; Beție cu prieteni* : [versuri] / an. 14, nr. 48 (1/2003), p. 59
- BELDEANU, Ion. *Aș sădi un portocal; Când apare Domnul Bacovia; Cămașa trecerii* : [versuri] / an. 14, nr. 49 (2/2003), p. 37
- BLANDIANA, Ana. *Dependență; O fiară; Despot; Mlaștini* : [versuri] / an. 15, nr. 56 (5/2004), p. 39
- BOBOC, Constantin. *Istorie* : [versuri] / an. 17, nr. 66 (3/2006), p. 16
- BOGDĂNESCU, Simion. *Bilet de adio; Celălalt; Oră destrămată* : [versuri] / an. 15, nr. 56 (5/2004), p. 41
- BOGDĂNESCU, Simion. *Cu tine, Giovanni Drogo* : [versuri] / an. 13, nr. 46 (3/2002), p. 31
- BOGDĂNESCU, Simion. *Elegie; Merele nopții* : [versuri] / an. 18, nr. 75 (6/2007), p. 57

- BOSTAN, Gr. C. *Comparație anapoda; Început de mileniu* : [versuri] / an. 13, nr. 46 (3/2002), p. 44
- BOTEZATU, Kertin. *Recviem timpului* : [versuri] / an. 18, nr. 73 (4/2007), p. 50
- BRANIȘTE, Roxana Gabriela. *Conachiană* : [poem în proză] / an. 20, nr. 87 (6/2009), p. 16
- BRĂILEAN, Tiberiu. *Orfanul; Ecou; Pinul; În cimitir; Epsilon* : [versuri] / an. 20, nr. 86 (5/2009), p. 26
- BRĂILEAN, Tiberiu. *Poetul runelor tăcute (lui Cezar Ivănescu)* : [versuri] / an. 19, nr. 80 (5/2008), p. 4
- BRUMARU, Emil. *Înger; Gând; Elegie; Ultima baladă* : [versuri] / an. 13, nr. 44 (1/2002), p. 30
- BUCOVALĂ, Stere. *După-amiezele unui pian* : [versuri] / an. 18, nr. 72 (3/2007), p. 53
- BUCUR, Alexandra Emilia. *Aripi ce cresc din coloană* : [versuri] / an. 18, nr. 73 (4/2007), p. 50
- BULAT, Eugenia. *Poezii (pentru Grigore Vieru)* : [versuri] / an. 20, nr. 83 (2/2009), p. 20
- BURLACU, Lilia. *Viața în fulgi* : [versuri] / an. 18, nr. 73 (4/2007), p. 51
- BUTNARU, Leo. *În memoria lui Emil Loteanu; Eventual, Bătrânul Werther; Poemul despre...; În afara legii; Pax Hominibus* : [versuri] / an. 20, nr. 86 (5/2009), p. 24
- BUTNARU, Leo. *O seamă de versuri; Bumerangul* : [versuri] / an. 12, nr. 42 (3/2001), p. 39
- BUTNARU, Leo. *Realcătuire; Faguri sălbatici* : [versuri] / an. 15, nr. 55 (4/2004), p. 35
- BUTNARU, Leo. *Zi proastă, totuși...; Cu una mai mult; P.S. la volumul „Strictul necesar”; Prima revelație; Koan X* : [versuri] / an. 19, nr. 79 (4/2008), p. 21
- CALCAN, Theodor George. *Himera* : [versuri] / an. 16, nr. 58 (1/2005), p. 26
- CALCAN, [Theodor] George. *Limuzina lui Cehov (fragment)* : [versuri] / an. 18, nr. 73 (4/2007), p. 21
- CARAULEANU, Adi. *[Vreau să plec...]; [N-am crezut să-nvăț...]* : [versuri] / an. 18, nr. 71 (2/2007), p. 22
- CARMEL Shaul. *Nu-i fugă; Nicidecum!; Lianele și trestia* : [versuri] / an. 15, nr. 53 (2/2004), p. 36
- CAROL, Luiza. *Pasăre și piatră* : [versuri] / an. 11, nr. 39 (4/2000), p. 63
- CATANROY, Nicholas. *Cărți poștale* : [versuri] / an. 14, nr. 49 (2/2003), p. 48
- CATANROY, Nicholas. *Vederi de pe aripa lui Icar* : [versuri] / an. 15, nr. 57 (6/2004), p. 52
- CAZIMIR, Otilia. *Reculegere între zi și noapte* : [versuri] / an. 13, nr. 45 (2/2002), p. 27
- CĂLINESCU, Aurelia. *Copilul care aruncă coji de portocală în Nil; Moartea florilor de castan; Rusaliile albinelor; Curtezana îndrăgostită de eoni* : [versuri] / an. 16, nr. 62 (5/2005), p. 60
- CÂRNECI, Radu. *Sonetul II; Sonetul IV; Sonetul VI; Sonetul IX* : [versuri] / an. 17, nr. 64 (1/2006), p. 39
- CHICHERE, Ion. *Fumul de câneșă* : [versuri] / an. 15, nr. 57 (6/2004), p. 44
- CHIRA, Minerva. *Magnolia* : [versuri] / an. 15, nr. 56 (5/2004), p. 41
- CHIRA, Minerva. *Mărgăritarul; Karnak* : [versuri] / an. 12, nr. 41 (2/2001), p. 44
- CIOBOTARI, Radu. *Viațamoartea* : [versuri] / an. 17, nr. 65 (2/2006), p. 26
- CIUPAV, Livia. *Deschid fereastra Word; Mi-am cusut pleoapele, să nu mai văd* : [versuri] / an. 16, nr. 63 (6/2005), p. 53
- CIUREANU, Leonard. *Corabia din apele cerului* : [versuri] / an. 20, nr. 82 (1/2009), p. 26
- CODREANU TIRON, Viorela. *Răvășițele toamne; Cum te rugam!* : [versuri] / an. 14, nr. 50 (3/2003), p. 20
- CODRIN, Șerban. *Cinci sonete în memoria magistrului Mihai Ursachi* : [versuri] / an. 15, nr. 57 (6/2004), p. 35
- CODRIN, Șerban. *[De-ar fi pământul...]; [Cu-obrajii zgâriați...]* : [versuri] / an. 19, nr. 79 (4/2008), p. 20
- CODRU, Anatol. *Ultimul „cadril”; Eu, acel de peste-amin...; Fuga; Christic; Întrețăriri* : [versuri, prezentare de Lucian Vasiliu] / an. 14, nr. 50 (3/2003), p. 41
- CODRU, Anatol. *Ultimul râu* : [versuri] / an. 12, nr. 43 (4/2001), p. 12

- CONSTANDACHE, Marian. *După ce; Totem* : [versuri] / an. 15, nr. 55 (4/2004), p. 32
- CONSTANDACHE, Marian. *[Până să fiu...]* : [versuri] / an. 13, nr. 45 (2/2002), p. 60
- CORBU, Daniel. *Ca pe-o biblie de pâine, Eminescu* : [versuri] / an. 11, nr. 36 (1/2000), p. 7
- CORBU, Daniel. *Dimineață postmodernă. La Țicău* : [versuri] / an. 13, nr. 47 (4/2002), p. 33
- CORBU, Daniel. *Între un strigăt și altul; Poem de iarnă cu păsări înghețate; Dacă toate gândurile duc într-o carte* : [versuri, prezentare de Liviu Apetroaie: „Poetul și vârstele maturității”] / an. 14, nr. 49 (2/2003), p. 31
- CORBU, Daniel. *O sută de greci glorioși; Nopti cu lună peste hematiile visului; Blues; Ultimul zeu* : [versuri] / an. 12, nr. 43 (4/2001), p. 41
- CORBU, Daniel. *Scenă cu Emil Iordache și prințul Mășkin într-o boemă de șapte stele* : [versuri] / an. 17, nr. 69 (6/2006), p. 20
- CORBU, Daniel. *Scrisoare neexpediată; Poftiți, Domnule Kafka!; Cimitirul din sânge; Șah orb* : [versuri] / an. 18, nr. 73 (4/2007), p. 28
- CORBU, Daniel. *Tablou (Imperii. Copite. Penumbre)* : [versuri, dedicate lui Sabin Bălașa] / an. 19, nr. 78 (3/2008), p. 64
- COSMA, Flavia. *Sfârșitul alb; Lumina albastră* : [versuri, prezentare de Ana Blandiana] / an. 17, nr. 67 (4/2006), p. 27
- COȘERIU, Eugen. *Basm; Plâns* : [poeme în proză, traducere în germană de Horst Fassel] / an. 16, nr. 60 (3/2005), p. 32
- COZMA, Gheorghe. *Angrenajele lacome; Porumbei grași; Patinatorii* : [poeme în proză] / an. 13, nr. 46 (3/2002), p. 59
- CRISTEA-ȘERBAN, Diana. *Mă cheamă Nadja* : [versuri] / an. 20, nr. 87 (6/2009), p. 17
- CURTEAN, Mihai. *Pas în somnul apei; Canción primaveral; În verdele stil clasic* : [versuri] / an. 15, nr. 57 (6/2004), p. 60
- CURTESCU, Margareta. *Tu; Țipăt de păsări speriate; Vacanță niponă* : [versuri] / an. 16, nr. 62 (5/2005), p. 62
- CUSIN, Adi. *La spartul târgului; Vizita* : [versuri] / an. 16, nr. 60 (3/2005), p. 33
- CUSIN, Adi. *Liliacul* : [versuri] / an. 16, nr. 61 (4/2005), p. 27
- DAMIAN, Theodor. *Credeam că nu-s și eram; Căutătorii de lut ne vor invada templele* : [versuri] / an. 14, nr. 48 (1/2003), p. 60
- DAMIAN, Theodor. *Iată scorbura șarpelui; Istoria între sfere curgând* : [versuri] / an. 14, nr. 51 (4/2003), p. 35
- DAVIDZON, Madeleine. *Cuvintele; Să te cunosc* : [versuri] / an. 15, nr. 52 (1/2004), p. 46
- DĂNILĂ, Dan. *Isus* : [versuri] / an. 17, nr. 68 (5/2006), p. 49
- DĂRĂMUȘ, Lucia. *Hei, hei, poezie!* : [versuri] / an. 18, nr. 71 (2/2007), p. 37
- DIMA, Simona-Grazia. *Anamorfoza; Să fie-n liniște* : [versuri] / an. 16, nr. 62 (5/2005), p. 5
- DINCĂ, Milică. *Poem simplu* : [versuri] / an. 12, nr. 43 (4/2001), p. 29
- DINESCU, Viorel. *Trenuri cu ferestre aprinse* : [versuri] / an. 17, nr. 68 (5/2006), p. 26
- DINIȘ, Adrian. *Aici e liniștea* : [versuri] / an. 20, nr. 87 (6/2009), p. 17
- DINULESCU, Ioana. *Văduva trandafir; Sufletul meu ca o iesle* : [versuri] / an. 16, nr. 59 (2/2005), p. 36
- DOBOȘ, Vasilian. *Christograme; No comment; Propovăduirea verbului; Ultima Phantasmă* : [versuri] / an. 14, nr. 50 (3/2003), p. 38
- DOBOȘ, Vasilian. *Emil și Norii* : [versuri, dedicate lui Emil Iordache] / an. 17, nr. 69 (6/2006), p. 43
- DORIAN, Gellu. *În cafenea Kafka de la Praga* : [versuri] / an. 14, nr. 50 (3/2003), p. 42-43
- DORIAN, Gellu. *Păpădia* : [versuri] / an. 18, nr. 73 (4/2007), p. 59
- DRAGOȘ, Ioan Aurel. *Să rămână această năvală de cuvinte fără răspuns?* : [versuri] / an. 11, nr. 39 (4/2000), p. 52

- DRĂGAN, Nicolae.** *Sub cerul altui soare; Statornicie (Vara Sfântului Mihail)* : [versuri] / an. 19, nr. 78 (3/2008), p. 27
- DUMA, Dionisie.** *Lecție; Psalm* : [versuri] / an. 18, nr. 72 (3/2007), p. 12
- DUMBRAVĂ, Ion.** *Roșu incandescent; Scrierea poemului; Cronica estivală; Gloria clipei; Arderi; Singurătăți; Umbre și lucruri; Alb* : [versuri] / an. 14, nr. 50 (3/2003), p. 40
- DUMBRAVĂ, Ion.** *Teorii, ipoteze etc.; Lumi paralele; Gânduri. Cuvinte; Aș putea spune; Migrări* : [versuri] / an. 19, nr. 78 (3/2008), p. 25
- DUMITRAȘCU, Aurel.** *Întrebați; Vreau să rămâi; Ana; Fărădelege; Prin lume* : [versuri inedite] / an. 11, nr. 38 (3/2000), p. 47
- DURA, Florica.** *[Apostoli de pământ]* : [versuri] / an. 20, nr. 86 (5/2009), p. 25
- EMINESCU, Mihai.** *Du noir...; O, mère...* : [versuri, traducere în franceză de Elisabeta Isanos] / an. 11, nr. 39 (4/2000), p. 20
- EMINESCU, Mihai.** *Lacul / Der Weiher* : [versuri, traducere în germană de Roland Erb] / an. 11, nr. 37 (2/2000), p. 14
- EMINESCU, Mihai.** *Trecut-au anii...* : [versuri] / an. 11, nr. 37 (2/2000), p. 22
- ENACHE, Ion.** *Cometele; O, mamă; Măria Tu; Ora exactă; Somn; La onomastica mea; Mai sunt țaranul* : [versuri] / an. 12, nr. 43 (4/2001), p. 42
- ENACHE, Ion.** *Cu albastrul Voronețului tras peste pleoape: Ianuarie; Iunie* : [versuri] / an. 15, nr. 55 (4/2004), p. 48
- EVU, Eugen.** *Poesis; Misterul viu; Fiul ceasornicarului* : [versuri] / an. 15, nr. 56 (5/2004), p. 42
- FILOTHEANU, Arbatel.** *Elegie despre cai și drumuri* : [versuri] / an. 17, nr. 68 (5/2006), p. 26
- FISCHOF, Andrei.** *Revenirile; Ars poetica* : [versuri] / an. 11, nr. 39 (4/2000), p. 63
- FLĂMÂND, Dinu.** *Umbre* : [versuri] / an. 19, nr. 77 (2/2008), p. 34
- FLORA, Ioan.** *Vânt bătrân* : [versuri] / an. 14, nr. 49 (2/2003), p. 46
- FLORESCU, Radu.** *[Poeme oculte]* / an. 19, nr. 79 (4/2008), p. 21
- FURTUNĂ, Angela.** *Ea privea de dincolo de privire; La ceas la Universitate* : [versuri] / an. 13, nr. 46 (3/2002), p. 61
- GALAIȚU-PĂUN, Emilian.** *De profundis (lui Cezar Ivănescu)* : [versuri] / an. 19, nr. 80 (5/2008), p. 3
- GAVRILIU, Leonard.** *Mă sperie finitul; O, Budha!* : [versuri] / an. 15, nr. 57 (6/2004), p. 18
- GEORGESCU, Irina Roxana.** *Istovire 2* : [versuri] / an. 18, nr. 81 (6/2008), p. 59
- GHIȚULESCU, Zeno.** *Credeam odată; Tipar de abur* : [versuri] / an. 15, nr. 52 (1/2004), p. 38
- GLIGU, Ovidiu.** *[Eu, eu sunt lotru...]; [Am o improvizație...]; [Îmi repet este vremea...]* : [versuri] / an. 13, nr. 47 (4/2002), p. 48
- GONGONEA, Silviu.** *Abecedarul răbdării* : [versuri] / an. 15, nr. 55 (4/2004), p. 61
- GORUN, Mircea.** *Cacaina* : [versuri] / an. 11, nr. 39 (4/2000), p. 61
- GRAMA, Iancu.** *Apariție spontană; Liniștea dintre valuri; Aducere în mijlocul arcadelor* : [versuri] / an. 18, nr. 72 (3/2007), p. 32
- GRAMA, Iancu.** *Golul dintr-o aulă veche; Se face liniște în privirea înserării; Repetări solitare; Incunabul care acoperă doar o singură șoaptă* : [versuri] / an. 17, nr. 68 (5/2006), p. 57
- GRAMA, Iancu.** *Lumini de ceară; Limitele întregirii* : [versuri] / an. 13, nr. 44 (1/2002), p. 42
- GRAMA, Marius.** *Dresajul de pe strada cu nuci; Banchet la poarta poetului* : [versuri] / an. 16, nr. 62 (5/2005), p. 55
- GRIGURCU, Gheorghe.** *Cât de pur; Goale priviri; La local; Lasă cuvintele; Furnicile* : [versuri] / an. 14, nr. 50 (3/2003), p. 39
- HANCER, Aida.** *Duble* : [versuri] / an. 18, nr. 73 (4/2007), p. 50
- HANCER, Aida.** *Tâmpla; Le tien est le mien again; Care uciseseră cu mine lei* : [versuri] / an. 20, nr. 84 (3/2009), p. 23

- HOROPCIUC, Manuela.** *Lenta orbire a minții; Interior; Somnul păunilor; Până la chip, uita-rea; Ca o fisură, amiaza* : [versuri] / an. 14, nr. 48 (1/2003), p. 35
- HREHOR, Constantin.** *Femeia ca un manuscris nesfârșit* : [versuri] / an. 12, nr. 42 (3/2001), p. 14
- HREHOR, Constantin.** *Înnoptare în număr; Colocviu cu sfinți; Curs despre curgerea filosofiei; Inel* : [versuri] / an. 17, nr. 64 (1/2006), p. 46
- HREHOR, Constantin.** [Poezii] / an. 15, nr. 56 (5/2004), p. 40
- HURJUI, Ion.** *Depozitar de semne; Neant; Dimineață de mai; Răstignirea!; Martor tăcut* : [versuri] / an. 17, nr. 67 (4/2006), p. 49
- HURJUI, Ion.** *Malhu; Prea târziu; Suflatul; Premoniție; Comunicare* : [versuri] / an. 19, nr. 76 (1/2008), p. 24
- HURJUI, Ion.** *Poem filosofic!; Despre somnul alb!; Rătăcitorul; Cărțile junglei!* : [versuri] / an. 14, nr. 50 (3/2003), p. 37
- HURJUI, Ion.** *Recunoașterea viului!; Belvedere; Despre durată; Numele stâncilor; La castel; Frustrarea* : [versuri] / an. 13, nr. 46 (3/2002), p. 37
- HUSAR, Alexandru.** *Palimpsest; Poiana Raiului* : [versuri] / an. 11, nr. 38 (3/2000), p. 42
- IANCU, Medeea.** *Tata - fragment* : [versuri] / an. 20, nr. 87 (6/2009), p. 18
- ION, Violeta.** *Marta* : [versuri] / an. 16, nr. 62 (5/2005), p. 54
- IORDACHE, Emil.** *Poeme fără mască: Boabe de grâu; Sonet Alb; Mă doare poemul acesta* : [versuri inedite] / an. 17, nr. 69 (6/2006), p. 9
- IRIMIȚĂ, Corina.** *Poveste...* : [poeme în proză] / an. 18, nr. 81 (6/2008), p. 48
- IVĂNESCU, Cezar.** *La Baaad; Rimaya; Copilăria lui Ario Paradis; Doina* : [versuri] / an. 15, nr. 55 (4/2004), p. 28
- IVĂNESCU, Cezar.** *La Nymphette* : [versuri] / an. 17, nr. 68 (5/2006), p. 39
- IVĂNESCU, Cezar.** *Turnul* : [versuri, prezentare de Daniel Corbu: „Un mare poet tragic”] / an. 12, nr. 43 (4/2001), p. 40
- IZBĂȘESCU, Gheorghe.** *Poem despre ucenicul ascultător* : [versuri] / an. 16, nr. 61 (4/2005), p. 58
- JGHEBAN ELENIN, Carmen.** *Nu mai pot să pun hrană la dospit în apus* : [versuri] / an. 13, nr. 45 (2/2002), p. 51
- LABIȘ, Nicolae.** *Sărutul burghez* : [versuri inedite, prezentare de Mircea Coloșenco] / an. 16, nr. 63 (6/2005), p. 30
- LEAC, Vasile.** *Singur, noaptea în alte locuri* : [versuri] / an. 16, nr. 59 (2/2005), p. 56
- LIXANDRU, George.** *Un popor de cruci* : [versuri] / an. 19, nr. 78 (3/2008), p. 26
- LOGAN, Geneveva.** *La plecarea poetului* : [versuri, dedicate lui Mihai Ursachi] / an. 15, nr. 54 (3/2004), p. 33
- MACARIE, Gabriela.** *În fiecare zi...* : [versuri] / an. 14, nr. 50 (3/2003), p. 39
- MAFTEI, Florin.** *În Lunca Prutului, la Hermezju* : [versuri] / an. 17, nr. 68 (5/2006), p. 41
- MAHDI, Salah.** *Macama. Beduinul sumerian; Poemul meu* : [versuri] / an. 18, nr. 73 (4/2007), p. 52
- MALANEȚCHI, Vasile.** *Colind (cu Emil Iordache și cu craiul roșu)* : [versuri] / an. 17, nr. 69 (6/2006), p. 31
- MANEA, Nicolae.** *Cum se întâmplă; Ne cunoaștem ciudat* : [versuri] / an. 13, nr. 47 (4/2002), p. 22
- MANOR, Riri Sylvia.** *Ipoteca de clipă; Baladă pentru ultimul dinozaur; Casa aceasta* : [versuri] / an. 18, nr. 70 (1/2007), p. 30
- MANTA-TĂICUȚU, Valeria.** *Bob numărât, sonetul* : [versuri] / an. 16, nr. 61 (4/2005), p. 59
- MARCOVICI, Bianca.** *Acest Secret eu nu ți-l voi spune!* : [versuri] / an. 18, nr. 81 (6/2008), p. 47
- MARCOVICI, Bianca.** [Încă o zi neagră...] : [versuri] / an. 15, nr. 52 (1/2004), p. 56
- MARCOVICI, Bianca.** *Teiul; Magia* : [versuri] / an. 11, nr. 38 (3/2000), p. 61
- MARCU, Emilian.** *Zăpezi incandescente...; Din vechi cuvinte moarte...; M-am primenit de tine...* : [versuri] / an. 13, nr. 47 (4/2002), p. 34

- MARIA, Ion. *Îndemn; Urma; Zi plină; Naufragiat* : [versuri] / an. 16, nr. 58 (1/2005), p. 26
- MARIA, Ion. *Ochii mei; Bobul de noapte; Fără metafore* : [versuri] / an. 15, nr. 52 (1/2004), p. 47
- MATCAȘ, Nicolae. *Quam cito transit, fratre Mozart, fama mundi; A fost, dar nu odată, ci ieri - alaltăieri; Căci vine, iată, Eva, credința să mi-o ieie* : [versuri] / an. 18, nr. 81 (6/2008), p. 47
- MĂNUCĂ, Maria. *Aprind lampa; Miracol; Citadin mărginaș* : [versuri] / an. 15, nr. 55 (4/2004), p. 34
- MĂNUCĂ, Maria. *Poveste de dragoste; Două locomotive* : [versuri] / an. 14, nr. 50 (3/2003), p. 28
- MĂRGINEANU, Alexandra. *Paradox însuflețit; Toamnă persecutată* : [versuri] / an. 12, nr. 43 (4/2001), p. 57
- MIHAI, Nicolae. *Nimicnicie; Rufe pe frânghie; Acord de pian albastre* : [versuri] / an. 18, nr. 81 (6/2008), p. 48
- MILITARU, Petrișor. *Piața Cetății* : [versuri] / an. 15, nr. 55 (4/2004), p. 61
- MILOȘ, Alexandru Cristian. *Apartheid în viteza luminii* : [versuri] / an. 13, nr. 45 (2/2002), p. 62
- MILOȘ, Ion. *Nedespărțire; Vis* : [versuri] / an. 13, nr. 44 (1/2002), p. 58
- MIRON, Paul. *Amândoi; Cine e?* : [versuri] / an. 12, nr. 40 (1/2001), p. 12
- MIRON, Paul. *N-am știut* : [versuri] / an. 12, nr. 42 (3/2001), p. 14
- MIRON, Paul. *Presură, glasul tău...* : [versuri] / an. 19, nr. 79 (4/2008), p. 32
- MIRON, Paul. *Privire către munte* : [versuri] / an. 13, nr. 44 (1/2002), p. 10
- MIRON, Paul. *Stihuri pentru mirabilul pom rodii din marginea pustiei, care în multe limbi se cheamă Equiam* : [versuri] / an. 18, nr. 81 (6/2008), p. 9
- MIRON, Paul. *Vrăjitoarea; Valea Veche; Somnul; Cât va mai ține; Măsura vremii* : [versuri] / an. 15, nr. 57 (6/2004), p. 28
- MOCANU, Traian. *Sufletul meu își aduce aminte* : [versuri, dedicate lui Ion Buzdugan] / an. 11, nr. 39 (4/2000), p. 33
- MOLDOVAN, Alex. *Reflex; Preambul* : [versuri] / an. 13, nr. 46 (3/2002), p. 58
- MUREȘAN, Daniel. *Maturitatea și iarna vieții* : [versuri] / an. 18, nr. 70 (1/2007), p. 26
- MUREȘEANU, Marcel. *Capriciu; Nu-i ceea ce pare; Catren* : [versuri] / an. 13, nr. 47 (4/2002), p. 43
- MURGEANU, Ion. *Ora cincii; Balanță; Vacanța obiectelor pierdute; Cum era marea; Ciocolată și coniac* : [versuri] / an. 20, nr. 84 (3/2009), p. 20
- MURGEANU, Ion. *Psalmii canonici: Psalmul zorilor de zi; Psalmul Rugăciunii Soarelui* : [versuri] / an. 17, nr. 66 (3/2006), p. 21
- NEGARĂ, Ecaterina. *Lumină, vecii; Mirele, mireasa; Împliniri, har* : [versuri] / an. 18, nr. 70 (1/2007), p. 50
- NICU, Ghenadie. *Există spunea papagalul meu rubiniu; Eram băiet vânam miriapoză* : [versuri] / an. 12, nr. 42 (3/2001), p. 34
- NIMIGEANU, George L. *Mințindu-mă frumos* : [versuri] / an. 15, nr. 57 (6/2004), p. 40
- NINU, Oana Cătălina. *Nu te mai preface* : [versuri] / an. 15, nr. 55 (4/2004), p. 61
- NIȚULESCU, Virgil Ștefan. *Dialog* : [versuri] / an. 12, nr. 41 (2/2001), p. 41
- OFILEANU, Liviu. *Elegii (din caietul Angelei)* : [versuri] / an. 13, nr. 47 (4/2002), p. 61
- OLARU NENATI, Lucia. *Sonete: Clipa de armonie; Acasa visului* : [versuri] / an. 20, nr. 85 (4/2009), p. 27
- OMESCU, Ion. *Statornicie; Un ceas uitat...; Izvorul; Grădinile, odată...; Miniatură* : [versuri] / an. 13, nr. 47 (4/2002), p. 37
- OPREA, Niculina. *Temătorul Ioan; Ioan cu pruncul în brațe; Întoarcerea utopică; Chipul lui de copil fericit cu turta dulce în mână* : [versuri] / an. 16, nr. 58 (1/2005), p. 57
- OPREA, Ștefan. *Doamna Li din Siracuză; Guildenstern și Rosencrantz* : [versuri] / an. 18, nr. 75 (6/2007), p. 38
- PAL, Maria. *Cu seninătatea cireșului înflorit; Văluri cețoase la extremitățile orei* : [versuri] / an. 15, nr. 52 (1/2004), p. 50

- PALADE, Dumitru D.** *Un adevăr cât de cât; Ferestrele de la parter* : [versuri] / an. 15, nr. 52 (1/2004), p. 57
- PANAIT, Ion.** *În adâncul ursitei; Târziu, în strada Belvedere; Un transport ghemuit de soldați* : [versuri] / an. 17, nr. 66 (3/2006), p. 60
- PANDELAȘ, Nicolae.** *Eul meu vulnerabil; Rotundul superlativ* : [versuri] / an. 17, nr. 68 (5/2006), p. 37
- PARFENE, Lucian.** *Femeia déjà vue* : [versuri] / an. 12, nr. 41 (2/2001), p. 34
- PAROȘANU, Cornel.** *Dispariția omului; Domestică* : [versuri] / an. 13, nr. 47 (4/2002), p. 34
- PATRAȘ, Andrei.** *Balul* : [versuri] / an. 17, nr. 66 (3/2006), p. 57
- PATRAȘ, Andrei.** *Chipul nu-ți cunosc...; Cântec* : [versuri] / an. 13, nr. 45 (2/2002), p. 61
- PATRICHE, Monica.** *Lacrimile prietenului; Epitaf; Chipul lăuntric* : [versuri] / an. 18, nr. 73 (4/2007), p. 23
- PÂRJA, Gheorghe.** *Cântec medieval; De față cu luna* : [versuri] / an. 15, nr. 52 (1/2004), p. 47
- PÂRVESCU, Petruț.** *Iarmaroacele* : [versuri] / an. 19, nr. 78 (3/2008), p. 28
- PETRAȘ, Ioan.** *Elegie; [Pădure de gânduri, inima mea...]* : [versuri] / an. 17, nr. 65 (2/2006), p. 14
- PETRAȘ, Ioan.** *Sub chivot* : [versuri] / an. 14, nr. 51 (4/2003), p. 45
- PETRE ARGHEȘ, Cristeian.** *Apele; De ieri* : [versuri] / an. 11, nr. 38 (3/2000), p. 61
- PETRESCU, Florin Mihai.** *Când îmi durez* : [versuri] / an. 13, nr. 44 (1/2002), p. 8
- PETRESCU-REDI, N.** *Stafia; Tata; Umbra* : [versuri] / an. 14, nr. 49 (2/2003), p. 52
- PETRIȘOR, Dana.** *Geometrie; Don Quijote* : [versuri] / an. 13, nr. 45 (2/2002), p. 39
- PINTEA, Ioan.** *Poet* : [versuri] / an. 15, nr. 55 (4/2004), p. 46
- PLOSCARU, Dorin.** *Cu inima lumea-mbunând; De trei ori cântat-am Doamne; Băiatul tău cărat pe acele ceasornicului vienez din gara Verești* : [versuri] / an. 15, nr. 53 (2/2004), p. 31
- POPA, Dana.** *Lección de anatomie; Caricatură* : [versuri] / an. 19, nr. 79 (4/2008), p. 19
- POPA, Dorin.** *O toamnă ciudată, pentru amândoi* : [versuri] / an. 20, nr. 86 (5/2009), p. 26
- POPA, George.** *Artă poetică: Nașterea poemului; Lăuntricul cer; Divina naștere; Sacralitate; Dincolo I; Sacrele ecouri; Dincolo II; Noua creație; Eterna ardere; Geamănul* : [versuri] / an. 14, nr. 49 (2/2003), p. 36
- POPA, George.** *Catrene* : [versuri] / an. 16, nr. 63 (6/2005), p. 30
- POPA, George.** *Primăvară; Copilărie* : [versuri] / an. 13, nr. 45 (2/2002), p. 37
- POPA, Paulina.** *Îngerul îți poartă mâna* : [versuri] / an. 13, nr. 46 (3/2002), p. 44
- POPEL, Corneliu.** *[Vara aceasta...]* : [versuri] / an. 13, nr. 47 (4/2002), p. 33
- POPOVICI, Mircea.** *Iluzione; Urmărire; Ideal; Șoimul maltez; Atelier mecanic; Bizantină; Ora domestică; În dreptunghi* : [versuri] / an. 13, nr. 45 (2/2002), p. 41
- POPOVICI, Mircea.** *O dorință; Mai iarnă; Retragere; Scenariu; Miniatură* : [versuri] / an. 11, nr. 39 (4/2000), p. 55
- PREPELIȚĂ, Mihai.** *În toate și orișunde...* : [versuri] / an. 20, nr. 85 (4/2009), p. 27
- PREPELIȚĂ, Mihai.** *Poetul (Lui Grigore Vieru)* : [versuri] / an. 16, nr. 60 (3/2005), p. 32
- PROCA, Vasile.** *Alt poem negru; Umbra sângelui; Zodia Capricornului* : [versuri] / an. 14, nr. 48 (1/2003), p. 39
- PROCA, Vasile.** *Dintr-un răgaz de fiiță* : [versuri] / an. 19, nr. 76 (1/2008), p. 26
- PUȘCALĂU, Mădălina.** *Regele-vin-roșu-aprins; Divorț în crâng de prag* : [versuri] / an. 14, nr. 48 (1/2003), p. 50
- RADU, Ionuț.** *Înțeles metafizic* : [versuri] / an. 15, nr. 55 (4/2004), p. 57
- RÎNJEA, Aurelia.** *Negație; Chemare; Față a realității* : [versuri] / an. 14, nr. 50 (3/2003), p. 59
- ROCERIC, Alexandra.** *Albastru de Voroneț; Amalgam* : [versuri] / an. 12, nr. 43 (4/2001), p. 44
- ROMANESCU, Ioanid.** *Poezia mea; Șirul lui Fibonacci; Mă bărbieresc și plâng; Citiitorilor, dulcilor mei contribuabili* : [versuri] / an. 13, nr. 46 (3/2002), p. 24

- ROSETI, Ancelin. *Poem cu eul depopulat* : [versuri] / an. 13, nr. 44 (1/2002), p. 20
- ROTARU, Andra. *Lilac wine; Halucinații* : [versuri] / an. 20, nr. 84 (3/2009), p. 21
- ROTARU, Andra. *Singur* : [versuri] / an. 16, nr. 58 (1/2005), p. 52
- ROTĂRAȘ, Ludmila. *Impas; Pe strada cu lumini* : [versuri] / an. 17, nr. 68 (5/2006), p. 54
- SÂNTIOAN CUBLEȘAN, Cornel. *Drumul; Loc liber; Clopot mut* : [versuri] / an. 12, nr. 43 (4/2001), p. 54
- SECARĂ, Adi G. *Femeia albă* : [versuri] / an. 11, nr. 39 (4/2000), p. 52
- SIMIONESCU, Cristian. *Buful imaginat; Hăituiala absențelor...; Imensul câmp de maci* : [versuri] / an. 16, nr. 60 (3/2005), p. 47
- SPĂTARU, Dumitru. *Au înflorit zăpezile; Iluzii; Cad neștiutele ploii; Când din arămuri vechi solștițiul sună; În genunchi urcă marea faleza* : [versuri] / an. 14, nr. 51 (4/2003), p. 34
- SPĂTARU, Indira. *Împărăția apelor; Cafetiera* : [versuri] / an. 14, nr. 48 (1/2003), p. 42
- SPIRIDON, Cassian Maria. *Anul câinelui* : [versuri] / an. 17, nr. 65 (2/2006), p. 45
- SPIRIDON, Cassian Maria. *[Când te-ai născut...]* : [versuri] / an. 13, nr. 44 (1/2002), p. 37
- SPIRIDON, Cassian Maria. *[Când totul s-a sfârșit...]* : [versuri] / an. 11, nr. 39 (4/2000), p. 29
- STANCU, Valeriu. *Desculț prin gheena deșertului; Prin noptatice lanuri; Balsam de fructe otrăvite; Târfa cu săni bezmetici; Repetarea Învierii* : [versuri] / an. 12, nr. 42 (3/2001), p. 40

Adunare generală „Junimea '90“
Muzeul „Vasile Pogor“, Iași, 20 ian. 2010

- STANCU, Valeriu. *Poem pentru Pierre-Yves Soucy („sueño de una tarde dominical“)* : [versuri] / an. 18, nr. 71 (2/2007), p. 37
- STĂNCHESCU, Laurian. *În așteptarea izbânzii luminii; Calea sângelui meu; Tatălui meu Constantin; Orașul părăsit de sfânt* : [versuri, prezentare de Lucian Vasiliu] / an. 16, nr. 61 (4/2005), p. 21
- STĂNESCU, Nichita. *Cântec de iarnă; Meditație de seară; Pentru liniștea somnului; Cântec* : [versuri] / an. 14, nr. 48 (1/2003), p. 30
- STELARU, Evelina. *Înțelegere tacită* : [versuri] / an. 20, nr. 87 (6/2009), p. 16
- STEROM, Victor. *Februarie* : [versuri] / an. 13, nr. 44 (1/2002), p. 60
- STOICA, Petre. *Treflă pe treflă* : [versuri] / an. 20, nr. 84 (3/2009), p. 7

- STOICIU, Liviu Ioan. *Baba Săgeată; Suprapuneri* : [versuri] / an. 13, nr. 45 (2/2002), p. 46
- STOICIU, Liviu Ioan. *Retro 24 ('74)* : [versuri] / an. 19, nr. 76 (1/2008), p. 35
- STUPARU, Daniel. *Albedo; Transmutatio* : [versuri] / an. 16, nr. 62 (5/2005), p. 55
- SULEYMAN, Sena. *Genguzel; Cadiz, 2000* : [versuri] / an. 18, nr. 72 (3/2007), p. 39
- SULTANA VICOL, Mihai. *Elegie I; Elegie II; Elegie III* : [versuri] / an. 15, nr. 52 (1/2004), p. 47
- ȘOLEA, Marius Marian. *Poem social* : [versuri] / an. 17, nr. 68 (5/2006), p. 26
- ȘTEFAN, Cătălin Mihai. *Ca de la copil la copil; [În fiecare zi îmi moare...], Tablou* : [versuri] / an. 20, nr. 82 (1/2009), p. 27
- TACU, Alina. *Șpriț erotic; Emmanuelle? Kant* : [versuri] / an. 17, nr. 66 (3/2006), p. 40
- TALPALARU, Valentin. *Madrigal; Omphalos; Să întârzi; Strada Măicuța; Hai ku* : [versuri] / an. 12, nr. 41 (2/2001), p. 38
- TALPALARU, Valentin. *Nopti cu chirie (II); Despre aripi* : [versuri] / an. 14, nr. 49 (2/2003), p. 41
- TALPALARU, Valentin. *Sonet* : [versuri] / an. 13, nr. 46 (3/2002), p. 35
- TALPALARU, Valentin. *Vecernie* : [versuri] / an. 16, nr. 62 (5/2005), p. 32
- TAȘCU, Valentin. *Tratat despre iubire - Cain* : [versuri, însoțite de comentarii eseistice] / an. 12, nr. 43 (4/2001), p. 52
- TURTUREANU, Nicolae. *Blândețe iubitoare; Zodie; Sonet; [Se cuvine să spun...]; Și dacă; Cascadă* : [versuri] / an. 13, nr. 47 (4/2002), p. 30-31
- TURTUREANU, Nicolae. *Cuvinte încrucișate* : [versuri] / an. 12, nr. 40 (1/2001), p. 23
- TURTUREANU, Nicolae. *Starea vremii; Romant* : [versuri] / an. 20, nr. 82 (1/2009), p. 25
- URSACHI, Gheorghe. *Păianjenul Picioare-Lungi* : [versuri] / an. 15, nr. 54 (3/2004), p. 63
- URSACHI, Mihai. *Când am ajuns la Pietra Neamț; Protocolul; Coadă Vacii și macii; În depărtatele ostroave* : [versuri inedite] / an. 15, nr. 54 (3/2004), p. 45
- URSACHI, Mihai. *Cântec politic; Alt cântec politic; Capriciu de libelulă; Orgia de floare* : [versuri inedite] / an. 17, nr. 65 (2/2006), p. 19
- URSACHI, Mihai. *Cetatea Putreziciune; Orașul metafizic; Scrisoare; Marșul spre stele; Cunoștință; Povestea dragonului - o fabulă* : [versuri, versiune engleză de Adam J. Sorkin] / an. 15, nr. 54 (3/2004), p. 29-31
- URSACHI, Mihai. *[Îți bat la ușă...]* : [versuri] / an. 12, nr. 40 (1/2001), p. 46
- URSU, Liliana. *Călătorie în decembrie din Pennsylvania în Florida* : [versuri] / an. 18, nr. 71 (2/2007), p. 41
- URSU, Liliana. *Cuția de ienupăr* : [versuri] / an. 17, nr. 68 (5/2006), p. 31
- URSU, Liliana. *Grădinile - verișoare dulci* : [versuri] / an. 16, nr. 61 (4/2005), p. 56
- URSU, Liliana. *Loc ferit* : [versuri] / an. 18, nr. 72 (3/2007), p. 32
- VACARIU, Dumitru. *Cântece de voie bună* : [versuri] / an. 14, nr. 48 (1/2003), p. 35
- VACARIU, Dumitru. *Chemare (sau Moldova însângerată)* : [versuri] / an. 15, nr. 55 (4/2004), p. 4
- VACARIU, Dumitru. *Fragmente de psalmi* : [versuri] / an. 17, nr. 68 (5/2006), p. 54
- VACARIU, Dumitru. *Psalmi rătăciți* : [versuri] / an. 17, nr. 65 (2/2006), p. 41
- VACARIU, Dumitru. *Scrisoare către „Cavalerul tristei figuri”; Rugă; Din Legendă; Motiv; Ultimul cântec al lui Narcis* : [versuri] / an. 12, nr. 42 (3/2001), p. 38
- VALEGVI, Valeriu. *Alte întâmplări/Lieduri dansante; Cu o doamnă în voal/Se însera; Verdict în ritm solar* : [versuri] / an. 16, nr. 62 (5/2005), p. 43
- VALEGVI, Valeriu. *Vremea vremii* : [versuri] / an. 20, nr. 82 (1/2009), p. 26
- VANCEA, Echim. *Drumul închinat apei și zeului; Poemul unui vis care nu a mai fost; Bărbatul pe treptele umbrei* : [versuri] / an. 15, nr. 56 (5/2004), p. 34
- VASILE, Roxana. *Cuvântare către o frunză; Cunoșcătorul; Sub semnul zodiilor; Traficantul de cuvinte* : [versuri] / an. 11, nr. 38 (3/2000), p. 60
- VATAMANU, Aleksandra. *Când* : [versuri, prezentare de Carmelia Leonte] / an. 16, nr. 58 (1/2005), p. 18

- VĂCĂRAȘU, Dinu. *Două zile. Cu satul de-a dreapta* : [versuri] / an. 15, nr. 55 (4/2004), p. 57
- VĂCĂRESCU, Ioan Radu. *Arbore cu vrăbii; [Între mine și mine...]* : [versuri] / an. 15, nr. 56 (5/2004), p. 19
- VERDEȘ, Larisa. *La cules poezie; O iubire la Constanța* : [versuri] / an. 15, nr. 53 (2/2004), p. 36
- VERMAN, Radu. *Trupizare* : [versuri] / an. 16, nr. 60 (3/2005), p. 63
- VERONA, Roxana. *Filosofi de mătase; Emoția stelelor; Cortina ochilor; Nocturnă; Nefertiti; Ochi de vultur* : [versuri] / an. 12, nr. 40 (1/2001), p. 61
- VICOL, Sterian. *Acoperișul casei părintești; Dans; Zvon; Uneori poezia; Peisaj nocturn* : [versuri] / an. 14, nr. 49 (2/2003), p. 41
- VICOL, Sterian. *Trandafirul care-a fost sălbatic; Anti-cariat* : [versuri] / an. 17, nr. 66 (3/2006), p. 6
- VICOL, Sterian. *Umbra cărții; Fericit cel care (lui Cezar Ivănescu)* : [versuri] / an. 19, nr. 80 (5/2008), p. 32
- VIDICAN, Gheorghe. *Poetul* : [versuri] / an. 14, nr. 50 (3/2003), p. 39
- VIDICAN, Gheorghe. *Sămânța timpului; Un vis* : [versuri] / an. 13, nr. 45 (2/2002), p. 51
- VISSARION, Andrada. *Eu și tu* : [versuri] / an. 18, nr. 75 (6/2007), p.
- VITCU, Dionisie. *Căruța lui Thespis sau lecție de istorie; Zarzărul de pe Culturii 9 în Sărbători Pascale* : [versuri] / an. 17, nr. 66 (3/2006), p. 40
- VITCU, Dionisie. *Curriculum vitae* : [versuri] / an. 16, nr. 63 (6/2005), p. 36
- VITCU, Dionisie. *Desprinderea Pelicanului de ape în anul Domnului MMIV, martie 13 sau cronică din prima zi de Eternitate* : [versuri, dedicate lui Mihai Ursachi] / an. 15, nr. 54 (3/2004), p. 8
- VITCU, Dionisie. *[Eram, atunci, cu sufletul deșert...]* : [versuri] / an. 18, nr. 73 (4/2007), p. 42
- VLAD, Tudor. *Trezire; Spatele casei* : [versuri] / an. 14, nr. 49 (2/2003), p. 57
- VOSGANIAN, Varujan. *Isus cu o mie de brațe; Prolog; Jertfa deziderii; Victimă și călău* : [versuri] / an. 16, nr. 61 (4/2005), p. 20
- ZANCA, Andrei. *Bătrână; Crezul* : [versuri] / an. 16, nr. 58 (1/2005), p. 26
- ZANCA, Andrei. *Se prăbușește un fag* : [versuri] / an. 20, nr. 82 (1/2009), p. 26
- ZELETIN, C.D. *Ziurel de ziuă* : [versuri] / an. 17, nr. 64 (1/2006), p. 60
- ZILIERU, Horia. *Meta/roman preclasic* : [versuri] / an. 14, nr. 49 (2/2003), p. 30
- ZILIERU, Horia. *Timpan fără ureche* : [versuri] / an. 18, nr. 73 (4/2007), p. 62

5.1. Literatură română. Dramaturgie

- ALEXANDRU, Șerban. *Eva sau Șapte autoare în căutarea unui personaj* : [fragment de piesă de teatru] / an. 13, nr. 44 (1/2002), p. 33-37
- BEȘLEAGĂ, Vladimir. *Raiul rusesc* : [fragment de piesă de teatru] / an. 20, nr. 85 (4/2009), p. 35-37
- ULMU, Bogdan. *Ochiul babei sau „Crima perfectă”* : [fragment de piesă de teatru] / an. 18, nr. 71 (2/2007), p. 23-25
- VIȘNIEC, Matei. *Occident Expres* : [fragment de piesă de teatru] / an. 20, nr. 87 (6/2009), p. 6-11

5.2. Literatură română. Proză

- ANDREI, Constantin. *A șaptea zi* : [fragment din romanul „Tărâmul sfinților”] / an. 14, nr. 48 (1/2003), p. 37-39
- BABOI, Stelian. *Eli, Eli, lamma sabacthani! (lui Cezar Ivănescu); Portret în nisipul clepsidrei (lui Mihai Ursachi)* : [proză] / an. 11, nr. 38 (3/2000), p. 57-58
- BEȘLEAGĂ, Vladimir. *Tăcere* : [proză] / an. 16, nr. 62 (5/2005), p. 42-43
- BOGDĂNESCU, Simion. *Pălărie neagră* : [proză] / an. 15, nr. 57 (6/2004), p. 37-39
- CEAUȘU, George. *Timpul ca o pradă* : [proză] / an. 11, nr. 38 (3/2000), p. 59

- CHIRIAC, Gabriel.** *Iarnă cu fulgi însângezați* : [fragment de roman] / an. 20, nr. 82 (1/2009), p. 31-32
- CHRISTI, Aura.** *Zăpada mieilor* : [fragment de roman] / an. 18, nr. 72 (3/2007), p. 43-48
- CIMPOEȘU, Petru.** *Caii de curse sau cursele de cai* : [proză] / an. 18, nr. 70 (1/2007), p. 51-54
- CIOBOTARI, Călin.** *Cel Căzut pe Gânduri* : [proză] / an. 17, nr. 64 (1/2006), p. 53-54
- CONDURACHE, Val.** *Mama pe masa de autopsie* : [fragment de roman] / an. 19, nr. 77 (2/2008), p. 38-39
- COȘEREANU, Valentin.** *Voinicul și câinele* : [proză] / an. 15, nr. 55 (4/2004), p. 33-34
- GLIGU, Ovidiu.** *Pantalon trapez (fragment dintr-un proiect abandonat)* : [proză] / an. 17, nr. 66 (3/2006), p. 33
- HAREA, Mihail.** *Marele nepofțit* : [proză] / an. 12, nr. 42 (3/2001), p. 41-42
- ISANOS, Elisabeta.** *Doamna* : [proză] / an. 17, nr. 66 (3/2006), p. 38-39
- LEAHU, Victor.** *Scrisori (I)* : Spre alb; Infinit : [proză] / an. 12, nr. 43 (4/2001), p. 45-46
- LEAHU, Victor.** *Scrisori (II): Rătăcitor; Paradisul; Un lup; Ecuație; Nici o umbră; Alternativa* : [proză] / an. 13, nr. 44 (1/2002), p. 40-42
- MACARIE, Gabriela.** *Povestea viorii fermecate* : [proză] / an. 13, nr. 46 (3/2002), p. 56-58
- MAHDI, Salah.** *Moartea lui Cristi Fekete* : [proză] / an. 20, nr. 83 (2/2009), p. 42-43
- MIHULEAC, Cătălin.** *Monumentala beție a soției mele; Apoi, în ordinea firească a lucrurilor, a tras apa* : [proză] / an. 12, nr. 43 (4/2001), p. 43-44
- MIRON, Paul.** *Pascaly își aduce aminte* : [fragment de roman] / an. 11, nr. 37 (2/2000), p. 8
- MIRON, Paul.** *Păpușarul* : [proză] / an. 13, nr. 45 (2/2002), p. 38-39
- MIRONESCU, I.I.** *Tulie Radu Teacă* : [proză, prezentare de Constantin Dram: „O antologie a prozei scurte românești. Umoriștii”] / an. 14, nr. 48 (1/2003), p. 43-46
- MITROI, Ștefan.** *Vulpea* : [fragment de roman] / an. 20, nr. 82 (1/2009), p. 28-30
- MOCANU, Gheorghe.** *Doctorul Z* : [fragment de roman] / an. 19, nr. 77 (2/2008), p. 41
- MOROȘANU, Stelorian.** *Pedeapsa lui Umberto* : [proză] / an. 14, nr. 48 (1/2003), p. 40-41
- MUREȘAN, Dorin.** *Orașul nebunilor (fragment)* : [proză] / an. 13, nr. 47 (4/2002), p. 56-57
- NEGRUZZI, Constantin.** *Scrisoarea XII. Pâcălă și Tândală* : [proză, prezentare de Constantin Dram: „O antologie a prozei scurte românești. Umoriștii”] / an. 15, nr. 56 (5/2004), p. 37-38
- NOVAC, Constantin.** *Recurs la inocență* : [proză] / an. 16, nr. 61 (4/2005), p. 22-24
- PAROȘANU, Cornel.** *O povestire cu Popescu; Din nou despre prostia omenească* : [proză] / an. 14, nr. 51 (4/2003), p. 40
- PENDEFUNDA, Liviu.** *Grădinarul* : [proză] / an. 20, nr. 87 (6/2009), p. 13-15
- PODARU, Aurel.** *Sub clar de lună* : [proză] / an. 17, nr. 65 (2/2006), p. 62
- PRICOP, Ion Gheorghe.** *Măreția luminii* : [fragment din romanul „Cartea de bronz”] / an. 16, nr. 62 (5/2005), p. 44-47
- RĂDUCEA, Ioan.** *A unsprezecea călătorie (fragment)* : [proză] / an. 16, nr. 58 (1/2005), p. 25
- SADOVEANU, Mihail.** *Kiki dă examen în fața onoratei comisii* : [proză, prezentare de Constantin Dram: „O antologie a prozei scurte românești. Umoriștii”] / an. 15, nr. 52 (1/2004), p. 40-42
- SCHWARTZ, Gheorghe.** *De la Roma la Aachen* : [fragment de roman] / an. 13, nr. 45 (2/2002), p. 42-44
- SCHWARTZ, Gheorghe.** *Debutul Sfinxului din Florența* : [fragment din romanul „Ce-i o sută - Secretul Florența”] / an. 20, nr. 84 (3/2009), p. 24-27
- SPĂTARU, Indira.** *Halucinații* : [proză] / an. 13, nr. 45 (2/2002), p. 45-46
- SRAGHER, Peter.** *Să faci cu mâna din suflet* : [proză] / an. 16, nr. 63 (6/2005), p. 41
- ȘTEFANACHE, Corneliu.** *O relatare* : [fragment din romanul „Spovedania valetului”] / an. 15, nr. 52 (1/2004), p. 25-27
- ȘTEFANACHI, Aurel.** *Revizie la moară; O armonică pe tot parcursul vieții; Lenjerie fină; Uzurpare de interese* : [proză] / an. 15, nr. 56 (5/2004), p. 35-36

- TĂTĂRUCĂ, Radu.** *Cel cu vinul* : [proză] / an. 16, nr. 61 (4/2005), p. 19
- TĂTĂRUCĂ, Radu.** *Competiția* : [proză] / an. 16, nr. 58 (1/2005), p. 41
- TEODOREANU, Al. O.** *Nae Vasilescu (I)* : [proză, prezentare de Constantin Dram: „O antologie a prozei scurte românești. Umoriștii”] / an. 14, nr. 49 (2/2003), p. 42-44
- TEODOREANU, Al. O.** *Nae Vasilescu (II)* : [proză, prezentare de Constantin Dram: „O antologie a prozei scurte românești. Umoriștii”] / an. 14, nr. 50 (3/2003), p. 44-45
- TURTUREANU, Nicolae.** *Notă explicativă* : [proză] / an. 13, nr. 44 (1/2002), p. 31-32
- TURTUREANU, Nicolae.** *Șah etern - cu Mihai Codreanu* : [proză] / an. 18, nr. 72 (3/2007), p. 54-55
- ȚEPENEAG, D.** *Sărbătoarea de după eclipsă* : [fragment din romanul „Maramouresh”] / an. 11, nr. 37 (2/2000), p. 43-46
- VACARIU, Dumitru.** *Dialog cu Comisarul Poliției din Rai* : [proză] / an. 16, nr. 63 (6/2005), p. 34
- VACARIU, Dumitru.** *Dialoguri aproape sincere: Discuție cu un copil care nu vrea să se nască; Dialog nocturn* : [proză] / an. 15, nr. 57 (6/2004), p. 31-32
- ZEANĂ, Corneliu.** *Un caz incurabil (din jurnalul unui medic de țară)* : [proză] / an. 20, nr. 87 (6/2009), p. 12

5.3. Literatură română. Alte genuri literare

5.3.1. Literatură română. Eseuri. Publicistică

- BLANDIANA, Ana.** *Orologiul fără ore* : [eseu] / an. 16, nr. 59 (2/2005), p. 5-6
- BRĂILEAN, Tiberiu.** *Gnoză și adevăr* : [eseu] / an. 12, nr. 40 (1/2001), p. 17-18
- CIOBOTARI, Călin.** *O geografie a întâlnirilor esențiale* : [eseu] / an. 16, nr. 61 (4/2005), p. 48-49
- CIOPRAGA, Constantin.** *Continuitate organică* : [eseu] / an. 15, nr. 53 (2/2004), p. 7
- CIOPRAGA, Constantin.** *Fețele singurătății* : [eseu] / an. 12, nr. 43 (4/2001), p. 5-8
- CIOPRAGA, Constantin.** *Reflecții de toamnă* : [eseu] / an. 15, nr. 57 (6/2004), p. 19
- CIOPRAGA, Constantin.** *Rememorări* : [eseu] / an. 16, nr. 63 (6/2005), p. 7-8
- CIOPRAGA, Constantin.** *Reverberațiile melancoliei* : [eseu] / an. 12, nr. 41 (2/2001), p. 8-10
- CORBU, Daniel.** *Poezie, rațiune și mister* : [eseu] / an. 20, nr. 87 (6/2009), p. 30-31
- CORBU, Daniel.** *Scritorul român și „istoriile” literaturii* : [eseu] / an. 20, nr. 85 (4/2009), p. 45
- COROIU, Constantin.** *Din antijurnalul unui jurnalist cultural* : [despre Premiul Nobel pentru literatură] / an. 20, nr. 86 (5/2009), p. 47-48
- COROIU, Constantin.** *Tentația imposibilului* : [eseu] / an. 12, nr. 42 (3/2001), p. 60-61
- COROIU, Constantin.** *Timpul mărturisirii* : [eseu] / an. 13, nr. 46 (3/2002), p. 50
- DĂRĂMUȘ, Lucia.** *Logos și creație* : [eseu] / an. 16, nr. 62 (5/2005), p. 6-9
- GALAICU-PĂUN, Emilian.** *Cât face un intelectual?* : [eseu] / an. 13, nr. 45 (2/2002), p. 28-30
- HUSAR, Alexandru.** *Arte-surori (I)* : [eseu] / an. 15, nr. 52 (1/2004), p. 49-50
- HUSAR, Alexandru.** *Arte-surori (II)* : [eseu] / an. 15, nr. 53 (2/2004), p. 46-47
- HUSAR, Alexandru.** *Arte-surori. Poezia în context (I)* : [eseu] / an. 15, nr. 57 (6/2004), p. 42
- HUSAR, Alexandru.** *Arte-surori. Poezia în context (II)* : [eseu] / an. 16, nr. 58 (1/2005), p. 5-7
- IORDACHE, Emil.** *Încă o aventură a baronului Münchhausen* : [publicistică] / an. 15, nr. 52 (1/2004), p. 37-38
- IORDACHE, Emil.** *Povești despre povești* : [publicistică] / an. 15, nr. 53 (2/2004), p. 52-53
- IORDACHE, Emil.** *Printre povești și idei preconcepute* : [publicistică] / an. 16, nr. 58 (1/2005), p. 58-59
- IVĂNESCU, Cezar.** *Curs general de poezie (fragmente)* / an. 19, nr. 80 (5/2008), p. 5-9

- LEONTE, Carmelia. *Cultură și suflet* : [eseu] / an. 17, nr. 66 (3/2006), p. 14
- LEONTE, Carmelia. *Cunoașterea mistică: absolvirea de suspiciune* : [eseu] / an. 17, nr. 67 (4/2006), p. 33-34
- LEONTE, Carmelia. *Cuvânt și credință* : [eseu] / an. 13, nr. 46 (3/2002), p. 36
- LEONTE, Carmelia. *Dansul lui Shiva* : [eseu] / an. 13, nr. 47 (4/2002), p. 28-29
- LEONTE, Carmelia. *Demnitatea privirii* : [eseu] / an. 17, nr. 68 (5/2006), p. 27
- LEONTE, Carmelia. *Despre poezia religioasă?* : [eseu] / an. 15, nr. 55 (4/2004), p. 20
- LEONTE, Carmelia. *Fabula mistică* : [eseu] / an. 14, nr. 49 (2/2003), p. 29
- LEONTE, Carmelia. *Între scenă și lume* : [eseu] / an. 16, nr. 62 (5/2005), p. 30
- LEONTE, Carmelia. *Literatura ca mistagogie* : [eseu] / an. 18, nr. 71 (2/2007), p. 45-46
- LEONTE, Carmelia. *Puterea adevărului* : [eseu] / an. 12, nr. 42 (3/2001), p. 8-9
- MILOȘ, Ion. *Durerea poeziei* : [eseu, însoțit de poemul „Unde să mai pleci”] / an. 17, nr. 67 (4/2006), p. 40
- POPA, George. *Despre receptare și valorizare* : [eseu] / an. 13, nr. 46 (3/2002), p. 45-46
- RUSU, Valeriu. *O „causerie” despre „specificul național românesc”, bazată „pe /sic!/ ureche”, „halucinantă”, „năucitoare”, „împărtășită” („în ajunul Crăciunului!”), la „Pod Pogor-fiul” din Iași* : [polemică cu Mihai Zamfir] / an. 16, nr. 63 (6/2005), p. 59-62
- TĂTĂRUCĂ, Radu. *Dimineața în care am semănat mărar...* : [publicistică] / an. 15, nr. 55 (4/2004), p. 49
- TĂTĂRUCĂ, Radu. *O literatură, utilizatorii și uzurpatorii ei* : [despre almanahuri] / an. 15, nr. 52 (1/2004), p. 54-55
- URSACHI, Mihai. *Arta metafizică* : [eseu inedit] / an. 15, nr. 54 (3/2004), p. 40-44
- URSACHI, Mihai. *Excelsior* : [eseu inedit] / an. 15, nr. 54 (3/2004), p. 39-40
- VITSE, Benoît. *Artă și hazard* : [eseu] / an. 16, nr. 63 (6/2005), p. 44-45
- TURTUREANU, Nicolae. *Înscrisuri* : [despre scrisul „de mână”] / an. 20, nr. 87 (6/2009), p. 23

5.3.2. Literatură română. Prelecțiuni. Alocuțiuni

- ALEXANDRU, Ioan. *Eminescu în spațiul românesc* : [prelecțiune la Casa Pogor, 1979] / an. 11, nr. 39 (4/2000), p. 1-5
- BLANDIANA, Ana. *Ce înseamnă Eminescu pentru noi?* : [prelecțiune la Casa Pogor, 1988] / an. 11, nr. 36 (1/2000), p. 3-4
- CHIRIAC, Ion. *„Toamna vaporului” sau Jurnalul unei călătorii în spirit* : [alocuțiune la lansarea volumului cu același titlu de Constantin-Liviu Rusu] / an. 11, nr. 39 (4/2000), p. 48-50
- CIOPRAGA, Constantin. *M-am considerat un continuator* : [alocuțiune la sărbătorirea de la Filiala Iași a U.S.R.] / an. 12, nr. 41 (2/2001), p. 1-3
- CIOPRAGA, Constantin. *Un panoramic istorico-literar* : [alocuțiune la lansarea volumului „Arcade septentrionale” de Lucia Olaru Nenati] / an. 20, nr. 82 (1/2009), p. 49
- DRĂGAN, Mihai. *Eminescu, azi* : [prelecțiune la Casa Pogor, 1987] / an. 11, nr. 38 (3/2000), p. 1-6
- DUMITRESCU-BUȘULENGA, Zoe. *Eminescu* : [prelecțiune la Casa Pogor, 1989] / an. 11, nr. 37 (2/2000), p. 1-8
- DUMITRESCU-BUȘULENGA, Zoe. *Eminescu și România (fragmente)* : [prelecțiune la Casa Pogor, 1977] / an. 17, nr. 67 (4/2006), p. 3-4
- MUNTEAN, George. *Eminescu - 102 documente inedite* : [prelecțiune la Casa Pogor, 1999] / an. 11, nr. 36 (1/2000), p. 27-28
- NOICA, Constantin. *Prelecțiune junimistă* : [despre manuscrisele lui M. Eminescu; Casa Pogor, 1977] / an. 18, nr. 75 (6/2007), p. 6-16
- PALEOLOGU, Alexandru. *Sadoveanu și sufletul românesc* : [prelecțiune la Casa Pogor, 1978] / an. 16, nr. 63 (6/2005), p. 2-4

- ULICI, Laurențiu. *Mitică și Hyperion* : [prelecțiune la Casa Pogor, 1993] / an. 12, nr. 40 (1/2001), p. 25-28
- URSACHI, Mihai. *Eminescu* : [prelegere la Casa Pogor, 1979] / an. 15, nr. 54 (3/2004), p. 34-38
- URSACHI, Mihai. *Eminescu și noi* : [prelecțiune la Casa Pogor, 1977] / an. 11, nr. 36 (1/2000), p. 5-7
- ZAMFIR, Mihai. *Specificul național românesc* : [prelecțiune la Casa Pogor, 2004] / an. 16, nr. 60 (3/2005), p. 1-4

5.3.3. Literatură română. Corespondență

- BLAGA, Cornelia. *O scrisoare inedită a Corneliei Blaga* [despre moartea lui Lucian Blaga] / an. 16, nr. 61 (4/2005), p. 12
- CAZIMIR, Otilia. *Scrisori către Mansi Barberis și Sorana Coroama* : [sunt reproduse 3 scrisori] / an. 14, nr. 50 (3/2003), p. 55
- DUMITRAȘCU, Aurel. *Epistolar (Către Adrian Alui Gheorghe)* / an. 18, nr. 73 (4/2007), p. 35-36
- DUMITRAȘCU, Aurel. *Poetul la 20 de ani* : [sunt reproduse o scrisoare și versuri inedite; prezentare de Radu Părpăuță] / an. 11, nr. 38 (3/2000), p. 46-47
- DUMITRAȘCU, Aurel. *Scrisoare către un prieten* [Gellu Dorian] / an. 16, nr. 60 (3/2005), p. 46
- DUMITRAȘCU, Aurel. *Scrisori către prieteni* : [sunt reproduse 2 scrisori; prezentare de Gellu Dorian] / an. 15, nr. 56 (5/2004), p. 32-34
- DUMITRAȘCU, Aurel. *Scrisori către prieteni* : [sunt reproduse 2 scrisori] / an. 15, nr. 57 (6/2004), p. 36-37
- DUMITRAȘCU, Aurel. *Scrisori către prieteni* : [sunt reproduse 2 scrisori] / an. 16, nr. 58 (1/2005), p. 20-21
- DUMITRAȘCU, Aurel. *Scrisori către prieteni* : [sunt reproduse 2 scrisori] / an. 16, nr. 59 (2/2005), p. 42
- LIICEANU, Gabriel. *Epistolar* : [scrisoare către și prezentată de Luca Pițu] / an. 14, nr. 51 (4/2003), p. 11-14
- ROMANESCU, Ioanid. *Dragă domnule Mircea* [A. Diaconu] : [scrisoare inedită] / an. 15, nr. 53 (2/2004), p. 26

5.3.4. Literatură română. Memorii. Jurnale. Amintiri

- CATANROY, Nicholas. *Cârja lui Sisif (carnete I)* / an. 13, nr. 47 (4/2002), p. 35-36
- CATANROY, Nicholas. *Cârja lui Sisif (carnete II)* / an. 14, nr. 48 (1/2003), p. 51-52
- CATANROY, Nicholas. *Cârja lui Sisif* : [însemnări] / an. 17, nr. 67 (4/2006), p. 52-56
- DUMITRAȘCU, Aurel. *Carnete maro II* : [jurnal inedit] / an. 14, nr. 49 (2/2003), p. 34-35
- HURJUI, Ion. *TutanCuman (1, 2, 3...)* : [tabletă] / an. 19, nr. 79 (4/2008), p. 38
- HURJUI, Ion. *TutanCuman (4)* : [tabletă] / an. 18, nr. 81 (6/2008), p. 50
- HURJUI, Ion. *TutanCuman (5)* : [tabletă] / an. 20, nr. 82 (1/2009), p. 50
- HURJUI, Ion. *TutanCuman (6)* : [tabletă] / an. 20, nr. 83 (2/2009), p. 29
- HURJUI, Ion. *TutanCuman (7)* : [tabletă] / an. 20, nr. 84 (3/2009), p. 43
- ISTRATE, Gavril. *Note de jurnal* : [despre Ion Berghia] / an. 18, nr. 72 (3/2007), p. 28
- ISTRATE, Gavril. „Nu este avere mai de preț decât un frate” : [memorialistică] / an. 15, nr. 57 (6/2004), p. 53-55
- MUNTEAN, George. *Repogorât în noapte...* : [text inedit] / an. 16, nr. 58 (1/2005), p. 16
- TĂTĂRUCĂ, Radu. *Zlataust* : [amintiri; sunt reproduse 2 scrisori de la Otilia Cazimir] / an. 14, nr. 48 (1/2003), p. 57
- URSU, Liliana. *Pagini din cutia de ienupăr* : [însemnări] / an. 17, nr. 67 (4/2006), p. 35

ZELETIN, C.D. *Figuri singulare din familia Palade. Alexandrina Enăchescu Cantemir: „Tanti Didica”*: [amintiri] / an. 18, nr. 73 (4/2007), p. 9-14

5.3.5. Literatură română. Interviuuri

- ALEXANDRESCU, Sorin.** „*Tot timpul m-am simțit un intelectual român*” : [interviu realizat de Călin Ciobotari și Valentin Talpalaru] / an. 18, nr. 70 (1/2007), p. 31-33
- ANTONESEI, Liviu.** „*Literatura nu va muri niciodată*” : [interviu realizat de Călin Ciobotari] / an. 19, nr. 76 (1/2008), p. 1-7
- ASTALOȘ, George.** „*Argoul înseamnă poezie!*” : [interviu realizat de Călin Ciobotari] / an. 19, nr. 76 (1/2008), p. 31-33
- BLANDIANA, Ana.** „*Poezia poate învinge bășcălia*” : [interviu realizat de Călin Ciobotari] / an. 18, nr. 72 (3/2007), p. 1-5
- BRUMARU, Emil.** „*Am fost prost, prost, prost, și, deodată, pac!...*” : [interviu realizat de Călin Ciobotari] / an. 19, nr. 77 (2/2008), p. 27-33
- CĂRTĂRESCU, Mircea.** „*Compartimentul cel mai marcat de criză, în ultima vreme, este cel al criticii literare*” : [interviu realizat de Liviu Apetroaie] / an. 13, nr. 47 (4/2002), p. 42-43
- CIMPOI, Mihai.** „*Ion Creangă este un postmodern*” : [interviu realizat de Călin Ciobotari] / an. 18, nr. 72 (3/2007), p. 15-18
- CIOPRAGA, Constantin.** *Interviu inedit cu academicianul Constantin Ciopraga* : [realizat de Doinisie Duma] / an. 20, nr. 84 (3/2009), p. 3-4
- CODREANU, Theodor.** „*Poporul român continuă să-și conceapă «eminescian» existența*” : [interviu realizat de Mihai Vicol] / an. 14, nr. 49 (2/2003), p. 45-46
- FLĂMÂND, Dinu.** „*Absența neliniștii este falimentul literaturii*” : [interviu realizat de Călin Ciobotari] / an. 19, nr. 78 (3/2008), p. 3-6
- FOARȚĂ, Șerban.** „*Cam ce fac eu este un joc*” : [interviu realizat de Cristina Mitocaru] / an. 16, nr. 59 (2/2005), p. 49-51
- GĂTĂIANȚU, Pavel.** „*Toată lumea e o pradă de război*” : [interviu realizat de Mihai Vicol] / an. 14, nr. 51 (4/2003), p. 44-45
- HOBANA, Ion.** *Enigme pe cerul literaturii SF* : [interviu realizat de Călin Ciobotari] / an. 19, nr. 79 (4/2008), p. 17-18
- HUSAR, Alexandru.** „*Premiul Opera Omnia este mai curând profetic*” : [interviu realizat de Alina Tacu] / an. 17, nr. 68 (5/2006), p. 10-14
- IVĂNESCU, Cezar.** „*Cine se atinge de mine moare!*” : [interviu realizat de Călin Ciobotari] / an. 19, nr. 80 (5/2008), p. 15-17
- IVĂNESCU, Cezar.** „*Limba română din «Oda, în metru antic» este eternă (fragmente)*” : [interviu realizat de Constantin Coroiu] / an. 19, nr. 80 (5/2008), p. 10-11
- IVĂNESCU, Cezar.** „*Nenorocirea e că societatea în care trăim i-a convins pe mulți că autorul trebuie să aibă succes*” : [interviu realizat de Nicolae Coande] / an. 15, nr. 52 (1/2004), p. 33-36
- IVĂNESCU, Cezar.** „*Nenorocirea e că societatea în care trăim i-a convins pe mulți că autorul trebuie să aibă succes (fragmente)*” : [interviu realizat de Nicolae Coande] / an. 19, nr. 80 (5/2008), p. 12-14
- IVĂNESCU, Cezar.** „*O personalitate se măsoară prin câtă suferință poate îndura*” : [interviu realizat de Nicolae Coande] / an. 15, nr. 53 (2/2004), p. 23-25
- LEONTE, Liviu.** „*N-am prea fost un îndrăzneț în existența aceasta a mea*” : [interviu realizat de Călin Ciobotari] / an. 20, nr. 86 (5/2009), p. 19-23
- MANOLESCU, Nicolae.** „*Generația '80 a schimbat paradigma literară*” : [interviu realizat de Daniel Corbu] / an. 12, nr. 41 (2/2001), p. 33
- MIHĂILESCU, Dan C.** „*A venit timpul revalorizării istoriei literare*” : [interviu realizat de Călin Ciobotari] / an. 19, nr. 78 (3/2008), p. 7-11

- MIRODAN, Al.** „*Vă rog să mă primiți în visul Dumneavoastră!*” : [interviu realizat de Lucreția Stanciu] / an. 14, nr. 50 (3/2003), p. 48-50
- PALER, Octavian.** „*La noi, speranța joacă rol de drog*” : [interviu realizat de Mihai Vicol] / an. 14, nr. 50 (3/2003), p. 47
- PINTEA, Ioan.** „*Doamne, cât mi-e de dor de Steinhardt...*” : [interviu realizat de Călin Ciobotari] / an. 17, nr. 66 (3/2006), p. 17-19
- POPA, George.** „*Lipsesc marile modele de intelectual*” : [interviu realizat de Călin Ciobotari] / an. 20, nr. 86 (5/2009), p. 15-18
- POPESCU, Adrian.** „*Spre un metafizic limpede*” : [interviu realizat de Gellu Dorian] / an. 18, nr. 72 (3/2007), p. 33-35
- POPOVICI, Mircea.** „*Dom'le, și mie mi-era frică de cartea asta!*” : [interviu realizat de Călin Ciobotari] / an. 20, nr. 85 (4/2009), p. 6-8
- ROZNOVEANU, Mirela.** „*Între cultura română și cea americană nu există nici o punte de legătură*” : [interviu realizat de Călin Ciobotari] / an. 17, nr. 68 (5/2006), p. 16-19
- SIMIONESCU, Cristian.** „*Provincia e o povestire foarte lungă în viața oricărei ființe*” : [interviu realizat de Călin Ciobotari] / an. 20, nr. 83 (2/2009), p. 3-4
- SIMIRAD, Constantin.** „*Cuba adusă la Iași*” : [interviu realizat de Călin Ciobotari] / an. 18, nr. 71 (2/2007), p. 52-55
- SPIRIDON, Cassian Maria.** „*Cu dragoste față de scriitori, dar nu lipsit de fermitate*” : [interviu realizat de Călin Ciobotari] / an. 20, nr. 87 (6/2009), p. 3-5
- STANCA, George.** „*Doamne, ce frumoasă e viața!*” : [interviu realizat de Anca Elena Cojocar] / an. 20, nr. 85 (4/2009), p. 9-10
- ȘTEFANACHE, Corneliu.** „*Rămân cu manuscrisele mele*” : [interviu realizat de Călin Ciobotari] / an. 19, nr. 79 (4/2008), p. 10-14
- ȘTEFANACHE, Corneliu.** „*Rămân cu manuscrisele mele (fragmente)*” : [interviu realizat de Călin Ciobotari] / an. 20, nr. 83 (2/2009), p. 21-23
- ȘTEFĂNESCU, Alex.** „*Dumnezeu nu distribuie talentul așa, ca pe niște ajutoare sociale*” : [interviu realizat de Călin Ciobotari] / an. 17, nr. 67 (4/2006), p. 22-26
- THEODORESCU, Răzvan.** „*Suntem o națiune care explodează greu*” : [interviu realizat de Călin Ciobotari] / an. 18, nr. 71 (2/2007), p. 38-40
- TIUTIUCA, Dumitru.** *Unitate, hierogamie, arheitate* [la M. Eminescu] (I) : [interviu realizat de Mihai Cimpoi] / an. 11, nr. 36 (1/2000), p. 18-21
- TIUTIUCA, Dumitru.** *Unitate, hierogamie, arheitate* [la M. Eminescu] (II) : [interviu realizat de Mihai Cimpoi] / an. 11, nr. 36 (2/2000), p. 9-11
- URICARU, Eugen.** „*Literatura română este necunoscută în Europa*” : [interviu realizat de Călin Ciobotari] / an. 20, nr. 85 (4/2009), p. 3-5
- URSACHI, Gheorghe.** „*Zidirea*” din strada Dochia : [interviu realizat de Ion Mitican] / an. 15, nr. 54 (3/2004), p. 62-64
- URSACHI, Mihai.** „*Când exista cenzura, știam că ne citește cineva*” : [interviu realizat de Daniel Corbu] / an. 13, nr. 47 (4/2002), p. 41
- URSACHI, Mihai.** *În dialog cu Mihai Ursachi* : [interviu realizat de Emilian Galaicu-Păun] / an. 16, nr. 63 (6/2005), p. 48-49
- URSACHI, Mihai.** *O demțere jenantă* : [interviu realizat de Ștefan Oprea] / an. 15, nr. 54 (3/2004), p. 51-53
- URSACHI, Mihai.** *Proiectat pe înălțimile munților* : [interviu realizat de Ioan Pinte] / an. 15, nr. 54 (3/2004), p. 46-47
- URSACHI, Mihai.** *Surprins că a supraviețuit în America!* : [interviu realizat de Constantin Coroiu] / an. 15, nr. 54 (3/2004), p. 47-50

- VIANU, Ion. *Avatarurile lui Ion Vianu* : [interview realizat de Lucia Dărămuș] / an. 17, nr. 65 (2/2006), p. 37-41
- VIERU, Grigore. „*La noi, la români, mortul trebuie să jure că a murit...*” : [interview realizat de Călin Ciobotari] / an. 20, nr. 83 (2/2009), p. 18-19
- VIȘNIEC, Matei. *Despre fântâna din La Chartreuse, cu alt prilej* : [interview realizat de Ion Filipciuc] / an. 12, nr. 40 (1/2001), p. 53-56
- VIȘNIEC, Matei. *Matei Vișniec față în față cu Emil Cioran* : [interview realizat de Lucia Dărămuș] / an. 16, nr. 61 (4/2005), p. 43-45
- VIȘNIEC, Matei. *Matei Vișniec față în față cu Emil Cioran* : [interview realizat de Lucia Dărămuș] / an. 17, nr. 64 (1/2006), p. 48-50

5.4. Literatură română. Critică și istorie literară

5.4.1. Literatură română. Critică literară. Studii

- ADĂMUȚ, Anton. *Camilpetrisme (I)* : [despre Camil Petrescu] / an. 16, nr. 58 (1/2005), p. 10-13
- ADĂMUȚ, Anton. *Camilpetrisme (II)* : [despre Camil Petrescu] / an. 16, nr. 59 (2/2005), p. 18-20
- ADĂMUȚ, Anton. *Camilpetrisme (III)* : [despre Camil Petrescu] / an. 16, nr. 60 (3/2005), p. 22-24
- AILENEI, Sergiu. *Duiliu Zamfirescu și imaginarul elitei* / an. 11, nr. 39 (4/2000), p. 28-29
- ANDONE, Irina. *Contrariile eminesciene în reprezentare* / an. 11, nr. 36 (1/2000), p. 29-31
- ANDRIESCU, Alexandru. „...*Uitându-mă la Sfânta Scriptură*”. *Ion Neculce: „Letopisețul Țării Moldovei”* / an. 13, nr. 44 (1/2002), p. 9-10
- AXINTE, Șerban. *Aspecte ale dramaturgiei lui Paul Miron* / an. 16, nr. 59 (2/2005), p. 47-48
- BARBU, Marian. *Demnitatea psalmului ca poezie modernă* / an. 17, nr. 64 (1/2006), p. 21-22
- BARBU, Marian. *Efectul Sorescu - „La Lilieci”* / an. 19, nr. 78 (3/2008), p. 17-19
- BARBU, Marian. *G. Bacovia. Reinterpretarea poemei „Lacustră”* / an. 13, nr. 46 (3/2002), p. 15-17
- BARBU, Marian. *Peste mode și timp... Arghezi, iconoclastul* / an. 19, nr. 76 (1/2008), p. 17-19
- BARBU, Teodor. *Un scriitor din diaspora: Vintilă Corbul* / an. 14, nr. 48 (1/2003), p. 16-18
- BĂJENARU, George. *Un eseist esoteric și un causeur imaginativ: Radu Negrescu-Sufu* / an. 13, nr. 47 (4/2002), p. 58-60
- BELDEANU, Ion. *Un post-iluminist: Vasile Levițchi* / an. 13, nr. 44 (1/2002), p. 19-20
- BERDAN, Lucia. *Ion Diaconu și mitul „Mioriței” vrâncene* / an. 14, nr. 50 (3/2003), p. 12-15
- BERDAN, Lucia. *Tentația eposului* : [inspirația folclorică în opera lui M. Eminescu] / an. 11, nr. 37 (2/2000), p. 30-31
- BLĂNARU, Anamaria. *Aspecte ale imaginarii demagogiei în publicistica lui Eminescu* / an. 19, nr. 76 (1/2008), p. 12-14
- BLĂNARU, Anamaria. *Max Blecher - Corporalitate și text* / an. 19, nr. 78 (3/2008), p. 20-21
- BOGDĂNESCU, Simion. *Aspecte cosmogonice eminesciene* / an. 16, nr. 61 (4/2005), p. 15-16
- BOGDĂNESCU, Simion. *Aspecte cosmogonice eminesciene* / an. 17, nr. 64 (1/2006), p. 33-34
- BOGDĂNESCU, Simion. *Cimilituri... crengisme* / an. 13, nr. 44 (1/2002), p. 29
- BOGDĂNESCU, Simion. *Eminescu. Adevăr și legendă* / an. 11, nr. 38 (3/2000), p. 23-24
- BOGDĂNESCU, Simion. *Ironia în „Letopisețul Țării Moldovei”* / an. 15, nr. 55 (4/2004), p. 16-17
- BOGDĂNESCU, Simion. *Luna eminesciană - semn și predestinare thanatică* / an. 12, nr. 43 (4/2001), p. 30-32
- BOLDEA, Iulian. *Eugen Ionescu - sensurile publicisticii* / an. 16, nr. 59 (2/2005), p. 26-27
- BOLDEA, Iulian. *Nicolae Iorga - eseist* / an. 13, nr. 46 (3/2002), p. 13-15
- BOLDEA, Iulian. *Oratoria ca document uman* : [despre Barbu Ștefănescu Delavrancea] / an. 12, nr. 43 (4/2001), p. 22-23

- BRANIȘTE, Ludmila.** *Destinul activ al lui Lucian Blaga în poezia basarabească contemporană* / an. 14, nr. 50 (3/2003), p. 9-12
- BRANIȘTE, Ludmila.** *Mihai Eminescu pe meridianele lumii* : [despre traducerea operei poetice] / an. 11, nr. 39 (4/2000), p. 12-15
- BULGĂR, Gheorghe.** „*Complexitatea simplă*” : [despre M. Eminescu] / an. 11, nr. 37 (2/2000), p. 15-16
- BULGĂR, Gheorghe.** *Eminescu în publicistică* / an. 12, nr. 43 (4/2001), p. 27-29
- BULGĂR, Gheorghe.** *Pompiliu Constantinescu, erudit și exigent critic literar* / an. 13, nr. 44 (1/2002), p. 12
- CANTEMIR, Natalia.** *Faptele eminescienei poloneze* / an. 12, nr. 40 (1/2001), p. 31-34
- CARAMAN, V.** *Avantajul de a fi crezută pe cuvânt* : [despre poezia lui Emilian Galaicu-Păun] / an. 18, nr. 72 (3/2007), p. 59-61
- CIOBOTARU, Irina.** *Nicolae Steinhardt, viața și scrisul ca pledoarie pentru libertate* / an. 20, nr. 85 (4/2009), p. 17-20
- CIOCHINĂ, Paula.** *Pasiunea pentru muzică* : [despre I.L. Caragiale] / an. 13, nr. 46 (3/2002), p. 6-9
- CIOPRAGA, Constantin.** *Amintindu-ne de George Lesnea* : [un secol de la naștere] / an. 13, nr. 46 (3/2002), p. 34-35
- CIOPRAGA, Constantin.** *Despre fenomenul Caragiale* / an. 13, nr. 44 (1/2002), p. 1-2
- CIOPRAGA, Constantin.** *Despre „moldovenismul” lui Caragiale* / an. 13, nr. 45 (2/2002), p. 1-2
- CIOPRAGA, Constantin.** *Eminescu - starea aurorală* / an. 11, nr. 36 (1/2000), p. 1-2
- CIOPRAGA, Constantin.** *G. Călinescu și statutul istoriei literare* / an. 14, nr. 50 (3/2003), p. 3-4
- CIOPRAGA, Constantin.** „*Jurnalul fericirii*” sau calea lui N. Steinhardt / an. 12, nr. 40 (1/2001), p. 49-50
- CIOPRAGA, Constantin.** *Poeticitate sadoveniană* / an. 17, nr. 64 (1/2006), p. 6-7
- CIOPRAGA, Constantin.** *Poezie interbelică: Claudia Millian* / an. 15, nr. 55 (4/2004), p. 5
- CIOPRAGA, Constantin.** *Rememorare: Al. Dima* / an. 14, nr. 49 (2/2003), p. 8-9
- CIOPRAGA, Constantin.** *Rememorare: Alexie Mateevici* / an. 14, nr. 48 (1/2003), p. 4-5
- CIOPRAGA, Constantin.** *Sadoveanu - construind* / an. 16, nr. 60 (3/2005), p. 11-12
- CIOPRAGA, Constantin.** *Spirit bahic și literatură* / an. 15, nr. 52 (1/2004), p. 23-24
- CIOPRAGA, Constantin.** *Tudor Vianu - Patru decenii de posteritate* / an. 16, nr. 58 (1/2005), p. 1-4
- CIUCĂ, Valentin.** *Laurențiu Ulici între prima și ultima verba* / an. 18, nr. 75 (6/2007), p. 48
- CODREANU, Theodor.** *Apa divină* : [fragment din volumul „Duminica Mare a lui Grigore Vieru”] / an. 15, nr. 56 (5/2004), p. 58-60
- CODREANU, Theodor.** *De la „complexul Lear” la „complexul Bacovia”* / an. 12, nr. 42 (3/2001), p. 30-34
- CODREANU, Theodor.** „*Trubadurul*” transmodern (fragmente) : [despre poezia lui Cezar Ivănescu] / an. 19, nr. 80 (5/2008), p. 26-28
- COLOȘENCO, Mircea.** *Alexandru Macedonski: „Prietenie apusă”* : [este reprodus și textul poeziei] / an. 15, nr. 57 (6/2004), p. 3-4
- COLOȘENCO, Mircea.** *Constantin Crișan - estet subtil, manager intreprid (10 ani de la moarte)* / an. 18, nr. 71 (2/2007), p. 12-14
- COLOȘENCO, Mircea.** *Emil Botta - tragicul iluminat* / an. 17, nr. 68 (5/2006), p. 9-10
- COLOȘENCO, Mircea.** *Liviu Rebreanu - 120 de ani de la naștere* / an. 16, nr. 63 (6/2005), p. 19-20
- COLOȘENCO, Mircea.** *Lucian Blaga și Ion Barbu - poeți de geniu și filosofi ai științei* / an. 13, nr. 44 (1/2002), p. 11
- COLOȘENCO, Mircea.** *Mihai Eminescu, Carmen Sylva și conceptul de literatură națională* / an. 11, nr. 38 (3/2000), p. 13-16
- COLOȘENCO, Mircea.** *Mihail Sadoveanu - Visarion Puiu* / an. 16, nr. 60 (3/2005), p. 7

- COLOȘENCO, Mircea. *Modernitatea capodoperei cantemirene - „Istoria ieroglică”* / an. 20, nr. 82 (1/2009), p. 9-10
- COLOȘENCO, Mircea. *Opera lui Ion Creangă - „Carte românească de învățătură” pentru Liviu Rebreanu* / an. 17, nr. 64 (1/2006), p. 42-43
- CONDURACHE, Val. *Un poet ermetic* : [despre Vlad Neagoe] / an. 15, nr. 53 (2/2004), p. 45
- CONSTANTINESCU, Ioan. *Caragiale, mentor național? A eminescianiza - a caragializa* / an. 13, nr. 46 (3/2002), p. 1-5
- CONSTANTINESCU, Ioan. *Petru Ursache sau despre biruința interdisciplinarității* / an. 12, nr. 43 (4/2001), p. 35-39
- CORBU, Daniel. *Câteva rânduri-gânduri despre actualitatea poeziei lui G. Topîrceanu* / an. 16, nr. 61 (4/2005), p. 28
- CORBU, Daniel. *Ion Creangă în oglinzile paralele și neparalele ale timpului* / an. 18, nr. 72 (3/2007), p. 19-22
- CORBU, Daniel. *Matei Vișniec. Mitologia măștii și dimensiunea tragică a ființei* / an. 20, nr. 84 (3/2009), p. 30-31
- CORBU, Daniel. *Un poet al stărilor crepusculare* : [Dan Laurențiu] / an. 20, nr. 82 (1/2009), p. 63
- COROIU, Constantin. *Eminescu și „simțul național”* / an. 11, nr. 36 (1/2000), p. 35-36
- COROIU, Constantin. *Ieșirea din tranșeele latinității - 110 ani de la moartea lui Vasile Alecsandri* / an. 11, nr. 38 (3/2000), p. 34
- COTORCEA, Livia. *Din isprăvile lui Emil Iordache* : [critic literar și traducător] / an. 17, nr. 69 (6/2006), p. 5-7
- CREȚU, Bogdan. *Comic și tragic în comedia lui Matei Vișniec* / an. 12, nr. 41 (2/2001), p. 30-32
- CREȚU, Bogdan. *De la „Momente” la nuvele* : [despre I.L. Caragiale] / an. 13, nr. 45 (2/2002), p. 6-8
- CREȚU, Bogdan. *Ironia compensatoare* : [despre poezia lui Mihai Ursachi] / an. 15, nr. 54 (3/2004), p. 21-22
- CREȚU, Bogdan. *La textualism* : [eseu critic] / an. 16, nr. 59 (2/2005), p. 38-40
- CREȚU, Bogdan. *„Lobocoagularea prefrontală” sau mancurtizarea științifică* : [despre proza lui Vasile Voiculescu] / an. 17, nr. 65 (2/2006), p. 8-10
- CREȚU, Bogdan. *Ludicul, farsa, ironia și alte măști ale eului liric în poezia lui Matei Vișniec* / an. 16, nr. 58 (1/2005), p. 27-29
- CREȚU, Bogdan. *„Putem defini utopia?”* : [eseu critic] / an. 17, nr. 67 (4/2006), p. 10-12
- CUȚITARU, Codrin Liviu. *Postmodernismul. O ipoteză (I. Fenomenologia postmodernă)* : [eseu critic] / an. 15, nr. 53 (2/2004), p. 8-12
- CUȚITARU, Codrin Liviu. *Postmodernismul. O ipoteză (II. Despre postmodernismul românesc)* : [eseu critic] / an. 15, nr. 55 (4/2004), p. 6-10
- CUȚITARU, Virgil. *Instabilitatea ierarhiilor din „Lucașfărușul”* / an. 11, nr. 36 (1/2000), p. 33-34
- DAN, Ilie. *„Fenomenul” Păstorel (I)* : [despre Al. O. Teodoreanu] / an. 16, nr. 62 (5/2005), p. 17-18
- DAN, Ilie. *„Fenomenul” Păstorel (II)* : [despre Al. O. Teodoreanu] / an. 16, nr. 63 (6/2005), p. 8-11
- DAN, Ilie. *Magia cuvintelor la Eminescu* / an. 11, nr. 37 (2/2000), p. 23
- DAN, Ilie. *Ștefan cel Mare - personaj literar (I)* / an. 15, nr. 52 (1/2004), p. 2-5
- DAN, Ilie. *Ștefan cel Mare - personaj literar (II)* / an. 15, nr. 53 (2/2004), p. 3-6
- DAN, Ilie. *Un uitat: Petru Fântânanu* : [epigramist ieșean] / an. 18, nr. 72 (3/2007), p. 13
- DAN, Ilie. *Veronica Micle - legendă și adevăr* / an. 16, nr. 58 (1/2005), p. 17-18
- DĂRĂMUȘ, Lucia. *Măști poetice* : [despre poezia Doinei Cetea] / an. 16, nr. 60 (3/2005), p. 52-53
- DIACONU, Mircea A. *I.L. Caragiale. Realul problematic* / an. 16, nr. 63 (6/2005), p. 16-18
- DORIN, Mihai. *Eminescu și criza de ideal a epocii sale* / an. 15, nr. 55 (4/2004), p. 21-24
- DORNESCU, Elena-Iuliana. *Eminescu dincolo de stilistică. „Într-o lume de neguri...” - Un exercițiu agnostic* / an. 17, nr. 68 (5/2006), p. 34-37

- DUMBRAVĂ, Lucian.** *Din epigramele inedite ale lui George Lesnea* : [un secol de la naștere] / an. 13, nr. 44 (1/2002), p. 15-16
- GAVRIL, Gabriela.** *Isarlâkul - un infern derizoriu* : [despre „Adio, Europa” de Ion D. Sîrbu] / an. 12, nr. 40 (1/2001), p. 38-43
- GEORGESCU, Irina Roxana.** *Interioritate și exterioritate în sonetele eminesciene (Sonetele lichide)* / an. 20, nr. 86 (5/2009), p. 27-29
- GEORGESCU, Nae.** *Eminescu, mereu nou* / an. 18, nr. 70 (1/2007), p. 13-20
- GONGONEA, Silviu.** *Dualitatea apei în poezia lui Gellu Naum* / an. 17, nr. 67 (4/2006), p. 13-16
- GONGONEA, Silviu.** *Gib I. Mihăescu și Herman Hesse* / an. 18, nr. 70 (1/2007), p. 44
- HOLBAN, Ioan.** *Cum se poate ieși din iarnă* : [despre poezia lui Ion Miloș] / an. 16, nr. 63 (6/2005), p. 32-33
- HOLBAN, Ioan.** *Femeia care tulbură și bărbatul care farmecă* : [despre proza lui Nicolae Breban] / an. 20, nr. 84 (3/2009), p. 39-42
- HOLBAN, Ioan.** *Glissando (Corneliu Ștefanache - 70)* / an. 14, nr. 51 (4/2003), p. 27-30
- HOLBAN, Ioan.** *Îmbarcat pe vasele unei societăți de navigație spre Neant* : [despre poezia lui Mircea Popovici] / an. 20, nr. 87 (6/2009), p. 52-56
- HOLBAN, Ioan.** *Limba HU a poeziei adevărate* : [despre Ion Hurjui] / an. 14, nr. 49 (2/2003), p. 26-28
- HOLBAN, Ioan.** *Neliniștile omului dilematic* : [despre criticul Val Condurache] / an. 14, nr. 50 (3/2003), p. 29-31
- HOLBAN, Ioan.** *Paul Miron. Plămânul în plus de care e nevoie* : [despre proza scriitorului] / an. 18, nr. 81 (6/2008), p. 10-12
- HOLBAN, Ioan.** *Proza pictorului Val Gheorghiu* / an. 20, nr. 82 (1/2009), p. 43-45
- HOLBAN, Ioan.** *Scrisul. Scrisa* : [despre poezia lui Cezar Ivănescu] / an. 19, nr. 80 (5/2008), p. 21-23
- HOLBAN, Ioan.** *Tensiunea lăuntrului ascuns* : [despre poezia Carmeliei Leonte] / an. 15, nr. 52 (1/2004), p. 28-30
- HOLUBAȘ, Adina.** *Codrul Borzei - valori matriciale* : [despre „Noaptea de Sânziene” de M. Sadoveanu] / an. 17, nr. 68 (5/2006), p. 50-53
- HURJUI, Ion.** *Semne ale duratei* : [despre Nicolae Turtureanu] / an. 18, nr. 71 (2/2007), p. 63
- HUSAR, Alexandru.** *Artă și etnie în gândirea lui Blaga* / an. 12, nr. 43 (4/2001), p. 8-10
- HUSAR, Alexandru.** *Cine este Eminescu? (fragment)* / an. 11, nr. 37 (2/2000), p. 11-14
- HUSAR, Alexandru.** *Eminescu și trecutul* / an. 11, nr. 36 (1/2000), p. 15-18
- HUSAR, Alexandru.** *Poeta fuit* : [despre Nicolae Labiș] / an. 12, nr. 40 (1/2001), p. 11-12
- ILIE, Emanuela.** *Anticipări, prefigurări: Epitexte actuale* : [eseu critic] / an. 20, nr. 83 (2/2009), p. 36-37
- ILISEI, Grigore.** *Constantin Ciopraga - o personalitate emblematică a Iașilor* / an. 18, nr. 73 (4/2007), p. 26-27
- ILISEI, Grigore.** *Posteritatea cărturarului* : [despre Zoe Dumitrescu Bușulenga] / an. 18, nr. 75 (6/2007), p. 39-40
- ILISEI, Grigore.** *Truverul [George] Lesnea* : [un secol de la naștere] / an. 13, nr. 44 (1/2002), p. 13-14
- ILISEI, Grigore.** *Un european avant la lettre* : [criticul și profesorul Liviu Leonte] / an. 20, nr. 84 (3/2009), p. 47-48
- IRIMIA, Dumitru.** *Eminescu și Veneția (I)* / an. 14, nr. 49 (2/2003), p. 21-24
- IRIMIA, Dumitru.** *Eminescu și Veneția (II)* / an. 14, nr. 50 (3/2003), p. 21-25
- IRIMIA, Dumitru.** *Zbor frânt - glose pe marginea poeziei lui Cătălin Anuța* / an. 15, nr. 53 (2/2004), p. 32-34

- ISTRATE, Gavril. *Calistrat Hogaș (după o nouă lectură)* / an. 18, nr. 71 (2/2007), p. 16-18
- ISTRATE, Gavril. *Cu Eminescu prin veac* / an. 11, nr. 37 (2/2000), p. 20-22
- ISTRATE, Gavril. *Din vocabularul lui Eminescu* / an. 11, nr. 36 (1/2000), p. 22-23
- ISTRATE, Gavril. „*Divanul persian*” [de M. Sadoveanu] - *la 60 de ani de la apariție* / an. 12, nr. 43 (4/2001), p. 18-19
- ISTRATE, Gavril. *Frumusețe și armonie* : [despre M. Sadoveanu] / an. 13, nr. 46 (3/2002), p. 32-33
- ISTRATE, Gavril. *Garabet Ibrăileanu* / an. 12, nr. 40 (1/2001), p. 7-10
- ISTRATE, Gavril. *Mihail Sadoveanu - Bogăție și expresivitate* / an. 16, nr. 60 (3/2005), p. 13-15
- ISTRATE, Gavril. *Octavian Goga - o sută de ani de la apariția primului volum* / an. 16, nr. 62 (5/2005), p. 26-28
- JUCAN, Grațian. *Eminescu despre Creangă* / an. 19, nr. 76 (1/2008), p. 15-16
- JUCAN, Grațian. *Eminescu și Dante* / an. 19, nr. 79 (4/2008), p. 46-47
- JUCAN, Grațian. „*Luceafărul*” [de M. Eminescu] / an. 12, nr. 40 (1/2001), p. 34-37
- JUCAN, Grațian. *Mihail Eminescu și Elie Baican* / an. 18, nr. 73 (4/2007), p. 30-31
- KOMARTIN, Claudiu. *O reverență* : [despre poetul Cristian Simionescu] / an. 20, nr. 83 (2/2009), p. 5
- LASCU, Daniel. *Pe drumul mare al Baaadului* : [despre poezia lui Cezar Ivănescu] / an. 20, nr. 85 (4/2009), p. 20-22
- LEONTE, Carmelia. *Emil Botta: Căderea din spectacol* / an. 12, nr. 43 (4/2001), p. 33-34
- MACARIE, Victor. *George Buznea, traducător al „Divinei comedii”* / an. 14, nr. 48 (1/2003), p. 19-20
- MANTA-TĂICUȚU, Valeria. „*Gladiator*” : [despre poezia lui Cezar Ivănescu] / an. 19, nr. 80 (5/2008), p. 24-25
- MANU, Emil. *Metafora protoistorică a Daciei în poezia lui Blaga* / an. 12, nr. 43 (4/2001), p. 10-12
- MAREȘ, Nicolae. *Eminescu în limba marilor romantici polonezi* / an. 19, nr. 77 (2/2008), p. 10-11
- MAZILU, Daniel. *Despre traducătorul Emil Iordache* : [cu referire la „Stâlpul și Temelia Adevărului” de Pavel Florenski] / an. 17, nr. 69 (6/2006), p. 19-20
- MĂNUCĂ, Dan. *Calea eminesciană spre fînță* / an. 11, nr. 36 (1/2000), p. 8-12
- MĂNUCĂ, Dan. *Eminescu - omul de teatru (fragment)* / an. 19, nr. 77 (2/2008), p. 3-9
- MICHAEL, Friedrich. *Conturul naturii în poezia lui Mihail Ursachi* / an. 15, nr. 54 (3/2004), p. 23-25
- MICU, Mircea. *Voievodul stelar* : [despre M. Eminescu] / an. 19, nr. 76 (1/2008), p. 11
- MILITARU, Petrișor. *Relația dintre literatură și teatru la Eminescu și Caragiale* / an. 18, nr. 71 (2/2007), p. 19-22
- MITRU, Constantin. *O prietenie literară: Mihail Sadoveanu - Panait Istrati* / an. 11, nr. 38 (3/2000), p. 31-33
- MUNTEAN, George. *Proza fantastică a lui Mircea Eliade în japoneză* [în traducerea lui Sumiya Haruya] / an. 14, nr. 51 (4/2003), p. 41
- NECULA, Ionel. *Emil Cioran în memoriile lui Petre Pandrea* / an. 11, nr. 39 (4/2000), p. 34
- NECULA, Ionel. *Ion Petrovici în grațiile lui Caragiale* / an. 14, nr. 49 (2/2003), p. 16-17
- NECULAU, Adrian. *Corneliu Buzinschi, „Ocultism și harababură”* : [profil de prozator și publicist] / an. 17, nr. 65 (2/2006), p. 54-56
- NECULAU, Adrian. *Preocupări de psihologie* [la M. Eminescu] / an. 11, nr. 37 (2/2000), p. 32-36
- OPREA, Ștefan. *Caragiale, orator politic sau Caragiale, personaj caragialean* / an. 18, nr. 72 (3/2007), p. 23-25
- OPREA, Ștefan. *Eminescu despre caracterele dramatice* / an. 11, nr. 36 (1/2000), p. 24-26
- OPREA, Ștefan. *Eminescu și teatrul* / an. 11, nr. 37 (2/2000), p. 24-28
- PANAITE, Nicolae. *Al cincilea anotimp* : [despre M. Sadoveanu] / an. 12, nr. 42 (3/2001), p. 16
- PANEȘ, Daniel. *Imaginea alienantă a sacrului în „Zamolxe” de Lucian Blaga* / an. 20, nr. 86 (5/2009), p. 30-33

- PARASCAN, Constantin. *Daniel Dimitriu - 60* / an. 16, nr. 62 (5/2005), p. 47
- PARASCAN, Constantin. *Preoția lui Creangă (I)* / an. 13, nr. 45 (2/2002), p. 35-37
- PARASCAN, Constantin. *Preoția lui Creangă (II)* / an. 13, nr. 46 (3/2002), p. 29-31
- PATRAȘ, Antonio. *Afinități electiv: I.L. Caragiale și Ion D. Sîrbu* / an. 13, nr. 45 (2/2002), p. 17-18
- PATRAȘ, Antonio. *Lecturi ale operei lui Caragiale* / an. 13, nr. 47 (4/2002), p. 8-10
- PAVEL, Emilia. *Mihai Eminescu și cultura populară* / an. 11, nr. 39 (4/2000), p. 21-22
- PETRESCU, Lăcrămioara. *Actualitatea lui Caragiale* / an. 13, nr. 47 (4/2002), p. 3-4
- PETRESCU, Lăcrămioara. *G. Călinescu, poetica detaliului* / an. 13, nr. 45 (2/2002), p. 25-27
- PETRESCU, Lăcrămioara. *Hortensia Papadat-Bengescu: imaginarul „casei de sticlă”* / an. 15, nr. 56 (5/2004), p. 8-10
- PETRESCU, Lăcrămioara. *Ioanide sau salvarea prin ironie* : [despre „Bietul Ioanide” de G. Călinescu] / an. 15, nr. 57 (6/2004), p. 8-9
- PETRESCU, Lăcrămioara. *Lucian Blaga: „Râul - timp”* / an. 12, nr. 40 (1/2001), p. 46-48
- PETRESCU, Lăcrămioara. *Rugăciunile lui Eminescu* / an. 11, nr. 37 (2/2000), p. 28-30
- PETRESCU, Lăcrămioara. *Sadoveanu: „întâmplarea” poeziei* / an. 11, nr. 39 (4/2000), p. 25-26
- PETRESCU, Lăcrămioara. *Temele lui Caragiale* / an. 13, nr. 44 (1/2002), p. 5-6
- PIȚU, Luca. *Povestea unei translocalizări paraguayene* : [eseu despre Mihai Ursachi] / an. 15, nr. 54 (3/2004), p. 18-20
- POPA, George. *Doina eminesciană* / an. 11, nr. 36 (1/2000), p. 31-32
- POPA, George. *Eminescu și Kant* / an. 20, nr. 82 (1/2009), p. 15-17
- POPA, George. *Eminescu și Rilke* / an. 17, nr. 67 (4/2006), p. 5-7
- POPA, George. *Frumos și sublim* : [eseu despre M. Eminescu] / an. 20, nr. 85 (4/2009), p. 11-13
- POPA, George. *„Lucașul”, poem neterminat* / an. 17, nr. 64 (1/2006), p. 23-25
- POPA, George. *Mitul orfic în „Memento mori”. O profecție eminesciană* / an. 15, nr. 57 (6/2004), p. 20-22
- POPA, George. *Moartea sublimului?* : [eseu despre M. Eminescu] / an. 12, nr. 43 (4/2001), p. 47-48
- POPA, George. *O constelație de adevăruri eminesciene* / an. 15, nr. 53 (2/2004), p. 21-22
- RACHIERU, Adrian Dinu. *Cum citim literatura basarabească?* / an. 16, nr. 59 (2/2005), p. 13-17
- RĂDUCEA, Ioan. *Despre un fantastic al fervorii mistice* : [proza lui Paul Miron] / an. 18, nr. 81 (6/2008), p. 16
- RĂDUCEA, Ioan. *În sens invers acelor de ceasornic* : [despre poezia lui Cezar Ivănescu] / an. 19, nr. 80 (5/2008), p. 31-32
- RĂDUCEA, Ioan. *Proiecția sinelui în viziuni onirice - Proza lui Mihai Ursachi* / an. 15, nr. 57 (6/2004), p. 57
- RUSU, Olga. *Caragiale și Iași* / an. 13, nr. 47 (4/2002), p. 4-8
- RUSU, Olga. *Iacob Negruzzi și muzica* / an. 17, nr. 64 (1/2006), p. 44-45
- RUSU, Olga. *Vásile Pogor-fiul* / an. 15, nr. 56 (5/2004), p. 29-30
- SANDACHE, Cristian. *Eseistul Marin Preda* / an. 18, nr. 81 (6/2008), p. 51-53
- SANDACHE, Cristian. *„Jurnalul politic” al lui Octavian Goga* / an. 20, nr. 83 (2/2009), p. 37-39
- SCĂRLĂTESCU, Doru. *Din dosarul experienței religioase eminesciene. Mărturia „Gândirii” (I)* / an. 11, nr. 37 (2/2000), p. 36-39
- SCĂRLĂTESCU, Doru. *Din dosarul experienței religioase eminesciene. Mărturia „Gândirii” (II)* / an. 11, nr. 38 (3/2000), p. 16-19
- SIMON, Gheorghe. *Aurel Dumitrașcu* / an. 16, nr. 63 (6/2005), p. 24-25
- SOLOMON, Laura. *Lucian Blaga - limbajul poetic* / an. 19, nr. 77 (2/2008), p. 20-21
- SOROHAN, Elvira. *Eminescu și sociogeneza romantică* / an. 11, nr. 36 (1/2000), p. 12-15
- SOROHAN, Elvira. *Ironistul din Ploiești* : [despre I.L. Caragiale] / an. 13, nr. 44 (1/2002), p. 2-4
- SOROHAN, Elvira. *Sens literal și sens insinuat în narațiunea medievală* / an. 11, nr. 38 (3/2000), p. 35-37

- SOROHAN, Elvira.** *Un narator și mai mulți istorici ai literaturii* : [eseu critic] / an. 15, nr. 52 (1/2004), p. 8-11
- SPĂTARU, Indira.** *Din corespondența Vasile Alecsandri - Ion Ghica* / an. 11, nr. 37 (2/2000), p. 59
- SPĂTARU, Indira.** *Prietenie târzie* : [despre Otilia Cazimir și Mihai Codreanu] / an. 17, nr. 64 (1/2006), p. 58-59
- STEINHARDT, N.** *Scritorul și neamul său. Întru întâmpinarea centenarului morții lui Eminescu, 1889-1989. Mărturisire* / an. 15, nr. 52 (1/2004), p. 19-21
- ȚICALO, Ion.** *Timp eminescian (fragment)* / an. 13, nr. 46 (3/2002), p. 27-28
- ȚURCANU, Ion.** *Artă și idei în poezia lui Alexei Mateevici (fragmente)* / an. 19, nr. 76 (1/2008), p. 19-22
- ULMEANU, Radu.** *Ion Bledea* : [profil de prozator] / an. 19, nr. 79 (4/2008), p. 49-50
- URSACHE, Magda.** *Cu bună știință, poezie* : [despre Gheorghe Lupu] / an. 13, nr. 45 (2/2002), p. 55-56
- URSACHE, Magda.** *Lecția Ciopraga* / an. 12, nr. 42 (3/2001), p. 35-36
- URSACHE, Petru.** *Comparatistul Ioan Constantinescu* / an. 13, nr. 45 (2/2002), p. 21-22
- URSACHE, Petru.** „*Luceafărul*”: *între Ecclesiast și Ispitirea de pe munte* / an. 12, nr. 42 (3/2001), p. 23-25
- URSACHE, Petru.** „*Miradoniz*” [de M. Eminescu] / an. 11, nr. 37 (2/2000), p. 17-19
- URSACHE, Petru.** *Sadoveanu: 1904* / an. 14, nr. 48 (1/2003), p. 5-7
- URSACHE, Petru.** *Starea chenoitică a geniului* : [despre M. Eminescu] / an. 12, nr. 40 (1/2001), p. 29-30
- URSACHE, Petru.** *Teoreza* : [despre poezia lui Cezar Ivănescu] / an. 13, nr. 46 (3/2002), p. 38-39
- URSACHE, Petru.** *Un „mic tratat de estetică”* : [despre studiul „Câteva păreri” de I.L. Caragiale] / an. 13, nr. 47 (4/2002), p. 1-3
- VACARIU, Dumitru.** *Povestea nașterii lui „Fram, ursul polar”* [de Cezar Petrescu] / an. 13, nr. 46 (3/2002), p. 40-42
- VALENTOVÁ, Libuše.** *Receptarea operei lui Eminescu în cultura cehă* / an. 13, nr. 45 (2/2002), p. 33-34
- VOICA, Adrian.** *Caragiale, poetul* / an. 13, nr. 45 (2/2002), p. 4-6
- VOICA, Adrian.** *Imagini (aproape) onirice în cadențe antice* [în „Mitologice” de M. Eminescu] / an. 11, nr. 37 (2/2000), p. 40-42
- VOICA, Adrian.** *Pe urmele lui Mihai Codreanu* : [poetul sonetist Ovidiu Constantinescu] / an. 12, nr. 41 (2/2001), p. 60-61

5.4.2. Literatură română. Istorie literară. Documente

- CÂNTEC, Florin.** *Corespondență inedită: Mircea Eliade - Alexandru Zub* : [sunt reproduse 13 scrisori] / an. 18, nr. 73 (4/2007), p. 1-7
- CÂNTEC, Florin.** *Document inedit, scris de Vasile Conta, despre un pariu al junimiștilor* : [este reprodus documentul] / an. 15, nr. 57 (6/2004), p. 27
- CÂNTEC, Florin.** *O scrisoare inedită a lui I.P. Culianu* : [este reprodus documentul] / an. 16, nr. 61 (4/2005), p. 10-11
- CÂNTEC, Florin.** *O scrisoare inedită a lui Saul Bellow către Mircea Eliade* : [este reprodus documentul] / an. 17, nr. 64 (1/2006), p. 12-13
- CÂNTEC, Florin.** *O scrisoare inedită a lui Vasile Conta către Titu Maiorescu* : [este reprodus documentul] / an. 14, nr. 50 (3/2003), p. 34
- CÂNTEC, Florin.** *O scrisoare inedită despre biografia lui [Vasile] Conta* : [este reprodusă o scrisoare de la Ana Conta-Kernbach] / an. 13, nr. 47 (4/2002), p. 22

- CÂNTEC, Florin.** *O transcriere inedită a actului de naștere al lui Vasile Conta* : [este reprodus documentul] / an. 14, nr. 48 (1/2003), p. 50
- CIOPRAGA, Constantin.** *Despre Ludovic Dauș* : [este reprodusă o însemnare a soției, despre moartea scriitorului] / an. 17, nr. 67 (4/2006), p. 44
- CORBU, Daniel.** *Ingrata soartă a manuscriselor lui Creangă* / an. 13, nr. 46 (3/2002), p. 28
- COZMEI, Ion.** *Prof. dr. Emil Iordache - Ultimul referat de specialitate într-o comisie de doctorat* : [este reprodus documentul] / an. 17, nr. 69 (6/2006), p. 10-12
- DAN, Ilie.** *O scrisoare necunoscută a lui Mihai Codreanu* : [este reprodus documentul] / an. 19, nr. 76 (1/2008), p. 23
- DAN, Ilie.** *Omagiul lui Sadoveanu* : [este reprodus articolul „Omagiu”, dedicat lui I.L. Caragiale, din „Opinia”, 1912] / an. 13, nr. 45 (2/2002), p. 3-4
- DIACONU, Mircea A.** *Traian Chelariu (21.VII.1906 - 4.XI.1966). Scrisorile primului an de exil sucevean (I)* : [este reprodusă o scrisoare] / an. 17, nr. 67 (4/2006), p. 17-18
- DIACONU, Mircea A.** *Traian Chelariu (21.VII.1906 - 4.XI.1966). Scrisorile primului an de exil sucevean (II)* : [sunt reproduse 3 scrisori] / an. 17, nr. 68 (5/2006), p. 3-5
- DUMA, Dionisie.** *Scrisori inedite de la Ioanid Romanescu* : [sunt reproduse 3 scrisori] / an. 14, nr. 49 (2/2003), p. 32
- GAVRILIU, Leonard.** *Cinci scrisori de la Constantin Ciopraga* : [sunt reproduse documentele] / an. 20, nr. 83 (2/2009), p. 6-7
- GAVRILIU, Leonard.** *Patru scrisori de la Mihai Drăgan* : [sunt reproduse documentele] / an. 17, nr. 66 (3/2006), p. 12-13
- ISTRATE, Gavril.** *Ion Breazu - un mare prieten al lui Lucian Blaga* : [sunt reproduse 3 scrisori] / an. 12, nr. 42 (3/2001), p. 17-19
- JUCAN, Grațian.** *Perpessicius - corespondență* : [sunt reproduse 7 scrisori] / an. 20, nr. 82 (1/2009), p. 20-22
- JUCAN, Grațian.** *Un articol al lui Mihai Eminescu: „București - Luni, 30 octombrie (11 noiembrie)”* : [este reprodus textul din „Timpul”, 1878] / an. 18, nr. 70 (1/2007), p. 21-22
- PAPUC, Liviu.** *„Agentul” Eminescu* : [este publicat în facsimil un document diplomatic] / an. 18, nr. 73 (4/2007), p. 32
- PAPUC, Liviu.** *Canavaua „Baltagului” lui Sadoveanu* : [este reprodus un fragment din amintirile învățătorului Costache Papuc] / an. 15, nr. 52 (1/2004), p. 14-15
- PAPUC, Liviu.** *Epistole de-ale lui Vlahuță la Muzeul Literaturii Române din Iași* : [sunt reproduse 6 scrisori] / an. 17, nr. 68 (5/2006), p. 6-8
- PAPUC, Liviu.** *George Ranetti în inima Mirceștilor* : [este reprodus articolul „Lunca din Mircești la mezat” din „Furnica”, 1920] / an. 16, nr. 58 (1/2005), p. 30
- PAPUC, Liviu.** *I.E. Toroușiu față în față cu N. Gane* : [este reprodus articolul „Nicolae Gane” de I.E. Toroușiu din „Revista Bucovinei”, 1916] / an. 14, nr. 51 (4/2003), p. 19-20
- PAPUC, Liviu.** *Jacob Negruzzi între academician și învățător* : [este reprodus un fragment din discursul lui George Enescu rostit la intrarea în Academie] / an. 15, nr. 57 (6/2004), p. 2
- PAPUC, Liviu.** *Junimistul Ioan Ianow în corespondență* : [sunt reproduse 7 scrisori] / an. 18, nr. 72 (3/2007), p. 29-31
- PAPUC, Liviu.** *Mihail Sadoveanu - „Amintiri bucovinene”* : [este reprodus articolul din „Universul”, 1915] / an. 20, nr. 86 (5/2009), p. 34-36
- PAPUC, Liviu.** *Mihail Sadoveanu și Iași la 1925* : [este reprodus articolul „Despre Iași” din publicația „Iași”] / an. 16, nr. 60 (3/2005), p. 5-6
- PAPUC, Liviu.** *Mihail Sadoveanu - „Zi de sărbătoare”* : [este reprodus articolul din „Glasul Bucovinei”, 1938] / an. 14, nr. 50 (3/2003), p. 20
- PAPUC, Liviu.** *O lume ascunsă - „Tribuna conservatoare”* : [este reprodus articolul „Zile trăite - de N. Gane” de Eugeniu I. Melik, 1903] / an. 16, nr. 61 (4/2005), p. 7-9

- PAPUC, Liviu. *Pamfil Șeicaru și Duiliu Zamfirescu într-o relație inedită* : [sunt reproduse 2 articole din revista „Bucovina”, 1919] / an. 16, nr. 62 (5/2005), p. 23-24
- PAPUC, Liviu. *Parlamentarul Iacob Negruzzi* : [este reprodusă o intervenție în Camera Deputaților din 1892] / an. 11, nr. 38 (3/2000), p. 38-39
- PAPUC, Liviu. *Parlamentarul Vasile Pogor* : [sunt reproduse mai multe intervenții în Camera Deputaților] / an. 11, nr. 37 (2/2000), p. 50-52
- PAPUC, Liviu. *Tinerii români la Paris, în 1848* : [este reprodus Raportul Societății Studenților Români din Paris pe anii 1845-1847, întocmit de S.V. Vârnav] / an. 11, nr. 39 (4/2000), p. 42-44
- PAPUC, Liviu. *Un „nou” necrolog Creangă* : [este publicat textul din „Era nouă”, atribuit lui Petru Th. Missir] / an. 17, nr. 64 (1/2006), p. 40-41
- PĂLTĂNEA, Paul. *Costache Conachi. Jalbe către domnie* : [sunt reproduse 5 documente inedite] / an. 12, nr. 42 (3/2001), p. 20-22
- POPA, Anghel. *O scrisoare inedită a Otiliei Cazimir* [către Maria Sturdza] : [este reprodus documentul] / an. 20, nr. 87 (6/2009), p. 27-28
- RUSU, Olga. *Din nou despre familia Negruzzi* : [este reprodus textul „Teodor T. Burada” de Mihai Negruzzi] / an. 14, nr. 48 (1/2003), p. 12-13
- RUSU, Olga. *Din nou despre Mihai Negruzzi* : [sunt reproduse textele: „Biata Văduvă de război: Moldova” și „Omenirea suferă”] / an. 11, nr. 38 (3/2000), p. 40-41
- RUSU, Olga. *Mihai Negruzzi - Evocări (VII)* : [este reprodusă evocarea lui Spiru Haret] / an. 12, nr. 42 (3/2001), p. 12-14
- RUSU, Olga. *Mihai Negruzzi - in memoriam* : [este reprodus textul „Pagini răzlețe - Iașul”] / an. 14, nr. 49 (2/2003), p. 14-15
- RUSU, Olga. *O scrisoare de la Th. Râșcanu către Mihai Negruzzi* : [este reprodus documentul] / an. 17, nr. 66 (3/2006), p. 10-12
- RUSU, Olga. *Testamentul lui Mihai Negruzzi* : [este reprodus documentul] / an. 12, nr. 43 (4/2001), p. 25-26
- SPĂTARU, Indira. *Ilustrații la Otilia Cazimir* : [este reprodusă o scrisoare a poetei] / an. 16, nr. 60 (3/2005), p. 48
- VASILIU, Lucian. *Epistolar inedit* : [sunt reproduse 2 scrisori de la Mihai Ursachi] / an. 15, nr. 54 (3/2004), p. 44

5.4.3. Literatură română. Portrete critice. Evocări

- ALUI GHEORGHE, Adrian. *„Dacă Dumnezeu ar scrie poezie...”* : [In memoriam - Cezar Ivănescu] / an. 19, nr. 80 (5/2008), p. 39
- ANDRIESCU, Alexandru. *„Glasul meu nu se aude în Megalopolis”* : [In memoriam - Mihai Ursachi] / an. 15, nr. 54 (3/2004), p. 6-8
- APETROAIE, Liviu. *Emil Iordache, între public și privat* : [In memoriam] / an. 17, nr. 69 (6/2006), p. 61-62
- APETROAIE, Liviu. *În Numele Poetului* : [In memoriam - Cezar Ivănescu] / an. 19, nr. 80 (5/2008), p. 64
- BABOI, Stelian. *Înalta moralitate a creatorului de geniu* : [In memoriam - Mihai Ursachi] / an. 15, nr. 54 (3/2004), p. 56-57
- BĂDĂRĂU, George. *De la mormântul lui Aron Pumnul la mormântul lui Emil Iordache* / an. 17, nr. 69 (6/2006), p. 54-58
- BELDEANU, Ion. *Cezar Ivănescu - cultul independenței* : [In memoriam] / an. 19, nr. 79 (4/2008), p. 5
- BLANDIANA, Ana. *Nu a fost un personaj tipic* : [In memoriam - Mihai Ursachi] / an. 15, nr. 54 (3/2004), p. 32

- BOMHER, Noemi.** *Portalul numelui propriu* : [In memoriam - Cezar Ivănescu] / an. 19, nr. 80 (5/2008), p. 63
- BUSUIOC, Nicolae.** *Cu poetul la Nemțisor* : [In memoriam - Grigore Vieru] / an. 20, nr. 83 (2/2009), p. 20
- BUSUIOC, Nicolae.** *Presimțindu-și marea eclipsă* : [In memoriam - Cezar Ivănescu] / an. 19, nr. 80 (5/2008), p. 43
- BUSUIOC, Nicolae.** *Speranța care ne rămâne* : [In memoriam - Corneliu Ștefanache] / an. 20, nr. 83 (2/2009), p. 26
- BUTNARU, Leo.** *Salut, Emile!* : [In memoriam - Emil Iordache] / an. 17, nr. 69 (6/2006), p. 62-63
- BUTNARU, Leo.** „*Un negru-bleu convingător...*” : [In memoriam - Cezar Ivănescu] / an. 19, nr. 80 (5/2008), p. 50-51
- CALCAN, Theodor George.** *Sigur, lacrima - poate pasărea morții* : [In memoriam - Emil Iordache] / an. 17, nr. 69 (6/2006), p. 51-52
- CANTEMIR, Natalia.** *In memoriam - Grigore Vieru* / an. 20, nr. 83 (2/2009), p. 20
- CARP, Mircea.** *Povestea unei prietenii* [cu Adrian Marino] / an. 16, nr. 60 (3/2005), p. 39-41
- CASTRO NAVARRETE, Mario.** *Corneliu Ștefanache, un om de omenie* : [In memoriam] / an. 20, nr. 83 (2/2009), p. 28
- CÂNTEC, Florin.** *Jordache* : [In memoriam - Emil Iordache] / an. 17, nr. 69 (6/2006), p. 41-43
- CÂNTEC, Florin.** *Miron și frumoasa fără corp* : [In memoriam - Paul Miron] / an. 18, nr. 81 (6/2008), p. 18-19
- CETĂȚEANU, Alex.** *Epistole (fragmente)* : [In memoriam - Cezar Ivănescu] / an. 19, nr. 80 (5/2008), p. 52-54
- CHIOARU, Dumitru.** *Marea Înfățișare a Poeziei* : [In memoriam - Mihai Ursachi] / an. 15, nr. 54 (3/2004), p. 28
- CHIRIAC, Constantin.** *E Bolta... rece fără tine!* : [In memoriam - Cezar Ivănescu] / an. 19, nr. 80 (5/2008), p. 36
- CIOBOTARI, Călin.** *Octombrie spulberat...* : [In memoriam - Emil Iordache; semnează Nichita Danilov, Dorin Spineanu, Cassian Maria Spiridon, Ioan Holban, Anton Adămuț, Lucian Vasiliu, Dumitru Șerban, Bogdan Anistoroaei] / an. 17, nr. 69 (6/2006), p. 28-29
- CIOPRAGA, Constantin.** [Despre Grigore Vieru] / an. 20, nr. 83 (2/2009), p. 8
- CIOPRAGA, Constantin.** *In memoriam Constantin-Liviu Rusu. După un an* / an. 11, nr. 39 (4/2000), p. 48
- CIOPRAGA, Constantin.** *Mihai Ursachi: „In Aeternum”* / an. 15, nr. 54 (3/2004), p. 4-5
- CIUCĂ, Valentin.** *Drumuri de fum* : [In memoriam - Corneliu Ștefanache] / an. 20, nr. 83 (2/2009), p. 25
- CIUCĂ, Valentin.** *Să dăm Cezarului...* : [In memoriam - Cezar Ivănescu] / an. 19, nr. 79 (4/2008), p.
- COJAN, Ana.** *Complicata și păguboasa aventură a Dodge-ului ursachian* : [amintiri despre Mihai Ursachi] / an. 17, nr. 67 (4/2006), p. 8-9
- COJAN, Ana.** *Scrisoare deschisă. Doamnei Stela Covaci* : [despre Mihai Ursachi] / an. 16, nr. 63 (6/2005), p. 50-52
- CONSTANTINESCU, Richard.** *Ah! amarnică durere...* : [In memoriam - Emil Iordache] / an. 17, nr. 69 (6/2006), p. 36-37
- CORBU, Daniel.** *Grigore Vieru - Taina care îl apără* : [In memoriam] / an. 20, nr. 83 (2/2009), p. 12-13
- CORBU, Daniel.** *Hohotul marelui Logos* : [In memoriam - Mihai Ursachi] / an. 15, nr. 54 (3/2004), p. 54-55
- COROIU, Constantin.** *Linii la un portret* : [In memoriam - George Pruteanu] / an. 19, nr. 79 (4/2008), p. 9

- COROIU, Constantin.** *Profesorul* [Alexandru Husar - In memoriam] / an. 20, nr. 84 (3/2009), p. 5-6
- COROIU, Constantin.** *Reîntemeietor de mituri* : [In memoriam - Ioan Alexandru] / an. 11, nr. 39 (4/2000), p. 47
- COVACI, Stela.** *O nuntă de pomină* : [amintiri despre Mihai Ursachi; este reproducă o scrisoare a poetului] / an. 16, nr. 60 (3/2005), p. 42-45
- CREȚU, Bogdan.** *In memoriam Corneliu Ștefanache* / an. 20, nr. 83 (2/2009), p. 24
- CREȚU, Bogdan.** *Un om providențial - Emil Iordache* : [In memoriam] / an. 17, nr. 69 (6/2006), p. 1-2
- Curriculum vitae* [Emil Iordache] / an. 17, nr. 69 (6/2006), p. 3-4
- CUSIN, Adi.** *Enigmă* : [In memoriam - Mihai Ursachi] / an. 15, nr. 54 (3/2004), p. 32
- DAN, Ilie.** *Echilibrul și înțelepciune* : [In memoriam - Constantin Ciopraga] / an. 20, nr. 83 (2/2009), p. 9
- DANIEL, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei.** *Către Familia Poetului Mihai Ursachi, Uniunea Scriitorilor din România - Filiala Iași* / an. 15, nr. 54 (3/2004), p. 1
- DIACONU, Mircea A.** *Lección lui Emil Iordache* : [In memoriam] / an. 17, nr. 69 (6/2006), p. 22
- DIACONU, Mircea A.** „Mântuitorul ironic” în „Cetatea Putreziciune” : [In memoriam - Mihai Ursachi] / an. 15, nr. 54 (3/2004), p. 9-10
- DOBOS, Vasilian.** *Așa-i, Sintaxier!* : [In memoriam - Cezar Ivănescu] / an. 19, nr. 80 (5/2008), p. 38
- DORIAN, Gellu.** *Câteva amintiri cu Emil Iordache, pe urmele lui Eminescu* / an. 17, nr. 69 (6/2006), p. 33-35
- DORIAN, Gellu.** *Luminați lumini cerești...* : [In memoriam - Cezar Ivănescu] / an. 19, nr. 79 (4/2008), p. 3-4
- DORIAN, Gellu.** *O fabulă dedicată exilului american* : [In memoriam - Mihai Ursachi] / an. 15, nr. 54 (3/2004), p. 26-27
- Gabriel Istrate* : [necrolog] / an. 13, nr. 46 (3/2002), p. 61
- GALAICU-PĂUN, Emilian.** „Moartea scrie-n chiriliță...” : [In memoriam - Emil Iordache] / an. 17, nr. 69 (6/2006), p. 23
- GHEORGHIU, Val.** *Două dicții* : [In memoriam - Mihai Ursachi] / an. 15, nr. 54 (3/2004), p. 58
- GHEORGHIU, Val.** *San Diego - Repede* : [amintiri despre Mihai Ursachi] / an. 17, nr. 67 (4/2006), p. 9
- GHIDEANU, Tudor.** *Dincolo de Bine și de Rău* : [In memoriam - Emil Iordache] / an. 17, nr. 69 (6/2006), p. 17
- GUGA, Silviu.** *O amintire* : [In memoriam - Grigore Vieru] / an. 20, nr. 83 (2/2009), p. 17
- HADÂRCĂ, Ion.** *Ioan Alexandru - Ultimul Imn* : [In memoriam] / an. 11, nr. 39 (4/2000), p. 45-46
- HANU, Dan Bogdan.** *Emilogram* : [In memoriam - Emil Iordache] / an. 17, nr. 69 (6/2006), p. 47
- HOLBAN, Ioan.** *Sentimentul de pierdere la 50 de ani* : [In memoriam - Emil Iordache] / an. 17, nr. 69 (6/2006), p. 24
- HREHOR, Constantin.** *Cezar peste țara Baaad* : [In memoriam - Cezar Ivănescu] / an. 19, nr. 80 (5/2008), p. 59-60
- HURJUI, Ion.** *O zi din viața lui Cezar Ivănescu* : [In memoriam] / an. 19, nr. 80 (5/2008), p. 58
- IACOBITZ, Alfredina.** *Scrisoare din luna august* : [In memoriam - Cezar Ivănescu] / an. 19, nr. 80 (5/2008), p. 54-55
- ILISEI, Grigore.** *Din via omului în via Domnului* : [In memoriam - Corneliu Ștefanache] / an. 20, nr. 83 (2/2009), p. 27-28
- ILISEI, Grigore.** *Insurgentul candid* : [In memoriam - Cezar Ivănescu] / an. 19, nr. 80 (5/2008), p. 48-49
- ILISEI, Grigore.** *Trudnicul boem* : [In memoriam - Emil Iordache] / an. 17, nr. 69 (6/2006), p. 38-39
- ILISEI, Grigore.** *Țărutul întoarcerii acasă* : [In memoriam - Paul Miron] / an. 18, nr. 81 (6/2008), p. 14

- ILISEI, Grigore.** *Țărml înțoarcerii pentru totdeauna acasă* : [despre Paul Miron] / an. 19, nr. 79 (4/2008), p. 30-31
- IRIMIA, Dumitru.** *Plecarea Poetului* : [In memoriam - Mihai Ursachi] / an. 15, nr. 54 (3/2004), p. 59
- IVANOV, Leonte.** *Marele Schismatic* : [In memoriam - Emil Iordache] / an. 17, nr. 69 (6/2006), p. 44-45
- LAZĂR, Ovidiu.** *Mihai Ursachi și ochii deschiși* : [evocare] / an. 17, nr. 67 (4/2006), p. 9
- LAZĂR, Ovidiu.** *O seamă de întrebări pentru prietenul meu Val Condurache* : [In memoriam] / an. 18, nr. 75 (6/2007), p. 46-47
- LAZĂR, Ovidiu.** *Un loc înșorit și plin de miresme metafizice: Paul Miron* : [In memoriam] / an. 18, nr. 81 (6/2008), p. 17
- LEONTE, Carmelia.** *Învierea Poetului* : [In memoriam - Mihai Ursachi] / an. 15, nr. 54 (3/2004), p. 11-12
- LEONTE, Carmelia.** *Un intelectual generos* : [In memoriam - Emil Iordache] / an. 17, nr. 69 (6/2006), p. 46
- M.D.** *In memoriam Constantin Mîtru* / an. 12, nr. 43 (4/2001), p. 39
- M.D.** *Victor Leahu - in memoriam* / an. 13, nr. 45 (2/2002), p. 53
- MARCU, Emilian.** *Costache Olăreanu, „Ucenic la clasici”* : [In memoriam] / an. 11, nr. 39 (4/2000), p. 41
- MARCU, Emilian.** *Între „A fi” și „Țara somnului”* : [In memoriam - Adi Cusin] / an. 19, nr. 79 (4/2008), p. 6
- MARCU, Emilian.** *Un zâmbet mistuit de melancolie* : [In memoriam - Emil Iordache] / an. 17, nr. 69 (6/2006), p. 40
- MINCULESCU, Carmen.** *Locuri și oameni...* : [In memoriam - Paul Miron] / an. 18, nr. 81 (6/2008), p. 19
- MOCANU, Traian.** *In memoriam Val Condurache* / an. 18, nr. 75 (6/2007), p. 47
- MOCANU, Traian.** *Pelicanul alb de astru* : [evocare - Mihai Ursachi] / an. 17, nr. 64 (1/2006), p. 45
- MODREANU, Simona.** *Prin colțuri de timp* : [In memoriam - Cezar Ivănescu] / an. 19, nr. 80 (5/2008), p. 4
- MURGEANU, Ion.** *Cezar [Ivănescu] (o evocare post-mortem)* / an. 19, nr. 80 (5/2008), p. 46-47
- NECHITA, Vasile.** *Gânduri la plecarea a doi prieteni* : [In memoriam - Corneliu Ștefanache și Grigore Vieru] / an. 20, nr. 83 (2/2009), p. 30
- NICOLESCU, Basarab.** *Poetul și vânătoarea de oameni* : [In memoriam - Cezar Ivănescu] / an. 19, nr. 80 (5/2008), p. 2-3
- NOVAC, Gruia.** *Cezar Ivănescu și noul Baaad* : [In memoriam] / an. 19, nr. 80 (5/2008), p. 64
- OLARU NENATI, Lucia.** *Emil Iordache sau despre ranița cu baston de mareșal* : [In memoriam] / an. 17, nr. 69 (6/2006), p. 26-28
- OLARU NENATI, Lucia.** *Recviem pentru Grigore Vieru - amintiri despre un eveniment istoric la Botoșani* / an. 20, nr. 83 (2/2009), p. 14-17
- OLARU NENATI, Lucia.** *Recviem pentru poetul-cavaler* [Cezar Ivănescu] / an. 19, nr. 80 (5/2008), p. 41-43
- PARASCAN, Constantin.** *Cezar Ivănescu (fragmente)* : [evocare] / an. 19, nr. 80 (5/2008), p. 61-63
- PARFENE, Lucian.** *Despre Emil Iordache* : [In memoriam] / an. 17, nr. 69 (6/2006), p. 49
- PARTOLE, Caludia.** *Emil...* [Iordache - In memoriam] / an. 17, nr. 69 (6/2006), p. 50
- PETRESCU, Muguraș Maria.** *Adio, prieten drag* : [In memoriam - Cezar Ivănescu] / an. 19, nr. 80 (5/2008), p. 44-45
- PINTEA, Ioan.** *Domn Cezar* [Ivănescu - In memoriam] / an. 19, nr. 80 (5/2008), p. 37-38
- POPESCU, Nona.** *Domnul Director* : [In memoriam - Corneliu Ștefanache] / an. 20, nr. 83 (2/2009), p. 29

- POPESCU-SIRETEANU, Ion. *In memoriam George Muntean* / an. 16, nr. 58 (1/2005), p. 14-16
- RĂU, Aurel. *Poetul de foarte departe* : [In memoriam - Cezar Ivănescu] / an. 19, nr. 80 (5/2008), p. 18-20
- ROSETI, Ancelin. *Cântecul oțelit al Poetului de esență tare* : [In memoriam - Cezar Ivănescu] / an. 19, nr. 80 (5/2008), p. 43
- RUSU, Olga. *Gânduri pentru Eugen Andone* : [evocare] / an. 18, nr. 72 (3/2007), p. 49-50
- SIMIONESCU, Cristian. *Și acum...* : [In memoriam - Cezar Ivănescu] / an. 19, nr. 80 (5/2008), p. 64
- SIMIRAD, Constantin. *M-a vizitat Cezar* : [In memoriam - Cezar Ivănescu] / an. 19, nr. 80 (5/2008), p. 40
- SORKIN, Adam J. *Către un liman al memoriei* : [In memoriam - Mihai Ursachi] / an. 15, nr. 54 (3/2004), p. 54
- SPĂTARU, Indira. „*Îmi port cu mine morții mei*” : [despre Otilia Cazimir; amintiri ale nepoatei poetei, Alice Zăitș] / an. 19, nr. 77 (2/2008), p. 25-26
- SPINEANU, Dorin. *Emil Iordache, un Magistru viu și pulsional* : [In memoriam] / an. 17, nr. 69 (6/2006), p. 32
- SPIRIDON, Cassian Maria. *Arca Magistrului Orfic* : [In memoriam - Mihai Ursachi] / an. 15, nr. 54 (3/2004), p. 12-17
- SPIRIDON, Cassian Maria. *O amintire* : [In memoriam - Emil Iordache; este reprodusă poezia „Adevăratul poem”] / an. 17, nr. 69 (6/2006), p. 30-31
- STANCA, George. *Cezar Ivănescu și darul muzicii* : [In memoriam] / an. 19, nr. 80 (5/2008), p. 56
- STĂNCHESCU, Laurian. *Ultimul mare Poet* : [In memoriam - Cezar Ivănescu] / an. 19, nr. 80 (5/2008), p. 47
- STOICIU, Liviu Ioan. *Moartea este vis? (Visând la eternitate)* : [In memoriam - Cezar Ivănescu] / an. 19, nr. 80 (5/2008), p. 35-36
- ȘERBAN, Dumitru. „*Proful*” a plecat în exil : [In memoriam - Emil Iordache] / an. 17, nr. 69 (6/2006), p.
- ȘTEFANACHE, Corneliu. *Steaua numită Octavian Paler* : [In memoriam] / an. 18, nr. 73 (4/2007), p. 22-23
- TACU, Alina. *Un Emil pentru lumea perenă* : [In memoriam - Emil Iordache] / an. 17, nr. 69 (6/2006), p. 48
- TALPALARU, Valentin. *Prima toamnă fără Emil* [Iordache] / an. 16, nr. 63 (6/2005), p. 28-29
- TALPALARU, Valentin. *Toamna fără Emil* [Iordache] / an. 17, nr. 69 (6/2006), p. 8
- TĂRĂȚEANU, Vasile. *Marea tristețe* : [In memoriam - Mihai Ursachi] / an. 15, nr. 54 (3/2004), p. 55
- TĂTĂRUCĂ, Radu. *Stâlpii și pomul* : [In memoriam - Emil Iordache] / an. 17, nr. 69 (6/2006), p. 59-60
- TURTUREANU, Nicolae. *Emil* [Iordache] - un personaj : [In memoriam] / an. 16, nr. 63 (6/2005), p. 27
- TURTUREANU, Nicolae. *Emil* [Iordache] - un personaj : [In memoriam] / an. 17, nr. 69 (6/2006), p. 53-54
- TURTUREANU, Nicolae. *Oameni de dincolo: Demostene Botez* : [evocare] / an. 11, nr. 39 (4/2000), p. 27
- TURTUREANU, Nicolae. *Stelian Baboi - Ultima călătorie* : [In memoriam] / an. 15, nr. 55 (4/2004), p. 36
- ULMU, Bogdan. *Cu Corneliu Ștefanache despre... negrilică* : [In memoriam] / an. 20, nr. 83 (2/2009), p. 26
- ULMU, Bogdan. *O carte năucitoare datorată lui Emil* [Iordache: „Moscova - Petușki” de Venedikt Erofeev] / an. 17, nr. 69 (6/2006), p. 45
- URSACHE, Magda. *Cetățean al Raiului* : [In memoriam - Mihai Ursachi] / an. 15, nr. 54 (3/2004), p. 60-61

- VASILIU, Lucian. *Ianuarie - decembrie* : [In memoriam - Emil Iordache] / an. 17, nr. 69 (6/2006), p. 21
- ZUB, Alexandru. *Cezar Ivănescu în amintire* : [In memoriam] / an. 19, nr. 80 (5/2008), p. 1
- ZUB, Alexandru. *Claudiu Paradais - în amintire* : [In memoriam] / an. 17, nr. 68 (5/2006), p. 1-2
- ZUB, Alexandru. *Paul Miron - în căutarea măsurii* : [In memoriam] / an. 19, nr. 79 (4/2008), p. 1-2
- ZUB, Alexandru. *Paul Miron - la despărțire* : [In memoriam] / an. 18, nr. 81 (6/2008), p. 1-7
- ZUB, Alexandru. *Un loc proeminent în posteritate* : [In memoriam - Mihai Ursachi] / an. 15, nr. 54 (3/2004), p. 2-3
- ZUB, Alexandru. *Un ostaș al cauzei naționale: Grigore Vieru* : [In memoriam] / an. 20, nr. 83 (2/2009), p. 10-11
- ZUB, Alexandru. *Zoe Dumitrescu-Bușulenga: In memoriam* / an. 17, nr. 67 (4/2006), p. 1-2
- ZUBAȘCU, Ion. *Am cântat cu Cezar Ivănescu în Maramureș* : [In memoriam] / an. 19, nr. 80 (5/2008), p. 57-58

6. LITERATURĂ UNIVERSALĂ

6.1. Literatură universală. Poezie

- ARANGO TORO, Gabriel J. *Destin; Luna despărțirilor; Morții* : [versuri, traducere de Al. Husar] / an. 18, nr. 70 (1/2007), p. 37
- ARTI, Louis. *Privire în interiorul unei umanități; K.O. fără să știi; Portret ratat* : [versuri, prezentare și traducere de Daniel Corbu] / an. 15, nr. 55 (4/2004), p. 47
- BAÁN Tibor. *Prăvălia; Avertisment* : [versuri, traducere de Szlafkay Attila] / an. 12, nr. 42 (3/2001), p. 63
- BAÁN Tibor. *Résumé* : [versuri, prezentare și traducere de Szlafkay Attila] / an. 14, nr. 50 (3/2003), p. 56
- BLOK, Alexandr. *Urechea la pământ mi-am pus...* : [versuri, traducere de Ludmila Rotăraș] / an. 17, nr. 67 (4/2006), p. 20
- BOUDREAU, Diane. *Căldură sufocantă* : [versuri, traducere de Luiza Vasiliu] / an. 19, nr. 77 (2/2008), p. 37
- BOURDEAU, Diane. *Groapa comună; A trăi; A trăi și a retrăi* : [versuri, prezentare și traducere de Daniel Corbu] / an. 18, nr. 71 (2/2007), p. 36
- BROUSSARD, Yves. *[Deja se-ntunecă...]* : [versuri, traducere de Al. Husar] / an. 13, nr. 44 (1/2002), p. 22
- COSTA, Horácio. *Grădinile și poezii* : [versuri, prezentare și traducere de Micaela Ghițescu] / an. 14, nr. 51 (4/2003), p. 42
- CROS, Charles. *Hieroglifa* : [versuri, traducere de Paula Romanescu] / an. 18, nr. 71 (2/2007), p. 46
- CSEH Károly. *Plasă de aur* : [versuri, prezentare și traducere de Szlafkay Attila] / an. 14, nr. 50 (3/2003), p. 56
- DANTE ALIGHIERI. *Infernul, Cântul V* : [traducere de George Pruteanu, însoțită de un fragment din jurnalul traducătorului] / an. 19, nr. 79 (4/2008), p. 7-8
- DEBELJAK, Aleš. *Minute de frică* : [poeme în proză, prezentare și traducere de Miljurco Vukadinović și Traian Manta] / an. 16, nr. 60 (3/2005), p. 31
- DIMKOVSKA, Lidjia. *Perspectivă inversă* : [versuri, traducere de Dagmar Maria Anoca] / an. 12, nr. 40 (1/2001), p. 24
- DIRJAN, Liljana. *Vechiul testament, din nou* : [versuri, traducere de Dagmar Maria Anoca] / an. 12, nr. 40 (1/2001), p. 24
- DIZ, Hugo. *Un bulgăre de pământ; Țara plopilor tremurători* : [versuri, traducere de Andrei Ionescu] / an. 19, nr. 77 (2/2008), p. 36

- FRABOTTA, Biancamaria.** *Anestezie; Ora păstorului* : [versuri, traducere de Ana Blandiana] / an. 16, nr. 60 (3/2005), p. 33
- GAAL Aron.** *Vis și răsucire* : [versuri] / an. 19, nr. 77 (2/2008), p. 35
- GAGNON, Madeleine.** [*Era vânt...*] : [versuri, traducere de Luiza Vasiliu] / an. 19, nr. 77 (2/2008), p. 37
- GARCIA, Angela.** *Eseu; Monolog* : [versuri, traducere de Al. Husar] / an. 18, nr. 70 (1/2007), p. 37
- GARNEAU, Michel.** *Descoperirea Canadei; Pisicile* : [versuri, prezentare și traducere de Daniel Corbu] / an. 20, nr. 84 (3/2009), p. 22
- HULES Béla.** *Mensis iunii sempiternus* : [versuri, prezentare și traducere de Szlafkay Attila] / an. 14, nr. 50 (3/2003), p. 56
- HULES Béla.** *Poem fără titlu; Mai exploziv* : [versuri, traducere de Szlafkay Attila] / an. 12, nr. 42 (3/2001), p. 63
- KULAVKOVA, Katica.** *Râs sinistru* : [versuri, traducere de Dagmar Maria Anoca] / an. 12, nr. 40 (1/2001), p. 24
- LAN Lan.** *Realitatea; Spui că vei pleca; Limba* : [versuri, traducere de Gao Xing] / an. 19, nr. 78 (3/2008), p. 26
- LANGFORD, Georges.** *Șevaletul întunecat; Adevărata față a vieții; Neguțătorul de vise; Declarația unui cosmonaut la întoarcere* : [versuri, prezentare și traducere de Daniel Corbu] / an. 12, nr. 41 (2/2001), p. 24
- MANDELȘTAM, Osip.** [*Pe cerul negru ca model...*] : [versuri, traducere de Ludmila Rotăraș] / an. 17, nr. 67 (4/2006), p. 20
- MARBEUF, Pierre de.** [*Și marea, și iubirea...*] : [versuri, traducere de Paula Romanescu] / an. 18, nr. 71 (2/2007), p. 46
- MAROT, Clément.** *Dulce-amară dragoste* : [versuri, traducere de Paula Romanescu] / an. 18, nr. 71 (2/2007), p. 46
- Mater dolorosa* : [versuri, prezentare și traducere de Ana Cojan] / an. 18, nr. 72 (3/2007), p. 36-37
- MAYO, W.R.** *În Toiul Iernii; Schimb cu o Țară Străină; Icarus Visând la Afrodita* : [versuri, traducere de Flavia Cosma] / an. 18, nr. 71 (2/2007), p. 29
- MEZYED, Munir.** *Reîncarnare* : [versuri, traducere de Muguraș Maria Petrescu] / an. 17, nr. 65 (2/2006), p. 47
- MIHAILOVA-BOŠNAKOSKA, Gordana.** *Obiecte* : [versuri, traducere de Dagmar Maria Anoca] / an. 12, nr. 40 (1/2001), p. 24
- NAGY Gáspár.** *Anunț; Acum și târziu* : [versuri, traducere de Attila Szlafkay] / an. 17, nr. 67 (4/2006), p. 27
- NERUDA, Pablo.** *Poemul 10; Poemul 15; Poemul 20* : [versuri, traducere de Jorge E. Gonzalez Contreras] / an. 15, nr. 56 (5/2004), p. 51-52
- ØDEGÅRD, Knut.** *Preot* : [versuri, traducere de Micaela Ghițescu] / an. 18, nr. 75 (6/2007), p. 55
- PALAMAS, Kostis.** *Astrul Selenei; Fericire* : [versuri, prezentare și traducere de Valeriu Mardare] / an. 12, nr. 41 (2/2001), p. 42
- PAPASTRATOU, Danae.** *Contradicție; Ochii copiilor din Africa; Ni s-a fost furat* : [versuri, traducere de Daniel Corbu] / an. 15, nr. 52 (1/2004), p. 46
- PAPASTRATOU, Danae.** *Străvechile temple* : [versuri, traducere de Iolanda Vasiliu] / an. 17, nr. 66 (3/2006), p. 24
- PROPERTIUS. I, 18 - Pentru Cynthia; III, 25 - Pentru Cynthia** : [versuri, traducere de Ana Cojan] / an. 17, nr. 66 (3/2006), p. 38
- PUSLOJIC, Adam.** *Mergând spre tine; La umbra cuvintelor alese; Astăzi* : [versuri] / an. 17, nr. 65 (2/2006), p. 36

- PUSLOJIC, Adam.** *Purtătorul de lumină din abis; Purtătorul de cuvinte; Purtătorul de iarbă și stele; Purtătorul de tăcere; Sunt pamânt; Purtătorul de tăcere mai nouă; Purtătorul de linie și puncte* : [versuri] / an. 16, nr. 61 (4/2005), p. 46-47
- RICHARD, Zachary.** *Poem în apărarea culturii; În Piața del Puerto; Focul; Testament* : [versuri, prezentare și traducere de Daniel Corbu] / an. 13, nr. 45 (2/2002), p. 52
- RIVIÈRE, Sylvain.** *Lasă-mă să-mi locuiesc propriul suflet; Quebec; În simțurile mele* : [versuri, prezentare și traducere de Daniel Corbu] / an. 14, nr. 49 (2/2003), p. 47
- ROY, Daniel.** *Dacia; Drum bun* : [versuri, traducere de Carmelia Leonte și Daniel Corbu] / an. 12, nr. 40 (1/2001), p. 19
- ROY, Daniel.** *Dulce ținut al toamnei; Ieri dimineață; Sunt singur* : [versuri, traducere de Daniel Corbu] / an. 11, nr. 38 (3/2000), p. 45
- SARDOU, Cynthia.** *Spuneți-mi Li Lou* : [versuri, prezentare și traducere de Daniel Corbu] / an. 17, nr. 67 (4/2006), p. 21
- SÉGUIN, Richard.** *Cărările secrete; Nevoia de Nord* : [versuri, prezentare și traducere de Daniel Corbu] / an. 16, nr. 59 (2/2005), p. 28
- SENGHOR, Léopold Sédar.** *M-am trezit...; A plouat* : [versuri, traducere de Radu Cârnelci] / an. 18, nr. 71 (2/2007), p. 43
- SIKELIANÓS, Ángelos.** *25 martie 1821 - 25 martie 1946; Palamás* : [versuri, traducere de Andreas Rados, Ovidiu Mardare, Ioanid Romanescu] / an. 16, nr. 58 (1/2005), p. 38
- SZLAFKAY Attila.** *Caniculă* : [versuri, în traducerea autorului] / an. 14, nr. 50 (3/2003), p. 56
- SZLAFKAY Attila.** *Soartă în patru rânduri* : [versuri, în traducerea autorului] / an. 17, nr. 67 (4/2006), p. 27
- THOMAS, Dylan.** *Nainte ca să bat* : [versuri, traducere de Dan Dănilă] / an. 18, nr. 73 (4/2007), p. 52
- TURCSANY Péter.** *Pe drum; Con dublu; Noapte pe malul Temzei* : [versuri, traducere de Attila Szlafkay] / an. 17, nr. 67 (4/2006), p. 27
- WEI Shen.** *La Iași; Albastrul de Voroneț; În Vinăria Cricova* : [versuri, prezentare și traducere de Chao Ding] / an. 14, nr. 51 (4/2003), p. 46
- WIDDER, Bernhard.** *Pale de vânt/ Peines del viento; Noiembrie II* : [versuri, traducere de Peter Schragher] / an. 15, nr. 53 (2/2004), p. 49
- XING Gao.** *Traduc poezie; Statuia lui Eminescu; Ovidiu în mijlocul pieței* : [versuri, prezentare de Lucian Vasiliu] / an. 13, nr. 45 (2/2002), p. 49

6.2. Literatură universală. Proză

- DAJA, Blerina.** *Zidul viu (Legendă din Albania)* : [prezentare de Ion Popescu-Sireteanu] / an. 17, nr. 65 (2/2006), p. 15-16
- KEHLMANN, Daniel.** *Critică* : [proză, traducere de Roxana Gheorghe și Katharina Kilzer] / an. 19, nr. 79 (4/2008), p. 22-24
- KEHLMANN, Daniel.** *Dizolvarea* : [proză, prezentare de Katharina Kilzer, traducere de Roxana Gheorghe și Katharina Kilzer] / an. 18, nr. 73 (4/2007), p. 47-49
- KEHLMANN, Daniel.** *Estul* : [proză, traducere de Roxana Gheorghe și Katharina Kilzer] / an. 20, nr. 85 (4/2009), p. 29-34
- XING Gao.** *Ziua în care au sosit lebedele* : [proză, traducere de Nora Zainea] / an. 13, nr. 44 (1/2002), p. 58

7. ISTORIE. BIOGRAFII

- CANTEMIR, Natalia.** *După 20 de ani* : [eseu despre istoria recentă a Poloniei] / an. 16, nr. 63 (6/2005), p. 54-58

- CÂNTEC, Florin. *Interior screen* : [Alexandru Zub la 75 de ani] / an. 20, nr. 86 (5/2009), p. 10-11
- CLIVETI, Gheorghe. *Triumful intelectualului* : [Alexandru Zub la 75 de ani] / an. 20, nr. 86 (5/2009), p. 11-13
- Declarația Adunării Solemne închinată aniversării a 90 de ani de la votarea Actului Unirii Basarabiei cu România la 27 martie 1918* / an. 19, nr. 79 (4/2008), p. 51-52
- DUMAS, Olivier. *Profesorul Joseph Sibi, ultimul consul francez la Iași* : [traducere de Felicia Dumas] / an. 17, nr. 65 (2/2006), p. 59-61
- DUMAS, Olivier. „*Victor Place (1818-1875), Consul al Franței la Iași (1855-1863), părtăș la înfăptuirea Unirii*” / an. 19, nr. 77 (2/2008), p. 22-24
- HUSAR, Alexandru. *Un nou ideal (I)* : [unitatea națională a românilor] / an. 16, nr. 59 (2/2005), p. 7-9
- HUSAR, Alexandru. *Un nou ideal (II)* : [unitatea națională a românilor] / an. 16, nr. 60 (3/2005), p. 19-21
- HUSAR, Alexandru. *Un nou ideal (III)* : [unitatea națională a românilor] / an. 16, nr. 61 (4/2005), p. 13-14
- IFTIMI, Sorin. *Stemele heraldice de la Casa „Pogor”* / an. 16, nr. 61 (4/2005), p. 3-5
- IVĂNESCU, Dumitru. *Lecția lui Alexandru Zub* [la 75 de ani] / an. 20, nr. 86 (5/2009), p. 14
- MUNTEAN, George. *Francmasoneria în România - schiță de profil* / an. 11, nr. 39 (4/2000), p. 35-38
- NESFÂNTU, Iftimie. *Trei Crai ascunși în casa Melik* [în timpul Revoluției de la 1848] / an. 17, nr. 65 (2/2006), p. 58-59
- OPRIȘ, Ioan. *Chemarea izvoarelor istorice la Haralambie Mihăescu (1907-1985)* / an. 20, nr. 87 (6/2009), p. 24-26
- OPRIȘ, Ioan. *Paul Nicorescu despre ieșeni* : [istoric și arheolog] / an. 18, nr. 72 (3/2007), p. 10-12
- OSTAP, Constantin. *Unde a fost casa Hatmanului Costachi Ghica...?* / an. 19, nr. 78 (3/2008), p. 23-24
- SANDACHE, Cristian. *Nicolae Iorga, om politic* / an. 19, nr. 79 (4/2008), p. 35-36
- SANDACHE, Cristian. *Regele Carol al II-lea și cultura națională românească* / an. 18, nr. 72 (3/2007), p. 6-9
- TURLIUC, Cătălin. *La ceas aniversar* : [Alexandru Zub la 75 de ani] / an. 20, nr. 86 (5/2009), p. 6-7
- VACARIU, Dumitru. *O sărbătoare la Putna în 1957* / an. 15, nr. 55 (4/2004), p. 3-4
- VARTIC, Andrei. *Megieșul și... Globalizarea* : [eseu] / an. 17, nr. 64 (1/2006), p. 2-6
- ZUB, Alexandru. *Academia militans* : [despre Academia Română] / an. 16, nr. 59 (2/2005), p. 1-4
- ZUB, Alexandru. *Actualitatea lui Kogălniceanu* / an. 12, nr. 42 (3/2001), p. 1-2
- ZUB, Alexandru. *Basarabia și discursul identitar* / an. 12, nr. 43 (4/2001), p. 1-4
- ZUB, Alexandru. *De la Unire la integrare* / an. 19, nr. 77 (2/2008), p. 1-2
- ZUB, Alexandru. *Dictatura comunistă la ora bilanțului oficial* / an. 18, nr. 70 (1/2007), p. 1-2
- ZUB, Alexandru. *Discursul istoric și seducțiile imaginarului* / an. 12, nr. 40 (1/2001), p. 1-7
- ZUB, Alexandru. *G.I. Brătianu - in memoriam* / an. 14, nr. 50 (3/2003), p. 1-2
- ZUB, Alexandru. *Gheorghe Platon - in memoriam* / an. 17, nr. 65 (2/2006), p. 1
- ZUB, Alexandru. *Istoria mereu nouă* / an. 17, nr. 64 (1/2006), p. 1-2
- ZUB, Alexandru. „*Istoria reclamă bun simț*” : [interviu realizat de Călin Ciobotari] / an. 18, nr. 71 (2/2007), p. 1-6
- ZUB, Alexandru. *Itinerariile unui istoric - Leonid Boicu* / an. 18, nr. 73 (4/2007), p. 8-9
- ZUB, Alexandru. *Învinși învingători sau învingători învinși?* : [despre rezistența anticomunistă] / an. 20, nr. 84 (3/2009), p. 1-2
- ZUB, Alexandru. „*Jale în Basarabia, durere în Bucovina*” (1940) / an. 20, nr. 85 (4/2009), p. 1-2
- ZUB, Alexandru. *O figură proeminentă a culturii: A. D. Xenopol* / an. 13, nr. 45 (2/2002), p. 19-20
- ZUB, Alexandru. *Studii bucovinene - un bilanț de parcurs* : [despre revista „Analele Bucovinei”] / an. 16, nr. 63 (6/2005), p. 1
- ZUB, Alexandru. *Ștefan cel Mare și Sfânt - 500. În calendarul lumii, în memoria colectivă* / an. 15, nr. 52 (1/2004), p. 1-2
- ZUB, Alexandru. *Unitatea românească, un proces istoric de durată* / an. 20, nr. 82 (1/2009), p. 1-3

Info

PUBLICAȚII PRIMITE

- *Acolada* (Satu Mare)
- *Antares* (Galați)
- *Apostrof* (Cluj-Napoca)
- *Ardealul literar* (Hunedoara)
- *Axioma* (Ploiești)
- *Axis libri* (Galați)
- *Baaadul literar* (Bârlad)
- *Banat* (Lugoj)
- *Bucovina literară* (Suceava)
- *Buletinul Fundației Urechia* (Galați)
- *Buletin Informativ Copyro* (București)
- *Cafeneaua literară* (Pitești)
- *Caiete Silvane* (Zalău)
- *Caietele INMER* (București)
- *Caligraf* (Drobeta-Turnu Severin)
- *Citadela* (Satu Mare)
- *Contrafort* (Chișinău)
- *Contemporanul* (București)
- *Convorbiri literare* (Iași)
- *Cronica* (Iași)
- *Cultura* (București)
- *Discobolul* (Alba Iulia)
- *Dilema* (București)
- *Dilema veche* (București)
- *Dunărea de Jos* (Galați)
- *Euphorion* (Sibiu)
- *Ex Ponto* (Constanța)
- *Familia* (Banat, Serbia)
- *Familia* (Oradea)
- *Feed Back* (Iași)
- *Floare de latinitate* (Novi-Sad, Serbia)
- *Hyperion* (Botoșani)
- *Intercultural* (Sibiu)
- *Intertext* (Chișinău)
- *Însemnări ieșene*
- *Limba română* (Chișinău)
- *Literatura și Arta* (Chișinău)
- *Luceafărul de dimineață* (București)
- *Lumina* (Serbia)
- *Lumină lină* (New York)
- *Memoria* (București)
- *Mesagerul* (Bistrița)
- *Mozaicul* (Craiova)
- *Nord Literar* (Baia Mare)
- *Observator cultural* (București)
- *Oglinda literară* (Focșani)
- *Orașul* (Cluj-Napoca)
- *Origini* (USA)
- *Orizont* (Timișoara)
- *Orizont literar* (Vaslui)
- *Plumb* (Bacău)
- *Poesis* (Satu Mare)
- *Poezia* (Iași)
- *Porto Franco* (Galați)
- *Pro Saeculum* (Focșani)
- *Ramuri* (Craiova)
- *Revista Nouă* (Câmpina)
- *Revista ilustrată* (Bistrița)
- *Revista română* (Iași)
- *România literară* (București)
- *Scrisul Românesc* (Craiova)
- *Secolul XXI* (București)
- *Spații culturale* (Râmnicu Sărat)
- *Spiritul critic* (Pașcani)
- *Steaua* (Cluj-Napoca)
- *Sud* (Bolintin Vale – Giurgiu)
- *Sud-Est Cultural* (Chișinău)
- *Suplimentul de cultură* (Iași)
- *Tecuciul literar-artistic*
- *Tibiscus* (Uzdin, Serbia)
- *Timpul* (Iași)
- *Tomis* (Constanța)
- *Tribuna* (Cluj-Napoca)
- *Vatra* (Târgu Mureș)
- *Vatra veche* (Târgu Mureș)
- *Verso* (Cluj-Napoca)
- *Vestea Bună* (Răducăneni – Iași)
- *Viața Basarabiei* (Chișinău)
- *Viața Românească* (București)
- *Wallonie/ Bruxelles* (Belgia)

CĂRȚI PRIMITE RECENT

(cronologic și selectiv)

- **Petruț PÂRVESCU.** *Mic dicționar de istorie.* Cu un cuvânt de acad. Dan Berindei. București, *Cartex*, 2009;
- **Viorel SAVIN.** *Gresia albastră.* Vol. I-II. Proză. Cu o prezentare de Eugen Negrici (coperta IV, vol. I) și Petre Isachi (coperta IV, vol. II).
- **Dumitru Ion DINCĂ.** *Considerații asupra literaturii buzoiene contemporane.* Vol. I-II. Buzău, *Omega*, 2009;
- **Horia Stelian JIANU.** *Amphora vie; Sirena blondă* (eseuri poetice). Iași, *Pan-filius*, 2009;
- **Ștefan MELANCU.** *Elegiile toamnei.* Versuri. Cluj-Napoca, *Dacia*, 2009;
- **Stéphane COURTOIS.** *Pata oarbă a memoriei europene* (23 august 1939: alianța sovieto-nazistă). Traducere de Denisa Oprea. București, *Fundația Academia Civică*, 2009;
- **Daniel CORBU.** *Evangelia după Corbu/ Il Vangelo secundo Corbu.* Versuri. Antologia bilingue. Selezione, versione italiana e prologo Geo Vasile. Iași, *Princeps Edit*, 2009;
- **Victor PROHIN.** *S-a copt frunza.* Roman. Nuvele. Ilustrații de Eudochia Zavtur. Chișinău, *Cetatea Moldovei*, 2008;
- **Maria MĂNUCĂ.** *Jocul cu cercuri.* Versuri. Cu grafica autoarei. Iași, *Princeps Edit*, 2009;
- **Daria DALIN.** *Lacrimile tulipanului.* Proză. Târgu-Lăpuș, *Galaxia Gutenberg*, 2009;
- **Maria MÂNDREANU-OLTEAN.** *Speranțe sub ghilotină/ Des espoirs sous la guillotine.* Poezii. Versiune franceză de Florin Avram. Cluj-Napoca, ed. *Casa Cărții de Știință*, 2009;
- **Eugen HRUȘCĂ.** *Frivolii meseni de la Goldana.* Proză. Iași, *Junimea*, 2009;
- **Artur SILVESTRI.** *Perpetuum mobile.* Piese improvizate pentru violoncel și oboi. Cu o prefață de Mariana Brăescu Silvestri. București, *Carphatia Press*, 2009;
- **Doru MAXIMOVICI.** *Dublu portret.* Versuri și reproduceri după picturi ale autorului. Cu prefață de Valentin Ciucă. Iași, *Fundația Culturală Poezia*, 2010;
- **Calistrat COSTIN.** *Om fi greșit galaxia!* Versuri. Cu un cuvânt de Ion Roșioru. Bacău, *Ate-neul Scriitorilor*, 2010.